

Kodin ja koulun välinen viestintä peruskoulun 7-9 -luokilla Vantaalla

**Kolmikantatutkimus viestinnän nykytilasta ja
kehittämistarpeista tuloksena viestinnän malli**

Mediatuottamisen
koulutusohjelma
(Ylempi AMK)
Opinnäytetyö
18.3.2010

Terhi Unhola

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Mediatuottamisen koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto
Tekijä Terhi Unhola		
Työn nimi Kodin ja koulun välinen viestintä peruskoulun 7-9 -luokilla Vantaalla - Kolmikantatutkimus viestinnän nykytilasta ja kehittämistarpeista tuloksena viestinnän malli		
Työn ohjaaja/ohjaajat Robert Arpo		
Työn laji Opinnäytetyö (ylempi AMK)	Aika 18.3.2010	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 137+79
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Kodin ja koulun välisen viestinnän nykytilaa tutkittiin Vantaan 7-9 -vuosiluokkien peruskouluissa. Kyseessä oli kokonaistutkimus ja kohderyhmänä oli koulujen rehtorit, opettajat ja oppilaiden huoltajat. Selvityksen kohteena oli viestintävälineet, viestinnän sisällöt ja rakenteet sekä tyytyväisyys viestinnän nykytilaan sekä mahdolliset kehittämiskohteet. Tutkittavana oli koulun ja kunnan internetsivut ja muu sähköinen sekä perinteinen viestintä ja erilaiset kohtaamiset, kuten vanhempainillat, yhteistyöpäivät ja huoltajien ja opettajien väliset tapaamiset.</p> <p>Viestintää säätelevä lainsäädäntö, muut normit ja viestinnän teoriat toimivat kehittämistyön viitekehysenä. Työtä ohjasi ja kommentoi Vantaan perusopetuksen asiantuntijoista koostuva ohjausryhmä ja se toteutettiin tutkijan omassa työympäristössä eli Vantaan sivistystoimessa, jossa tutkija toimii viestintäpäällikkönä.</p> <p>Tutkimusongelma määriteltiin LogFrame-mentelmän avulla ja tutkimus toteutettiin pääosin sähköisenä kyselynä suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi. Tavoitteena oli löytää ne koulut, joiden viestintään ollaan keskimääräistä tyytyväisempiä sekä löytää hyviä käytäntöjä muille jaettavaksi. Tutkimusta syvennettiin haastattelemalla kolmen koulun rehtoreita tai opettajia.</p> <p>Tutkimuksen perusteella selvisi, että eri kohderyhmät olivat melko tyytyväisiä kodin ja koulun väliseen viestintään, mutta perinteiset viestinnän mallit kaipaavat kehittämistä. Kunnilla tai kouluilla ei juurikaan ole yhteisiä periaatteita ja viestintätavat ja -aktiivisuus ovat kiinni yksilön omasta osaamisesta, kiinnostuksesta ja ajankäytöstä.</p> <p>Tutkimuksen perusteella laadittiin kodin ja koulun välisen viestinnän malli Vantaan 7-9 -vuosiluokkien koulujen käyttöön. Mallissa esitetään linjauksia koko koulua koskevien asioiden, yksittäistä luokkaa koskevien asioiden sekä yksittäistä oppilasta koskevien asioiden viestinnästä. Siinä otetaan kantaa yksittäisten asioiden viestintätapaan, vastuiden jakoon ja eri välineiden käyttöön. Lisäksi mallissa ohjeistetaan kriisiviestintää ja sen liitteeksi on laadittu malleja erilaisia kotitiedotteita varten. Viestinnän malli soveltuu lähes sellaisenaan myös muihin kuntiin ja eri kouluasteille.</p>		
Teos/Esitys/Produktio		
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus		
Avainsanat Kodin ja koulun välinen viestintä, vuorovaikutus, kommunikaatio, yhteistyö, yläkoulu, 7-9 luokilla, viestinnän malli, Vantaa		

Degree Programme in Media Production		Specialisation
Author Terhi Unhola		
Title Communications between home and basic school grades 7-9 in Vantaa - Tripartite survey of the present state of communications and development needs; resulting in a communications model		
Tutor(s) Robert Arpo		
Type of Work Bachelor's Thesis	Date 18.3.2010	Number of pages + appendices 137+79
<p>ABSTRACT</p> <p>The present state of communications between home and school was surveyed at Vantaa's basic schools, in grades 7 - 9. The census study was targeted at principals, teachers, and guardians of students. The research subject consisted of communications media, contents and structures of communications, satisfaction with the present state of communications, as well as potential development focuses. The survey comprised the schools' and city's websites, other forms of electronic communications, as well as traditional means of communications and various meetings, such as PTA meetings, cooperation days, as well as meetings between guardians and teachers.</p> <p>Legislation on communications, other standards and theories of communications acted as the development context. A steering group consisting of Vantaa's basic education experts directed and commented on the work, which was conducted at the researcher's own work environment, that is, in the City of Vantaa's Education Department where the researcher acts as a communications manager.</p> <p>The research question was defined by the LogFrame method and mainly implemented as an electronic survey in Finnish, English and Swedish. The aim was to find the schools whose communications was deemed better than average, as well as to find best practices to be shared with others. The survey was supplemented by interviewing the principals or teachers of three schools.</p> <p>The results of the survey indicated that the target groups were fairly satisfied with communications between home and school, but that traditional communications models should be improved. Municipalities and schools do not frequently share joint principles, which is why means of communications and interacting largely depend on an individual's own competences, interest, and use of time.</p> <p>A model for communications between home and school - concerning grades 7 - 9 of Vantaa's basic schools - was compiled on the basis of the survey. The model gives guidelines on communicating issues related to the entire school, individual class, and individual student. It addresses the means of communicating specific issues, division of responsibilities, and use of media. In addition, the model specifies crisis communications. The appendix to the model consists of examples of various bulletins to students' guardians. The communications model is almost fully applicable to other municipalities and grades.</p>		
Work / Performance / Project		
Place of Storage The University of Art and Design Library, Aralis Library and Information Centre		
Keywords Communications between home and school, interaction, communication, cooperation, secondary school, grades 7 - 9, communications model, Vantaa		

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
1.1 Tutkimuskohteena kodin ja koulun välinen viestintä 7-9 -luokkien kouluissa	5
1.2 Mallin luominen kodin ja koulun väliseen viestintään LogFrame-menetelmällä	6
2 Tutkimuksen valmistelu, tutkimusmenetelmät ja toteuttaminen.....	13
2.1 Mallin valmisteluun osallistuvat tahot ja niiden roolit.....	14
2.2 Kyselyiden laadinta ja testaaminen	16
2.3 Aiheen rajaus	16
2.4 Kyselyn toteuttaminen.....	17
3 Tutkimuksen sisältö.....	20
3.1 Kaikille yhteiset käytäntöjä ja tyytyväisyyttä kuvaavat kysymykset	21
3.2 Koulujen periaatteista ja linjauksista kysyttiin rehtoreilta ja opettajilta.....	23
3.3 Kyselyn oheistuotokset	24
3.4 Haastattelut.....	24
4 Suomen perusopetusjärjestelmä ja Vantaan perusopetus.....	25
5 Normiohjauksen kenttä	26
5.1 Yleislainsäädäntöä	26
5.2 Perusopetuslaki ja -asetus.....	28
5.3 Opetussuunnitelman perusteet	28
5.4 Valtakunnalliset perusopetuksen laatukriteerit.....	29
6 Koulun viestinnän käytäntöjä ja välineitä	30
6.1. Tapaamisen muotoja.....	30
6.2 Sähköisiä viestintävälineitä	31
6.2.1 Kaupungin ja koulujen www-sivut	32
6.2.2 Wilma kodin ja koulun välisen viestinnän välineenä	32
6.2.3 Fronter	35
6.4 Koulujen kriisi- ja erityistilanteiden viestintä.....	35
6.5 Viestintä ja vuorovaikutus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten huoltajien kanssa	37
7 Kaupunkien linjauksia kodin ja koulun väliselle yhteistyölle ja viestinnälle	39
7.1 Vantaa.....	39
7.2 Helsinki.....	41
7.3 Espoo.....	42
7.4 Oulu.....	42
7.5 Jyväskylä	43
7.6 Lahti	44
7.7 Pori.....	44
7.8 Yhteenveto.....	45
8 Kodin ja koulun välisen viestinnän ja yhteistyön merkitys.....	46
9 Viestintä on kaksisuuntaista.....	50
9.1 Viestiminen kuuluu kaikille, mutta edellyttää osaamista.....	51
9.2 Väline tilanteen ja tarpeen mukaan.....	53
9.3 Maine rakentuu viestinnällä	54
9.4 Yhteiskunnallisen viestinnän erityisyys.....	57
9.5 Kriisiviestinnän osaamisen tärkeys.....	58

9.6 Yhteenveto	60
10 Tulokset	61
10.1 Kodin ja koulun väliseen viestintään käytetty aika ja kontaktien laajuus	62
10.2 Viestinnän periaatteet	63
10.2.1 Opettajien tehtävät viestijöinä	65
10.3. Viestinnän sisällöt	66
10.3.1 Henkilökohtaisen viestinnän sisällöt	66
10.3.2 Luokkatasoiset viestinnän sisällöt	69
10.3.3 Koulutasoiset viestinnän sisällöt	70
10.4 Henkilökohtaisen viestinnän välineet ja kontaktien hyödyllisyys	73
10.5 Vanhempainillat (kouluntasoiset ja luokantasoiset)	79
10.6 Yhteistyöpäivän hyödyllisyys sekä kehittämissuhteet	86
10.7 Wilma kodin ja koulun välisen viestinnän välineenä	89
10.8 Koulujen ja Vantaan kaupungin opetustoimen www-sivut	94
10.10 Kodin ja koulun välisen viestinnän toimivuus ja tyytyväisyys viestintään	96
10.11 Yleinen tyytyväisyys viestintään ja vuorovaikutukseen ja tiedonsaannin riittävyys	102
10.12 Kodin ja koulun välisen viestinnän mallin tarve	105
10.12 Loppukommentteja vastaajilta	112
10.13 Rehtoreiden tarve viestintäyksikön palveluille	114
10.14 Tyytyväisimmät vastaajat	114
10.14.1 Tyytyväisimmät huoltajat	115
10.14.2 Tyytyväisimmät opettajat	116
10.14.3 Tulosten syventäminen haastatteluilla	116
13 Tulosten hyödynnettävyys ja luotettavuus	122
14 Yhteenveto ja päätelmiä	127
Lähteet	133

Kuvat

Kuva 1 Ongelmapuu	9
Kuva 2. Tavoitepuu	12
Kuva 3 Pikaviestinäköymä Wilmasta, Lähde www.starsoft.fi	34
Kuva 4 Koulujen turvallisuus 1, Lähde: kunnat.net	36
Kuva 5 Koulujen turvallisuus 2, Lähde: kunnat.net	36
Kuva 6 Pekka Aula, Jouni Heinonen 2002: Maineen neljä kenttää	56
Kuva 7 SWOT-analyysi	124

Taulukot

Taulukko 1. Kodin ja koulun välisen viestinnän periaatteet opettajien ja rehtoreiden mukaan	63
Taulukko 2. Huoltajien vastaukset asioista, joista he olivat saaneet tietoa ja rehtoreiden vastaukset asioista, joista he ilmoittivat tiedottaneensa	71
Taulukko 3. Rehtoreiden ja huoltajien vastaukset tiedotteiden sisällöistä	72
Taulukko 4. Viestinnän välineiden käytön yleisyys	74
Taulukko 5. Rehtoreiden ja huoltajien välisten kontaktien hyödyllisyys	75
Taulukko 6. Luokanvalvojien ja huoltajien välisten kontaktien hyödyllisyys	76
Taulukko 7. Huoltajien ja luokanvalvojien yhteyksien välineiden ja hyödyllisyyden kokemusten suhde.	77
Taulukko 8. Huoltajien kommentit vanhempainilloissa käsitellyistä asioista	81

Taulukko 9. Opettajien näkemys vanhempainiltojen hyödyllisyydestä suhteessa vanhempainiltojen määrään.	84
Taulukko 10. Rehtoreiden, opettajien ja huoltajien käsitykset vanhempainiltojen hyödyllisyydestä....	86
Taulukko 11. Rehtoreiden ja opettajien näkemykset yhteistyöpäivien hyödyllisyydestä.....	88
Taulukko 12. Huoltajien, opettajien ja rehtoreiden tyytyväisyys Wilmaan.....	93
Taulukko 13. Eri vastaajaryhmien tyytyväisyys viestinnän välineisiin.....	97
Taulukko 14. Eri vastaajaryhmien näkemykset keskinäisen keskustelun sujuvuudesta.	97
Taulukko 15. Eri vastaajaryhmien näkemykset pelisääntöjen selkeydestä.	98
Taulukko 16. Eri vastaajaryhmien näkemykset ajan riittämisestä viestintään ja vuorovaikutukseen	98
Taulukko 17. Opettajien ja rehtoreiden näkemykset oppilasmäärästä.	99
Taulukko 18. Eri vastaajaryhmien näkemykset keskinäisestä luottamuksesta ja arvostuksesta.	99
Taulukko 19. Eri vastaajaryhmien näkemykset kasvatusvastuiden ja -roolien selkeydestä.....	100
Taulukko 20. Eri vastaajaryhmien näkemykset koulun kiinnostuksesta huoltajien mielipiteisiin.....	100
Taulukko 21. Eri vastaajaryhmien näkemykset huoltajien kiinnostuksesta koulun toimintaa kohtaan..	100
Taulukko 22. Eri vastaajaryhmien näkemykset huoltajien kiinnostuksesta lapsensa koulunkäyntiä kohtaan.	101
Taulukko 23. Eri vastaajaryhmien tyytyväisyys kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen.....	103
Taulukko 24. Opettajien ja rehtoreiden näkemykset asioista, joista he tarvitsisivat enemmän tietoa.	104
Taulukko 25. Mistä asioista huoltajilta oli pyydetty tietoa ja mistä he olivat antaneet sitä oma- aloitteisesti.....	104
Taulukko 26. Rehtoreiden tarve viestinnän mallille suhteessa siihen, kuinka tyytyväisiä he olivat kodin ja koulun väliseen viestintään.....	106
Taulukko 27. Opettajien tarve viestinnän mallille suhteessa siihen, kuinka tyytyväisiä he olivat kodin ja koulun väliseen viestintään	107
Taulukko 27. Tyytyväisyys viestintään vastaajaryhmittäin, keskiarvot.....	114
Taulukko 27. Sidosryhmäareenat.....	123

Liitteet

- Liite 1, Kodin ja koulun välisen viestinnän malli 7-9 -vuosiluokkien kouluille Vantaalla
- Liite 2, Kyselylomake huoltajille
- Liite 3, Kyselylomake rehtoreille
- Liite 4, Kyselylomake opettajille
- Liite 5, Kirje rehtoreille ja koulusihteereille ennen kyselyä
- Liite 6, Tiedote kyselystä www.vantaa.fi sivuille
- Liite 7, Vastausprosentit kouluittain
- Liite 8, Haastattelurunko lisähaastatteluille
- Liite 9, Sähköpostiviesti suurten kuntien opetustoimeen
- Liite 10, Kirje rehtoreille tulosten valmistuttua

1 Johdanto

Kodin ja koulun välinen viestintä on osa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Yhteistyötä ei voi syntyä ilman viestintää ja sen moninaisia muotoja. Viestinnän välineet ja keinot ovat 2000-luvulla monipuolistuneet ja koulujen käytettävissä on perinteisten tapojen lisäksi nykyaikaisia välineitä. Toimiva kodin ja koulun välinen yhteistyö vaikuttaa lapsen koulumenestykseen, kotitehtävien tekemiseen ja koulutuksen arvostamiseen sekä koulun ilmapiiriin (Opetushallitus, moniste 7/2007, 1). Jos vanhempien ja opettajien kokemukset yhteistyöstä ovat positiivisia ja vuorovaikutus on avointa ja mutkatonta, voivat koti ja koulu yhdessä tukea lapsen oppimista ja hyvinvointia ja yhteinen kasvatustavoitteiden toteutuminen parhaalla tavalla. Terveen ja turvallisen kasvun ja oppimisen edellytysten luominen edellyttää kodeilta ja koululta entistä vahvempaa kasvatuskumppanuutta eli yhteisistä tavoitteista sopimista ja yhdessä toimimista (Perusopetuksen laatukriteerit 2009, 27), jota ei ole mahdollista toteuttaa ilman toimivaa viestintää.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli luoda malli kodin ja koulun väliselle vuorovaikutteiselle viestinnälle perusopetuksen luokka-asteille 7-9. Tutkimuksen visio on: "Kodin ja koulun välinen viestintä toimii saumattomasti ja mutkattomasti ja sen perustana on keskinäinen arvostus ja luottamus". Tutkimus toteutettiin Vantaalla, mutta malli on lähes sellaisenaan hyödynnettävissä missä kunnassa tahansa ja muokattavissa mille kouluasteelle tahansa. Menetelmänä oli kokonaistutkimus, joka toteutettiin kyselynä huoltajille, opettajille ja rehtoreille. Tutkimusta syvennettiin haastattelemalla niiden koulujen edustajia, joiden tulokset nousivat keskimääräistä paremmiksi. Lisäksi selvitettiin olemassa olevaa normipohjaa, aiempia tutkimuksia ja teorioita sekä eräiden muiden kaupunkien käytäntöjä.

Viestintää kodin ja koulun välillä ei vuosiluokkien 7-9 osalta ole juurikaan tutkittu ja kattavaa ohjetta tai mallia kodin ja koulun välisen viestinnän periaatteiksi ja käytännöiksi ei toistaiseksi ole laadittu. Aiemmat tutkimukset keskittyvät lähinnä kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön, viestintätekniikkaan ja useimmiten esiopetukseen tai alakouluun. Yläkoulun osalta aihetta on käsitelty selvästi vähemmän. Kodin ja koulun välisen viestinnän tutkimuksen vähäisyyden totesi myös Tiina Rättilä tehdessään tutkimusta sosiaalisen median näkökulmasta vuonna 2007 (Rättilä 2007, 15). Tutkimuksessa todettiin, että opettajat olisivat kiinnostuneita saamaan tietoonsa viestinnän hyviä käytäntöjä, joskaan yhteiset ohjeet eivät saisi olla liian velvoittavia (Rättilä 2007, 30).

Useiden tutkimusten mukaan yhteistyö ja viestintä kodin ja koulun välillä vähenee ja pinnallistuu lapsen siirryessä yläkouluun ja aineopettajajärjestelmään (Opetushallitus, moniste 7/2007, 17). Tätä tukee muun muassa Suomen vanhempainliiton vuonna 2007 julkaisema Vanhempainbarometri, johon osallistui 3181 vanhempaa (Suomen vanhempainliitto, barometri 2007). Siirryttäessä seitsemännelle luokalle, moni asia muuttuu ratkaisevasti: aineita tulee lisää, kouluympäristö saattaa muuttua, luokkakaverit voivat vaihtua ja nuori itse on voimakkaassa kehitysvaiheessa.

Tällöin yhteistyötä kotien kanssa olisi erityinen tarve tiivistää (OPH, moniste 7/2007, 17). Kodin ja koulun välinen vuorovaikutus on erityisen ajankohtaista Jokelan ja Kauhajoen traagisten tapahtumien jälkeen. Nämä ovat poikineet kouluissa monia lieveilmiöitä, kuten erilaisia kouluuhkauksia, joiden selvittämisessä ja turvallisuuden tunteen palauttamisessa viestintä on merkittävässä roolissa. Myös muut ongelmat, kuten kiusaamistapaukset, nuorten päihteiden käyttö tai ilkivalta, edellyttävät tiivistä vuorovaikutusta kodin ja koulun välillä.

1.1 Tutkimuskohteena kodin ja koulun välinen viestintä 7-9 -luokkien kouluissa

Tässä tutkimuksessa kohteena oli Vantaan 7-9 -luokkien koulut; opettajien, rehtoreiden ja oppilaiden huoltajien näkemykset kodin ja koulun välisestä viestinnästä ja sen kehittämistarpeista. Vantaa on Suomen neljänneksi suurin kaupunki ja 7-9 -luokkien kouluja on yhteensä 20. Näissä kussakin on omanlaisensa toimintakulttuuri ja yhteisten toimintaperiaatteiden lisäksi niissä on myös omia käytäntöjä ja periaatteita. Kullakin on omanlaisensa tavat hoitaa kodin ja koulun välistä viestintää, vaikka yhteisiäkin tapoja on toki runsaasti. Kaikki koulut pitävät vanhempainiltoja, tekevät tiedotteita, ylläpitävät internetsivuja, käyttävät Wilma-järjestelmää ja niin edelleen, mutta viestinnän käytännöt jopa yksittäisen koulun sisällä saattavat vaihdella runsaasti.

Olen toiminut Vantaan kaupungin sivistystoimen viestintäpäällikkönä vuodesta 2000. Vuosien varrella koulujen toiminta ja rehtorit ovat tulleet melko tutuiksi. Rehtorit ottavat yhteyttä silloin, kun koulussa on sattunut jotain ikävää ja tiedotettavana on vaikeita asioita tai jos koululla on ongelmia esimerkiksi kotisivujen tekemisessä, mutta usein toki myös mukavien asioiden viestimiseksi edelleen. Olen käynyt usein rehtoreiden tilaisuuksissa puhumassa kriisiviestinnästä, positiivisten asioiden viestinnästä, kuvaamisesta ja kuvien julkaisemisesta ja monista muistakin viestintään liittyvistä asioista. Keskusteluiden lomassa on käynyt selville, että kouluilla ei juurikaan ole olemassa viestinnän periaatteita, ainakaan kirjallisessa muodossa. Monet rehtorit ja opetushallinnon toimijat ovat toivoneet apua viestinnän linjauksiin sekä myös käytännön työkaluja viestinnän hoitamiseen. Täten oli luontevaa tehdä opinnäyte, josta olisi suoranaista hyötyä kodin ja koulun välisen viestinnän haasteisiin.

Olen päässyt seuraamaan kodin ja koulun välistä viestintää myös huoltajan ominaisuudessa. Kahden lapsen äitinä olen havainnut, että eri kouluilla ja eri opettajilla samassakin koulussa on aivan erilaiset viestinnän periaatteet ja käytännöt. Nyt kun vanhempi lapsi on jo lukiossa ja nuorempi peruskoulun viimeisellä luokalla, on helppo ottaa etäisyyttä asiaan ja katsoa sitä hieman ulkopuolisen silmin. Tässä tutkimuksessa en tule viittaamaan omiin kokemuksiini huoltajana ja pyrin siihen, että omat kokemukseni eivät vaikuttaisi tutkimuksen käsittelyyn.

1.2 Mallin luominen kodin ja koulun väliseen viestintään LogFrame-menetelmällä

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää kodin ja koulun välisen viestinnän nykytilaa ja käytäntöjä sekä eri osapuolten tarpeita. Kyselytutkimuksen avulla selvitetään, mitä mieltä kodin ja koulun välisestä viestinnästä yläkouluissa ovat huoltajat, opettajat ja rehtorit sekä etsitään hyviä käytäntöjä muille jaettavaksi. Hypoteesina on, että alakoulun viestinnän käytännöt eivät yläkoulun puolella usean opettajan järjestelmässä toimi yhtä hyvin kuin luokanopettajajärjestelmässä. Yläkoulussa huoltajat ja opettajat saattavat jäädä toisilleen etäisiksi ja viestintä kodin ja koulun välillä saattaa toimia vajavaisesti. Arviointikeskustelut opettajien kanssa eivät myöskään välttämättä kuulu yläkoulumaailmaan ja luokanvalvoja ja huoltaja eivät kyseisen kolmen vuoden aikana kenties tapaa kuin kerran vuodessa yhteisessä koko luokan vanhempainillassa, jos sitäkään. Aineenopettajia huoltajat eivät välttämättä tapaa koskaan, eikä heidän välilleen ehkä synny muutoinkaan yhteyttä. Heidi Wass (2008) on tutkinut huoltajien käsityksiä ja kokemuksia kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä englanninkielen opetuksen näkökulmasta. Kyselytutkimukseen vastasi 149 huoltajaa kohderyhmänä olleesta 223:sta huoltajasta. Wass toteaa, että huoltajat kokivat myönteisenä yhteistyön englanninkielen opetuksen osalta, mutta he odottivat aloitteellisuutta opettajalta. Erityisen tärkeäksi yhteistyö koettiin silloin, kun oppimisessa koettiin olevan ongelmia. Tutkimuksessa todettiin, että yhteistyö alakouluissa on ollut tiivistä, mutta vähentynyt selvästi yläkouluun siirryttäessä. (Wass 2008, 2.) Kyselyyn vastanneista suurin osa ei ollut ollut missään yhteydessä englannin kielen opettajan kanssa opettajan tai omastakaan aloitteestaan ja yli puolet ilmoitti, että he eivät olleet koskaan saaneet englanninkielen opettajalta positiivista palautetta lapsensa oppimisesta tai edistymisestä. Suurin osa ei ollut myöskään saanut tietoa opetuksen sisällöistä tai arvioinnin periaatteista. (Wass 2008, 59).

Jos huoltajien ja opettajien välillä ei ole saumatonta viestintäyhteyttä, huoltajat eivät saa riittävästi tietoa lapsensa koulunkäynnistä ja opettajat ja rehtorit jäävät vaille sitä tietoa, mitä he tarvitsisivat opetuksen järjestämiseksi. Oletuksena on, että yksittäisillä kouluilla ja jopa yksittäisillä opettajilla on käytössään hyvinkin erilaisia viestinnän periaatteita ja yhteisiä linjauksia kodin ja koulun välisestä viestinnästä ei juurikaan ole olemassa. Koulut ja luokat saattavat olla kovin eriarvoisessa asemassa keskenään ja muun muassa opettajan iällä ja koulutustaustalla saattaa olla vaikutusta yhteistyön aktiivisuuteen ja laatuun. Viestintäaktiivisuus riippuu sekä koulun toimintakulttuurista että opettajan omasta halusta ja kiinnostuksesta sekä osaamisesta. Latvala (2008, 118) totesi tutkimuksessaan, että nuoret opettajat ovat innostuneempia kehittämään ja testaamaan kodin ja koulun yhteistyön käytänteitä ja arveli sen johtuvan siitä, että heidän koulutuksessaan on käsitelty enemmän kodin ja koulun yhteistyötä sekä myös tieto- ja viestintätekniikan käyttö- ja opetustaitoja.

Siniharju (2003) tutki kodin ja koulun yhteistyötä alkuopetusluokilla vuosina 1984 ja 1999 ja totesi, että vuonna 1984 yhteistyön suurin este oli opettajien palkkajärjestelmän rajoitukset. Vuonna 1999 huoltajien ajan puute ja välinpitämättömyys osoittautuivat suurimmiksi esteiksi,

mutta henkilökohtaisiin tapaamisiin olivat osallistuneet lähes kaikki huoltajat (Siniharju 2003, 160). Eniten opettajat olivat saaneet vinkkejä yhteistyön toteuttamiseen oman kokemuksensa kautta ja vähiten virallisilta tahoilta kuten virastolta, ohjaavilta opettajilta tai koulutuspäiviltä. Opettajat olivat ihmetelleet sitä, kuinka vähän vanhempien kohtaamista oli käsitelty opettajien peruskoulutuksessa. (Siniharju 2003, 157.) Opettajat kaipasivat koulutusta hankalien asioiden käsittelyyn ja vaikeaksi koettujen vanhempien kohtaamiseen sekä siihen, miten huoltajat saataisiin osallistumaan aktiivisemmin kodin ja koulun yhteistyöhön (Siniharju 2003, 161).

Toimiva viestintä lisää molemmin puolista arvostusta ja luottamista sekä tekee kohtaamistilanteista helpompia ja täten edesauttaa ratkaisujen löytämistä myös vaikeissa tilanteissa. Jotta kaikki osapuolet voivat muodostaa yhtenäisen käsityksen oppilaan parhaasta, vaatii se vuorovaikutteista viestintää. Hyvin toimiva viestintä voi vähentää huoltajien tekemiä valituksia ja oikeuspyyntöjä, sillä suuressa osassa valituksista yhtenä epäkohtana esille on tuotu myös liian vähäinen tai huonosti ajoitettu viestintä (Etelä-Suomen lääninhallituksen tiedote 29.10.2007). Yhteiskunta ympärillämme on muuttunut sekä teknisesti että ajatuksen tasolla. Tiedonsaanti voidaan nykyisellään nähdä kansalaisen perusoikeutena. (Iivonen & Åberg 2009, 8).

Tutkimuksella pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

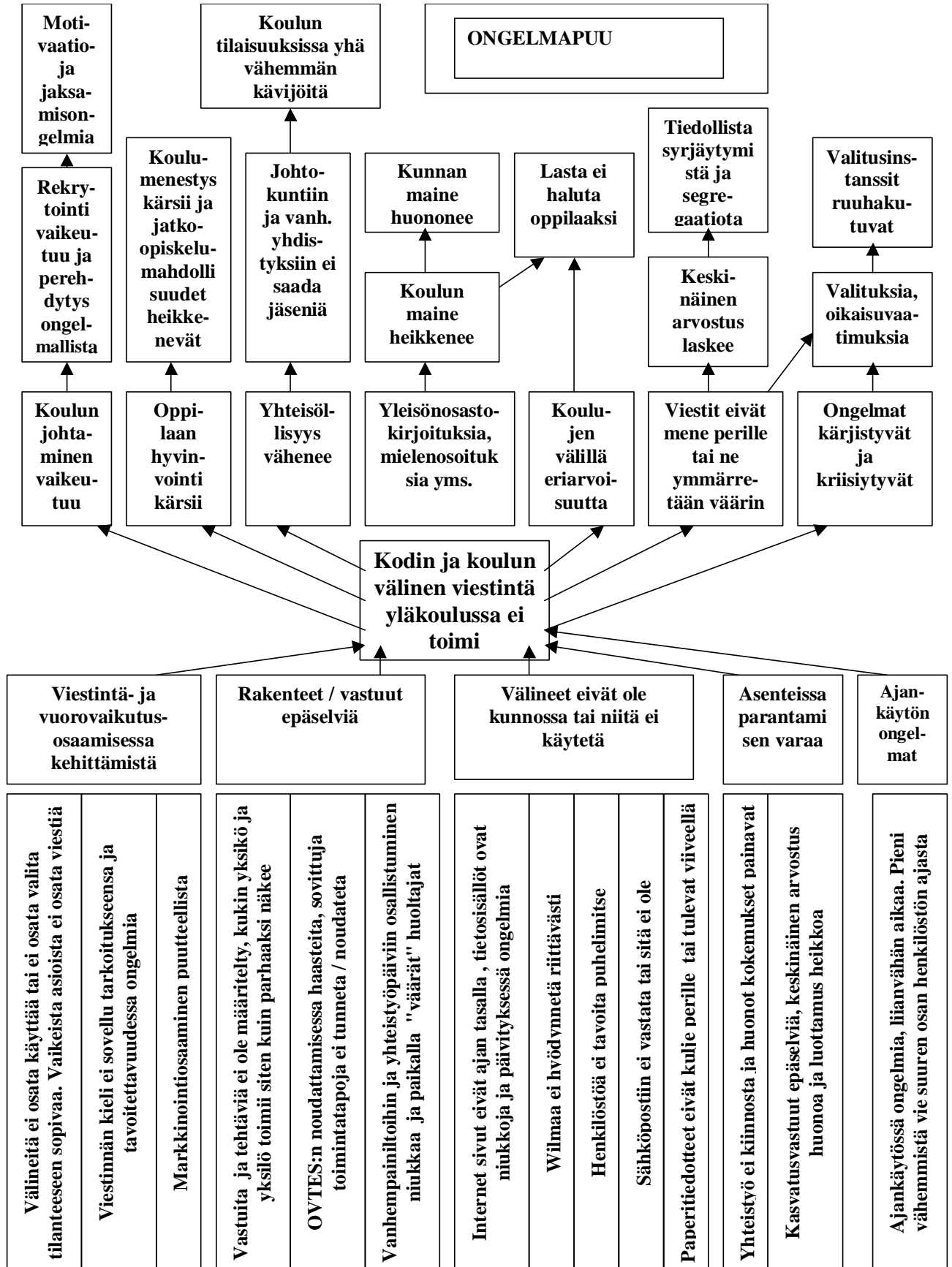
- Miten koulut (rehtorit, opettajat, luokanvalvojat) viestivät ja miten viestintää tulisi kehittää heidän näkökulmastaan.
- Miten huoltajat viestivät ja mitkä ovat heidän tarpeensa viestinnän kehittämiseksi.
- Onko jollain kouluilla hyviä käytäntöjä, joita voitaisiin jakaa muille hyödynnettäväksi.
- Millaiset viestinnän järjestelmät niillä kouluilla on käytössään, joissa viestintään ollaan keskimääräistä tyytyväisempiä.
- Miten viestintää on linjattu normeissa (lait, asetukset, eritasoiset ohjeistukset).
- Onko muissa kunnissa löydettävissä hyviä käytäntöjä.

Tutkimusongelman määrittely tehtiin **LogFrame-mallin** mukaisella ongelmapuulla. Tieteellisessä tutkimuksessa hahmotetaan tutkimuksen pääongelma ja siitä johdetaan alaongelmia. Ongelmien muotoileminen on jatkuva prosessi ja ongelmat hahmottuvat tutkimuksen edetessä. Tutkimusongelma on mahdollista kirjoittaa myös väitelauseen muotoon eli laatia siitä hypoteesi (Erä-tuuli, Leino, Yliluoma 1994, 29-33). LogFrame-menetelmää käytetään esimerkiksi EU-projekteissa ja muissa laajoissa hankkeissa, joissa kaivataan kompaktia tapaa esitellä projekti ja etsiä haasteisiin ratkaisuja. Ongelmananalyysissä haasteet esitetään kärjistetyksi ja hieman liioitellusti, mutta se kuvaa hyvin tutkittavan kentän haasteellisuutta ja laajuutta. Ongelmapuun keskiössä on kuvattuna nykytila eli pääongelma, johon etsitään vastausta. Puun alapuolelle kirjataan syitä ja niiden alakohтия ja puun latvaan seurauksia, joita ongelmasta aiheutuu. Myöhemmässä vaiheessa ongelmapuun käännetään positiivisen määrittelyn avulla tavoitepuuksi (s. 12) siten, että syyt käännetään tavoitteiksi ja seuraukset keinoiksi. Tavoitteiden tulee olla saavutettavissa ja

toivottuja. Ongelmapuussa esitetyt syy-seuraus -suhteet käännetään keino-tulos -muotoon. Tulokset ovat positiivisia seurauksia, jotka syntyvät tuotosten valmistumisesta sekä niiden levittämisestä ja hyödyntämisestä. Tuotokset ovat konkreettisia saavutuksia, joilla muutos saadaan aikaiseksi (tässä tapauksessa käyttökelpoinen viestinnän malli). Sidosryhmäanalyysillä (s. 123) määritellään ne tahot, joihin hanke vaikuttaa tai jotka voivat vaikuttaa hankkeeseen. (Lappalainen 2009.)

Tutkimusta valmistellessa ongelmapuun keskiöön nostettiin hypoteesi "Kodin ja koulun välinen viestintä yläkoulussa ei toimi". Ongelmien syyt ja niiden seuraukset poimittiin viestinnän teorioista ja tutkimuksista hyödyntämällä eri tietolähteitä ja omia kokemuksia, jotka ovat syntyneet työskennellessäni julkishallinnon viestinnän parissa yli 20 vuotta. Syytä viestinnän toimimattomuuteen etsittiin osaamisesta, rakenteista ja vastuista, välineistä, asenteista ja ajankäytön ongelmista. Osaamisen osalta ongelmia arveltiin olevan välineiden käytön, oikean välineen valinnan, vaikeiden asioiden viestinnän ja viestinnän kielen sekä markkinoinnin osaamisen saralla. Rakenteiden arveltiin olevan epäselviä ja vastuiden määrittelyissä oletettiin olevan selkeyttämissen tarvetta. Lisäksi arvioitiin, että virkaehtosopimuksen mukaisia periaatteita ei välttämättä tunneta ja niitä ei ehkä noudateta. Oletuksena oli myös se, että koulun nykyiset tilaisuudet kuten vanhempainillat ja yhteistyöpäivät eivät houkuttele huoltajia osallistumaan ja eritoten ne huoltajat, joiden kanssa koulujen henkilöstö toivoisi keskusteluyhteyttä, eivät saavu tilaisuuksiin. Lisäksi oletettiin, että koulujen internetsivustoissa on kehittämisen tarvetta, kodin ja koulun välisen viestintäjärjestelmä Wilman hyödyntäminen on vajavaista, koulun henkilöstön tavoittaminen puhelimitse tai sähköpostitse ei onnistu ja paperitiedotteet eivät kulje perille asti. Asennepuolelta ongelmaksi esitettiin kiinnostuksen puutetta esimerkiksi huonojen kokemusten takia ja arveltiin, että kasvatusvastuissa voi olla epäselvyyttä ja keskinäinen arvostus ja luottamus eivät ole parhaalla mahdollisella tasolla. Lopuksi vielä arveltiin, että kaikilla osapuolilla saattaa olla liian vähän aikaa ja, että pieni vähemmistö huoltajista vie suuren osan opettajien ajasta.

Edellä mainituista ongelmista arvioitiin seuraavan vaikeuksia koulun johtamiseen ja sitä kautta rekrytointiin ja työilmapiiriin. Lisäksi arveltiin, että oppilaan hyvinvointi ja koulumenestys voi kärsiä, yhteisöllisyys voi vähentyä ja johtokunnat, vanhempainyhdistykset ja vanhempaintilaisuudet eivät enää houkuttele vanhempia. Eräänä seurauksena arveltiin koulun ja kunnan maineen heikentyvän, kun yleisönosatonkirjoitukset ja mielenilmaukset lisääntyvät. Koulujen eriarvoisuus voi kasvaa ja jos viestit eivät mene perille, keskinäinen arvostus laskee ja siitä voi syntyä tiedollista segregaatiota. Viestinnän vähäisyys tai vääränlainen viestintä voi johtaa ongelmien kärjistymiseen, josta voi seurata valituksia ja oikaisuvaatimuksia, joka taas johtaa oikeusasteiden ruuhkaantumiseen.

Kuva 1 Ongelmapuu

Kodin ja koulun välisen viestinnän mallissa luodaan ehdotuksia linjauksiksi koko koulua koskevien asioiden, yksittäistä luokkaa koskevien asioiden sekä yksittäistä oppilasta koskevien asioiden viestinnästä. Siinä otetaan kantaa yksittäisten asioiden viestintätapaan: miten viestitään arjen rutiineista, tapahtumista ja tilaisuuksista, järjestyssäännöistä, päihdestrategiasta sekä vaikeista asioista, kuten päihde-, väkivalta-, ilkivalta- tai kiusaamistapauksista. Mallissa linjataan myös viestintävastuut: mitä viestinnällisiä tehtäviä kuuluu rehtorille, mitä luokanvalvojalle ja mitä aineenopettajalle. Milloin viestintävastuu on opetuksen järjestäjällä ja milloin se on koulun tasolla. Mikä on huoltajien rooli ja miten koulu saa tarvitsemansa tiedon opetuksen järjestämiseksi, jotta yhteinen kasvatusvastuu voi toteutua ja koulu pystyy huomioimaan oppilaan yksilölliset tarpeet parhaalla tavalla.

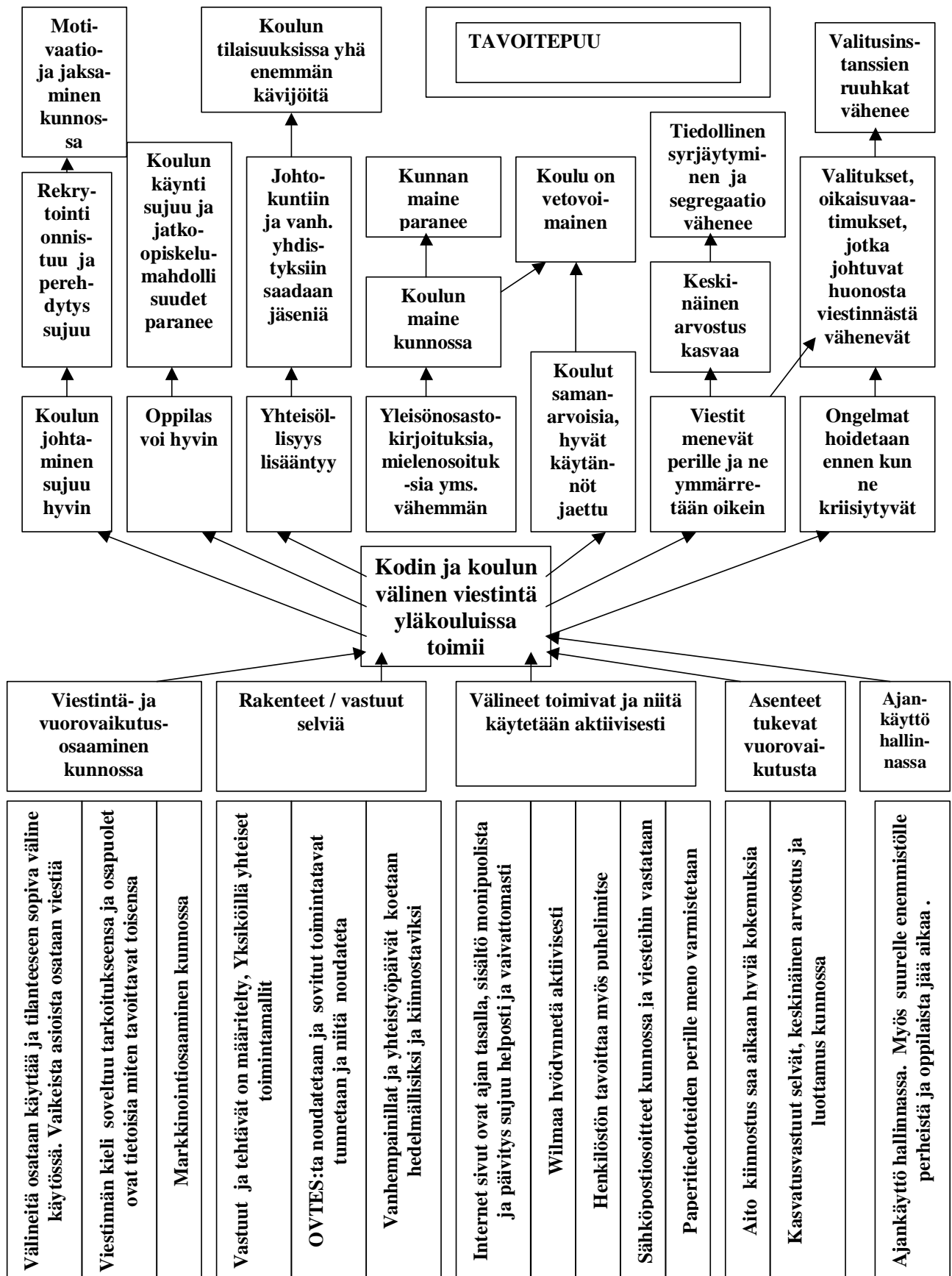
Arkipäivän viestinnän lisäksi mallissa käsitellään koulun erityis- ja kriisitilanteita ja pohditaan sitä, mitä välinettä missäkin tilanteessa kannattaa käyttää. Pohdittavana on, milloin kirjallinen viestintä on tarkoituksenmukaista ja milloin tarvitaan henkilökohtaisempaa kontaktia. Mallin tarkoitus on tarjota hyviä käytäntöjä perehdyttämiseen, vanhempainiltoihin ja yhteistyöpäiviin sekä muihin kohtaamisiin ja eri välineiden käyttöön.

Tarkoitus on myös pyrkiä hahmottamaan koulun roolia viestijänä yleensä. Missä menevät rajat kun yhteiskunnassa tai lähialueella tapahtuu jotain merkittävää tai huomionarvoista. Tällaisia voivat olla esimerkiksi valtakunnan tai maailman tapahtumat, jotka eivät suoranaisesti kosketa kyseistä koulua, kuten Aasian tsunami tai muualla tapahtuvat koulusurmat sekä levottomuudet koulun lähialueella, kuten itsensäpaljastajat, pedofiilit tai väkivaltatapahtumat. Jos nuorison keskuudessa leviää epätoivottavia ilmiöitä kuten päihteiden käyttöä, vaarallisia harrastuksia, kuten pommien rakentamista tai vaikka omatoimista benji-hyppelyä, onko koulun asia varoittaa asiasta vanhempia, jos asia tulee koulun tietoon? Usein myös lasten ja nuorten keskinäiset välienselvittelyt ja pahoinpitelyt nimetään mediassa "koulukiusaamistapauksiksi", vaikka tilanteet sattuisivat muualla kuin koulussa, lapset opiskelisivat eri kouluissa ja koululla ei olisi mitään yhtymäkohtaa asiaan. Näissä tilanteissa usein odotetaan koulun reagoivan asiaan ja esimerkiksi tiedotusvälineet ovat erittäin kiinnostuneita siitä, onko asiaa tai ilmiötä käsitelty koulussa ja jos on, niin miten. Täten tutkimuksessa ei voi sivuuttaa koko yhteiskuntaa ja lähialuetta koskevista asioista tiedottamista huoltajille.

Kun LogFrame ongelmapuu käännetään tavoitepuuksi, saadaan kodin ja koulun välisen viestinnän mallille asetettua tavoitteet. Pääongelma käännetään päätavoitteeksi: "Kodin ja koulun välinen viestintä yläkoulussa toimii". Ongelmapuun alaosassa määritellyt syyt käännetään keinoiksi ja yläosassa olleet seuraukset tuloksiksi. Kun viestinnän välineiden käyttö, oikean välineen valinta, vaikeiden asioiden viestintä ja viestinnän kieli sekä markkinoinnin osaaminen olisi kunnossa, rakenteet selviä ja vastuiden määrittelyt tehty sekä virkaehtosopimuksen mukaiset periaatteet

olisivat tiedossa ja niitä noudettaisiin ja koulun tilaisuudet koettaisiin kiinnostaviksi ja hedelmällisiksi ja jos vielä internetsivustot olisivat ajan tasalla, Wilmaa hyödynnettäisiin aktiivisesti, henkilöstön tavoitaisi puhelimitse ja sähköpostitse ja paperitiedotteiden perille meno varmistettaisiin, olisi niillä positiivisia seurauksia. Asenteet ovat vaikeasti muutettavia, mutta aidon kiinnostuksen oletetaan saavan aikaan hyviä kokemuksia ja kasvatusvastuiden selkeyttämisen, keskinäisen luottamuksen ja arvostuksen arveltiin tukevan vuorovaikutusta. Ajankäytön hallinta lisäisi aikaa koulun henkilöstöltä pienen vähemmistön lisäksi myös suurelle enemmistölle perheistä ja oppilaista.

Edellä mainituilla keinoilla arvioitiin saavutettavan positiivisia tuloksia koulun johtamiseen ja sitä kautta rekrytointiin ja työilmapiiriin. Lisäksi arveltiin, että oppilaan hyvinvointi ja koulumenestys paranee, yhteisöllisyys lisääntyy ja johtokunnat, vanhempainyhdistykset ja vanhempainilaisuudet houkuttelevat vanhempia osallistumaan. Koulun ja kunnan maineen oletetaan parantuvan kun yleisönosatonkirjoitukset ja mielenilmaukset vähenevät. Koulujen samanarvoisuus voi lisääntyä, kun hyviä käytäntöjä jaetaan. Jos viestit menevät perille ja ne ymmärretään oikein, keskinäinen arvostus kasvaa ja tiedollinen segregatio voi vähentyä. Kun ongelmat hoidetaan ennen kun ne kärjistyvät, voi ne valitukset ja oikaisuvaatimukset, jotka johtuvat huonosta viestinnästä vähentyä, jolloin oikeusasteiden ruuhkaantuminen vähenee.

Kuva 2. Tavoitepuu

2 Tutkimuksen valmistelu, tutkimusmenetelmät ja toteuttaminen

Tutkimus on kehittämistyö ja tutkimusmenetelmänä nykytilan ja kehittämistarpeiden selvittämiseksi käytettiin kolmikantakyselytutkimusta. Kehittämistutkimuksen suorittaminen sisältää neljä tehtäväkokonaisuutta. Ensin tutkija perehtyi tutkimuskohteeseen ja ongelmaan. Sitten luovaa ajattelua eli oivalluksia, muilta oppimista ja uusia näkökantoja etsittiin teorioista, saaduista vastauksista, muista kunnista ja aiemmista tutkimuksista ja ratkaisuja yhdisteltiin toisiinsa. Kolmanneksi tuloksia ja ideoita arvioitiin yhdessä toimijoiden kanssa ja lopuksi ratkaisuihin sitouduttiin ja ryhdyttiin sitouttamaan. (Tamminen 1993, 158- 161). Kehittämistutkimuksessa vastuu jaetaan tutkijoiden ja toimijoiden välillä ja tutkija tuo kehittämistyöhön tieteelliset ja teoriat ja menetelmät, organisoii hankkeen ja laatii raportin. Toimija on se, jonka ympäristössä toiminta ja tutkimus tapahtuu eli tässä tapauksessa Vantaan kaupunki ja perusopetuksen tulosalue. Osin roolit voivat olla päällekkäisiä (Tamminen 1993, 154), kuten tässä tutkimuksessa, jossa tutkija on samanaikaisesti Vantaan kaupungin palveluksessa. Toimijoille tärkeää on yleensä jonkun ongelman poistaminen tai toimivan ratkaisun löytäminen. Ratkaisun tulee olla sellainen, että sen näkevät parannukseksi sekä tutkija että toimijat ja sen tulee myös toimia käytännössä. (Tamminen 1993, 154-156.)

Kysely tehtiin kaikille Vantaan 7-9 -luokkien koulujen rehtoreille, opettajille ja oppilaiden huoltajille. Kysely tutkimusmenetelmänä antaa käyttöön laajan aineiston, vastaajia voidaan saada runsaasti ja tutkimus voidaan toteuttaa melko nopeasti (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2008, 190). Kyselytutkimuksella aineistoa kerätään standardoidusti, jolloin asia kysytään kaikilta samalla tavalla. Menetelmällä saadaan laaja tutkimusaineisto tehokkaasti, mutta aineisto saattaa olla pinnallista ja vaatimatonta. Vastausvaihtoehdoissa voi olla heikkouksia ja vastaajien perehtyneisyys asiaan ei ole tutkijan tiedossa. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 188-190). Kysymykset voivat olla avoimia kysymyksiä, joihin jätetään tila vastaajalle, monivalintakysymyksiä, joissa on valmiit vaihtoehdot tai asteikkoihin perustuvia kysymyksiä, joilla voidaan selvittää vastaajan asenteen tai mielipiteen voimakkuutta (Hirsjärvi yms. 2008, 193-195). Tässä kyselyssä on käytetty enimmäkseen kahta ensimmäiseksi mainittua vaihtoehtoa, mutta muutamassa kysymyksessä on käytetty myös asteikkovalikkoja. Pinnallisuuden estämiseksi tutkimukseen sisällytettiin runsaasti avovastauksia ja lopuksi vastaajille annettiin mahdollisuus tuoda esiin niitä kommentteja, joita kysely ei itsessään sisältänyt. Tutkimuskysymysten puutteet esitellään niiden kysymysten kohdalla, jotka eivät olleet täysin onnistuneita.

Tämän tutkimuksen tekemisen yhteydessä on perehdytty laajasti lähdemateriaaleihin ja haettu taustoja aiemmin tehdyistä tutkimuksista. Hyvien käytäntöjen etsiminen ja niiden tarjoaminen muiden käyttöön on helpompaa kun ne perustuvat tieteelliseen tutkimukseen, jossa tyytyväisyys voidaan selkeästi mitata. Viestinnän malli arvioidaan eri toimijoiden kanssa ennen sen käyttöön ottoa ja levittämistä. Tähän tehtävään on lupautunut osallistumaan useita eri tahoja kuten opet-

tajia ja rehtoreita. Huoltajien osalta mallista kysytään kommentteja Suomen Vanhempainliitolta ja Vantaan vanhempien yhdistysten aluejärjestöltä sekä yksittäisiltä vanhemmilta.

2.1 Mallin valmisteluun osallistuvat tahot ja niiden roolit

Tutkimukseen pyrittiin osallistamaan monia eri tahoja, jotta sitä saataisiin mahdollisimman kattava ja viestinnän mallista saataisiin mahdollisimman toimiva. Mukana oli useita opetuksen ammattilaisia, opettajien ammattijärjestön edustaja ja huoltajien edustajia. Asiaa esiteltiin myös rehtoreille ja toivottiin, että he kannustaisivat koulunsa opettajia ja huoltajia vastaamaan kyselyihin ja levittäisivät tietoa tutkimuksesta.

Vantaan opetustoimen tarpeita tutkimukselle ja viestinnän mallille selvitettiin palaverissa 21.11.2008. Samalla perustettiin **ohjausryhmä**, johon kuuluvat perusopetuksen johtaja Ilkka Kalo, ruotsinkielisen tulosalueen johtaja Johan Aura, opetustoimen suunnittelijat Ulla Nurmi ja Niclas Rönholm, rehtorit Irja Ansalehto-Salmi ja Airi Kansanen, Vantaan opettajien ammattiyhdistys Voay:n edustaja Pirita Hellberg ja kotitalouden opettaja Terhi Pelto-Arvo, joka toimii omassa koulussaan suunnitteluryhmän jäsenenä.

Ohjausryhmä toimi asiantuntijana ja kommentoi kyselyiden sisältöjä ja heiltä pyydettiin kannanottoja viestinnän malliin ennen sen julkistamista. Ohjausryhmän näkemyksen mukaan mallista kannattaa tehdä sellainen, että kukin koulu voi siitä muokata omansa omien tarpeidensa mukaan. Ohjausryhmän jäsenet kokivat, että kodin ja koulun välisen viestinnän kehittäminen on tärkeä asia ja yhteisen mallin luominen voisi aidosti helpottaa koulujen toimintaa ja myös uuden henkilöstön perehdyttämistä. Tärkeäksi koettiin kodin ja koulun väliseen viestintään hankitun Wilma-järjestelmän kattavampi haltuunotto ja sen kehittäminen entistä toimivammaksi. Linjausta toivottiin myös muiden välineiden ja keinojen käyttöön, sillä ohjausryhmässä oli näkemys, että monet asiat on parempi hoitaa henkilökohtaisten kontaktien avulla. Myös opettajan tavoittamisesta puhelimella toivottiin yhteistä linjausta. Esille tuli myös se, että kaikilla huoltajilla ei ole internetiä käytössään tai sähköpostiosoitetta ei ole koululle toimitettu. Myös tekstiviestien käyttömahdollisuutta viestinnän välineenä toivottiin selvitetävän. Osallistujilla oli näkemys siitä, että myös yläkouluissa melko yleisesti edellytetään huoltajan kuittausta lähetetyille tiedotteille ja viesteille, mutta asia toivottiin selvitetävän. Yhteinen toive oli myös se, että kaupungin uusittava internetjärjestelmä mahdollistaisi myös kouluille helpon ylläpitojärjestelmän ja keskustelussa nousi esille myös yhteisen internetsivujen pohjamallin luomisen mahdollisuus. Ryhmän toiveena oli myös yhteisten tiedotepohjien tekeminen kouluille vaikeita tilanteita varten (esimerkiksi kuolemantapaus, väkivalta- tai uhkatilanne, kiusaamistapaus, päihdeasiat).

Vantaan kaupungissa ei ole linjattu arviointikeskusteluiden eli vanhempainvarttien pitämistä, mutta ohjausryhmäläiset arvelivat, että ne ovat melko laajasti Vantaalla käytössä. Opettajien virkaehtosopimuksessa määritelty yhteistoiminta-aika eli Yt-aika on Vantaalla linjattu 2005 (ks. s.

41). Linjauksen tunnettuus opettajien keskuudessa toivottiin selvitettävän. Oppilashuollon kokonaisuus toivottiin otettavan mukaan tutkimukseen, mutta tästä aiheesta on Stakes ja Suomen vanhempainliitto tehneet tutkimuksen vuonna 2008, joten se osuus jätettiin tutkimatta. Yhteenvedona voi todeta, että ohjausryhmä suhtautui tehtävään tutkimukseen ja sen perusteella syntyvään malliin erittäin positiivisesti.

Suomen vanhempainliiton viestintätoimikunta (Tuija Tikkanen, Pirjo Somerkivi, Outi Hurme, Leena Herlevi-Valtonen ja Terhi Unhola sekä vierailijana Vantaan sivistystoimen apulaiskaupunginjohtaja Elina Lehto) kokoontui 8.12.2008 ja kokouksessa käytiin läpi työn tavoitteet ja lähtökohdat. Koska tutkimustyön perusteella tehtävästä mallista voisi tulla laajemminkin hyödynnettävä, todettiin hanke liiton kannalta kiinnostavaksi. Samalla todettiin, että Suomen Vanhempainliitto voisi toimia hankkeessa yhtenä yhteistyökumppanina ja mallia voitaisiin mahdollisesti tarjota muiden kuntien käyttöön myös liiton kautta. Suomen vanhempainliiton osallistuminen hankkeeseen käsiteltiin liiton johtokunnan kokouksessa 24.1.2009, jossa todettiin, että toiminnanjohtaja voi virkansa puolesta osallistua hankkeeseen. Johtokunta oli pitänyt hanketta kiinnostavana.

Tutkimussuunnitelmaa käytiin esittelemässä **Opetushallituksessa** opetusneuvos Pia Kalkkisel-le, jonka vastuualueeseen kuuluu muun muassa kodin ja koulun yhteistyö. Suunnitelmalle esitettiin vihreää valoa ja sovittiin, että jos mallista tulee yleisemmällä tasolla hyödynnettävissä oleva, Opetushallitus voisi esimerkiksi linkittää sen omille sivuilleen. Heidi Peltonen Opetushallituksesta oli estynyt saapumasta tapaamiseen, mutta hän ilmoitti olevansa kiinnostunut mallista ja viestitti, että hyvin ajankohtainen asia olisi erityisesti erityis- ja kriisitilanteisiin liittyvä viestintä ja että, monien ongelmien edelleen kehittyminen voitaisiin estää, jos vuorovaikutus ja viestintä toimisi hyvin kotien ja koulujen välillä.

Etelä-Suomen lääninhallitus kiinnostui tutkimuksen aiheesta ja valmisteilla olevasta mallista. Sivistystoimentarkastaja Lasse Lehtinen totesi sähköpostissaan, että aihe kuulostaa erittäin mielenkiintoiselta ja on aiheena tärkeä ja sellainen, että tutkimuksen valmistuttua olisi oivallista jakaa siitä tietoa esim. läänin järjestämien täydennyskoulutusten yhteydessä, sillä useinhan ongelmat kodin ja koulun yhteistyössä liittyvät tiedonkulkuun ja viestinnän tapaan. Samalla hän totesi, että häneen voi ottaa yhteyttä kun tutkimus valmistuu. (Lehtinen 2009.)

Suurten **kuntien** opetustoimen henkilöstöltä kysyttiin niiden mahdollisia suunnitelmia ja ohjeita. Samalla moni vastaaja ilmoitti olevansa kiinnostunut mallista kun se valmistuu. Muiden kuntien ohjeita ja malleja käsitellään sivulta 41 lähtien.

2.2 Kyselyiden laadinta ja testaaminen

Kyselyt käytiin kahteen kertaan läpi Vantaan tilasto- ja tutkimusyksikön päällikkö Hannu Kytälän kanssa. Sen lisäksi niitä kommentoivat kaikki ohjausryhmän jäsenet sekä Suomen vanhempainliitosta toiminnanjohtaja Pirjo Somerkivi ja kehittämispäällikkö Outi Hurme. Lisäksi sivistysvirastosta kyselyä kommentoivat tieto- ja viestintätekniikan suunnittelija Anna Österman, sovellusasiiantuntija Tarja Äikäs ja erityisopetuksen suunnittelija Eero Väätäinen. Tilasto- ja tutkimusyksiköstä tutkija Elina Parviainen antoi runsaasti ammatillista osaamistaan ja aikaansa tutkimuksen käyttöön ja hänen avullaan kyselyitä muokattiin runsaasti. Tilasto- ja tutkimusyksiköstä muutama henkilö toimi koevastaajina ja lisäksi kaksi kohderyhmään kuuluvaa huoltajaa testasivat huoltajille suunnatun kyselyn.

Kyselyn toteuttamista varten saatiin Vantaan kaupungin sivistystoimelta tutkimuslupa ja perusopetuksen tulosalueen kanssa laadittiin hankesopimus. Webropol-järjestelmää käytettiin kyselyn tekniseen toteuttamiseen ja sen käytöstä opinnäytetarkoitukseen tehtiin Vantaan kaupungin tilasto- ja tutkimusyksikön kanssa erillinen sopimus.

Vantaan asukas- ja vapaa-ajanpalveluiden työllistämisyksikön kautta hankkeelle saatiin tutkimusassistentiksi Jari Vartiainen, joka on syötti kyselyt Webropoliin, laati niiden pohjalta paperilomakkeet huoltajille ja opettajille, postitti kyselyt ja tallensi paperilla tulleet vastaukset järjestelmään. Lisäksi hän laati tuloksista runsaasti taulukoita ja luokitteli avovastauksia.

2.3 Aiheen rajaus

Toimivan viestinnän lähtökohtana on oppilaan etu, mutta oppilaiden näkökulmaa ei tässä tutkimuksessa selvitetty. Pääpaino oli opetuksen ammattilaisten ja huoltajien välisessä vuorovaikutuksessa, joten myös kouluissa toimivat tukipalvelut, kuten oppilashuoltohenkilöstö (kuraattorit, psykologit, terveydenhoitohenkilöstö) sekä ruokahuolto ja laitoshuolto rajattiin tästä tutkimuksesta pois.

Tutkimuksessa ei myöskään erityisesti voitu huomioida erityisryhmien kuten maahanmuuttajataustaisten tai erityistä tukea tarvitsevien lasten huoltajien mahdollisia erityistarpeita, sillä tutkimus olisi muodostunut liian laajaksi.

Opettajista kysely lähetettiin vain niille, jotka tekevät täyttä työpäivää. Täten kyselystä jätettiin pois esimerkiksi oman äidinkielen ja pienuskontojen opettajat, jotka opettavat kussakin koulussa vain muutaman tunnin viikossa. Myös koulusihteerien osuus jätettiin ulkopuolelle, vaikka he usein käytännön tasolla hoitavat myös kodin ja koulun välistä viestintää kouluissaan. Moni heistä

kuitenkin päivittää internetsivuja ja laatii tiedotteita sekä toimii yhteyshenkilönä Wilmaa koskeissa asioissa ainakin tunnusten osalta.

2.4 Kyselyn toteuttaminen

Koska tavoitteena oli etsiä hyviä käytäntöjä (best practises), kysely tehtiin kokonaistutkimuksena. Tutkimusta nimitetään kokonaistutkimukseksi kun koko perusjoukko tutkitaan (Heikkilä, 2008, 14). Vantaalla 7-9 -luokkien kouluja on 20 kappaletta ja näissä oli oppilaita 12.3.2009 päivätyin tilaston mukaan yhteensä 7154. Rehtoreilta saatujen tietojen mukaan Vantaan näitä luokkia keväällä 2009 opetti 576 päätoimista opettajaa.

Kysely lähetettiin Webropol-järjestelmän kautta niille vastaajatahoille, joiden sähköpostiosoitteet oli saatavilla ja muille se lähetettiin kirjeitse kotiosoitteeseen. Yhteystiedot poimittiin sivistystoimen luvalla Primus-oppilashallintojärjestelmästä. Järjestelmästä puuttuu muun muassa niiden huoltajien yhteystiedot jotka ovat ns. "turvakiellossa" esimerkiksi lähestymiskiellon tai työpaikkansa vuoksi.

Vantaalla on yksi ruotsinkielinen 7-9 -luokkien koulu ja yksi koulu, jossa opetuskielenä käytännössä on englanti, joten huoltajien ja opettajien kyselylomakkeet käännettiin myös englanniksi ja ruotsiksi. Ensimmäisenä valmistui huoltajille suunnattu suomenkielinen kysely ja se lähetettiin järjestelmään tallennettuun 7690:een sähköpostiosoitteeseen 23.3.2009 ja 26.3.2009 se lähetettiin kirjeitse 1203:een postiosoitteeseen. Seuraavaksi saatiin valmiiksi suomenkielinen kysely opettajille, joka lähti 7.4.2009 sähköpostitse 857:lle opettajalle ja 8.4.2009 kirjeitse 39:lle opettajalle. Opettajien listalla oli lähinnä yhtenäiskoulujen osalta myös sellaisia, jotka eivät kuuluneet tutkimusryhmään, sillä heitä ei järjestelmästä kyennyt erottamaan. Tämän vuoksi kyselyssä painotettiin, että se on suunnattu 7-9 -luokkien opettajille ja jos vastaanottaja ei kuulu kohderyhmään, voi kyselyn hävittää aiheettomana. Rehtoreiden kysely lähti sähköpostitse 7.4.2009. Ruotsinkielisen koulun huoltajille (379 kappaletta) ja englanninkielisen koulun huoltajille (256 kappaletta) kysely lähti 11.4.2009, englanninkielisille opettajille 14.4.2009 (55 kappaletta) ja ruotsinkielisille opettajille 15.4.2009 (37 kappaletta). Kaikilla opettajilla oli mahdollisuus vastata myös suomeksi. Vastausaika kuhunkin kyselyyn oli alunperin noin puolitoista viikkoa.

Niille huoltajille, jotka eivät olleet vastanneet kyselyyn määräpäivään mennessä, lähetettiin sähköpostitse muistutus 9.4.2009. Tässä vaiheessa oli valmiina myös englannin- ja ruotsinkieliset kyselyt, joten huoltajille annettiin mahdollisuus valita vastauskieleksi myös nämä kielet. Tämän tarkoituksena oli mahdollistaa myös niiden maahanmuuttajataustaisten huoltajien vastaaminen, joille englanti tai ruotsi olisi suomea tutumpi kieli. Rehtoreille ja suomenkielisille opettajille muistutus lähetettiin 16.4.2009 ja ruotsinkielisille ja englanninkielisille huoltajille 21.4.2009. Muistutukset englanninkielisille ja ruotsinkielisille opettajille lähetettiin 27.4.2009. Kaikki vastaukset, jotka tulivat perille 3.5.2009 mennessä on huomioitu tuloksissa.

Sähköpostiosoitteissa oli runsaasti puutteita ja virheitä ja ennen lähetystä niistä korjattiin selkeät virheellisuudet (esimerkiksi ä- ja ö-kirjaimet muutettiin a- ja o-kirjaimiksi ja pilkut muutettiin pisteiksi). Huoltajille sähköpostitse lähetetystä kyselystä palautui erilaisilla virheilmoituksilla noin 900 kappaletta. Nämä käytiin yksitellen läpi ja tässä vaiheessa havaitut selkeät virheet korjattiin (kuten .kom muutettiin muotoon .com ja .vi muotoon .fi) ja kysely lähetettiin uudelleen. Osa huoltajien kyselystä palautui sen takia, että osoitteessa oli virhe (691 kappaletta) tai vastaanottaja oli esimerkiksi vaihtanut työpaikkaa. Ne, joiden sähköposti oli täysi (6 kappaletta) tai joiden sähköpostista tuli automaattivastaus esimerkiksi lomalla olosta (193 kappaletta, huoltajien yhteisessä karhussa enää 91 kpl), ovat saaneet kyselyn lomalta palttuaan tai tyhjennettyään sähköpostiaan. Järjestelmässä oli myös joitain ongelmia, sillä sähköpostitse tuli joitain viestejä, joissa ilmoitettiin, että yritettäessä avata linkkiä oli tullut ilmoitus "Olet jo vastannut kyselyyn", vaikka vastaaja ei ollut sitä vielä tehnyt.

Opettajien sähköpostiosoitteiden osalta tehtiin etukäteen samat tekniset korjaustoimenpiteet kuin huoltajien osoitteiden kanssa. Opettajille lähetystä kyselystä palautui virheellisenä 52 kappaletta ja virheelliset osoitteet lähetettiin ryhmänä kaikille rehtoreille tarkistettavaksi. Virheellisistä osoitteista saatiin korjattua noin puolet.

Rehtoreille lähetettiin tilastotietoa vastaajien määrästä viikko sen jälkeen kun kysely huoltajille oli käynnistynyt. Uudelleen tietoa laitettiin siinä vaiheessa, kun opettajienkin kysely oli ollut muutama päivän käynnissä. Samalla rehtoreita pyydettiin muistuttamaan kyselystä sekä huoltajille että opettajille. Huoltajien muistuttamista varten laadittiin kirje (Liite 5), jonka rehtorit saattoivat liittää esimerkiksi kotitiedotteeseen tai tallentaa Wilma-järjestelmään. Kirjeessä oli mainittu yhteystiedot, mistä kyselyn saattoi tilata, jos sen oli hävittänyt tai jos sitä syystä tai toisesta ei ollut saanut. Tämän lisäksi asiasta laadittiin tiedote myös www.vantaa.fi -sivulle ja sekä opettajia varten kaupungin intranettiin. (Liite 6). Vantaan Sanomat oli poiminut tiedotteen Vantaan internetsivuilla ja julkaisi sen 15.4.2009. Näillä keinoilla tavoitettiin vain muutama huoltaja, sillä sellaisia huoltajia jotka eivät olleet kirjettä automaattisesti saaneet ja pysyivät sellaisen erikseen, oli yhteensä vain 8 kappaletta.

Kyselyyn oli mahdollista vastata vain kerran, mutta saatekirjeessä niitä huoltajia, joilla oli useampi lapsi 7.-9. -luokilla, pyydettiin tilaamaan uusi kysely joko sähköpostiinsa tai kirjeitse. Näitä tilauksia tuli yhteensä 23 kappaletta. Kyselyyn vastaaminen ilmoitettiin joissain vastauksissa olleen työlästä, joten on mahdollista, että läheskään kaikki huoltajat eivät vastanneet jokaista lastaan koskevaan kyselyyn erikseen. Kyselyn oli avannut, mutta jättänyt palauttamatta 912 huoltajaa ja 68 opettajaa. Palauttamatta jättämiseen saattoi osittain vaikuttaa kyselyn liian suureksi koettu pituus, mutta osin myös tekniset ongelmat.

Joidenkin huoltajien osalta yhteystiedot oli järjestelmässä molemmilta huoltajilta ja joidenkin osalta vain yhden huoltajan osalta. Toisaalta yksittäinen huoltaja oli saattanut ilmoittaa koululle useamman eri yhteystiedon, jolloin sähköpostiosoitteiden osalta pyrittiin karsimaan päällekkäisyydet siltä osin kun se oli mahdollista. Kyselyyn on joissain tapauksissa saattanut yhden lapsen osalta vastata kaksikin huoltajaa. Vantaan sivistystoimen tiedossa on vain oppilaiden määrä, ei huoltajien määrää. Huoltajien vastausprosentti on suhteutettu oppilasmäärään eli kun oppilaita on 7154 ja huoltajien vastauksia saatiin 3099 kappaletta, vastausprosentiksi muodostui 43,3. Vastausprosentti ei yllä mainitusta ongelmasta johtuen ole täysin tarkka, mutta tilastollisesti sen voidaan arvioida olevan riittävän tarkka.

Aktiivisimmin kyselyyn vastasivat 7-luokkalaisten huoltajat (n=1099, oppilaita 2331, 47,1%), toiseksi aktiivisemmin 8-luokkalaisten huoltajat (n=1118, oppilaita yht. 2417 = 46,2%) ja 9-luokkalaisten huoltajia vastaajissa oli 882 kappaletta (oppilaita yht. 2406, 36,6%). Vastaajista kolme neljäsosaa (n= 2282, 74 %) oli naisia, yksi neljäsosaa miehiä (n = 795, 26 %) ja 22 henkilöä ei ilmoittanut sukupuoltaan.

709 huoltajaa 3099:tä vastaajasta ilmoitti osallistuneensa koulun yhteistyöelinten toimintaan. Useat huoltajat osallistuivat monien eri elinten toimintaan, sillä vastauksia tähän kysymykseen oli yhteensä 916. Johtokunnassa ilmoitti toimivansa 139 huoltajaa, vanhempainyhdistyksessä 176, luokkatoimikunnassa 210 ja leirikoulu- tms. toimikunnassa 332 huoltajaa. Lisäksi muissa yhteisöissä ilmoitti toimivansa 111 huoltajaa. Vapaamuotoisessa vastauksessa 46 vastausta viittasi aiempaan alakoulun aikaiseen toimintaan, vanhempainiltoihin, opettajatapaamisiin ja niin edelleen, joiden ei voida katsoa tarkoittavan kysymyksessä haettua aktiivista toimintaa koulun kanssa. Täten erilaisten yhteistyöelinten toimintaan oli osallistunut noin 20 % kyselyyn vastanneista huoltajista. Luku on tärkeä arvioitaessa tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä. Aktiivisimmin voi olettaa tämälapsiin kyselyihin vastaavan niiden huoltajien, jotka toimivat muutenkin aktiivisesti kodin ja koulun välisessä yhteistyössä. Tässä kyselyssä aktiivisesti koulu yhteisössä toimivien osuus siis on noin viidennes ja muiden osuus on noin 80 %. Täten voi arvioida, että vastaajat edustavat kohderyhmää huomattavasti laajemmin kuin vain aktiivisten toimijoiden osalta.

Opettajien kyselyyn vastasi 230 opettajaa. Näistä naisia oli 71 % (n= 161) ja miehiä 29 % (n= 65). Opettajien vastausprosentti vaihteli huomattavasti eri koulujen välillä siten, että se oli alimmillaan 7% (n=2), ylimmillään 94% (n=20) ja kokonaisuutena 40 %. Osittain vastaajien määrään saattoi vaikuttaa se, että samaan aikaan ilmassa oli taloudellinen taantuma, joka näkyi säästöpainena myös kuntakentässä. Tilanne oli omiaan vähentämään henkilöstön kehittämishalua, kun samaan aikaan julkisuudessa puhuttiin jopa sadan opettajatyövuoden vähentämisestä. Samana päivänä (15.4.2009) kun Vantaan Sanomissa julkaistiin uutinen vireillä olevasta kyselystä kodin ja koulun välisen viestinnän kehittämiseksi, julkaistiin myös uutinen, joka oli otsikoitu "Vantaalaisopettajat ovat puun ja kuoren välissä - Vantaan kaupunki suosittelee työntekijöilleen

säästövapaita. OAJ suhtautuu asiaan kielteisesti". Artikkelissa aiheena on opettajien mahdollisuus palkattomien lomien ottamiseen tilanteessa, jossa kaupungin rahat eivät riitä ja vaihtoehtona voi olla luokkakokojen kasvattaminen tai määräaikaisista opettajista luopuminen. Nimeltä mainitsematon opettaja toivoo päättäjiltä, että kouluille saataisiin työrauha ja toteaa, "Ainainen stressi siitä, että säästetään ja leikataan ei tee hyvää tälle kaupungille". (Nikkilä, Vantaan Sanomat 15.4.2009)

Rehtoreiden osalta sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@vantaa.fi ja heille kaikille kysely toimitettiin sähköpostitse. Rehtoreita on yhteensä 20 ja he kaikki vastasivat kyselyyn, joskin kahta rehtoria muistutettiin kyselyyn vastaamisesta.

3 Tutkimuksen sisältö

Kyselyn perusteella ei ollut tarkoitus asettaa kouluja paremmuus- tai muuhunkaan järjestykseen, vaan tarkoitus oli selvittää, löytyisikö kouluja, joissa viestintään ollaan keskimääräistä tyytyväisempiä ja syventää tutkimusta haastatteleamalla näitä yksiköitä. Tutkimuksen tulokset toimitettiin sekä yhteenvetoina että koulukohtaisina tuloksina kullekin koululle niiden oman kehittämistyön tueksi. Tässä tutkimuksessa kyselyaineistoa hyödynnetään lähinnä siltä osin, kun siitä on hyötyä kodin ja koulun välisen viestinnän mallin luomiseen. Täten tutkimusaineiston tarkempi hyödyntäminen jää Vantaan sivistystoimelle ja kouluille itselleen.

Osa kysymyksistä oli kaikille samansisältöisiä, joskin kyseiselle kohderyhmälle sopivaksi muotoiltuna, ja osa oli suunnattu vain kahdelle tai yhdelle kohderyhmälle. Rehtoreille tehty kysely oli kaikkein laajin ja opettajille tehty kaikkein suppein. Opettajien kysymyksistä osa oli suunnattu vain luokanvalvojana (tai ryhmänohjaajana) toimiville. Pakollisina kysymyksinä webropol-lomakeessa oli vain koulu, jossa toimii rehtorina, opettajana tai jossa lapsi opiskelee. Muihin kysymyksiin vastaaja saattoi halutessaan olla myös vastaamatta.

Taustakysymyksinä rehtoreilta kysyttiin koulun oppilasmäärää ja opettajilta opettavien oppilaiden määrää. Molemmilta kysyttiin, keskittyvätkö heidän henkilökohtaiset yhteydenpitonsa pieneen osaan huoltajista vai kattaako ne laajan osan heistä ja kuinka paljon aikaa he viikkotasolla käyttävät kodin ja koulun väliseen viestintään.

Kysymykset käsittelivät viestinnän käytäntöjä ja sisältöjä, välineiden käyttöä, viestinnän periaatteita sekä tyytyväisyyttä viestinnän nykytilaan. Kyselyiden tärkein fokus oli hyvien käytäntöjen sekä kehittämistarpeiden löytäminen, ja näitä varten kyselyissä oli runsaasti avovastausmahdollisuuksia. Lisäksi useiden kysymysten yhteydessä oli lisäksi mahdollisuus kertoa hyvistä käytännöistä ja antaa vinkkejä mallin rakentamiseen.

Kyselylomakkeet jaettiin melko karkeasti huoltajien ja koulun/rehtorin väliseen viestintään, opettajien ja huoltajien väliseen viestintään, luokanvalvojien ja huoltajien väliseen viestintään sekä Wilmaa ja www-sivuja koskeviin kysymyksiin. Kyselyt räätälöitiin kullekin kohderyhmälle soveltuviksi, joten niiden rakenne tai järjestys ei tämän vuoksi ollut täysin samanlainen. Kyselyiden yhteenvetojen tekeminen osoittautui melko haasteelliseksi, sillä siinä vaiheessa kun lomakkeita laadittiin, ei ollut vielä tarkkaa kuvaa siitä, millaiseksi malli tulisi rakentumaan. Tämän vuoksi kyselylomakkeista tuli melko pitkiä.

3.1 Kaikille yhteiset käytäntöjä ja tyytyväisyyttä kuvaavat kysymykset

Kaikilta kohderyhmiltä kysyttiin yhteydenpidon välineiden käyttöä, niiden mieluisuutta ja tyytyväisyyttä henkilökohtaisiin kontakteihin. Henkilökohtaisten kontaktien sisältöä kysyttiin vapaamuotoisesti opettajilta ja huoltajilta. Koska huoltajien kyselyt saatiin vireille ensimmäisinä, saatiin näihin tulleiden vastausten perusteella laadittua rehtoreiden kyselyyn valmis luokittelu henkilökohtaisten kontaktien asiasisällöiksi.

Rehtoreilta ja opettajilta kysyttiin eräiden perusopetuslaissa (esimerkiksi poissaoloista ilmoittaminen ja kurinpitorangaistukset) ja -asetuksessa (esimerkiksi oppilaan opintojen edistyminen, oppilaan työskentely ja käyttäytyminen) sekä opetussuunnitelman perusteissa (esimerkiksi koulun toimintakulttuuri, kodin ja koulun yhteistyö, opetussuunnitelma, oppilashuolto, mahdollisuus osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön) koteihin tiedotettavaksi määriteltyjen asioiden viestimisestä koulun tasolla sekä opettajan toimesta. Huoltajilta vastaavasti kysyttiin, olivatko he saaneet tietoa kyseisistä asioista. Lisäksi kysyttiin koulun yleisten periaatteiden sekä arjen sujumiseen liittyvien asioiden viestimisestä.

Rehtoreilta kysyttiin koulun yhteisistä vanhempainilloista ja luokanvalvojilta luokkakohtaisista vanhempainilloista. Rehtoreilta kysyttiin myös yhteisten vanhempainiltojen aiheista ja mahdollisista yhteistyökumppaneista niiden järjestämiseksi. Huoltajilta kysyttiin heidän osallistumisestaan vanhempainiltoihin sekä aiheista, joita vanhempainilloissa on käsitelty. Lisäksi kysyttiin kuinka tyytyväisiä vanhempainiltoihin oltiin oltu ja mahdollisia vinkkejä muille hyväksi havaituista käytännöistä.

Vantaalla opetuslautakunta päättää vuosittain koulun työ- ja loma-ajoista. Samassa yhteydessä on jo useamman vuoden ajan linjattu, että koulu voi johtokunnan niin päätettäessä, pitää lukuvuoden aikana yhden lauantaityöpäivän kodin ja koulun yhteistyöpäivänä ja ottaa sitä vastaavan vapaan haluamanaan aikana. Rehtoreilta ja opettajilta kysyttiin, järjestetäänkö koululla yleensä kodin ja koulun välinen yhteistyöpäivä, mitä mieltä he ovat yhteistyöpäivästä ja olisiko heillä hyviä vinkkejä yhteistyöpäivien järjestämiseen. Huoltajilta kysyttiin heidän osallistumisestaan yhteistyöpäivään ja heidän tyytyväisyyttään siihen. Rehtoreilta kysyttiin lisäksi mitkä tahot osallistuvat yhteistyöpäivän valmisteluun ja toteuttamiseen.

Alakouluissa on yleistä, että luokanopettajat käyvät huoltajien kanssa kerran tai kaksi kertaa vuodessa arviointikeskustelun, jota kutsutaan myös vanhempainvartiksi tai kolmikantakeskusteluksi, ja jossa on yleensä myös oppilas mukana. Rehtoreilta ja luokanvalvojlta kysyttiin, pidetäänkö heidän koulussaan vanhempainvartteja. Huoltajilta kysyttiin, missä yhteyksissä he ovat olleet yhteydessä luokanvalvojiin, ja yhtenä vaihtoehtona mainittiin vanhempainvartit.

Viestintävälineiden käytöstä ja niiden mieluisuudesta kysyttiin kaikilta ryhmiltä. Rehtoreilta ja opettajilta kysyttiin, onko koulussa linjattu, miten heidät puhelimitse tavoittaa parhaiten. Lisäksi matkapuhelimen käytöstä kysyttiin rehtoreilta ja opettajilta. Vantaalla rehtoreille työnantaja on hankkinut matkapuhelimet, mutta opettajille niitä pääsääntöisesti ei ole hankittu. Huoltajilta kysyttiin lisäksi, ovatko he tietoisia kuinka koulussa toimivaan henkilöstöön, kuten terveydenhoitajaan, kuraattoriin tai koulun ruokalaan saa tarvittaessa yhteyttä.

Koulun www-sivujen ajantasaisuudesta ja sivujen päivityksen sujuvuudesta kysyttiin rehtoreilta. Rehtoreilta kysyttiin lisäksi, olisiko heillä tarvetta uudelle www-sivujen päivitysjärjestelmälle, kun kaupungin www-sivut ja niiden ylläpitojärjestelmä uudistetaan. Huoltajilta kysyttiin, mitä tietoja he ovat koulujen sivuilta etsineet ja ovatko he löytäneet etsimiään tietoja.

Koska tarkoituksena on luoda yhteinen malli kodin ja koulun välisen viestinnän hoitamiseksi siten, että sitä voitaisiin käyttää myös uuden henkilöstön perehdyttämisessä, rehtoreilta ja opettajilta kysyttiin, onko heidän mielestään yhteiselle mallille tarvetta. Kaikilta kohderyhmiltä tiedusteltiin myös sitä, mitä mallin rakentamisessa kannattaisi huomioida tai onko heillä vinkkejä hyvistä käytännöistä. Rehtoreilta kysyttiin, olisiko hyvä jos koulun opettajilla olisi yhtenäinen käytäntö kodin ja koulun väliseen viestintään.

Rehtoreilta ja opettajilta kysyttiin saavatko he tällä hetkellä huoltajilta riittävästi tietoa oppilaiden koulunkäyntiin tai opetuksen järjestämiseen vaikuttavista asioista ja mistä asioista he toivoisivat enemmän tietoa. Huoltajilta taas kysyttiin ovatko he antaneet näistä asioista tietoa koululle tai onko heiltä sitä pyydetty.

Yleistä tyytyväisyyttä kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen kysyttiin kaikilta. Mittareiksi valittiin: selkeät pelisäännöt, viestinnän välineiden toimivuus, keskinäinen luottamus ja arvostus, kodin ja koulun kasvatusvastuiden ja -roolien selkeys, kiinnostus koulun toiminnasta ja opetuksesta, oppilaan opiskelusta ja hyvinvoinnista sekä toisensa mielipiteistä sekä omat positiiviset kokemukset yhteistyöstä ja helppoudesta keskustella keskenään. Lisäksi kaikilta kysyttiin viestintään ja vuorovaikutukseen käytettävän ajan riittävydestä ja rehtoreilta sekä opettajilta myös oppilasmäärän sopivuuden kokemisesta. Asia varmennettiin myös erillisellä kysymyksellä siitä, kuinka tyytyväinen kukin on tämänhetkiseen kodin ja koulun väliseen viestintään.

tään. Lähinnä näiden kysymysten vastauksia analysoimalla löydettiin ne koulut, joissa kodin ja koulun välisen viestinnän koettiin toimivan parhaiten ja joita lähdettiin tutkimaan tarkemmin.

3.2 Koulujen periaatteista ja linjauksista kysyttiin rehtoreilta ja opettajilta

Vantaalla on linjattu virkaehtosopimuksen mukaisen yhteistoiminta-ajan ja ns. kolmannen YT-tunnin käyttö vuonna 2005. Perusopetuksen johtaja on lähettänyt tuolloin asiasta kouluille kirjeen, jossa on edellytetty, että linjaus käsitellään yhdessä opettajien kanssa. Rehtoreilta ja opettajilta kysyttiin, kuinka linjausta on käsitelty ja opettajilta kysyttiin, onko linjaus heille tuttu. Kiinnostavaa olisi ollut tietää, kuinka laajasti linjausta noudatetaan kouluissa, mutta koska se olisi saattanut ärsyttää vastaajia, jätettiin kysymys tekemättä.

Opettajilta ja rehtoreilta kysyttiin, onko koululla yhteisiä periaatteita kodin ja koulun välisen viestinnän hoitamisesta esimerkiksi siltä osin, missä asioissa koteihin ollaan yhteydessä, mitkä ovat viestinnän välineet ja kenen vastuulla viestintä miltäkin osin on. Rehtoreilta kysyttiin, onko oppiaineittain määritelty asioita (esim. kurssien sisällöistä, arvioinnista, oppimateriaaleista, tutustumiskäynneistä), joista opettajien tulisi tiedottaa huoltajille ja jos, niin mitä ne ovat ja missä ne on määritelty. Opettajilta kysyttiin, toimittavatko he oppiaineistaan tiedotteita huoltajille. Huoltajille luettiin peruskoulun aineita ja kysyttiin tuntevatko he lapsensa opettajia ja ovatko he olleet opettajiin yhteydessä kuluvana lukuvuonna.

Yläkoulussa luokanvalvojan asema on keskeinen kodin ja koulun välisessä vuorovaikutuksessa, niinpä luokanvalvojilta kysyttiin heidän toiminnastaan ja kokemuksistaan melko laajasti. Luokanvalvojille suunnatut kysymykset koskivat sekä luokan tasoista asioista viestimistä että henkilökohtaisia kontakteja huoltajiin. Heiltä kysyttiin, mistä asioista heillä on tapana viestiä huoltajille, kuinka paljon he toimittavat yhteisiä tiedotteita huoltajille, varmentavatko he tiedotteiden perille menon ja tarjoavatko he huoltajille mahdollisuutta vanhempainvartteihin. Lisäksi kysyttiin luokakohtaisista vanhempainilloista ja niiden hyödyllisyydestä. Erikseen tiedusteltiin vielä, kuuluuko heidän tapoihinsa antaa myös positiivista palautetta oppilaista huoltajille, sillä oletuksena oli, että hankalista ja ikävistä asioista ollaan herkemmin yhteydessä koteihin.

Luokanvalvojen ja huoltajien välisestä viestinnästä kysyttiin luokanvalvojen lisäksi rehtoreilta ja huoltajilta. Rehtoreilta ja luokanvalvojilta selvitettiin, onko koulussa kirjattu, mitä luokanvalvojan tehtäviin kuuluu ja kuuluuko kodin ja koulun välinen viestintä oman luokan oppilaiden huoltajien kanssa näihin tehtäviin. Huoltajilta kysyttiin, ovatko he saaneet luokanvalvojilta koko luokkaa koskevia tiedotteita ja tietoa oman lapsensa koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Rehtoreilta kysyttiin myös koulun linjauksista vanhempainvartteihin sekä luokanvalvojan tiedotettavien asioiden sisältöihin.

Rehtoreilta kysyttiin heidän mielipidettään koulun velvollisuudesta viestiä huoltajille sellaisista asioista, jotka eivät perinteisesti kuulu koulun toimintakenttään, kuten koko yhteiskuntaa koskevista ilmiöistä tai tapahtumista, lähialueen ilmiöistä, ongelmista ja haasteista sekä lasten ja nuorten vapaa-ajan vieton mahdollisuuksista. Huoltajilta taas tiedusteltiin, olivatko he saaneet tietoa näistä asioista.

3.3 Kyselyn oheistuotokset

Kyselyn yhteydessä sivistystoimen viestintäyksikkö pyysi rehtoreilta asiakaspalautetta ja kysyi, kuinka paljon viestintäyksiköstä on ollut apua rehtoreiden/apulaisrehtoreiden työlle ja missä asioissa he toivovat tukea ja apua jatkossa. Vastausten perusteella yksikkö voi arvioida omaa työtään ja kehittää sitä edelleen.

Vantaalla on käytössä Wilma-järjestelmä kodin ja koulun välisen viestinnän välineenä. Tiedossa ei ole ollut, kuinka laajasti järjestelmä on otettu käyttöön, kuinka sen ominaisuudet ovat tiedossa ja mihin sitä on hyödynnetty. Sivistystoimen suunnitteluyksikkö vastaa Wilma-järjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä ja kysymykset luotiin heidän kanssaan, jotta saataisiin tietoa järjestelmän kehittämiseksi. Wilman käytöstä kysyttiin kaikilta osapuolilta, kuten myös sen kehittämistarpeista ja tyytyväisyydestä järjestelmään. Kyselyn avulla pyrittiin samalla myös markkinoimaan Wilman monipuolisia ominaisuuksia.

Kaikilta kohderyhmiltä kysyttiin mitä tietoja opetustoimen www-sivuilta on etsitty, onko tiedot löytyneet sekä pyydettiin näkemyksiä uusien sivustojen rakentamisessa huomioon otavaksi. Näitä vastauksia tullaan hyödyntämään kun kaupunki suunnittelee uusia www-sivustojaan.

Lopuksi kaikilla vastaajilla oli mahdollisuus antaa palautetta sivistystoimen viestintään tai hallintoon ja tuoda esille asioita, joita kouluissa tai opetustoimessa toivotaan kehitettävän.

3.4 Haastattelut

Kyselyn avulla oli mahdollista löytää ne koulut, joiden viestintään oltiin keskimääräistä tyytyväisempiä. Lomakkeiden perusteella ei kuitenkaan saanut riittävästi tietoa siitä, miten viestintä on käytännössä hoidettu silloin kun sen on koettu toimivan hyvin. Tämän vuoksi tutkimusta täydennettiin haastatteluin. Tulosten analysoinnin jälkeen valittiin haastateltavaksi kolme rehtoria ja muutama opettaja sillä perusteella, että joku osapuoli oli keskimääräistä tyytyväisempi koulun viestinnän nykytilaan. Eräs opettaja oli antanut kyselyssä yhteystietonsa ja lupasi olla käytettävissä, jos lisätietoja kaivataan. Hän sattui toimimaan juuri sellaisessa koulussa, jossa huoltajat olivat keskimääräistä tyytyväisempiä, joten lähetin sähköpostitse lisäkysymyksiä hänelle ja hän toimitti ne vastattavaksi myös kahdelle muulle kyseisen koulun opettajalle. Maahanmuuttajataustaisten perheiden huomioimiseksi haastateltiin Vantaan opetustoimen suunnittelija Minna Salmea

ja romani perheiden huomioimiseksi Malla Laitia, joka toimii Etelä-Suomen aluehallintoviraston romaniasiainneuvottelukunnan sihteerinä ja suunnittelijana.

4 Suomen perusopetusjärjestelmä ja Vantaan perusopetus

Perusopetuksen järjestäminen on kuntien vastuulla. Peruskoulun vuosiluokilla 1-6 opetus on pääosin luokanopetusta ja vuosiluokilla 7-9 aineenopetusta, ellei kunnan opetussuunnitelmassa toisin määrätä. Kun vuosiluokilla 1-6 toimitaan luokanopettajajärjestelmässä, luokalla on oma opettaja, joka opettaa omalle ryhmälleen kaikki oppiaineet tai suurimman osan niistä. Alakoulussa kuuden vuoden ajan yhteys kodin ja koulun välillä tapahtuu oman luokanopettajan ja huoltajien välillä ja huoltajat ja opettaja oppivat tuntemaan toisensa. Alakouluissa opettajan ja huoltajien väliset vuosittaiset tapaamiset ovat hyvin yleisesti käytössä ja perinteisessä tai sähköisessä reppuvihossa kulkevat tiedot päivän polttavista asioista.

Siirryttäessä yläkoulun puolelle, luokanopettajajärjestelmä muuttuu luokanvalvoja- ja aineopettajajärjestelmäksi. Kullakin luokalla on luokanvalvoja (tai ryhmänohjaaja), joka toimii yhdyssteinä kodin ja koulun välillä. Luokanvalvoja on yksi aineenopettajista. Jos luokanvalvoja toimii lehtorina esimerkiksi tyttöjen liikunnassa, ei hän opi tuntemaan luokan poikia opetustuntien yhteydessä. Sama ongelma on niiden aineiden osalla, joita opetetaan vain osan aikaa yläkoulusta. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kotitalous, kuvaamataito ja musiikki. Kutakin oppiainetta opettaa kyseiseen aineeseen erikoistunut lehtori, jolla saattaa olla opetettavanaan satoja oppilaita ja opetusta voi olla myös monessa eri koulussa.

Perusopetuslaki ei tee jakoa alakoulun ja yläkoulun välillä, vaan lähtökohtana on yhtenäinen peruskoulu. Useissa kouluissa onkin nykyisin vuosiluokat 1-9, mutta edelleen rakennetaan uusiakin kouluja vain 1-6 -luokille tai 7-9 -luokille. Lisäksi on kouluja, joissa on esimerkiksi luokka-asteet 1-4, 1-5, 5-9 tai 6-9. Näissä kouluissa ei välttämättä ole selkää jakoa yläluokkien aineopettajien ja alaluokkien luokanopettajien kesken.

Vantaalla opetus ja kasvatus päivähoidosta aikuisopistoon asti kuuluu sivistystoimen toimialalle. Toimiala on jaettu tulosalueisiin ja talous- ja hallintopalvelut sekä viestintä toimii matriisiorganisaationa ja palvelee tulosalueita. Vantaalla toimii 48 suomenkielistä ja viisi ruotsinkielistä peruskoulua. Suomenkielisiä yläkouluja on 11, yhtenäiskouluja kuusi ja yhtenäiskouluina toimivia erityisopetusta antavia palvelu- ja kehittämiskeskuksia on kaksi. Ruotsinkielisiä peruskouluja on viisi: neljä alakoulua ja yksi yläkoulu. Vantaalla lähes kaikki peruskoulut ovat erityiskouluja lukuun ottamatta melko suuria. Oppilasmäärältään pienimmässä koulussa vuosiluokilla 7-9 oli vuoden 2009 keväällä 190 oppilasta ja suurimmassa 655 oppilasta. Siniharjun (2003) tutkimuksessa koulun koolla todettiin olevan positiivinen vaikutus kodin ja koulun yhteistyön arvostukseen ja hän arvelee sen johtuvan siitä, että suuremmissa kouluissa olisi enemmän perinteisiä yhteistyömuotoja, kuten esimerkiksi vanhempainiltoja (Siniharju 2003, 169).

Suomenkielisestä perusopetuksesta vastaa perusopetuksen tulosalue ja ruotsinkielisestä opetuksesta ruotsinkielisten palveluiden tulosalue. Vantaa on jaettu viiteen alueeseen, jota kutakin suomenkielisen perusopetuksen tulosalueella johtaa rehtoreiden esimiehenä toimiva aluerehtori.

Kouluilla on oma tai jonkun toisen koulun kanssa yhteinen johtokunta, joka koostuu oppilaiden huoltajista ja jossa sihteerinä toimii rehtori. Useissa kouluissa toimii myös vanhempainyhdistys ja Vantaalla vanhempainyhdistysten kuntatasoisena yhteistyöelimenä hallinnon ja koulumaailman välillä toimii Vantaan vanhempainalueyhdistys Vanvary ry. Yhteistyötä tehdään yksilö-, luokka- ja koulu tasoilla sekä hallinnon ja johdon kanssa.

5 Normiohjauksen kenttä

Kodin ja koulun välisestä viestinnästä ei ole juurikaan normeja tai suosituksia, mutta yhteistyötä normeissa käsitellään enemmän. Kunnan ja siten myös kodin ja koulun välistä viestintää säädel- lään sekä yleislaeissa kuten julkisuuslaissa, hallintolaissa ja kuntalaissa ja erityislakina perusope- tuslaissa sekä -asetuksessa.

Kodin ja koulun yhteistyötä on Suomessa pidetty tärkeänä koululaitoksen alkutaipaleilta lähtien. Asetuksessa kansakoulutoimen järjestämisestä 1866 määriteltiin kansakoulun johtokunnan teh- tävät ja niihin kuului muun muassa opetuksen ja koulun toiminnan seuraaminen. Koulujärjestys vuodelta 1872 antoi vanhempainneuvoston jäsenille oikeuden päästä vapaasti tutustumaan oppi- laitokseen. Vuonna 1912 kouluhallitus lähetti kiertokirjeen, jossa opettajia ohjeistettiin pitämään yhteyttä vanhempiin. Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietinnössä vuodelta 1970 todet- tiin, että koulun tulee olla selvillä oppilaan vanhempien kasvatusta koskevista odotuksista, oppi- laan kotiympäristöstä ja muista taustatekijöistä, terveydentilasta, harrastuksista sekä poikkeavi- en yksilöiden ongelmista ja edellytettiin kodeille toimitettavan tietoa koulun kasvatustavoitteista, lasta ohjaavista henkilöistä, opintojen järjestelystä ja oppilaasta tehdyistä havainnoista. Kouluhallituksen asettamassa koulukasvatusprojektissa vuonna 1980 esiteltiin toimintamuotoina muun muassa kotiin lähetettävät tiedotteet, kouluneuvoston tavat yhteistyön edistämiseksi, opettajien yhteydenpito koteihin, vanhempien osallistuminen luokkakokouksiin ja vanhempien käyminen opetusta seuraamassa. (Koskenniemi 1982, 224–227.)

5.1 Yleislainsäädäntöä

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta käsittelee lähinnä eri asiakirjojen julkisuutta, mutta myös esimerkiksi asioiden valmistelua. Lain tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta ja hy- vää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa. Se antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuu- den valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Myös rehtorit ja opettajat

ovat lain tarkoittamia viranomaisia niissä asioissa, joissa he käyttävät itsenäistä päätösvaltaa esimerkiksi lain tai johtosäännön nojalla. Lain mukaan asiakirjojen tulee olla saatavilla ja tietoja on annettava pyydettyä. Laki sulkee avoimuuden ulkopuolelle salassa pidettävät asiat, mutta edellyttää, että valmisteilla olevat asiat käsitellään avoimesti ja kansalaisilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa käsiteltävänä oleviin asioihin. Viranomaiselta edellytetään aktiivista ja oma-aloitteista tiedottamista sekä avoimutta, jota toteutetaan muun muassa erilaisten oppaiden, tilastojen ja julkaisujen avulla. Toiminnasta ja palveluista sekä yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksista ja velvollisuuksista tulee tiedottaa. Kyseinen laki määrittelee myös salassa pidettäviä asioita. Opetustoiminnan kannalta oleellisia salassa pidettäviä asioita ovat *"oppilashuoltoa ja oppilaan ope- tuksesta vapauttamista koskevat asiakirjat, oppilaan ja kokelaan koesuoritukset sekä sellaiset oppilaitoksen antamat todistukset ja muut asiakirjat, jotka sisältävät oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja"*. (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta §:t 17,19, 20, 24.) Täten julkisen vallan mahdollisuus määritellä itse, mitä sen toiminnoista julkistetaan on lain voimaan tulon myötä vähentynyt ja kansalaisilla on entistä suuremmat mahdollisuudet tiedon saantiin (Iivonen & Åberg 2009, 7).

Salassapitoa ja vaitiolovelvollisuutta koskevia säännöksiä on myös esimerkiksi lastensuojelulais- sa, sosiaali- ja terveydenhoitoa koskevassa lainsäädännössä sekä henkilötietolaissa. Kyseessä on niin laaja kokonaisuus, että sitä ei ole mahdollista tässä tutkimuksessa laajemmin tarkastella. Myöhemmin on kuitenkin erikseen todettu perusopetuslain säädökset salassapidosta.

Hallintolaissa todetaan, että alaikäisen puolesta puhevaltaa käyttää hänen huoltajansa tai muu laillinen edustaja. Viisitoista vuotta täyttänyt sekä hänen huoltajansa ovat oikeutettuja erikseen käyttämään puhevaltaa asiassa, joka koskee lapsen henkilökohtaista etua tai oikeutta. (Hallinto- laki 14 §). Lain 35 §:ssä on säädetty vielä erikseen huoltajan kuulemisesta, jos kuuleminen on tarpeen päämiehen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi. Käytännössä lakia tulee soveltaa esi- merkiksi oppilaan tehdessä yhteisvalintahakemusta toisen asteen oppilaitokseen. Kuulemisen muotoa ei ole lailla säädetty, mutta Vantaalla kuuleminen toteutetaan siten, että yhteisvalintaha- kemukseen pyydetään huoltajan allekirjoitus

Kuntalaki edellyttää kunnallisilta toimijoilta aktiivisuutta ja ennakoivuutta tiedottamisen suhteen ja toteaa, että vireillä olevista asioista, suunnitelmista, asioiden käsittelystä, ratkaisuksista ja niiden vaikutuksista tulee tiedottaa asukkaille. Lisäksi on tiedotettava miten asioista voi esittää kysy- myksiä ja mielipiteitä valmistelijoille ja päättäjille (KuntaL § 29). Asukkaiden ja palveluiden käyt- täjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista tulee huolehtia esimerkiksi tiedottamalla, kuulemistilaisuuksissa, selvittämällä mielipiteitä ennen päätöksentekoa ja järjestämällä yhteis- työtä kunnan tehtävien hoitamisessa (KuntaL 27 §). Tämä tulee huomioida esimerkiksi koulujen yhdistämisten ja lakkauttamisten osalta, jolloin tiedon jakamisen lisäksi tulee huolehtia myös kuulemisen järjestämisestä.

5.2 Perusopetuslaki ja -asetus

Perusopetuslaissa huoltajien kuuleminen on määritelty erityisesti uskontojen opetuksen, erityisopetuksen ja luokalle jättämisen sekä muutoksen haun osalta. Lain 3 §:n mukaan "*Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa*". Selkeästi viestintävelvollisuus lailla määritellään luovuttomien poissaolojen osalta, joista tulee ilmoittaa huoltajille. Huoltajalla on päätösvaltaa tiettyissä asioissa, kuten ainevalinnoissa ja lisäksi kurinpitorangaistusten yhteydessä häntä tulee kuulla ennen päätösten tekoa. (Perusopetuslaki §:t 26, 30, 36 a)

Salassapidosta on määräyksiä aiemmin mainittujen lakien lisäksi perusopetuslaissa (40 §). Sen mukaan "*koulun henkilöstö ei saa ilman lupaa sivullisille ilmaista, mitä he ovat koulutukseen liittyviä tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää oppilaiden tai taikka heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta. Henkilöstö sekä kouluterveydenhuollosta ja muusta oppilashuollosta vastaavat henkilöt saavat antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville viranomaisille opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.*" (Perusopetuslaki). Määritelmä "opetuksen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot" on aiheuttanut paljon päänvaivaa koulujen henkilöstön keskuudessa. Suositeltavaa onkin, että huoltajilta haetaan aina lupa, kun oppilasta koskevaa tietoa on tarpeen siirtää viranomaiselta toiselle.

Perusopetusasetuksen mukaan oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä on annettava riittävän usein tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen (10 §). Lisäksi oppilaalla ja tämän huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin (13 §). (Perusopetusasetus.)

5.3 Opetussuunnitelman perusteet

Opetushallitus on hyväksynyt vuonna 2004 nykyiset perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (myöh. POOP). Niissä on linjattu kodin ja koulun yhteistyötä ja myös viestintää. Lähtökohtana on, että koulun toimintakulttuurin tulee olla avoin ja vuorovaikutteinen ja sen tulee tukea yhteistyötä kotien kanssa (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 19). Yhteistyö edellyttää vuorovaikutusta oppilaan kokonaisvaltaisen kasvun ja oppimisen tukemiseksi ja toimissaan se lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa häntä opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tavoitteena on yhteistyö, jonka avulla huoltaja voi tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä ja joka edistää oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa. Kun nassa kodin ja koulun välinen yhteistyö tulee määritellä opetussuunnitelmassa ja se tulee tehdä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. (POOP, 22)

Yhteistyötä edistää se, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Tietoa tulee antaa opetus-

suunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, oppilashuollosta ja siitä, miten yhteistyöhön voi osallistua. Opettajien tulee olla aktiivisia yhteistyön virittämiseksi ja keskustelua ja tiedottamista huoltajien, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista tulee käydä. Lähtökohtana yhteistyössä on kunnioitus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. (POOP, 22)

Yhteistyötä jatketaan koko peruskoulun ajan ja vanhempien keskinäistä vuorovaikutusta tulee tukea. Vuorovaikutusta rakentavia yhteistyön muotoja tulee kehittää jatkuvasti, mutta erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle. Peruskoulun päättävien oppilaiden huoltajia tulee informoida jatkokoulutusmahdollisuuksista ja huoltajilla on mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuoltohenkilöstön kanssa jatko-opintoihin liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista. Tukitoimien pohdinnassa kuullaan lasta sekä huoltajaa ja huoltajalla tulee olla mahdollisuus osallistua henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimiseen. (POOP, 22.)

Huoltajilla on oltava mahdollisuus saada tietoa koulun työtavoista, valintamahdollisuuksista ja valintojen merkityksestä ja ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvästä koulukohtaisista asioista tulee viestiä huoltajille. Huoltajalle tulee lisäksi järjestää tilaisuuksia neuvotella lapsen opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä. (POOP, 23.)

Arvioinnin perusteista on annettava tietoa etukäteen ja pyydettyä jälkikäteen on selvitettävä, miten periaatteita on arvioinnissa sovellettu. Arviointipalautetta on annettava lukuvuositodistusten lisäksi riittävästi ja monipuolisesti. Tietoa tulee antaa sekä edistymisestä ja vahvuuksista, mutta myös niistä asioista joihin tulisi panostaa. Arviointipalautetta voidaan antaa välitodistuksen, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluissa tai myös muilla tavoin. (POOP, 263.) Todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos todistuksessa arvioidaan sanallisesti oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia, on todistus siltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä jos oppilas olisi tarpeen jättää luokalleen. (POOP, 268.)

Maahanmuuttajataustaisten huoltajien osalta edellytetään, että heidät tutustutetaan suomalaiseen koulujärjestelmään, koulun toiminta-ajatukseen, opetussuunnitelmaan, arviointiin, opetusmenetelmiin sekä oppilaan oppimissuunnitelmaan. (POOP, 36.)

5.4 Valtakunnalliset perusopetuksen laatuksiteerit

Valtakunnalliset perusopetuksen laatuksiteerit hyväksyttiin loppuvuodesta 2009 eli sen jälkeen, kun tämän tutkimuksen kyselyt oli jo tehty. Kriteereiden tavoitteena on opetuksen korkean laadun ja monipuolisen tarjonnan turvaaminen sekä opetuksellisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien takaaminen lapsille ja nuorille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatt-

ta. Ne on tarkoitettu apuvälineeksi päätöksentekijöille, koulutuksen järjestäjille ja kouluille. (Perusopetuksen laatukriteerit 2009, 3).

Kodin ja koulun yhteistyöstä on kriteereissä oma kappaleensa ja lisäksi se esiintyy asiakirjassa useassa muussakin kohtaa. Sen sijaan kodin ja koulun välistä viestintää tai muutakaan viestintää ei kriteereissä juurikaan mainita. Asiakirjassa mainitaan, että yhteistyön muodoista sovitaan huoltajien ja opettajien kesken ja että, koulun tasolla rehtori vaikuttaa merkittävästi siihen minkälaista kodin ja koulun yhteistyö on (Perusopetuksen laatukriteerit 2009, 27).

Kriteereissä puhutaan huoltajien osallistamisesta, ja siitä on todettu melko ylimalkaisesti: *"Huoltajat ja muut yhteistyökumppanit voivat osallistua soveltuvin osin opetussuunnitelman laadintaan sekä toimivuuden ja toteuttamisen arviointiin ja kehittämiseen"* (Perusopetuksen laatukriteerit 2009, 22). Huoltajia haastetaan osallistumaan kodin ja koulun yhteistyöhön ja heiltä edellytetään kiinnostusta ja arvostusta: *"Lapsen huoltajalla on osavastuunsa yhteistyön onnistumisessa. On tärkeää, että huoltajat osoittavat kiinnostusta lapsen koulunkäyntiä kohtaan, arvostavat koulun ja opettajan työtä sekä osallistuvat kodin ja koulun yhteistyöhön"* (Perusopetuksen laatukriteerit 2009, 27).

Kodin ja koulun välisestä viestinnästä on asiakirjassa lause, joka käsittelee tekniikkaa: *"Vanhemmille suunnatussa viestinnässä hyödynnetään teknologian suomaa mahdollisuuksia"* (Perusopetuksen laatukriteerit 2009, 28). Yksittäisinä huoltajille tiedotettavina asioina on mainittu oppilashuolto ja valinnaisaineet (Perusopetuksen laatukriteerit 2009, 20, 25).

Laatukriteereissä kodin ja koulun välisen viestinnän osuus on kovin vaatimaton. Tämän asiakirjan yhteydessä viestintää olisi voinut linjata huomattavasti kattavammin ja se olisi voinut olla kriteereissä jopa omana kokonaisuutenaan.

6 Koulun viestinnän käytäntöjä ja välineitä

Tässä jaksossa käydään läpi kodin ja koulun välisen viestinnän ja vuorovaikutuksen muotoja yleisellä tasolla. Tutkimustulosten kohdalla eri muotoihin paneudutaan syvemmin, mutta eräitä viestinnän välineitä ja muotoja esitellään jo tässä jaksossa hieman laajemmin.

6.1. Tapaamisen muotoja

Koulumaailman tapaamiset ovat koulun tai luokan tasoisia tai jonkun muun ryhmän välisiä sekä yksilötasoisia huoltajan ja koulun henkilöstön välillä. Oppilas tulee lähtökohtaisesti ottaa mukaan häntä koskevin keskusteluihin. Parhaatkaan sähköiset välineet eivät korvaa ihmisten aitoja kohtaamisia. Sähköiset välineet eivät välitä nonverbaalia viestintää, jolloin äänensävyt, ilmeet ja eleet jäävät kokematta, viestintä on melko pinnallista ja väärinkäsitysten mahdollisuus lisääntyy.

Vanhempainiltoja on koulussa järjestetty kautta aikojen ja ne kuuluvat myös tänä päivänä koulumaailman arkeen. Vanhempainiltoja järjestetään monien eri teemojen ympärille tai ne voivat liittyä ajankohtaisiin asioihin tai opetussuunnitelman sisältöihin. Usein illat ovat melko informatiivisia ja niissä on harvoin mahdollisuutta aitoon vuorovaikutukseen ja keskusteluun, ainakaan silloin kun kyseessä on isot salivanhempainillat useammalle luokalle tai kaikille vanhemmille. Tilaisuuksissa huoltajilla on mahdollisuus nähdä lastensa opettajia ja toisinaan jopa tutustua heihin. Luokan omissa vanhempainilloissa keskustelulle on paremmat edellytykset ja niiden eräänä tavoitteena onkin myös vanhempien keskinäinen verkostoituminen.

Opettajan ja huoltajan väliset **keskustelut** voivat olla vanhempainvartteja tai muita neuvotteluita, kuten erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden henkilökohtaiseen oppimissuunnitelmaan liittyviä neuvonpitoja, jolloin mukana on usein myös koulun oppilashuoltohenkilöstöä. Keskustelut voivat liittyä myös ongelmiin ja niiden ratkaisuun, kurinpitotoimiin ja myös positiivisiin asioihin kuten edistymiseen ja onnistumisiin. Vanhempainvartit ovat toisinaan osa arviointijärjestelmää ja yläkouluissa ne käydään luokanvalvojan ja huoltajan välillä ja oppilas itse on tilaisuudessa mukana, vaikka yläkouluikäisen saaminen keskusteluun mukaan ei ole itsestäänselvyys.

Rehtorit eivät tapaa huoltajia kahdenkeskeisissä keskusteluissa mitenkään säännöllisesti, vaan tapaamisiin on yleensä joku erityinen syy. Syy liittyy useimmiten jonkun asian tai ongelman selvittämiseen. Se voi liittyä esimerkiksi koulun tai luokan vaihtoon, tukimuotojen järjestämiseen tai erimielisyyksien tai epäselvyyksien ratkomiseen

Peruskouluissa yhteistyötä huoltajien kanssa pyritään tekemään myös erillisinä **yhteistyöpäivinä**. Niitä pidetään yleisimmin lauantaisin, jotta mahdollisimman monella huoltajalla olisi mahdollisuus osallistua niihin. Yhteistyöpäivänä vanhemmilla on mahdollisuus tulla seuraamaan opetusta tai niihin voi liittyä erilaisia tapahtumia tai tempauksia kuten liikunnallisuutta, näyttelyitä, esityksiä tai vaikkapa työpajoja ja joissain kouluissa huoltaja voi osallistua opetukseen lapsensa sijaan. Yhteistyöpäivien suunnitteluun tai ainakin järjestelyyn osallistuu usein myös johtokunta tai vanhempainyhdistys sekä myös oppilaskunta.

6.2 Sähköisiä viestintävälineitä

Sähköisiä viestintävälineitä ovat puhelimen ja matkapuhelimen lisäksi perinteiset koulun kotisivut ja erilaiset kodin ja koulun yhteistyötä varten suunnitellut sähköiset järjestelmät. Perinteisen langattoman puhelimen osuus kotitalouksissa on vähentynyt, mutta koulujen kanslioissa ja opettajainhuoneissa ne kuuluvat vielä kalustoon. Työnantaja ei välttämättä kustanna matkapuhelimia opettajille, joskin opettajat käyttävät omia matkapuhelimiaan myös työasioidensa hoitamiseen. Täten myös tekstiviestit ovat arkea kodin ja opettajien välisessä kanssakäymisessä.

Sähköiset viestintävälineet ovat jossain määrin korvannet paperisia tiedotteita ja suunta tulee jatkumaan. Sähköiset välineet ovat ekologisempia, usein viesti menee perille varmemmin ja nope-

ammin ja eikä huku, kuten lappusille saattaa käydä. Laajat asiakokonaisuudet, kuten lukuvuosi-tiedotevihkoset, on kuitenkin miellyttävämpi lukea paperisena ja toistaiseksi kaikilla koitalouksilla ei niiden edellyttämiä yhteyksiä ja välineitä ole käytettävissään, joten paperisista tiedotteista ei ole mahdollista kokonaan luopua.

Verkon kautta tapahtuva viestintä on kasvava ilmiö myös julkishallinnossa ja julkinen valta tulee jatkossa olemaan entistä vahvemmin mukana myös verossa tapahtuvassa interaktiivisessa keskustelussa. Viestintä on saman aikaisesti muuttunut deadline-periaatteesta online-periaatteelliseksi eli nopeus ja reaaliaikaisuus sekä 24/7-periaate koskee lähes kaikkea viestintää. (Iivonen & Åberg 2009, 7.) Sosiaalinen media ja tieto- ja viestintäteknikka ei vielä ole saavuttanut suurta suosiota koulumaailman viestinnässä, joskin oppimisalustana ja opetusvälineenä suosio kasvaa kaiken aikaa.

6.2.1 Kaupungin ja koulujen www-sivut

Kaupunkien internetsivuille on pääsääntöisesti tallennettu perustiedot opetuksesta ja kouluista. Lisäksi siellä on yhteisiä oppaita ja esiteitä. Internetsivuilla on yleensä palautekanava, lomakkeita ja ajankohtaisia uutisia sekä yhteystietoja. Kaupunkien sivuilla on päivittäin paljon kävijöitä ja opetustoimen sivut ovat suosituimpien sivujen joukossa ainakin silloin, kun koulut alkavat tai joku muu asia on ajankohtainen, kuten kouluun ilmoittautuminen tai yhteishaun tulosten julkistaminen.

Koulujen kotisivut ovat monessa kunnassa kullakin koululla aivan oman näköisensä ja näin on myös Vantaalla. Niitä ylläpidetään monilla erilaisilla työkaluilla ja kouluille ei välttämättä ole annettu mitään ohjeita tai suosituksia siitä, mitä sivuilla tulisi olla tai miltä niiden tulisi näyttää. Niinpä koulujen sivuista ei aina edes tunnista, minkä kunnan koulusta on kysymys. Sivujen sisältö ja ajantasaisuus vaihtelee suuresti ja on suorassa suhteessa koulun tietotekniseen osaamiseen, ylläpitäjän kiinnostukseen ja niihin käytettyyn aikaan.

Tutkimuksessa selvitetään koulujen kotisivujen nykytilaa ja tarvetta ylläpitojärjestelmän yhtenäistämiseen. Kouluille on tarkoitus luoda yhtenäinen malli www-sivuiksi, ja koulut voivat halutessaan laatia sivunsa sen mukaisiksi.

6.2.2 Wilma kodin ja koulun välisen viestinnän välineenä

Suomessa on käytössä useita erilaisia sähköisiä kodin ja koulun välisiä viestintäjärjestelmiä. Latvala (2008, 115) toteaa väitöskirjassaan, joka käsittelee kodin ja koulun välistä Kivahko-viestintäjärjestelmää, että opettajan viestintäaktiivisuus lisää myös huoltajien viestintäaktiivisuutta. Latvalan tutkimuksessa sähköisen Kivahko-järjestelmän aktiivinen käyttö vähensi opettajan lähettämien paperitiedotteiden ja sähköpostin määrää, mutta lisäsi opettajan yhteydenottoja puhelimitse (Latvala 208, 117). Kivahkoa paljon käyttäneet kokivat sen helpottavan opettajan ja

vanhempien tavoitettavuutta ja lisäävän positiivista vuorovaikutusta. (Latvala, 2008, 118). (Ks. myös s. 50, Mukava-hanke)

Vantaalla kodin ja koulun välistä viestintää varten on käytössä selainpohjainen Wilma-järjestelmä, joka mahdollistaa vuorovaikutteisuuden myös reaaliaikaisesti. Wilma on osa Primus-oppilashallintojärjestelmää, jonne tallennetaan muun muassa lukuvuosisuunnitelmat, arvioinnit ja oppilastiedot. Järjestelmä on hankittu Vantaalle vuonna 2004 ja uusia toimintoja on ostettu sitä mukaa, kun niitä on ilmestynyt. Järjestelmästä ja sen toiminnoista maksetaan oppilasmäärien mukaan, vaikka kaikki koulut eivät käytä kaikkia hankittuja ominaisuuksia. Rehtori voi päättää, mitä toimintoja koulu ottaa käyttöönsä.

Wilmassa on melko paljon erilaisia toimintoja. Pikaviesteinä voi lähettää viestejä huoltajien ja koulun henkilöstön kesken ja huoltajat voivat kommunikoida myös keskenään. Kukin luokka on koottu omaksi ryhmäkseen ja täten viesti voidaan laittaa koko ryhmälle saman aikaisesti. Järjestelmässä on mahdollista kytkeä päälle toiminto, jossa heräte viestistä tulee vastaanottajan sähköpostiin tai matkapuhelimeen. Kaikille koulun huoltajille voidaan laittaa pikaviesti samaan aikaan esimerkiksi kriisitilanteessa ja kaupunkitasoisesti voidaan laittaa kaikkien näkyville tiedote, mutta siitä ei lähde herätettä sähköpostiin.

Opettaja voi tallentaa lukujärjestyksen Wilmaan ja näkyville voidaan laittaa myös kertaluontoisia tapahtumia kuten retkiä, liikuntapäiviä tai kulttuuritapahtumia. Suoritukset-osiosta voi tarkastella eri aineiden ja kurssien arvosanoja ja poissaolot-näkymässä voi katsoa ja selvittää oppilaan poissaoloja. Kun opettaja tekee poissaolomerkinnän, näkyy se välittömästi huoltajalla ja siitä tulee huoltajan sähköpostiin tai puhelimeen viesti, jos toiminto on kytketty päälle. Samaan kohtaan voi merkitä myös myöhästymisiä. Tulosteet-osiosta voi olla esimerkiksi koulun lomakkeita ja oppilaan viimeisin todistus.

Palaute-työkalulla voi tehdä kyselyitä huoltajille ja huoltajat voivat vastata niihin. Kyselyt voivat olla avoimia tai tietylle kohderyhmälle suunnattuja. Tiedotteille varattuun tilaan voi tallentaa huoltajille, henkilöstölle tai kaikille tarkoitettuja tiedotteita. Wilmaan voi tallentaa listan koulun opetustiloista ja niiden työjärjestykset sekä opinto-oppaan, josta näkee mitä oppiaineita voi opiskella ja mitä aiheita milläkin kurssilla tai vuosiluokalla käsitellään.

Opettaja-listassa näkyy koulun opettajaluettelo ja muu henkilökunta, joille voi laittaa viestejä. Sivulta näkyy myös, minkä luokan opettajana/luokanvalvoja opettajana hän toimii. Huoltaja voi itse päivittää osoite-, sähköposti ja puhelinnumerotietonsa. Sivulla voi olla lomakkeita, joiden avulla voi päivittää oppilasta koskevia tietoja.

Salasanan voi vaihtaa itse ja viestiasetuksissa voi valita, miten vastaanotetaan tieto uusista pikaviesteistä ja poissaolomerkinnöistä: sähköpostina ja/tai tekstiviestinä. Ainevalinta-osiossa oppilaat voivat valita itse valinnaisaineitaan, jos heillä on omat tunnukset.

Yllämainitut toiminnot ovat käytettävissä vain, jos koulu on ne ottanut käyttöönsä. Tunnuksen voi tällä hetkellä antaa vain yhdelle huoltajalle, mutta se voi toki olla yhteinen kahdelle huoltajalle. Järjestelmän toimittajan (StarSoft) internetsivulla todetaan, että ongelma on tiedossa ja siihen on tulossa parannus. Tällä hetkellä käyttäjällä voi olla useita tunnuksia Wilmaan, jos hän toimii opettajana, hänellä on useampi lapsi, tai jos hän vaikka itse lisäksi opiskelee. Tähänkin järjestelmän toimittaja lupaa parannusta.

Sinikka Kosini Kirjautu ulos

Oma etusivu > Pikaviestit

Pikaviestit Kirjoita uusi viesti

Saapuneet Arkisto Lähetetyt Luonnokset

☐	Lähtettäjä	Otsikko	Lähetetty
☐	Bamsse Basisti (BAM)	Matinea 3.-9. luokat	19.8.2009 klo 9:03
☐	Kirsti Koruommel (KOR)	Käsityönäyttely 3.-6. luokat ja 7.-9. luokat	18.5.2009 klo 11:55
☐	Pekka Palloilija (PLP)	Liikuntapäivä 11.4.	28.3.2009 klo 16:38
☐	Pekka Palloilija (PLP)	Koulujenväliset olympialaiset Naapurilan kentällä 31.3.	22.3.2009 klo 8:48
☐	Leevi Leppärousku (LEP)	Teatteriin, "Iloiset lesket" 24.4.2008	18.3.2009 klo 8:37
☐	Oiva Oponen (OPV)	TET-harjoittelut 8.lk	17.3.2009 klo 16:25
☐	Huoltaja: Marko Mallila	Maksulliset retket 1 vastaus	17.2.2009 klo 16:18
☐	Huoltaja: Marko Mallila	Pitkänmatkalaisten myöhästymismerkinnät 1 vastaus	16.8.2008 klo 11:51
☐	Birger Bittilä (BIT)	Atk-luokan käyttö säännöt 1 vastaus	13.8.2008 klo 14:24

Poista valitut Arkistoi valitut [Kirjoita uusi viesti](#)

Kuva 3 Pikaviestinäkömä Wilmasta, Lähde www.starsoft.fi

Vantaalla Wilma on kaikkien koulujen käytettävissä ja kaikki 7.-9. luokkien koulut ovat ottaneet sen käyttöön. Jotkut koulut ovat käyttäneet sitä jo useamman vuoden ja toiset vasta vähän aikaa. Samoin on käytön laajuuden suhteen: eräillä kouluilla Wilma on kattavasti käytössä ja joillain on käytössä vasta perusosiot. Kaupunki on investoinut järjestelmään melko paljon, joten tutkimuksessa selvitetään samalla kuinka aktiivisessa käytössä järjestelmä on ja onko järjestelmässä tai sen käyttötavoissa kehittämistarpeita.

Yleisradio uutisoi toukokuussa 2009, että oppilaat kokevat sähköisen Wilma-järjestelmän pilaaivan elämänsä. Uutisen mukaan nuoret kokevat, että vanhemmat saavat jo liikaa tietoa koulun tapahtumista. Opettajat ja vanhemmat pitävät järjestelmää hyödyllisenä, todetaan Ylen teke-

mässä selvityksessä. Selvitys perustui nuorten suosiman Irc-gallerian materiaaleihin, jonne oli pysytetty aiheesta sivustoja. Uutisen mukaan Wilma on koulumaailman oma rikosrekisteri. Sinne merkitään kaikki rötökset ja muut huonot jutut, kertoo Herttoniemen yhteiskoulun oppilas Aleksander Saarelainen. Uutisen mukaan Wilma on levinnyt tuhansiin kouluihin ja oppilaitoksiin ympäri Suomea. Eräs oppilas kritisoi, että Wilmaan ei koskaan pistetä mitään hyvää oppilaista. Uutisessa haasteltu opettaja toteaa, että positiivista palautetta on niin paljon vaikeampi antaa kuin negatiivista ja myöntää, että siinä on kasvun paikka kaikille opettajille. Uutinen herätti jonkin verran keskustelua Ylen sivustoille ja keskustelussa nousi esille erityisesti positiivisen palautteen vähäisyys. (Tirkkonen Kirsi, YLE Uutiset 13.5.2009)

6.2.3 Fronter

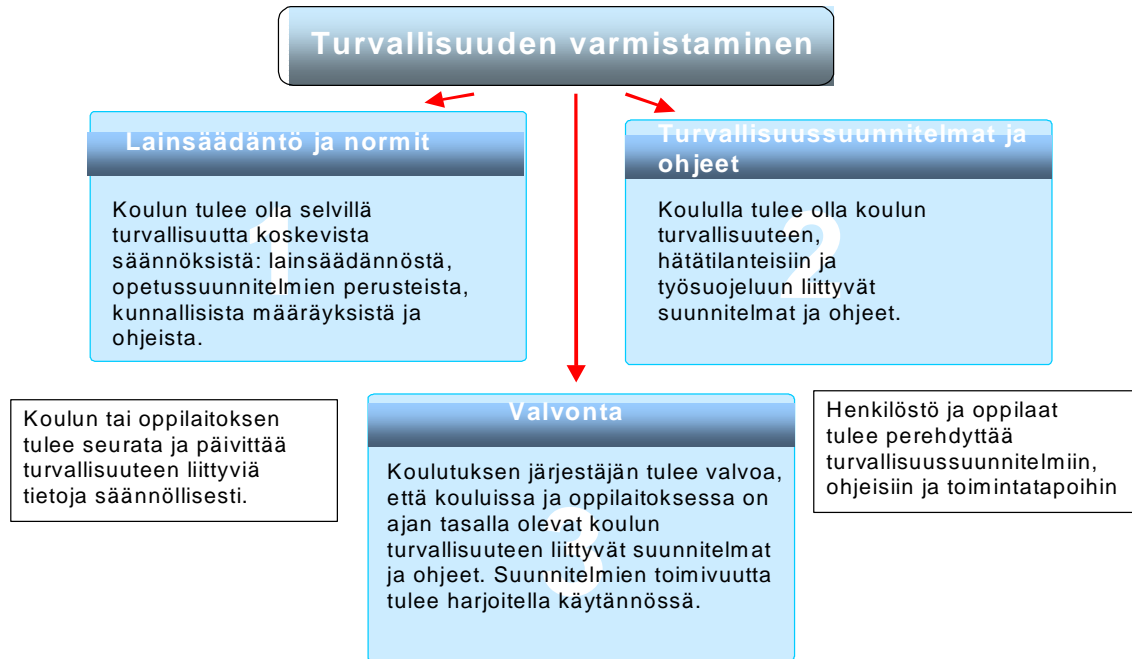
Fronter oppimisympäristö on ollut Vantaalla lukioiden käytössä jo jonkin aikaa ja tutkimuksen teon jälkeen syksystä 2009 se on laajennettu myös peruskoulujen käyttöön. Fronter on lähtökohdaisesti opiskeluun ja oppimiseen suunniteltu työväline, mutta siinä on myös viestintään ja kodin ja koulun yhteistyöhön soveltuvia elementtejä. Fronter sisältää tiedote- ja ryhmäviestipalveluiden lisäksi muun muassa chat-palvelun, rss-syötteet ja videokokouksen pitämisen sekä muun muassa opintojen seuraamisen. Fronter mahdollistaa myös massatekstiviestien tai sähköpostien lähettämisen valikoiduille kohderyhmille ja siihen voidaan hakea tietokenttiä muista järjestelmistä, kuten Primus-oppilashallintojärjestelmästä. Fronterissa on myös työkalu, jolla vanhempainvartteja varten kukin osapuoli, myös aineenopettajat, voivat tehdä merkintöjä keskustelun pohjaksi. Palvelun voi saada toimimaan siten, että kaikkien merkinnät näkyvät kaikille osapuolille tai siten, että ne näkyvät vain valituille, jolloin toisten merkinnät eivät ohjaa omia merkintöjä. Fronteria käytetään kurssien ja luokkien ryhmätyökanavana ja sen avulla voidaan hoitaa myös koulun sisäistä tiedotusta. Jokaiseen kouluun on tehty ns. opettajainhuone, jossa voidaan tiedottaa ajankohtaisista asioista (esim. rehtorin viikkotiedote), käytettävissä voi olla myös erilaisia lomakkeita. Fronterilla on myös julkaisujärjestelmä, jonka avulla voi tehdä koulun kotisivuja. (Fronter oppimisympäristö, <http://fi.fronter.info/index.shtml>)

Fronteria ei tässä tutkimuksessa käsitellä eikä sitä analysoida tarkemmin, sillä Vantaan peruskoulujen käyttöön se tuli vasta kyselytutkimuksen jälkeen. Tärkeää on kuitenkin sopia, mitä välinettä mihinkin tarkoitukseen käytetään.

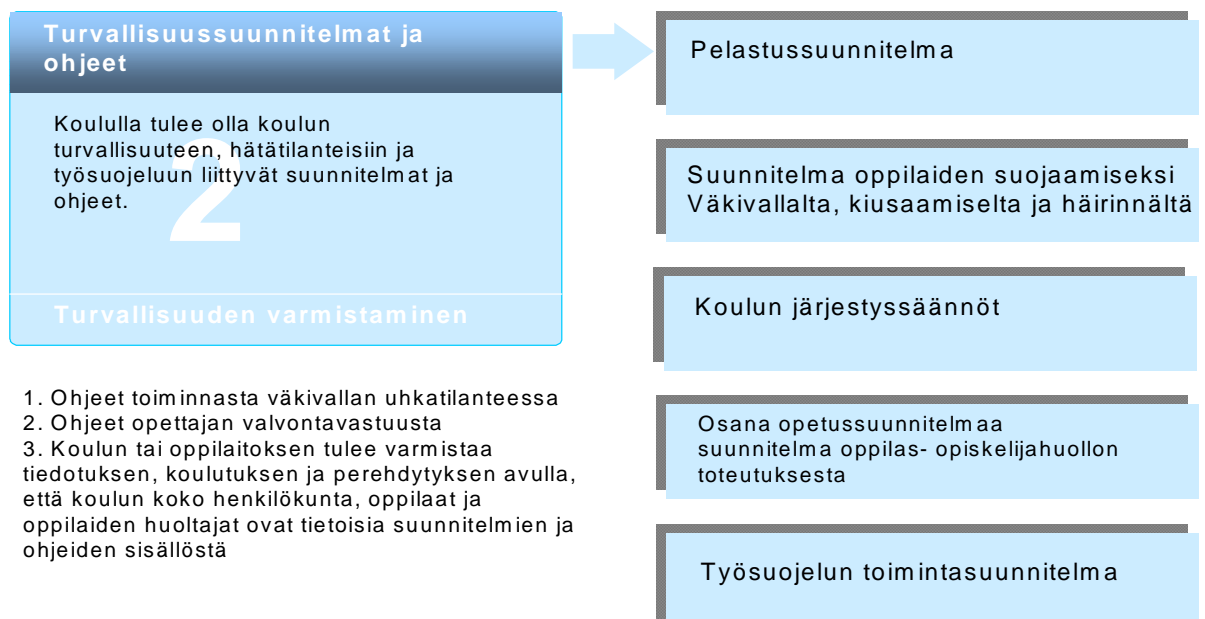
6.4 Koulujen kriisi- ja erityistilanteiden viestintä

Koulujen turvallisuussuunnitteluun ja kriisivalmiuteen on parin viime vuoden aikana kiinnitetty erityistä huomiota. Suunnittelua on normitettu ja ohjeistettu ja esimerkiksi Opetushallitus ja puolustusvoimat ovat järjestäneet useita koulutustilaisuuksia aiheen ympärillä.

Ohjeet määrittelevät, että kouluilla tulee olla pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat, joita tulee päivittää säännöllisesti. Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta. (Perusopetuslaki 29 §.)

Kuva 4 Koulujen turvallisuus 1, Lähde: kunnat.net

Kuva 5 Koulujen turvallisuus 2, Lähde: kunnat.net

Koulujen turvallisuus- ja pelastussuunnitelmaan kannattaisi kytkeä kriisiviestintäsuunnitelma. Tätä ei varsinaisesti edellytetä, mutta käytännön kannalta kriisissä toimiminen edellyttää aina myös viestintätoimia ja on hyvä, että viestintä on etukäteen valmiiksi suunniteltu.

Vantaalla sivistystoimen valmiussuunnitelmassa kriisiviestintä on oma kokonaisuutensa ja koulujen turvallisuussuunnitelman mallissa on ohjeita kriisiviestintäsuunnitelman tekoon. Liitteenä 1 olevaan viestinnän malliin on koostettu kriisiviestinnän keskeisiä periaatteita ja ohjeita.

6.5 Viestintä ja vuorovaikutus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten huoltajien kanssa

Monikulttuuristen lasten osuus Suomen kouluissa on viime vuosina kasvanut ja se kasvaa edelleen. Vantaan kouluissa on lapsia useista eri kieli- ja kulttuuriryhmästä ja eri äidinkieliä oppilailla on yli 60. Tämä tuo kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen omanlaisiansa haasteita. Koulujärjestelmät, opettajan ja oppilaan roolit, opetusmenetelmät ja opetussuunnitelmat sekä kodin ja koulun välisen yhteydenpidon tavat ovat hyvin erilaisia eri maissa. Hyvän yhteistyön varmistamiseksi monikulttuuristen perheiden huoltajille on tarpeen antaa tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä ja koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Valtakunnan tasolla hyvä tietopaketti Suomen koulujärjestelmästä löytyy osoitteesta <http://www.infopankki.fi/>, jossa monista asioista on kerrottu neljällätoista eri kielellä.

Vantaan kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen suunnittelija Minna Salmi toteaa, että kodin ja koulun välisen molemminpuolisen tiedonkulun varmistaminen on tärkeää erityisesti siinä vaiheessa, kun koululla ja huoltajilla ei ole vielä yhteistä kieltä. Maahanmuuttajaperheissä arvostetaan erityisesti henkilökohtaista yhteydenpitoa. Esimerkiksi puhelinsoitto on hyvä tapa yhteydenottoon, samoin tekstiviestit. Jos yhteydenpitoon käytetään sähköistä järjestelmää, esimerkiksi Wilmaa, tulee varmistaa, että huoltajalla on mahdollisuus ja taidot käyttää järjestelmää. Hyvä tilaisuus tiedonvälittämiseen ja keskusteluun on kotoutumissuunnitelman laatimisen ja päivittämisen yhteydessä. Informaatiota voidaan jakaa myös vanhempainilloissa ja erilaisissa vanhempainryhmissä. Tilaisuudet voivat olla tietyille ryhmälle, mutta lisäksi on tärkeää saada heidät osallistumaan myös kaikille huoltajille suunnattuihin tilaisuuksiin. (Salmi 2009.)

Salmi muistuttaa, että tulkkia kannattaa käyttää etenkin niissä tilanteissa, joissa viestin perille meno on ensiarvoisen tärkeää. Hallintolain 26 §:n mukaan viranomaisen on järjestettävä tulkitseminen ja kääntäminen asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta, jos asianosainen ei osaa suomen tai ruotsin kieltä (Hallintolaki). Tärkeimmät tiedotteet ja oppaat pyritään Vantaalla kääntämään yleisimmille kielille. Usein perheissä syntyy tilanne, jossa lapsi osaa suomenkieltä paremmin kuin vanhempansa. Keskusteluissa on kuitenkin hyvä käyttää ulkopuolista tulkkia, sillä lapsen ei tulisi tulkata vanhemmilleen itseään koskevaa asiaa. (Salmi 2009.)

Väärinkäsitysten välttämiseksi on tärkeää, että huoltajat ymmärtävät, mitä erilaiset suomalaisen koulumaailmaan ja yhteiskuntaan liittyvät käsitteet, nimikkeet ja käytänteet tarkoittavat. Kun vanhemmat pääsevät käytännössä tutustumaan koulun arkeen ja juhliin, monet lasten koulunkäyntiin liittyvät asiat tulevat tutummiksi ja konkreettisemmiksi. Monikulttuurisia huoltajia kannattaa kannustaa mukaan vanhempainyhdistysten ja johtokuntien toimintaan. Täten voidaan lisätä heidän tietoaan koulun toiminnasta, tukea heidän vanhemmuuttaan ja osallisuuttaan. Samalla vahvistetaan koulun roolia monikulttuurisen perheen kotoutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan sekä parannetaan koulun monikulttuurisuustaitoja. (Salmi 2009.)

Työryhmän esityksessä Suomen romanipoliittiseksi ohjelmaksi on esitetty, että kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä tiedotusta romanivanhemmille tulisi lisätä ja paikallisella tasolla tulisi vahvistaa yhteistyömuotoja kouluviranomaisten ja paikallisten romanityöryhmien kesken (Rompo 2009, 40). Vantaalla romaneita on noin 2000 ja heistä lapsia on noin sata. Etelä-Suomen aluehallintoviraston romanasian neuvottelukunnan suunnittelija Malla Laiti, joka on osallistunut romanipoliittisen ohjelman laadintaan toteaa, että vaikka romanit ovat olleet Suomessa jo viisisataa vuotta, ei heitä eikä heidän kulttuuriaan vieläkään Suomessa tunneta riittävästi. Kodin ja koulun yhteistyö romaniperheiden kanssa on vielä lapsen kengissä ja opettajien tietoisuuden lisääminen romanikulttuurista olisi ensiarvoisen tärkeää, jotta opettajat kykenisivät tukemaan romanilapsia näiden koulunkäynnissä. Lähtökohtaisesti romaniperheiden kanssa toimii parhaiten samat henkilökohtaisuutta painottavat vuorovaikutusmallit kuin maahanmuuttajataustaisten kanssa. (Laiti 2010)

Romanilapsen tullessa kouluun, kannattaisi opettajan tehdä testi lapsen osaamistasosta, sillä Malla Laitilla on tietoa tilanteista, joissa romanilapsen osaaminen ei välttämättä ole sillä tasolla kuin mitä todistus on kertonut. Tällä hän tarkoittaa sitä, että lapset on päästetty luokalta arviotosilla tai heiltä ei muuten ole odotettu sitä tasoa kuin valtaväestöltä ja samalla on aiheutettu hallaa lapsen tulevalle koulutielle ja jatko-opinnoille. Laiti kertoo, että romaniväestön koulutustaso on vielä keskimääräistä heikompi, joten vanhemmat eivät välttämättä itse osaa tukea lapsiaan läksyissä ja muissa koulutehtävissä. Vanhempien arvostus koulua kohtaan ei aina ole kovin hyvä, sillä heidän omat koulukokemuksensa ovat vähäisiä ja toisinaan myös melko ikäviä. Arvostus ja luottamus voi syntyä vain tuntemisen avulla ja siihen tarvitaan kohtaamisia. (Laiti 2010)

Paperiset viestintävälineet eivät tavoita romaniperheitä kovin hyvin ja parhaiten kommunikaatio toimisi erilaisissa tapaamisissa tai puhelimitse. Esimerkiksi kuntakohtaiset vanhempainillat romaniperheille voisivat olla paikallaan, sillä näissä olisi mahdollista vuorovaikutteisesti keskustella niistä tarpeista, joita romaniväestöllä on ja toisaalta lisätä heidän tietoisuuttaan koulumaailmasta ja opetuksesta. Laiti toivoo, että myös romanivanhemmat olisivat vahvemmin mukana kodin ja koulun vuorovaikutusfoorumeilla, jotta myös muut vanhemmat tulisivat tutuksi ja jotta heillä olisi aitoja osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia. Eräs keino saada heitä mukaan toimintaan voisi

olla henkilökohtainen kutsuminen esimerkiksi yhteistyöpäivän tai vanhempainillan käytännön toimijaksi. Näissä he voisivat vaikka kertoa kulttuuristaan tai olla mukana vaikka kahvitusten järjestämisessä. (Laiti 2010)

7 Kaupunkien linjauksia kodin ja koulun väliselle yhteistyölle ja viestinnälle

Seuraavassa kappaleessa käydään läpi Vantaan kaupungin ja kuuden muun kaupungin linjauksia kodin ja koulun välisestä viestinnästä. Yhdeksän suurimman kunnan opetustoimeen lähetettiin sähköpostitse tiedustelu näiden mahdollista linjauksista tai ohjeista. Vastaukset saatiin kuudesta kaupungista. Kaupunkien opetussuunnitelmissa on useimmiten siteerattu valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita kodin ja koulun yhteistyöstä ja sen lisäksi moni kaupunki on kirjannut suunnitelmaan omia linjauksiaan ja periaatteitaan yhteistyöstä, mutta ei niinkään viestinnästä.

Ensimmäisenä esitellään Vantaan käytäntöjä ja sen jälkeen muiden kaupunkien linjauksia. Esitteilyistä on poistettu sellaiset osiot, jotka ovat yhteneväisiä valtakunnallisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa, koska perusteet käsitellään erikseen kappaleessa 5.3.

7.1 Vantaa

Vantaan kaupungin sivistystoimen viestinnän ohjeissa ei ole erikseen huomioitu kodin ja koulun välistä viestintää. Kaupungin yhteiset viestinnän strategiat ja ohjeet sekä myös toimialan ohjeet koskevat yleisellä tasolla myös kouluja, mutta erityisesti kriisiviestintäohjeet on laadittu koulujen tarpeet huomioiden.

Monissa huoltajien ja koulumaailman välisissä ongelmissa taustalta löytyy myös huonosti hoidettu viestintä, joka koettelee luottamusta ja lisää eripuraa (kosteusvauriot, luokkien yhdistäminen, koulujen lakkauttaminen, opettajan vaihtuminen, kiusaustapausten kärjistyminen jne.). Vantaalla on viime keväänä luotu malli viestinnän periaatteista sisäilmaongelmia varten. Malli on luotu yhdessä tiloista vastaavan Tilakeskuksen kanssa ja se on osoittautunut varsin toimivaksi.

Tämä tutkimus kytkeytyy Vantaalla valmisteilla olevaan perusopetuksen opetussuunnitelmaan liittyvään kodin ja koulun yhteistyön suunnitelmaan. Strategisena tavoitteena taustalla on kaupungin arvot ja niistä erityisesti avoimuus ja oikeudenmukaisuus sekä tuloskortiston tavoite vuodelle 2009, jossa edellytettiin kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen ja viestinnän kehittämistä. Vantaalla uudistettiin vuoden 2009 alusta perusopetuksen johtosääntö ja oppilaiden vanhemmista koostuvien johtokuntien toimintaa kehitettiin entistä vuorovaikutuksellisempaan suuntaan. Koulun johtokunnan tehtävänä on osallistua koulun kehittämiseen ja arviointiin sekä tukea ja edistää kodin ja koulun yhteistyötä ja vuorovaikutusta.

Vantaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (PoOPS) vuodelta 2005 toistavat pitkälti valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita. Omia linjauksia tai tarkennuksia kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön ja viestintään on muutamia. Vantaalla opetussuunnitelman perusteissa edellytetään, että kaikki koulut tekevät suunnitelman yhteistyöstä kotien kanssa. Yhteistyö perustuu tasa-arvoisuuteen ja luottamukseen ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua koulun kulttuuriin sekä olla mukana vaikuttamassa sekä tulla myös kuulluksi koulun kasvatustavoitteita koskevista keskusteluista. Koulun tulee ainakin lukuvuoden alussa tiedottaa arviointiperusteista ja -kriteereistä ja niistä voidaan kertoa huoltajille tiedotteissa, vanhempainilloissa tai internetsivulla. Arviointipalautetta annetaan vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana lukuvuosidistuksen lisäksi. Koulut päättävät, miten ja milloin se tehdään. Kun oppilaan suoritustason yhdessä tai useammassa aineessa havaitaan heikentyneen, yhteydenpitoa huoltajan kanssa tiivistetään erityisesti perusopetuksen päättövaiheessa olevan oppilaan kohdalla. (PoOPS 2005, 22-25).

Opettajien työtehtäviä ja työajan käyttöä on linjattu virkaehtosopimuksessa, jonka mukaan opettajien tehtäviin kuuluu myös yhteydenpito kotien kanssa. Rehtorin velvollisuus on seurata työajan käyttöä ja hän vastaa siitä, että rakenteet on luotu ja että ne ovat toimivia. Tästä yhteissuunnittelutyöajasta sanotaan, että opettajan tulee osallistua koulussa kolmen tunnin ajan viikossa opetuksen yhteissuunnitteluun, aineryhmittäisiin ja asiaryhmittäisiin neuvonpitoihin, kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä opetuksen suunnitteluun ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvien tehtävien tekemiseen. Koulun rehtori käynnistää ja ylläpitää sekä seuraa ja vastaa yhteissuunnittelusta." (OVTES; OSIO B, liite 1, 11§)

Koulujen käytänteiden yhtenäistämiseksi Vantaalla on vuonna 2005 laadittu ohjeet edellä mainitun yt-ajan käytöstä. Niiden mukaa vähintään yksi tunti yt-ajasta tulee olla sidottuna opettajien kiinteään lukujärjestykseen. Yt-ajan yhtenä osa-alueena on kodin ja koulun yhteistyö, johon sisältyvät vanhempainvartit, vanhempainillat, HOJKS-palaverit ja muu tarpeellinen yhteydenpito huoltajiin. Koulun viralliset opettajakunnan kokoukset kuuluvat opettajien virkavelvollisuuteen eivätkä sisälly yt-aikaan. Samoin HOJKS:n laatiminen on opettajan tehtävään liittyvää työtä. Yt-ajan käytöstä tulee keskustella yhdessä opettajakunnan kanssa. (Vantaan perusopetuksen johtajan kirje rehtoreille 14.10.2005)

Opettajien palkkajärjestelmän mukaan opettaja saa luokanvalvojan tehtävästä oman ylituntipalkkion mukaista palkkaa. Keväällä 2009 esimerkiksi äidinkielen muodollisesti kelpoisella lehtorilla korvaus oli 117,53 euroa ja liikunnan lehtorilla 88,15 euroa. Lisäksi aiemmin mainittu Yt-aika eli kolme vuosiviikkotuntia on kaikilla päätoimisilla opettajilla sisällytetty palkkaan, myös niillä, jotka eivät toimi luokanvalvojina. (Vantaan kaupunki, Palkanlaskenta.)

Vantaan kaupungin tilasto- ja tutkimusyksikön 17.4.2009 julkaiseman raportin mukaan peruskoululle annetut arvosanat ovat kohonneet. Peruskoulupalvelut menestyivät hyvin suurten kaupun-

kien (Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Turku, Lahti) välisessä vertailussa ja Vantaa sijoittui muun muassa luokkakoon osalta kaupunkien kärkijoukkoon. Tulos on merkittävä, sillä perusopetuspalvelut tuotetaan Vantaalla noin 5-10 prosenttia edullisemmin kuin Helsingissä ja Espoossa. Suurin osa vastaajista antoi koululle hyvän, neljäsosa jopa erittäin hyvän yleisarvosanan. Positiivisimmin suhtauduttiin koulujen opetukseen, henkilökuntaan, turvallisuuteen ja koulun asioista tiedottamiseen. Yleisarviot koulusta olivat parantuneet ja kouluun tyytymättömiä oli aiempaa vähemmän. Koulujen ilmapiiri, tilojen kunto ja varusteet, kodin ja koulun välinen yhteistyö, koulun tiedotustoiminta sekä kouluruoka koettiin parantuneen edelliseen tutkimukseen verrattuna. Tiedottamisen koettiin sujuneen ala- ja yläkouluissa yhtä hyvin, mutta yhteistyön kodin kanssa katsottiin sujuvan alakoulussa edelleen yläkoulua paremmin. Tiedot perustuvat Vantaan kaupungin vuosina 2001 ja 2008 sekä FCG Efekon vuonna 2008 tekemiin palvelututkimuksiin. Vantaalla vuoden 2008 kyselyyn vastasi noin 1 400 henkilöä. (Riihelä 2008, 1, 15-21)

7.2 Helsinki

Helsingin opetustoimen viestintäpäällikkö Liisa Suonisen mukaan Helsingissä ei ole yhteistä viestinnän mallia koulujen käyttöön, mutta yhteistä linjausta kaivattaisiin ainakin sähköisen viestinnän osa-alueelle. Helsingissä on laadittu mallit kotisivujen tekoon kullekin kouluasteelle, ja jotkut koulut ovat jo ottaneet ne käyttöönsä. Sivumalli varmasti helpottaa koulujen kotisivujen tekoa, mutta toisaalta sellainen saatetaan kokea liian rajoittavana ainakin siinä tapauksessa, jos koulu on nähnyt kovasti vaivaa omien sivujensa tekemiseen ja on ollut niihin tyytymätön. Helsingin kotisivupohjissa yläkouluille on laadittu rakenne eri asioiden sijoittelusta sekä tehty valmiita kaikille yhteisiä tekstejä, joiden jälkeen kukin koulu voi täydentää sisältöjä omilla tiedoillaan. Rakenteessa ajankohtaisten asioiden määrä on rajattu ja kaikille on määritetty yhteiset pikalinkit; Wilma, yhteishaku, Fronter, ruokalista jne. Rakenteeseen sisältyy valmiiksi määritellyille paikoille yhteistiedot, lukuvuoden tärkeät päivämäärät, yhteistyökumppanit, kerhot, oppilaskunta, johtokunta ja vanhempainyhdistys. Lisäksi myös oppilaaksioton ja opetuksen osalta on valmiita yhteisiä sisältöjä. Valmiita kaikille yhteisiä tekstisisältöjä tai hahmotelmia on myös koulupäivän kulusta, tuntijaosta, jaksoista, kielitarjonnasta, painotetusta opetuksesta, opetussuunnitelmasta, arvioinnista, oppilaan tuesta, oppilaan ohjauksesta, tukiopetuksesta, erityisopetuksesta, oppilashuollosta ja kouluterveydenhuollosta sekä kodin ja koulun yhteistyöstä. (Suoninen 2009.)

Helsingin opetustoimen internetsivuilla siteerataan kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmaa, jossa todetaan, että kotien kanssa tehtävä yhteistyö edellyttää aktiivisuutta ja sitoutumista sekä huoltajilta että koululta ja siitä hyötyvät kaikki: oppilaat, vanhemmat ja opettajat. Yhteistyön muotoina esitellään vanhempainillat, luokkatoimikunnat ja vanhempaintapaamiset sekä osallistumisen muotoina johtokunnat ja vanhempainyhdistykset. (Helsingin opetustoimen verkkosivut.)

7.3 Espoo

Espoon suomenkielisen opetuksen tulosityksikön viestinnän ohjeissa on luku, jossa puhutaan viestinnästä huoltajille, oppilaille ja opiskelijoille. Ohjeissa todetaan, että rehtori vastaa koulun yleisestä viestinnästä vanhemmille ja huoltajille sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön organisoinnista. Lisäksi yhteistyö kuuluu jokaisen koulussa työskentelevän päivittäiseen työhön. Rehtori määrittelee viestinnän säännöt ja niiden tulee olla koko koulun henkilöstön tiedossa. Ohjeissa painotetaan aktiivisuutta ja sitä, että vanhempien yhteydenotto pyyntöihin tulee vastata nopeasti. Tiedottamisessa välineeksi suositellaan sähköpostia tai perinteistä kirjettä. Myös Espoossa on käytössä Wilma-järjestelmä ja oppimisalustana toimii Opit-järjestelmä, jonka avulla myös huoltajille tiedottaminen on mahdollista. (Espoon suomenkielisen opetuksen tulosityksikön viestinnän ohjeet 12.10.2006.)

Espoon opetussuunnitelmassa peräänkuulutetaan uusia yhteistyötä tukevia rakenteita ja todetaan, että huoltajilla on oikeus lapsensa opettajiin tutustumiseen ja henkilökohtaiseen tapaamiseen luokanopettajan/luokanvalvojan kanssa kerran vuodessa. Espoon perusopetuksen opetussuunnitelmassa todetaan, että rakentava yhteistyö kotien kanssa kasvaa tasa-arvoisesta kasvatuskumppanuudesta, jonka tukemiseksi koulujen tulee tarjota huoltajille monipuolisia yhteistoiminnan muotoja ja huolehtia avoimesta tiedonsaannista. Lisäksi todetaan, että koulu tarvitsee tietoa lapsen kotioloista, jotta opetus voidaan järjestää hyvin ja muistutetaan, että tällaisen tiedon osalta opettajat ovat salassapitosäädösten piirissä. Vanhemmilla on oikeus osallistua opetussuunnitelmatyöhön erityisesti kasvatustavoitteiden määrittelyn osalta ja heillä on oikeus osallistua opetuksen järjestämisen arviointiin. Kouluilla tulee olla käytössään sellaiset yhteistyön rakenteet, jotka kiinnostavat vanhempia ja jotka tukevat lapsen koulutyötä. Vuosittain tulee järjestää tilaisuus, joissa vanhemmilla on mahdollisuus tutustua lapsensa opettajiin ja saada tietoa oman lapsensa lukuvuoden koulutyöstä sekä sen toteuttamiseen liittyvistä menetelmällisistä periaatteista. (Espoon perusopetuksen opetussuunnitelma.)

Espoossa on linjattu keskimääräistä tarkemmin, miten kodin ja koulun välistä vuorovaikutusta kouluissa totutetaan. Harvassa kunnassa on linjattu vanhempien oikeutta tavata henkilökohtaisesti opettajia ja osallistua opetussuunnitelmatyöhön.

7.4 Oulu

Oulussa on linjattu yleisellä tasolla yhteistyötä kotien kanssa kuntakohtaisissa opetussuunnitelmien perusteissa, kertoo opetustoimen tiedottaja Satu Fränti. Sen pohjalta jokainen koulu on määritellyt käytännöt omaa kouluaan koskien. Yhteinen linjaus on kuitenkin se, että koulujen tulee tarjota huoltajille mahdollisuus opettajan, huoltajan ja oppilaan väliseen kehityskeskusteluun kaksi kertaa lukuvuodessa. Suurin osa yläluokkien kouluista käyttää kodin ja koulun väliseen viestintään Helmi-ohjelmaa. (Fränti 2009)

Oulun opetussuunnitelmassa todetaan muun muassa, että koulu tukee huoltajia näiden kasvatustehtävässä tiedottamalla ja järjestämällä tapaamisia ja, että yhteistyölle etsitään luontevia tapoja yhdessä huoltajien kanssa. Luokanopettaja tai luokanvalvoja kutsuu oppilaan ja huoltajat arviointikeskusteluun, joka antaa huoltajille tarvittavaa tietoa lapsen koulutyön tukemiseksi ja opettajalle ne ovat tärkeitä oppilaan tuntemuksen kannalta. Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua koulun kehittämiseen ja jokaisessa peruskoulussa toimii vanhempien edustajisto, joka tukee koulutyötä ottamalla kantaa ja vaikuttamalla koulua koskeviin päätöksiin luottamuselimissä ja alueellisissa yhteistyöryhmissä." (Oulun perusopetuksen opetussuunnitelma)

Oulun opetussuunnitelmassa on ohjattu koulukohtaista työskentelyä melko tarkkaan. Sen mukaan koulun tulee kirjata kodin ja koulun yhteistyön toimintaperiaatteet ja -muodot, jotka pitävät sisällään tiedottamisen muodot ja periaatteet (esimerkiksi miten opetuksen aihepiirit saatetaan kotien tietoon, miten ja miksi koulussa tehdään yhteistyötä oppilaan siirtyessä seuraavalle luokalle tai kouluasteelle, miten vanhemmille tiedotetaan opetuksen tavoitteista, arvioinnista, uskonnon harjoittamisen tilaisuuksista, valinnaisaineista ja jatko-opinnoista, miten vanhemmat ilmoittavat poissaolot ja opiskelun kannalta oleelliset muutokset), hyväksi koetut vanhempien tapaamisen muodot ja kotikoulutoimikunnan toiminnan periaatteet. Oulussa koko opettajakunta veloitetaan laatimaan arviointilomake tai muistilista opettajalle huoltajan ja oppilaan kanssa käytävän arviointikeskustelun tueksi. Täten myös muiden opettajien kommentit siirtyvät oman opettajan kautta huoltajille ja oppilaalle. (Oulun perusopetuksen opetussuunnitelma)

7.5 Jyväskylä

Jyväskylän sivistyspalveluiden viestintäpäällikkö Antti Laukkarinen toteaa, että Jyväskylässä ei ole erillisiä viestinnän ohjeita kouluille, mutta opetussuunnitelmassa asiaa on jonkin verran linjattu. Hän toteaa, että hyvät yleisesti hyödynnettävissä olevat ohjeet olisivat varsin konkreettinen ja hyödyllinen lopputulos ja että tutkimuksen aihe on hyvä ja tärkeä. (Laukkarinen 2009).

Jyväskylän opetussuunnitelmassa kiinnitetään huomiota vanhempaintilaisuuksien laadulliseen sisältöön ja korostetaan vuorovaikutusta sekä todetaan muun muassa, että koulun henkilöstön ammatillisten taitojen kehittymistä huoltajien kohtaamisessa tuetaan esimerkiksi täydennyskoulutuksella, kollegiaalisella keskustelulla ja työnohjauksella. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajien kanssa niin, että he voivat osaltaan tukea lastensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Jokaiseen kouluun suositellaan perustettavaksi kodin ja koulun yhteistyötä edistävä vapaaehtoinen toimielin ja koulu yhteistyön kasvatustavoitteita, järjestyssääntöjä ja oppilaiden käytöstapoja käsitellään lukuvuosittain yhdessä huoltajien kanssa. Huoltajille tarjotaan aktiivisesti mahdollisuutta luokkakohtaiseen verkostoitumiseen. Tämä kaikki edellyttää opettajien aktiivista aloitetta yhteistyössä sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajien, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Tiedottamista kehitetään koulukohtaisesti siten, että huoltajilla on mahdollisuus

seurata oman lapsensa koulunkäyntiä sekä luokkayhteisön ja koko koulun yhteistä toimintaa. Kodin ja koulun välisessä viestinnässä hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikan tarjoamia mahdollisuuksia. Erilaisten kunta-, koulu- ja luokkakohtaisten vanhempaintilaisuuksien sisältöjä ja toimintatapoja kehitetään laadullisesti siten, että ne suunnitellaan monipuolisiksi ja vuorovaikutteisiksi. (Jyväskylä, perusopetuksen opetussuunnitelma)

7.6 Lahti

Lahden kaupungin koulutuspalvelukeskuksen opetuspäällikkö Martti Moisio kertoo, että Lahdessa työstetään peruskoululle graafista ohjeistoa. Hän toteaa, että Lahti on erittäin kiinnostunut kodin ja koulun välisen viestinnän mallista. (Moisio 2009.)

Lahden kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa on linjattu kodin ja koulun välistä viestintää. Lahden opetussuunnitelmassa todetaan, että kunta järjestää keskustelu- ja tiedotustilaisuuksia erilaisista ajankohtaisista kouluasioista ja kysyy oppilailta ja heidän vanhemmiltaan mielipiteitä lahtelaisesta koulukulttuurista arviointikyselyn avulla.

Lahti jakaa yhteistyön muodot yksilökohtaisiin, luokkakohtaisiin ja koulukohtaisiin, kuten tämänkin tutkimuksen perusteella laadittavassa mallissa on tarkoitus tehdä. Yksilökohtaisen työn muotoina mainitaan henkilökohtainen keskustelu, reissuvihko, kuukausitiedote, sähköpostiviestit, arviointikeskustelu, oppimissuunnitelman laatiminen, HOJKS- neuvottelu ja muu oppilashuoltoneuvottelu. Luokkakohtaisen työn muotoja ovat luokkakohtaiset vanhempainillat, vanhemmat apuna luokan toiminnassa, illanvietot, retket, leirikoulut, toiminnalliset vanhempainillat, joissa myös lapset ovat mukana ja luokan vanhempien yhteiset kasvatuseriaatteet. Koulukohtaisesta yhteistyöstä mainitaan koulukohtaiset vanhempainillat, koulun tiedotteet, vanhempainyhdistystoiminta, vanhempainryhmät ja vanhempainkoulut. (Lahti, perusopetuksen opetussuunnitelma).

Lahden opetussuunnitelmassa todetaan lisäksi, että lapsen koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvän yhteistyön periaatteita ovat tasavertaisuus, kuuntelu, vastavuoroisuus, yhteisenä tavoitteena lapsen hyvä, rehellisyys ja myönteisten asioiden korostaminen. Vanhempien osallistumisen osalta todetaan, että he osallistuvat kodin ja koulun yhteistyöhön omien tarpeidensa ja elämäntilanteensa mukaan. (Lahti, perusopetuksen opetussuunnitelma).

7.7 Pori

Porin koulutusvirasto koulutuspäällikkö Jari Kaasinen kertoo, että Porissa ei ole erityistä mallia koulun ja kodin viestintään. Viestintä on Porissa kirjattu moneenkin kohtaan opetussuunnitelmassa, mutta käytänteet ovat koulukohtaisia. Sähköistä mallia on kokeiltu parissa koulussa, mutta kokeilut osoittivat, että vain yhteen malliin siirtyminen ei ole hyvä asia. (Kaasinen 2009.)

Porin internetsivuilla todetaan kodin ja koulun yhteistyöstä, että hyvä yhteistyö sisältää tehokkaasti organisoidut yhteydenpitotavat eri tasoilla sekä yhteisen keskustelun kasvatustavoitteista. Sivuille todetaan, että laatutietoisien ja vaativien vanhempien määrä on lisääntynyt, hyvin koulutetut vanhemmat ovat aktiivisempia ja heillä on enemmän odotuksia koulua kohtaan kuin alemman koulutuksen saaneilla. Koulujen ja opettajien välillä on selviä eroja kodin ja koulun yhteistyön arvostamisessa ja toteuttamisessa ja vuosiluokilla 1 - 6 vanhemmat ovat tyytyväisempiä kodin ja koulun yhteistyöhön kuin vuosiluokilla 7 - 9. Porissa on havaittu, että tärkeimpänä yhteistyömuotona vanhemmat pitävät opettajan ja vanhempien välistä henkilökohtaista keskustelua ja luokka-kohtaisia tapaamisia ja sivuille todetaan, että kansainvälisen vertailun mukaan vanhempien rooli on kodin ja koulun yhteistyössä perinteisesti passiivinen ja vanhempien asiantuntemusta hyödynnetään koulussa vähän. (www.pori.fi)

Porin internetsivuille on koostettu myös kodin ja koulun yhteistyön kehittämishaasteita. Myös Porissa pohditaan vuorovaikutuksen lisäämistä eri tasoilla: luonnollisissa kohtaamistilanteissa, tapahtumissa, juhlissa ja vanhempainilloissa, haastatteluissa, tiedotteissa ja reissuvihoissa sekä esitetään yhdyshenkilöä yhteistyölle. Ongelmakeskeisyyden tilalle tarjotaan yhdessä kokemista. Kodin ja koulun välisen yhteistyön pelisäännöt puhututtaa: kuka vastaa, kuka järjestää, mitä toimintamuotoja, ratkaiseeko vain raha ja mikä on eri osapuolien tasapuolisuus. Listalla on myös kaikkien vanhempien osallisuus ja opettajien aktiivinen aloitteellisuus. Myös Porissa todetaan yläasteen yhteistyön erityinen problematiikka ja mainitaan arvokeskustelu kotien kanssa. (Pori, perusopetuksen opetussuunnitelma,)

7.8 Yhteenveto

Valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet ohjaavat kuntien omien opetussuunnitelmien rakennetta, mutta kukin kunta painottaa opetussuunnitelmassaan asioita eri tavoilla. Joillain kunnilla kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön ja viestintään on paneuduttu melko laajasti, kun taas joissain kunnissa asia on kirjattu suppeammin. Yleisesti lähtökohtana on, että koulujen tulee itse omissa opetussuunnitelmissaan määritellä kodin ja koulun yhteistyön periaatteet. Esimerkiksi Espoossa on kodin ja koulun välistä viestintää linjattu myös opetustoimen viestintäsuunnitelmassa, mutta näin ei ole tehty muissa näistä kunnista joihin kysely lähetettiin. Toisaalta kuntakohtaisissa opetussuunnitelmissa kodin ja koulun välistä viestintää on linjattu Oulussa, jossa kehoitetaan huomioimaan asia koulujen suunnitelmissa. Helsingissä on laadittu yhteiset pohjat koulujen internetsivuja varten, Espoo painottaa viestintäohjeissaan rehtoreiden vastuuta ja Jyväskylässä kiinnitetään huomiota vanhempainilaisuuksien laadulliseen sisältöön. Oulussa vanhemmille tarjotaan mahdollisuus kehityskeskusteluun (vanhempainvarttiin) kaksi kertaa vuodessa ja Espoossa kerran vuodessa; muiden kuntien osalta asiaa ei ole vastaavalla tavalla määritetty. Porissa on tiedostettu kodin ja koulun yhteistyön haasteet ja esiin tuodaan henkilökohtaisten keskusteluiden tärkeys ja laatutietoiset ja vaativat vanhemmat. Lahti ilmoittaa järjestävänsä kuntatasoisia keskustelu- ja tiedotustilaisuuksia, joita järjestetään varmasti myös

monissa muissakin kunnissa, kuten esimerkiksi Vantaalla. Linjauksissa on paljon yhteistä, mutta joissain kunnissa viestintää ja vuorovaikutusta on kirjattu laueammin ja syvemmin kuin toisissa.

8 Kodin ja koulun välisen viestinnän ja yhteistyön merkitys

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n ja Suomen Vanhempainliiton yhdessä laatimassa Koulukielen sanastossa (2009) kodin ja koulun välinen yhteistyö painottaa toimintaa ja se on määritelty seuraavasti: *"Kodin ja koulun yhteistyöllä tarkoitetaan koulun henkilöstön ja oppilaiden vanhempien yhteistä toimintaa oppilaiden terveen ja turvallisen kasvun ja oppimisen tukemiseksi. -- Yhteistyö voi olla lapsen oppimiseen ja hyvinvointiin, arviointiin, opetussuunnitelman laatimiseen ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvää."* Ensimmäinen versio oppaasta tehtiin vuonna 2000, ja silloin yhteistyön fokus oli enemmän vuorovaikutuksessa: *"Kodin ja koulun yhteistyöllä tarkoitetaan koulun henkilöstön ja oppilaiden huoltajien välistä vuorovaikutusta. -- Yhteistyö voi olla lapsen oppimiseen, arviointiin, opetussuunnitelman laatimiseen ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvää."* (OAJ & SVL, Koulukielen sanasto, 2000 ja 2009)

Kolmekymmentä vuotta sitten ilmestyneessä opettajien arkea koskevassa teoksessa Jouni Tarjamo (1979) toteaa, että kodin ja koulun yhteistyöstä on puhuttu pitkään, mutta aikaisiksi ei ole paljoa sillä saralla saatu. Saman tien hän kuitenkin peräänkuuluttaa koululle työrauhaa ja on sitä mieltä, että kontakteista koteihin ei ole ollut niin positiivisia seurauksia kuin mitä niistä on odotettu. Hän perustelee asiaa toteamalla, että lapsen ja opettajan sanan ollessa vastatusten, vanhemmat mieluiten uskovat lapsensa sanaa ja, että kodin ja koulun kasvatusperiaatteet saattavat olla ristiriidassa keskenään. Hän tuo esille myös välinpitämättömät vanhemmat. Opettajat ovat tuolloin Tarjamon kertomuksen mukaan pitäneet vanhempainiltoja ja luokkatoimikuntia palkattomana työnä. Yhteydenotot ovat käsitelleet lähinnä vaikeuksia ja opettajat ovat saaneet näissä tilanteissa vanhemmilta haukkumisryöpyn niskaansa. Periaatteessa opettajat ovat kuitenkin suhtautuneet kodin ja koulun yhteistyöhön myönteisesti. (Tarjamo 1979, 26-27.) Kirjaan on haastateltu yli 20 opettajaa ajankohtana, kun peruskoulu on rantautunut Suomeen.

Kodin ja koulun yhteistyön katsotaan vaikuttavan oppilaiden koulumenestykseen sekä yleiseen koulutuksen arvostamiseen ja asennoitumiseen. Sillä on vaikutusta koulun ja luokan ilmapiiriin. Näin on sekä silloin, kun yhteistyö toimii hyvin, mutta myös silloin, kun se ei toimi. Hyvällä yhteistyöllä voidaan ennakkoon estää ongelmien syntymistä ja myös helpottaa niiden ratkaisemista. Hyvä vuorovaikutus lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen järjestämisessä ja vanhemmat saavat arvokasta tietoa lapsensa oppimisesta ja kasvusta. (OPH & SVL 2007, 3.) Hyvä yhteistyö toimii myös mallina oppilaille ja sen lähtökohtana on keskinäinen arvostus (OPH & SVL 2007, 11). Yhteistyö edellyttää myös keskinäistä luottamusta. Luottamus voi syntyä yhteistoiminnassa ja keskustelussa ja sen syntyyn tarvitaan aikaa, kohtaamisia sekä jatkuvaa, pitkäjänteistä ja aktiivista vuoropuhelua. Vanhempien luottamus kouluun syntyy siitä tiedosta, jon-

ka he saavat opettajan ja lapsen välisestä suhteesta. Toisaalta hyvä luottamus auttaa opettajaa tämän työssä. (OPH & SVL 2007, 12.)

Suomen jokaisella läänillä oli vielä vuonna 2009 oma lääninhallitus, joka oli eri ministeriöiden yhteinen alueviranomaisena. Sen tehtäviin kuului muun muassa opetuksen seuranta ja arviointi sekä valvonta. Lääninhallitus toimi myös valitusviranomaisena ja käsitteli oppilaiden oikeusturvaan liittyviä asioita. Etelä-Suomen lääninhallituksen käsittelemistä hallintokanteluista joka neljäs vuonna 2006 kohdistui kodin ja koulun välisen yhteistyön puutteisiin. Etelä-Suomen lääninhallitus totesi, että moni kantelu olisi voinut jäädä tekemättä, jos kouluilla olisi panostettu enemmän yhteistyöhön liittyviin käytäntöihin ja prosesseihin, sillä tiedottaminen ja tiedonkulku ovat oleellinen osa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Samalla todettiin, että tiedottamisen on oltava asiallista, ajantasaista, säännönmukaista ja riittävää. Lääninhallitus muistutti, että kodeille tulee tiedottaa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisen yleisistä periaatteista, koulun käytännöistä ja toimintatavoista, tukitoimista ja oppilashuollosta sekä mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Oleellisia asioita toimivalle yhteistyölle ovat tiedottaminen koulun toiminnasta, oppilaan edistymisestä, oppilaan kanssa työskentelevistä aikuisista, oppilashuollosta sekä huoltajien oikeuksista ja velvollisuuksista. (Etelä-Suomen lääninhallitus, tiedote 2007.)

Kuluttajavirasto ja opetushallitus antoivat yhdessä ohjeet koulujen sekä kotien välisestä yhteistyöstä markkinoinnin ja sponsoroinnin osalta 2007. Ohjeissa todettiin, että huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö korostuu yrittäjyys- ja kuluttajakasvatuksessa sekä yritysten kanssa tehtävässä yhteistyössä. Näissä vanhempien oikeus vaikuttaa toimintatapoihin on suuri. Ohjeissa veloitetaan kouluja tiedottamaan koteihin yritys yhteistyöstä, sen tavoitteista ja toteuttamisesta. Myös yhteistä periaatekeskustelua toiminnan pelisäännöistä suositellaan ja todetaan, että jos kaupallista materiaalia jaetaan oppilaille, tulee tähän olla huoltajien suostumus. (Kuluttajavirasto & Opetushallitus, 2007)

Vantaan sosiaali- ja terveystoimen apulaiskaupunginjohtaja Jukka T. Salminen kantaa huolta kansalaisten terveydentilasta ja esitti Helsingin Sanomissa, että viranomaiset ja baarit voisivat paremmin osallistua terveystalkoisiin ja perinteisiä reviirojakoja tulisi rikkoa. Hän totesi, että opettajat voisivat aloittaa taas kotikäyntien tekemisen, sillä opettajilla on koulussa mahdollisuus havaita se, että lapsen elämässä ei kaikki ole kunnossa. Tällöin opettajalla olisi mahdollisuus tarttua asiaan ja vieraila tarvittaessa lapsen kotona, jos vanhemmat eivät tule koululle. Opettajan työparina voisi olla esimerkiksi sosiaalityöntekijä. Samassa artikkelissa Kuusikon koulun opettaja ja Vantaan opettajien ammattiyhdistyksen silloinen puheenjohtaja Pirjo Haikka tyrmäsi esityksen ja totesi, että opettajat ovat jo nyt täystyöllistettyjä, opettajien perustehtävä on antaa opetusta ja yhteistyö hoidetaan toisin. (Leivonniemi, HS, 19.10.2008)

Suomen Vanhempainliiton edustajisto julkaisi 28.10.2008 kannanoton, jossa se totesi, että vanhemmat olisivat kiinnostuneita osallistumaan koulun toiminnan kehittämiseen, jos vain tietäisivät miten mihin ja miten osallistua. Stakesin ja Suomen Vanhempainliiton tekemän tutkimuksen mukaan tieto saavuttaa vanhemmat usein sattumanvaraisesti tai liian myöhään. Vanhempain osallisuuden vahvistamiseksi esitetään toimivaa ja oikein ajoitettua tiedotusta sekä aktiivista keskustelua vanhempain ja oppilaiden oikeuksista ja niiden toteuttamisen hyvistä käytännöistä. Lisäksi eri toimijoiden vastuualueet kaipaavat selkeyttämistä. Kannanotossa todetaan myös, että vanhempain itsekkin oltava aktiivisia. Kuntien ja koulujen tulee antaa tilaa vanhemmille, mutta vanhempain tulee myös itse ottaa paikkansa toimijoina ja lastensa edunvalvojina. Vanhempainyhdistykset voivat toimia aktiivisina aloitteentekijöinä, kannanottajina ja kehittämistyön edistäjinä. Tällä hetkellä yksittäisellä koululla ja rehtorilla on vastuu koulunsa yhteistyön järjestämisestä ja selkeät vaikuttamisen väylät puuttuvat. Vanhempainliitto peräänkuuluttaa kuntien ja vanhempain yhteistyön rakenteista sopimista. (Suomen Vanhempainliiton edustajiston kannanotto 28.10.2008)

Tiina Rättilän (2007) tutkimuksessa sosiaalisen median mahdollisuuksista kodin, koulun ja kunnan viestinnässä todetaan useita kehittämistarpeita. Tutkija haastatteli kolmen kunnan opettajia, huoltajia ja hallinnon edustajia ja lisäksi hanketta jatkettiin työpajoissa. Opettajan kannalta ongelmallisimmaksi koetaan ne huoltajat, jotka eivät halua olla missään tekemisessä koulun kanssa. Rättilän haastattelemat opettajat kaipaavat viestintään ohjeita, pelisääntöjä ja koulutusta. Ohjeet eivät kuitenkaan saisi olla liian velvoittavia, vaan lähinnä hyviä käytäntöjä. Viestinnän välineiltä toivottiin helppoa käytettävyyttä, joustavuutta ja monipuolisuutta. Vanhemmat kaipasivat koululta positiivisia viestejä lastensa koulutyön edistymisestä ja kritisoivat koulujen verkkosivuja. Lisäksi haastateltavat korostivat kasvokkaisen viestinnän merkitystä. (Rättilä 2007, 30-32). Rättilä (2007) keräsi suosituksia koti-koulu-hallinnon akseleiden viestinnän kehittämiseksi. Suositukset koskevat periaatteita, välineitä sekä toimintakulttuuria. (Rättilä 2007, 7.)

Opetushallituksen laatimassa luokanohjaajan käsikirjassa on annettu ohjeita ja vinkkejä vanhempainvartin käymiseen. Ohjeissa todetaan, että keskustelun tarkoitus on oppilaan kehityksen ja koulunkäynnin tukeminen. Käsikirjassa on myös mallilomakkeita, joita voi käyttää sellaisenaan tai soveltuvilta osin. (Luokanohjaajan käsikirja 2007, 17-18.) Opetushallituksen oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishankkeessa vuosina 2002-2005 oli mukana useita kuntia. Rovaseudun, Kittilän ja Enontekiön hankkeessa luotiin muun muassa malli 7 -luokkalaisten vanhempainvarten ja varten. Mallissa on mukana kysymyspatteristo keskustelun tueksi. (Rovaseudun, Kittilän ja Enontekiön oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishanke 2002-2005.) Kodin ja koulun vastuurajoista puhutaan koulumaailmassa paljon ja usein kuulee mainittavan, että vastuurajat ovat hämärtyneet. Rantasalmen kunta on tarttunut aihioon ja käyttää vanhempainvarteissa taulukkoa "Vastuut selviksi", jossa on määritelty huoltajan, oppilaan ja vanhemman vastuualueet. Aiheet liittyvät lapsen ja nuoren arkeen aamuhäämisestä ruokailuun, liikuntaan, opiskeluvälineisiin,

sääntöjen noudattamiseen ja nukkumaanmenoon asti. Taulukkoon voi tutustua Rantasalmen kunnan kotisivuilla. (rantasalmi.fi)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on kehittänyt hyvinvointipäivämallin osana ehkäisevän päihde-työn hanketta. Mallissa on osioita, joita suositellaan toteutettavaksi yhdessä huoltajien kanssa. Yhteisessä hyvinvointipäivässä huoltajat saavat tietoa nuorten kasvuun, kehittymiseen ja elämänpiiriin liittyvistä asioista ja toisaalta nuoret kuulevat aikuisten ajatuksia. Hyvinvointipäivän esite löytyy MML:n kotisivuilta. (mml.fi)

Mukava-hankkeessa (Muistuttaa kasvatusvastuusta) vuosina 2002-2005 oli useita peruskouluun liittyviä projekteja ja eräs näistä oli kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittäminen. Siinä todettiin, että yhteistyötä kannattaa tarkastella erikseen oppilaskohtaisesti, luokkakohtaisesti, koulu-kohtaisesti ja kuntakohtaisesti, kuten tässäkin tutkimuksessa on lähtökohtana. Mukava-hankkeen verkkosivuilla todetaan, että tiedottamisen ja yhteydenpidon tehostamiselle koulussa olisi paljon tarvetta. Haasteeksi todettiin repussa kulkevien viestien jääminen matkalle, vanhempien ja opettajien vaikea tavoitettavuus puhelimitse päiväsaikaan ja opettajien osalta myös iltaisin. Myös avioeroperheiden haasteet viestinnän kannalta oli tiedostettu. Sivuille todetaan, että kodin ja koulun yhteistyön laatu vaihtelee paljon opettajasta, luokasta ja koulusta riippuen ja on pitkälti kiinni opettajan persoonasta tai innokkuudesta. Projektissa kehitettiin Internet- ja matkapuhelintekniikoita hyödyntävä viestintäsovellus Kivahko, joka on samantyyppinen järjestelmä kuin Wilma. Lisäksi rakennettiin koulu- ja luokkakohtaisia verkostoja ja panostettiin opettajien yhteistyötaitoihin lisäämällä täydennyskoulutusta. Hallinnon ja vanhempien välille luotiin keskusteluforummeita, jotka kokoontuivat säännöllisesti. Maahanmuuttajataustaiset vanhemmat huomioitiin järjestämällä heille muun muassa leirejä ja omia vanhempainiltoja. (Mukava, www.mukavahanke.com, ks myös s. 33)

Suomen Vanhempainliiton ja Koulun kerhotoiminnan vanhempainilta.fi verkkosivustoille on kerätty ideoita ja kommentteja onnistuneista vanhempainilloista, joskin niissä useimmiten käsitellään alakoulujen vanhempainiltoja. Useissa vinkeissä tuodaan esille vanhempien aito osallistumisen mahdollistaminen. Vanhemmat haluavat olla aktiivisia toimijoita, ei pelkästään sivusta seuraajia. Lisäksi vinkeissä ehdotetaan lasten mukaan ottamista tilaisuuksiin sekä erilaisia vaihtoehtoja aktiviteeteille. (vanhempainilta.fi)

Myös opetusalan ammattijärjestö OAJ:n eettinen neuvottelukunta on antanut kannanottonsa kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Kannanotossaan se toteaa, että kodin ja koulun välinen yhteistyö edellyttää sekä vanhempien kuulemista että kuuntelemista. Opettajat haastetaan ottamaan vanhemmat mukaan opetussuunnitelman valmisteluun ja todetaan, että heille tulee antaa tietoa ja välineitä, jotta he voivat osallistua opetussuunnitelman kehittämiseen. Vanhempien

osallistaminen ja heidän näkemisensä voimavarana on osa opettajien ja koulun johdon ammattitaitoa. Neuvottelukunta korostaa avoimuuden merkitystä. (OAJ eettinen neuvottelukunta, 2007)

Useat viranomaistahot, järjestöt ja muut toimijat korostavat ohjeissaan, selvityksissään ja tutkimuksissaan kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitystä. Kaikkien osapuolien näkemykset, oli sitten kyseessä opetushallitus, vanhempia edustava vanhempainliitto tai opettajia edustava ammattijärjestö, ovat yhteneväisiä: toimiva vuorovaikutus ja viestintä on kaikkien osapuolien etu. Joitain malleja tai suosituksia, joissa käsitellään yksittäisiä vuorovaikutuksen ja viestinnän muotoja on olemassa, mutta kattavampaa kokonaisuutta ei ole toistaiseksi tehty.

9 Viestintä on kaksisuuntaista

Tiedottamisella tarkoitetaan oma-aloitteista tiedon välittämistä tietyille kohderyhmille. Avoimuus ei onnistu pelkästään tiedottamisen avulla, vaan tarvitaan viestintää, jossa myös vastaanotetaan tietoa ja luodaan yhteisiä merkityksiä. Avoimuusperiaate edellyttää, että viranomaisten toiminta on läpinäkyvää. (Huhtala & Hakanen 2007, 22, 28.) Viestinnän tehtävänä on asenteisiin vaikuttaminen, tiedon lisääminen ja myös toimintatapojen muuttaminen (Högström 2002, 9). Viestintäpääomaksi nimitetään ihmisten taitoa ja halukkuutta osallistua yhteisten asioiden hoitoon. Ilman viestintää yhteisö ei ole elossa. (Viherä 2000, 13.) Tiedottaminen on yksisuuntaista tiedon jakamista ja viestintä edellyttää vuorovaikutusta ja on täten kaksisuuntaista.

Kun viestintäilmapiiri on avoin, viestintäarkuus laskee, luottamus vahvistuu ja sosiaalinen pääoma kasvaa (Viherä 2000, 18). Onnistunut viestintä perustuu luottamukseen, joka syntyy yleensä pitkän ajan kuluessa, mutta jonka voi menettää nopeasti (Viherä 2000, 122). Luottamukseen perustuva vuorovaikutus on yhteistyön välttämätön edellytys. Luottamus perustuu henkilökohtaisiin kontakteihin, mikä korostaa henkilöiden keskinäisen viestinnän tärkeyttä kun taas tosiasioihin perustuva viestintätyyli edellyttää tietojen saatavuutta ja tarkistettavuutta. (Viherä 2000, 16.)

Kansalaisten viestintävalmiuksissa on suuria eroja. Viherä (2000) erottelee kansalaiset viestintätapojen perusteella seuraavasti: yhteiskuntaan vaikuttamaan pyrkivät, organisaattorit, mukanaolijat ja osallistumattomat. Vaikuttamaan pyrkivät ja organisaattorit ovat aloitteellisia toimijoita, jotka etsivät tapoja saadakseen äänensä kuuluville ja hoitaakseen yhteisiä asioita ja saadakseen muita mukaan toimintaan. Organisaattoreille on tärkeää tietää mitä on tapahtumassa ja he järjestelivät asioita. Mukanaolijat ovat mukana oman aikansa ja tarpeidensa mukaisesti, mutta eivät ole aloitteellisia. Osallistumattomiin kuuluu niitä, joilla ei ole aikaa ja niitä, joilla ei ole halua. (Viherä, 2000:139-140.) Viherän tutkimus on vuodelta 1999, mutta jo silloin on todettu, että vaikuttajat ovat siirtyneet tai siirtymässä verkkoon. Heitä ahdistaa verkon vanhentuneet sivut ja he jäsentävät ajatuksiaan sähköpostin avulla. He ovat viestintätekniikan edelläkävijöitä. Organisaattoreille vastaanottajanäkökulma on tärkeä ja henkilökohtaiset kontaktit ja puhelin välineenä

korvaamaton. Mukanaolijat ovat perinteisiä ja pitävät mielellään työ- ja vapaa-ajan erillään ja he siirtyvät uuteen tekniikkaan hitaasti, mutta seuraavat mukana kun muiden viestintätavat muuttuvat. Osallistumattomat kiireiset ovat usein pienyrittäjiä, joille viestintävälineen käyttö on sidottu ajankäyttöön ja ainakin vielä vuonna 1999 puhelin oli heille tärkein väline. Yhteiskunnan toimintaan osallistumattomat ovat joko työttömiä ja syrjäytyneitä tai ylityöllistettyjä. Työn uuvuttamat eivät jaksaa, mutta he käyttävät viestintävälineitä luovasti arkensa hoitamiseen. Työttömillä ei välttämättä löydy motivaatiota viestintävälineiden hallintaan. (Viherä 2000, 141-143).

Osallisuuteen ja osallistumiseen liittyy vaikuttaminen. Vaikuttaminen voi olla virallista tai vapaa-ajasta ja se voi olla rakentavaa tai jarruttavaa, joskus jopa mullistavaa. Se voi olla pitkäkestoisempaa tai kohdistua yhteen asiaan lyhyen aikaa. Ihminen ei halua valmiita ratkaisuja ja oman osaamisen ja näkemysten hyödyntäminen koetaan tärkeäksi. Osallistavassa päätöksenteossa organisaation jäseniä ja sidosryhmiä kutsutaan mukaan arvioimaan ja kommentoimaan asioita jo suunnitteluvaiheessa. Näennäisesti osallisuutta toteuttavat prosessit ovat turhauttavia ja erityisen ikäviä ja mielipahaa aiheuttavia ne ovat muutosten yhteydessä. Kehittävän vaikuttamisen tarkoituksena on ratkaista joku ajankohtainen ongelma tai haaste. Kehittävässä vaikuttamisessa on tärkeää tuoda esille asiayhteys ja kehittämisen tarve, jotta mukaan saadaan tarpeelliset tahot. (Juholin 2008,15, 144-145, 149.)

Kullekin kulttuurille (esim. uskontokunnalle, työyhteisölle, koululle tai luokalle) on muodostunut sen omien arvojen ja normien perusteella omanlaisensa viestintä- ja vuorovaikutussuhteet. Yhteisöä voidaan vahvistaa tiedostamalla yhteisesti viestinnän merkitys ryhmän tai yhteisön olemassa ololle samalla kuin ihmisen perustarvetta kuulua yhteisöön voidaan tyydyttää. (Viherä 2000, 15.)

Viestintä on kaksisuuntaista ja se perustuu vuorovaikutukseen. Jotta kodin ja koulun välille voi syntyä luottamus, edellyttää se avointa vuorovaikutusta ja henkilökohtaisia kontakteja. Kaikilla huoltajilla ei ole sähköisiä välineitä käytössään, joten heidän tiedonsaantinsa tulee turvata toisin. Koulun huoltajat, kuten kansalaiset yleensäkin, voidaan jakaa aktiivisiin vaikuttajiin, jotka haluavat olla mukana kehittämisessä ja toimielimissä, organisaattoreihin, jotka ovat valmiita toimiaan koulun hyväksi ja koulun kanssa, mukanaolijoihin, jotka haluavat olla perillä koulun asioista ja osallistumattomiin, jotka eivät halua tai kerkiä osallistumaan.

9.1 Viestiminen kuluu kaikille, mutta edellyttää osaamista

Viestintä on osa jokaisen työtä riippumatta tehtävästä, eikä se ole satunnainen tai irrallinen toiminto. Aiemmin sen on katsottu kuuluvan viestinnän ammattilaisille ja johdolle ja muut ovat voineet sen sivuuttaa. Elisa Juholin (2008) toteaa epäonnistuneen tai puuttuvan viestinnän aiheuttavan monenlaisia ongelmia työelämässä. Toisaalta johtaminen on mitä suuremmalta osin viestintää: ilman viestintää ei johtaminen onnistu. Julkishallinnossa johtamisella ja viestinnällä on en-

tistä suurempi merkitys - viestinnän rooli päivittäisessä toiminnassa ja johtamisessa on kasvanut. Johtamisen viestinnälliseksi ulottuvuudeksi kutsutaan sitä, että huomiota kiinnitetään entistä enemmän asiantuntijoiden ja johdon viestinnällisiin valmiuksiin. (Iivonen & Åberg 2009, 5.) Viestintä on johtamista, perustelemista ja selventämistä sekä avoimuutta ja halua kommunikoida asioissa. Viestinnän lähtökohtana on halu ja kyky asettua toisen asemaan ja ymmärtää, mitkä ovat sen tarpeet ja odotukset ja myös, mikä on kohderyhmän tarve ja kyky ottaa vastaan sanomamme. (Högström 2002, 14.)

Viestintäosaaminen on tietotyöläiselle, joita opettajat mitä suuremmassa määrin ovat, osa perusammattitaitoa. Tietotyöläinen määrittellään siten, että hän ei ole vain tiedon vastaanottaja tai välittäjä, vaan hän tuottaa tietoa itse ja on osa kommunikointia. Vuorovaikutustaito, puhuminen selkeästi, kuuntelutaito sekä palautteen antamisen ja kirjoittamisen osaaminen ovat monessa tehtävässä täysin välttämättömiä avuja. Viestintätaitoihin kuuluu suullisen ja kirjallisen ilmaisun hallinta, suhteiden ja verkostojen luonnin ja ylläpidon taidot sekä viestintävälineiden hallinta ja kehittäminen sekä kyseisten taitojen osaamisen hyödyntäminen. (Juholin 2008, 25-31, 62.)

Viestintätaito tarkoittaa viestin sisällöllistä ja tyyllistä osaamista. On eri asia kirjoittaa perinteinen kirje kuin sähköpostiviesti, joka ei saa olla kovin pitkä. Hyviin käytöstapoihin kuuluu vastata viesteihin, joka nykyisin ei tunnu olevan kovinkaan itsestään selvää. Viestijöiltä edellytetään medialukutaitoa eli taitoa ottaa vastaan erilaisia sanomia sekä erilaisten merkityskoodien tulkintataitoa, vaikka lähettäjällä on aina vastuu viestin sisällöstä. (Viherä 2000, 120.) Opettajan viestit huoltajille ovat usein tiedonantoja, joihin huoltajien ei oletetakaan vastaavan, mutta huoltajan viestit opettajille päin ovat usein sellaisia, että huoltaja odottaa niihin vastausta melko pikaisesti (Latvala 2008, 115). Vuorovaikutusprosessiin osallistujat tarvitsevat myös muita taitoja, kuten kielen ja kulttuurien tuntemusta, yleisiä vuorovaikutustaitoja, tekstien tuottamisen kykyä sekä informaatioteknistä osaamista (Viherä 2000, 121).

Viestinnän lähtökohtana on, että isot ja tärkeät asiat käsitellään vuorovaikutteisesti siten, että asian sisällöt tulevat ymmärretyiksi ja mielipiteitä voi vapaasti ilmaista. Ajantasaisen tiedon taas tulee olla helposti kaikkien saajavilla ja jokaisen tietää oma roolinsa sen tuottamisessa sekä jaloistamisessa ja vaihdannassa. Toimintakulttuurin tulee olla sellainen, että jokaisella on mahdollisuus esittää näkemyksiään ja mielipiteitään ja kysyminen sekä kyseenalaistaminen on mahdollista ja jokainen voi osallistua ja vaikuttaa. Edellisiä yhdistää se, että viestintä tapahtuu avoimilla tiedonvaihdannan ja vuorovaikutuksen foorumeilla, jotka yhdistävät organisaation sen verkostoihin ja toimintaympäristöön. (Juholin (2008, 63.)

Viestinnän taitojen oppimiseen tarvitaan teorian lisäksi myös kokemusta. Kokemusta tulee ajan myötä ja muiden kokemuksista ja kertomuksista voi oppia. Viestintäkasvatuksen seura on järjestänyt viestintäleirejä nuorille vuodesta 1987 lähtien, ja mallia on sovellettu myös muille kohderyhmille, kuten työttömille ja tulevaisuudentutkijoille (Viherä 2000, 183) ja sitä voisi soveltaa eri ammattiryhmille, kuten opettajille ja huoltajille. Leireillä harjoitellaan viestintää käytännössä:

tehdään lehteä, videoita, radio-ohjelmaa, nettisivuja ja niin edelleen. Viestintäleireihin voi tutustua Viestintäkasvatuksen seuran sivuilla viekas.fi.

9.2 Väline tilanteen ja tarpeen mukaan

Tiedon saatavuus jakaa ihmisiä niihin, joilla on välineet käytettävissään ja niihin, joilla ei välineitä ole. Tästä voi seurata syrjäytymistä tiedosta. (Högström 2002, 11). Etenkin tärkeiden asioiden viestimisessä kannattaa käyttää useita eri kanavia, jotta nekin, jotka eivät ole nykyvälineiden ulottuvilla, pääsevät osalliseksi tiedosta. Vaikeat ja monimutkaiset asiat tulee hoitaa kasvotusten ja sähköposti ja muut pikaviestimet sopivat rutiiniasioiden viestintään (Juholin 2008, 191.) Sähköposti voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan: ilmoitustaulutyyppeihin viesteihin, tiedoksi tai toimeksi tarkoitettuihin viesteihin sekä dialogityyppeihin keskusteluviesteihin (Juholin 2008, 77). Mikä tahansa väline ei sovellu mihin tahansa viestintätilanteeseen. Viherä (2000) kutsuu viestintätajaksi sitä, että viestijä osaa kulloinkin valita tilanteeseen oikean välineen ja vielä oikeaan aikaan. Sähköpostin voi laittaa mihin aikaan tahansa vastaanottajaa häiritsemättä, mutta puhelun kanssa tulee miettiä tarkemmin ajankohdan soveltuvuus. Kaikki viestit eivät myöskään sovellu sähköpostilla laitettavaksi, vaan toisinaan tarvitaan henkilökohtainen kontakti, jolloin esimerkiksi puhelin on huomattavasti soveltuvampi väline. (Viherä, 2000 118-119).

Kodin ja koulun välinen viestintä on yhä enenevässä määrin siirtynyt sähköiseen muotoon. Erilaiset sähköiset viestintäjärjestelmät ovat tavoittaneet suuren osan kouluista ja viestittäminen niiden tai sähköpostin sekä matkapuhelinten välityksellä on yhä yleisempää. Sähköiset viestintävälineet ovat saavuttaneet suurimman osan kodeista. Viestintävalmiudet digitaalisessa arjessa edellyttävät välineitä ja pääsyä verkkoihin, osaamista sekä motivaatiota (Viherä 2000, 105).

Tilastokeskuksen mukaan Uudenmaan kotitalouksissa kesällä 2008 oli tietokone 86 %:lla, kun koko suomessa luku oli 80%. Internetyhteys oli 84 %:lla uusmaalaisista (Suomi 76 %). Matkapuhelin löytyi 99 %:lta, mutta lankapuhelin oli käytettävissä enää 33 %:lla kotitalouksista. (Tilastokeskus 2008, Joidenkin laitteiden yleisyys kotitalouksissa maakunnittain.)

Valtionvarainministeriö teetti haastattelututkimuksen julkishallinnon verkkopalveluista vuonna 2007. Kohderyhmänä oli 15-79 -vuotias väestö. Internetin käyttäjiä arvioitiin olevan hieman yli 3,3 miljoonaa. 15-34 -vuotiaista internetin käyttäjiä oli 99 %, 35-49 -vuotiaista 95 % ja 50-64 -vuotiaistakin peräti 73 %. Pääasiassa kotoa internetiä kertoi käyttävänsä 71 % ja töistä 23 %. Vastaajat olivat vierailleet useimmiten oman asuinkunnan www-sivuilla (43 % kaikista vastaajista) kun kysyttiin, millä julkishallinnon www-sivuilla he olivat käyneet viimeisen 3 kuukauden aikana. Henkilökohtaista (kasvotusten) palvelua pidettiin edelleen mieluisimpana asioititapana asioitaessa lasten koululaitoksen kanssa. Lasten koululaitoksen kanssa vuonna 2007 internetin kautta haluaisi asioida 16 % (2006 13%, 2003 8%), puhelimella 27 % (2006 25%, 2003 28%),

tekstiviestein 2 % (ei kysytty aiemmin) ja kasvotusten 55 % (2006 62%, 2003 64%). Erityisesti 50-79 -vuotiaat (joista iäkkäimmillä ei liene kouluikäisiä lapsia) halusivat asioida koululaitoksen kanssa kasvotusten (59%). Internet sai eniten kannatusta (19 %) sekä ikäluokissa 25-34 -vuotiaat että 35-49 -vuotiaat. Vastaajia vuonna 2007 oli 419, vuonna 2006 535 ja vuonna 2003 521. Kun vastaajilta kysyttiin, miten viranomaiset voisivat parantaa palveluitaan, eniten mainintoja saivat seuraavat vaihtoehdot:

- yksinkertaistamalla viranomaisten toimintatapoja ja palveluita (61 %)
- lisää tietoa jo olemassa olevista palveluista ja etuuksista (46 %),
- kokoamalla palveluita yhteispalvelupisteisiin tai yhteisiin verkkoportaaleihin (38 %) sekä
- lisää verkossa täytettäviä ja lähetettäviä lomakkeita (36 %)"

(Julkishallinnon verkkopalvelut 2007, 4-6, 20-21, 33.)

Viherä (2000) jakaa tiedon kuuteen eri kategoriaan sen mukaan, mikä on tiedon käyttötarkoitus. Ohessa on sulkuihin kirjattu, mitä kukin osa-alue voisi koulun tasolla tarkoittaa: uutistieto (eli esimerkiksi koulun ajankohtaiset kotitiedotteet), tietojärjestelmät (esimerkiksi koulun www-sivut, tai Wilma-järjestelmä), käyttötieto ja tilannetieto (tieto, joka on pysyväisluonteista ja löytyy esimerkiksi koulun lukukausitiedotteesta tai www-sivuilta), hiljainen tieto (tieto, joka on olemassa esimerkiksi koulun kansliassa ja sen saa tietoonsa, kun osaa kysyä), tieteellinen tieto ja teknoraattien erikoistieto (esimerkiksi koulutuksen järjestäjän www-sivuilta löytyvät kuntakohtaiset opetussuunnitelmat tai erilaiset tutkimustulokset) ja eettinen tieto (esimerkiksi koulun arvot, toimintakulttuuri ja strategiat, jotka voivat olla avattuina ja julkisesti esillä esimerkiksi www-sivuilla). (Viherä 2000, 35-43).

9.3 Maine rakentuu viestinnällä

Tänä päivänä tiedotusvälineet maksavat palkkioita kuvista, videoista ja joissain medioissa myös juttuvinkeistä ja kuka tahansa voi näpsäistä vaikka puhelimen kameralla kuvan ja toimittaa sen medialle. Kaikki tieto kulkee nykyään nopeasti ja myös hyvät tarinat kerrotaan, mutta huonoilla uutisilla on taipumus levitä siten, että tarinat voivat alkaa pelkästä huhuista ja ne voivat levitä laajalle ja muuttua "pahan kierteen" (Aula & Heinonen 2002, 19). Mielikuvista ja kokemuksista muodostuu maine, joka on keskeinen menestystekijä mille tahansa organisaatiolle, henkilölle tai asialle. Maineen perusteella tehdään valintoja ja päätöksiä muun muassa työpaikasta, asuinpaikasta ja koulun valinnasta. (Aula & Heinonen 2008, 22-23.). Hyvämaineeseen kouluun huoltajat laittavat lapsensa mieluusti, mutta jos koululle on muodostunut syystä tai toisesta huono maine, hakevat huoltajat lapselleen oppilaspaikkaa mieluummin jostain muusta koulusta kuin asunnon sijainnin mukaisesta lähikoulusta.

Maine on sidosryhmien näkemys organisaatiosta ja se ohjaa organisaatiota kohtaan tunnettua luottamusta ja uskoa. Hyvä maine voidaan ansaita teoilla, ei vippaskonsteilla. (Aula & Heinonen 2008, 26.) Luottamusta ei rakenneta helposti ja se vaatii jatkuvaa vaalimista: tekoja ja toimintatapoja (Aula & Heinonen 2008, 66). Maine on ylimmän johdon, muun henkilöstön ja viestinnän

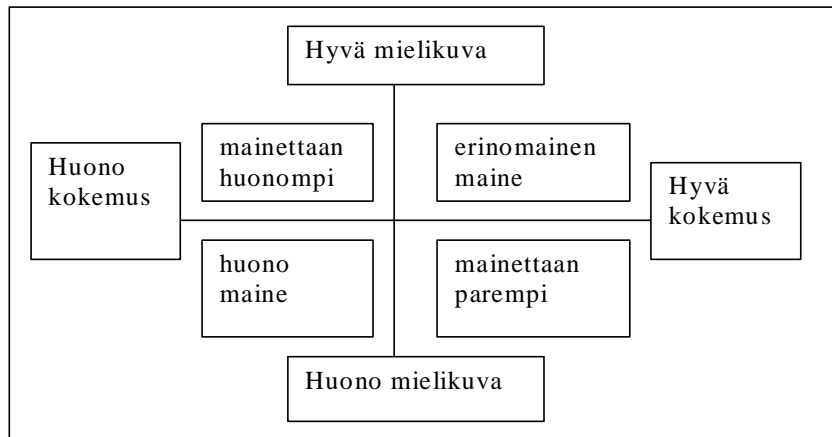
vastuulla. Maine antaa oikeutuksen olemassaololle ja menestymiselle. Organisaatio saattaa kokea kriisejä, joista tulee imago tappiota, mutta hyvän vahvan maineen omaava yhteisö tai yritys kestää ne. (Aula & Heinonen 2008, 36-37, Högström 2002, 75) Hyvä maine suojelee, kun ajat ovat huonot, lisää henkilöstön sitoutumista ja tuottavuutta, auttaa houkuttelemaan ja pitämään lahjakkaat talossa, houkuttelee työnhakijoita ja edistää positiivisen julkisuuden saamisessa (Aula & Heinonen 2008, 62-63).

Julkisyhteisön maine vaikuttaa siihen, miten siihen luotetaan ja suhtaudutaan. Högströmin (2002) mukaan ihmisten asenteet ja heidän tietonsa vaikuttavat oleellisesti yksikön maineen muodostumiseen. Ne, jotka tietävät paljon ja joilla on positiivinen asenne yhteisöön, toimivat puolestapuhujina (esimerkiksi koulun johtokunnan tai vanhempainyhdistyksen jäsenet ovat keskimääräistä paremmin perillä koulun asioista ja heillä on usein valmiiksi positiivinen asenne kouluun kohtaan) ja ne, jotka tietävät vähän, mutta asennoituvat positiivisesti, voivat olla tukena (esimerkiksi kunnan luottamushenkilöt, joita asia kiinnostaa). Toisaalta on niitä, jotka tietävät vähän ja asennoituvat negatiivisesti (he eivät ole niin vaarallisia, sillä heitä pidetään usein "yleistyttymättöminä") ja niitä, jotka tietävät paljon ja asennoituvat negatiivisesti ja ovat siten kaikkien vaarallisimpia maineelle. He saattavat olla vaikutusvaltaisia ja asermassa, jolla on merkitystä yhteisölle. Kutakin näistä ryhmästä tulisi osata lähestyä eri tavalla. (Högström 2002, 77-78.)

Maineen komponentit rakentuvat organisaation sisältä. Erinomainen maine edellyttää johdon ja työntekijöiden väliltä luottamusta, työntekijöiden arvostusta johdon taholta ja työntekijöiden sitoutuneisuutta ja tyytyväisyyttä sekä motivoivaa ja palkitsevaa ilmapiiriä. (Aula & Heinonen 2008, 108.) Maine vaikuttaa organisaation yhteenkuuluvaisuuden tunteeseen, lojaalisuuteen ja moraaliin. Hyvämaineisessa organisaatiossa tavoitteet on helpompi saada yhteisiksi ja ne koetaan omiksi. Kyse on siis pitkälti myös organisaation sisäisen viestinnän toimivuudesta; ei niinkään välineistä, vaan nimenomaan sisällöistä. Jokainen työntekijä on organisaationsa suurlähetteläs, sekä hyvässä että pahassa. Aula & Heinonen toteavat, että organisaation viestintään tyytyväiset ovat huomattavasti tyytyväisempiä myös muihin organisaatioon liittyviin asioihin. (Aula & Heinonen 2008, 217-218-221.) Profiloinnin eli imagoviestinnän yhtenä tehtävänä on maineen hallinta, joka on osa yhteisön imagoa. Viestinnän lisäksi maineeseen vaikuttaa yhteisön tapat toimia yleensä tai tietyissä tilanteissa, miten se näkyy ja kuuluu ja miten yhteisön yksittäisen jäsenet toimivat yhteisöä edustaessaan. (Högström 2002, 33-34.) Kun organisaation ilmapiiri ja maine on hyvä, on helpompaa luoda yhteisiä periaatteita esimerkiksi viestintää varten. Hyvämaineinen koulu vetää puoleensa hyviä työntekijöitä, jotka omalla toiminnallaan edesauttavat maineen säilymistä.

Maine syntyy sidosryhmien kohdatessa organisaation; sen arvot, kulttuurin, tiedot ja taidot. Sidoryhmät tulkitsevat organisaation toimintaa ja muodostavat täten mielikuvansa. (Aula & Heinonen, 2008, 90.) Aula & Heinonen (2008) ovat laatineet maineen nelikentän mielikuvien ja ko-

kemusten suhteesta. Kun kokemukset ja mielikuva ovat hyviä, syntyy hyvä maine ja vastaavasti, kun kokemus ja mielikuva ovat huonoja, syntyy huono maine. Jos yhteisön toiminta on "mainettaan parempi", on se viestinnän keinoin usein korjattavissa. Jos taas kokemus ja mielikuva ovat huonoja, ei useinkaan kyse ole pelkästä mainekriisistä, vaan syytä tulee etsiä syvemmillä toiminnasta ja voimavarat kannattaa keskittää toiminnan kehittämiseen. Mainettaan huonompi killuu heikoissa kantimissa eikä vastaa antamiinsa lupauksiin. (Aula & Heinonen 2008, 93-94.)

Kuva 6 Pekka Aula, Jouni Heinonen 2002: Maineen neljä kenttää

Työnantajamaine on kilpailutekijä sekä työntekijöiden pysyvyyden varmistamisessa sekä uusien houuttelemisessa. Työyhteisön jäsenet ja heidän läheisensä ovat maineen muodostumisen keskiössä, sillä organisaation sisältä tuleva viesti on uskottavin. (Juholin 2008, 72.) Työnantajamaineella on merkitystä erityisesti työvoimasta kilpailtaessa, sillä ihmiset valitsevat työpaikkansa kokemusten ja mielikuvien sekä sen perusteella, millainen mielikuva organisaatiosta yleensä on (Juholin 2008, 23). Henkilöstön vaihtuvuus tulee organisaatiolle kalliiksi, sillä rekrytointiin ja perehdyttämiseen kuluu aikaa ja rahaa. (Juholin 2008, 274.) Lähettäessään hakemuksensa hakijalla on yleensä jo jonkinlainen käsitys organisaatiosta. Jos käsitys on huono, ei hakemusta välttämättä tule lähetettyä.

Perehdytyksessä tulee kertoa olennaisista työhön liittyvistä asioista, työyhteisöstä sekä organisaatiosta ja sen toiminnasta (kuten viestinnän periaatteista ja pelisäännöistä). Tulija opetetaan talon tavoille ja sitoutetaan organisaatioon. Perehdytyksen tulee olla vuorovaikutteista, sillä uudella tulokkaalla voi etenkin alussa olla hyviä ideoita ja ajatuksia toimintojen kehittämiseksi. Esimerkiksi opettajalla, joka tulee toisesta koulusta, voi olla kokemuksia hyvästä kodin ja koulun välisestä viestinnästä ja on arvokasta saada kokemukset hyödynnettäväksi myös uudessa työyhteisössä.

sössä. Mentorointi on kahdenkeskeistä vuorovaikutusta, jossa mentori ohjaa, opastaa ja neuvoo mentoroitavaa noin vuoden ajan (Juholin 2008, 240). Opettajien perehdytyksessä on tärkeää tuoda esille myös kodin ja koulun välisen yhteistyön ja viestinnän käytännöt ja toimintatavat. Vaikka jokainen opettaja tekee työtä persoonallaan, tietyt yhteisesti sovitut viestinnän toimintatavat kannattaa perehdytyksessä käydä läpi.

Mediassa tai internetin erilaisilla keskustelupalstoilla ei tunneta sääliä. Yhteisöä, vaikka koulua, voidaan arvioida hyvinkin julmalla tavalla ja monesti yhteisöllä ei ole juurikaan mahdollisuuksia puolustautua tai tuoda omaa näkökulmaansa esille, koska sen tulee pitää huolta yksilöiden oikeusturvasta ja yksityisyydensuojasta. Hyvä maine ja onnistuneet viestintätoimet voivat auttaa läpi hankalistakin karikoista. Organisaatioon tyytyväiset ovat kullannarvoisia imago rakentajia. Onnistunut perehdytys pitää sisällään myös viestinnän käytännöt ja uudelle opettajalle voidaan nimetä kokeneempi opettaja mentoriksi tai työpariksi.

9.4 Yhteiskunnallisen viestinnän erityisyys

Kuntien viestintä on yksi yhteiskunnallisen viestinnän muoto. Yhteiskunnallisen viestinnän yhdistyksen hallitus on määritellyt yhteiskuntaviestinnän seuraavasti: *"Yhteiskuntaviestinnäksi katsotaan kaikki kansalaisten hyvinvointia lisäävä ja yhteiskuntaa hyödyttävä voittoa tavoittelematon viestintä, jolla pyritään vaikuttamaan kohderyhmien tietoihin, asenteisiin ja käyttäytymiseen."* (Yhteiskunnallisen viestinnän yhdistys, www.yvy.fi.) Yhteiskunnallisen viestinnällä on tiettyjä muusta viestinnästä poikkeavia tehtäviä. Tiedon lisäämisen lisäksi yhteiskunnallisella viestinnällä tavoitellaan asenteisiin vaikuttamista ja toimintatapojen muuttamista. Onnistukseen tässä, viestinnän tulee olla suunnitelmallista ja tavoitteellista ja sen toteuttamiseen tulee panostaa. Yhteiskunnallisen viestinnän tulee olla eettisesti hyväksyttävää. Sen tulee olla inhimillistä, luotettavaa, tasapuolista ja rehellistä. (Högström 2002, 20, 29, 30)

Viestinnän tehtävät voidaan jakaa arkiviestintään, sitouttamiseen, profilointiin, markkinoinnilliseen yhteiskuntaviestintään ja lobbaukseen. Arkiviestintä tukee yhteisön perustoimintaa ja se on tärkein viestinnän osa-alue. Kun perusviestintä on kunnossa, toimii viestintä paremmin myös hankalien ja haasteellisten asioiden kohdalla. Haasteellista on saada organisaatiossa toimivat yksilöt ja organisaation verkostot kiinnittymään yhteisöön. Sitoutuminen edellyttää kiinnostusta, innostusta ja motivaatiota. (Högström 2002, 31.) Sitouttamista tarvitaan esimerkiksi huoltajien saamisessa mukaan johtokuntien tai vanhempainyhdistysten toimintaan, kun samanaikaisesti on tarjolla useita muitakin aktiviteetteja, jotka kilpailevat yksilöiden ajankäytöstä ja kiinnostuksesta.

Yhteiskunnallisella markkinoinnilla ei sanan varsinaisessa merkityksessä yritetä tuottaa voittoa, mutta markkinointia tarvitaan monen asian edistämiseen (Högström 2002, 34.). Yksittäisen koulun kohdalla markkinointia voi olla tietyn tyyppinen palveluohjaus, jolla markkinoidaan koulun palveluita kuten oppilashuoltoa, valinnaisaineita tai vaikka korostetaan kouluruokailun merkitystä tai

tai päihdeettömyyttä. Myös koulun kotisivut ovat mitä suuremmassa määrin koulun käyntikortti. Pelkästään sillä ei merkitystä, mitä asioita www-sivuilta löytyy, vaan merkittävää on myös se, miten asiat sivuilla esitetään: houkuttelevatko ne tutustumaan kouluun vai työntävätkö luotaan. Myös rekrytointi on mitä suurimmassa määrin markkinointia. Tilanteessa, jossa kunnat ja yksityiset koulut kilpailevat osaavasta henkilöstöstä, on "voittajan" kyettävä erottautumaan joukosta tullakseen havaituksi, vaikka suuria eroja ei toiminnassa olisikaan.

Viranomaisviestinnässä saattaa olla sellainen harhaluulo, että kansalaiset pitävät tärkeänä kaikkea sitä tietoa, mitä viranomaisten tuutista tarjotaan. Yhteiskunnalliset asiat kiinnostavat kansalaisia enemmän kuin monet muut asiat, mutta kiinnostavuus riippuu pitkälti siitä miten viestintä on toteutettu. (Högström 2002, 11.) Vantaalla oli keväällä 2009 vaikeuksia saada valittua riittävästi jäseniä koulujen johtokuntiin. Oikeanlaisella viestinnällä olisi mahdollista herättää useampi vanhempien kiinnostus. Jos koulu laittaa huoltajille kutsuna vaikka seuraavanlaisen ilmoituksen, *"Vanhempainkokous johtokunnan valitsemiseksi pidetään x.x.xxxx klo xx.xx koululla. Johtokunnan tehtävänä on perusopetuksen johtosäännön mukaan xxx, xxx, ja xxx. Tervetuloa"*, niin tuskin se kovinkaan montaa huoltajaa koululle houkuttelee. Edellä mainitun viestin sijaan hieman markkinoivampi kutsu saisi varmasti useamman huoltajan liikkeelle. Viestin tulee välittää arvostus huoltajia ja näiden toimintaa kohtaan sekä sen, että huoltajia todella toivotaan paikalle. Oheinen kutsu viestii, että kyseessä on pakollinen kokous, joka koulun on johtosäännön mukaan pidettävä, vaikka sitä ei ehkä haluttaisi. Liitteenä olevassa viestinnän mallissa on erilaisia kotitiedotepohjia ja siellä on myös esimerkki kutsusta johtokunnan kokouksen. Tärkeää ei siis ole pelkästään se mitä sanotaan, vaan myös miten asia ilmaistaan. Viestin sisällöstä välittyy se arvomaailma, joka viestijällä asiaa kohtaan on (Högström 2002, 13).

Julkisuuslainsäädännön hyvä tiedonhallintaperiaate korostaa avoimuutta. Avoimuus on tapa toimia ja se tarkoittaa vastaanottajan huomioimista ja yleistä läpinäkyvyyttä. (Högström 2002, 18.) Nykyhuoltajien omasta kouluajasta on jo kulunut pitkä aika, ja osa heistä ei ole käynyt päiväkään peruskoulua (peruskoulu tuli Vantaalle 1978) tai he ovat käyneet vain jonkin osan koulutiästään peruskoulussa. Täten se oma kokemuspohja, joka huoltajalla on koulumaailmasta, ilmentää aivan eri aikakautta ja erilaista koululaitosta. Täten avoimuus ja läpinäkyvyys on välttämätöntä, jotta luottamus kodin ja koulun välille voi syntyä.

9.5 Kriisiviestinnän osaamisen tärkeys

Globalisaatio ja tekniikan kehitys ovat johtaneet viestinnän määrän valtaisan kasvuun. Ympäristössä tapahtuu ennalta arvaamattomia ja suuriakin muutoksia ja tapahtumia, joihin toimijoiden tulee kyetä nopeasti reagoimaan. Yhteisön tunnettuus ja maine luovat uskoa vaikeissakin tilanteissa selviämiseen. (Högström 2002, 23-24.) Kriiseissä kansalaiset tulee kyetä kohtaamaan nopeasti ja foorumeita kannattaa olla käytössä useita (Huhtala & Hakala 2007, 22). Suurissa katastrofeissa ja kriiseissä tuodaan usein esille nimen omaan viestinnän onnistumiset ja epäonnistu-

miset. Vuorovaikutteinen viestintä vahvistaa yhteisöllisyyttä, joka taas vähentää monia yhteiskunnallisia ongelmia. (Juholin 2008, 11- 12.)

Kriiseillä on tapana tapahtua mahdollisimman huonoon aikaan ja ne tulevat yleensä yllätyksenä. Tsernobylin aikaan suomessa oli virkamieslakko, Estonian ja Konginkankaan onnettomuudet tapahtuivat yöllä, Myyrmannin räjähdys tapahtui perjantai-iltana perheiden suosimaan ostosaikaan ja Tsunami iski joulunaikaan (Huhtala & Hakala 2007, 41) ja Espoon Sellon ammuskelu tapahtui uuden vuoden aattona. Kriiseihin ja niiden viestintään kannattaa olla varautunut mahdollisimman hyvin ja suunnitelmat sekä järjestelmät kannattaa pitää ajan tasalla ja tilanteita kannattaa myös harjoitella. Aasian Tsunami opetti, että kriisiä hoitava viranomainen ei saisi olla kaksoisroolissa vaan erikseen tulee määritellä, kuka vastaa toiminnan johtamisesta ja kuka viestinnästä (Iivonen & Åberg 2009, 14).

Koulujen turvallisuus on nousut yleiseen keskusteluun tilanteessa, jossa noin vuoden välein on tapahtunut kaksi tuhoisaa koulusurmaa. Yhteiskunnan turvallisuuden tunne on järkkynyt ja koulu, joka on koettu turvalliseksi paikaksi, nousee kaksi kertaa esille aivan uudenaikaisessa kontekstissa. Molempien tapausten jälkeen eritasoisia koulu-uhkauksia ympäri Suomea raportoitiin satoja. Turvallisuuden tunteen palauttamiseksi Vantaalla, kuten varmasti myös muissakin kunnissa, tehtiin paljon viestintätoimia. Jokainen koulu-uhkaus otettiin vakavasti ja itse tapahtumasta, tarjolla olevasta tuesta, turvallisuuden eteen tehtävistä toimenpiteistä sekä laittoman uhkauksen seurauksista laadittiin välittömästi kotitiedote kyseisen koulun oppilaille ja heidän huoltajilleen. Toisaalta poliisin kanssa sovittiin, että koulu-uhkauksien julkaisemisessa mediassa pidetään matalaa profiilia, sillä uuden uhkauksen ilmestyminen mediaan poiki usein perään uusia vastaavia. Täten tilanteista selvittiin kohtalaisen hyvin ja koulujen maine turvallisuuden näkökulmasta saatiin kohtuullisen hyvin rauhoittumaan.

Onnettomuuksista kirjoitetaan nykyisin huomattavasti enemmän kun aiemmin. Erityisesti iltapäivälehdet, mutta myös aikakusilehdet ottavat niistä kaiken irti. Tiedotusvälineiden kyky ja halu kaivaa onnettomuuksien merkityksistä, yksityiskohdista, seurauksista ja kytkennöistä on selkeästi kasvanut tällä vuosituhanella. Esille on noussut tarve näyttää tunteita: surua ja järkytystä, toteavat Raittila, Johansson, Juntunen, Kangasluoma, Koljonen, Kumpu, Pernu ja Väliverronen tutkimuksessaan, jossa analysoidaan alaikäisten haastatteleminen kriisissä. (Raittila ym. 2008, 21.) Jokelan koulutragedian yhteydessä osa haastatelluista tiedotusvälineistä kertoi haastattelevansa alaikäisiä vain vanhempien luvalla, kun taas osa katsoi, että 15-vuotias on riittävän kypsä päättämään haastattelun antamisesta itse. Joissain medioissa rajana pidettiin 16 vuoden ikärajaa. Kriisityöntekijät edustivat vahvasti sitä kantaa, että alaikäisiä ei saisi haastatella ilman vanhempien suostumusta. Jotkut toimittajat olivat sitä mieltä, että kun nuorten oikeuksia ja vastuuta yhteiskunnassa lisätään, ei heidän puhevaltaansa mediassa tule evätä. (Raittila ym., 69-71.) Journalistin ohjeiden mukaan: *"Julkisella paikalla tapahtuvaa toimintaa on yleensä lupa selostaa ja*

kuvata ilman asianomaisen suostumusta. Sairaus- ja kuolemantapauksista sekä onnettomuuksien ja rikosten uhreista uutisoitaessa on aina noudatettava hienotunteisuutta. Julkistakin aineistoa julkistettaessa pitää ottaa huomioon yksityiselämän suoja. Kaikki julkinen ei välttämättä ole julkaistavissa. Erityistä varovaisuutta on noudatettava, kun käsitellään alaikäisiä koskevia asioita." (Journalistin ohjeet, 2005.).

Perusopetuslain (19 §) mukaan opetus on julkista, mutta perustellusta syystä oikeutta päästä seuraamaan opetusta voidaan rajoittaa. Tästä näkökulmasta tarkasteltaessa koulu on julkinen tila, jossa medialla on oikeus haastatella ja kuvata. Suositeltavaa on, että alaikäisten haastattelamiseen ja kuvaamiseen haetaan aina huoltajien suostumus. Suomessa on oppivelvollisuus ja huoltajilla on oltava oikeus olettaa lastensa olevan koulussa turvassa julkisuudelta, joten koulun aikuisten tehtävä on parhaan kykynsä mukaan suojella oppilaita medialta erityisesti kriisien yhteydessä. Kriiseissä tiukin kädenvääntö käydään yleensä salaisen ja julkisen tai yksityisen ja julkisen välillä (Huhtala & Hakala 2007, 25). Hallinnosta vastaava viranomainen toimii virkavastuulla ja kommentteja ohjaavat selkeät tosiasiat. Poliittisella toimijalla, kuten valtuutetulla, ministerillä tms. on paremmat mahdollisuudet kertoa arvioita, näkemyksiä sekä asioita, joita ei ole virallisesti vahvistettu. (Huhtala & Hakala 2007, 27.)

Jos organisaatio ei tiedota toimistaan tai tiedottaminen on vähäistä, voi kriisistä kehkeytyä viestintäkriisi. Aktiivinen tiedottaminen auttaa kyselytulvan hallinnassa ja luo organisaatiosta myönteistä mielikuvaa. Onnistunut kriisiviestintä on hyväksi organisaation maineelle, joka on tänä päivänä yhä tärkeämpi myös julkiselle organisaatiolle. (Huhtala & Hakanen 2007, 161.) Mediaseuranta auttaa tilannekuvan muodostamisessa kriisissä. Mediaseuranta kannattaa keskittää kriisiä koskevan tiedon koostamiseen organisaation näkökulmasta. Tällöin tärkeää tietoa voi olla yleinen tilannetieto tai vaikka kansalaisten toiminta tai mielipiteet. Mediassa mahdollisesti olevat virheet on mahdollista oikaista ja jälkikäteen on mahdollista analysoida omaa toimintaa ja ottaa virheistä opiksi. (Huhtala & Hakanen 2007, 154-155.) Koulunkin tulee tietää, mitä siitä julkisuudessa puhutaan, jotta se voi reagoida tarpeen mukaan. Tärkeää on kuitenkin olla itse aloitteellinen, sillä altavastaaajana toimiminen on aina vaikeampaa kuin aloitteentekijänä oleminen.

9.6 Yhteenveto

Julkisen toiminnan tulee olla avointa, jotta asukkaat voivat osallistua, seurata ja arvioida toimintaa ja sen luotettavuutta. Viestintä on avoimuuden toteuttamisen perusedellytys ja se mahdollistaa toimivan yhteistyön kodin ja koulun välille ja luo pohjan luottamukselle. Koulun viestinnän muotojen ja rakenteiden tulee olla moninaisia ja niiden tulee huomioida monenlaiset huoltajat: ne, joilla ei ole aikaa, halua, kielitaitoa tai välineitä, ne, jotka eivät elä perinteisessä ydinperheessä, ne, jotka haluavat aktiivisesti osallistua ja ne, jotka ovat kriittisiä, syrjäytyneitä tai muuten haasteellisia. Viestinnän välineet tulee valita tilanteen ja tarpeen mukaan ja erityisesti vaikeiden asioiden kohdalla henkilökohtainen kontakti on varteenotettavin vaihtoehto.

Koulun viestinnän rakenteiden luominen on pitkälti johdon asia, mutta yhdessä rakennetut periaatteet toimivat kaikkein parhaiten. Viestinnän käytännön toteuttaminen yhteisten periaatteiden mukaisesti on kaikkien vastuulla, niin rehtorin, opettajien kuin huoltajienkin. Viestintä- ja vuorovaikutustaitoja voi opetella ja tekniset tietovälineet ovat nykyisin niin helppokäyttöisiä, että opetus ei pääsääntöisesti ole juuri kenellekään ylivoimaista. Viestinnän kielen tulee olla ymmärrettävää ja toista kunnioittavaa ja etenkin sähköisten välineiden osalta tyyliin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Viestinnän tulee kannustaa vuorovaikutteisuuteen ja vapaaseen ilmaisuun ja sen tulee tukea osallisuutta.

Maine on tärkeä menestystekijä mille tahansa organisaatiolle, myös koululle. Hyvämaineinen yhteisö vetää puoleensa hyviä työntekijöitä ja se selviää vähemmin vaurion myös monissa kriiseissä. Maine vaikuttaa arvostukseen ja päinvastoin: syntyy kierre joka voi olla hyvä tai huono. Huoltajat lähettävät lapsensa mieluummin hyvä- kuin huonomaineiseen kouluun. Vanhemmat ovat koululle tärkeä sidosryhmä, joka omalta osaltaan myös muovaa koulun mainetta.

Koulu on yhteiskunnallinen instituutio, jonka viestinnän tulee olla luotettavaa, tavoitteellista ja suunnitelmallista sekä eettisesti hyväksyttävää. Kun perusviestintä kotien kanssa on kunnossa, toimii yhteistyö myös hankalien asioiden kohdalla paremmin. Koulujen viestintä kuvaa niiden toimintakulttuuria ja arvomaailmaa ja parhaimmillaan se houkuttelee huoltajia osallistumaan yhteisen kasvatustuun toteuttamiseen. Huonoimmillaan se työntää luotaan ja etäännyttää. Markkinointiosaaminen ei välttämättä ole koulujen vahvoin laji ja viestinnän tyyliin ei välttämättä kiinnitetä riittävästi huomiota.

Koulujen valmiussuunnitelmissa ei välttämättä ole otettu huomioon kriisiviestintää. Kriisiviestintä kuuluu kuitenkin lähes jokaiseen kriisiin, oli se sitten isompi tai pienempi. Kriisiviestinnän pelisäännöt ja rakenteet kannattaa olla kunnossa ja erityisesti huoltajat tulee huomioida viestinnässä heti ensivaiheessa, kun koulussa tapahtuu jotain ikävää. Koulut ovat suurennuslasin alla mediasa ja tapahtumat koulumaailmassa saavat helposti palstatilaa, niin hyvässä kuin pahassakin.

10 Tulokset

Rehtoreille, opettajille ja huoltajille tehdyn kyselyn tulokset analysoitiin raporttiluonnokseksi kunkin vastaajaryhmän osalta ensin erikseen ja sen jälkeen yhdessä. Tutkimuksen valmistelu, tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteuttaminen on esitelty kappaleessa kaksi ja tutkimuksen sisältö on tiivistetysti esitetty kappaleessa kolme. Kunkin alaluvun lopussa on tiivistelmä keskeisistä havainnoista ja luvun lopussa on yhteenveto merkityksellisimmistä tuloksista. Tulosten perusteella on koostettu taulukoita, joiden avulla vastauksia on helpompi hahmottaa.

Tulosten raportoinnissa käytetään sekä prosenttiosuuksia että vastaajamääriä, sillä mihinkään kysymykseen vastaaminen ei ollut pakollista. Täten prosenttiluku kertoo sen, kuinka monta prosenttia juuri siihen kysymykseen vastanneista on tiettyä mieltä. Vastaajamäärä (n) kertoo kuinka monta henkilöä on vastaajana ollut. Desimaalien käyttö tulosten raportoinnissa on useimmiten turhaa, sillä satunnaisvirheetkin voivat olla kokonaislukujen suuruisia. (Heikkilä 2008, 78). Tämän vuoksi ja luettavuuden helpottamiseksi desimaalit on tulosten esittelyssä jätetty pois pyörittämällä ne lähimpään kokonaislukuun.

Avoimet kysymykset ovat käyttökelpoisia silloin, kun asiaa ei tarkkaan tunneta ja vaihtoehdot eivät ole tutkijan tiedossa. Vaikka avoimet kysymykset ovat helppoja laatia, on niitä vaikea käsitellä ja luokitella. Niiden avulla voidaan kuitenkin saada hyviä ideoita (Heikkilä 2008, 49). Kyselyissä oli paljon avovastausvaihtoehtoja ja olen siteerannut niitä melko runsaasti. Avovastausten siteeraamisella ei pyritä korostamaan ääriesimerkkejä tai poikkeuksia, mutta yksittäisellä kommentilla saattaa olla yleistä merkitystä ja siksi niitä on nostettu esille. Avovastaukset on pyritty litteroimaan niin tarkasti, kuin mitä tulosten analysointi ja mallintaminen ovat vaatineet. Niistä on karistettu täytesanoja ja kieliasua on korjattu selkeiden kirjoitusvirheiden osalta. Avovastauksia ei ole numeroitu vastaajien mukaan, sillä järjestelmän antaman pitkä numerosarja olisi haitannut tekstin luettavuutta. Yhteys vastaajaan on kuitenkin löydettävissä hakukoneen avulla Webropol-aineistosta.

10.1 Kodin ja koulun väliseen viestintään käytetty aika ja kontaktien laajuus

Vantaalaiset yläkoulujen rehtorit (n=20) käyttivät kodin ja koulun väliseen viestintään aikaa hyvin vaihtelevasti. Kuusi rehtoria arvioi käyttävänsä siihen aikaa yli seitsemän tuntia viikossa eli noin päivän viikossa, viidellä siihen kului 1-2 tuntia viikossa. Muiden rehtoreiden vastaukset olivat tältä väliltä. Ajan käyttöä ei verrattu koulun kokoon, sillä ajan käyttöön vaikuttaa myös monet muut syyt, kuten se, toimiiko rehtori alueensa aluerehtorina ja onko koulussa kodin ja koulun välinen viestintä määritelty pääasiassa rehtorin vai apulaisrehtorin tehtäviin.

Yläkoulun opettajien oppilaiden lukumäärä riippuu muun muassa oppiaineesta, koulun koosta ja koulun rakenteesta. Vastanneista yhdellä kolmasosalla oli opetettavanaan 51-150 oppilasta, yhdellä kolmasosalla 151-250 oppilasta. Alle 50 oppilasta oli vajaalla viidenneksellä ja lopuilla oli yli 250 oppilasta. Enin osa opettajista (57 %, n=129) ilmoitti käyttävänsä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen 1-2 tuntia viikossa. 13 % (n=30) ilmoitti käyttävänsä tähän alle tunnin viikossa ja 28 % (n=65) 3-6 tuntia viikossa. Yli kuusi tuntia viikossa ilmoitti tähän käyttävänsä 2 % eli neljä opettajaa.

Suurin osa rehtoreiden ja opettajien henkilökohtaisista kontakteista keskittyy pieneen vähemmistöön huoltajista. Neljännes rehtoreista (n=5) ilmoitti, että yhteydet keskittyvät 0-5 % huoltajista, 37 % (n=7) ilmoitti, että ne keskittyvät 6-10 % huoltajista ja 21 %:lla (n=4) 11-20 %:in huolta-

jista. Yksi rehtori ilmoitti, että yhteydet kattavat 61-100 %, yhdellä ne keskittyvät 41-60 %:in ja yhdellä 21-40 %:in huoltajista.

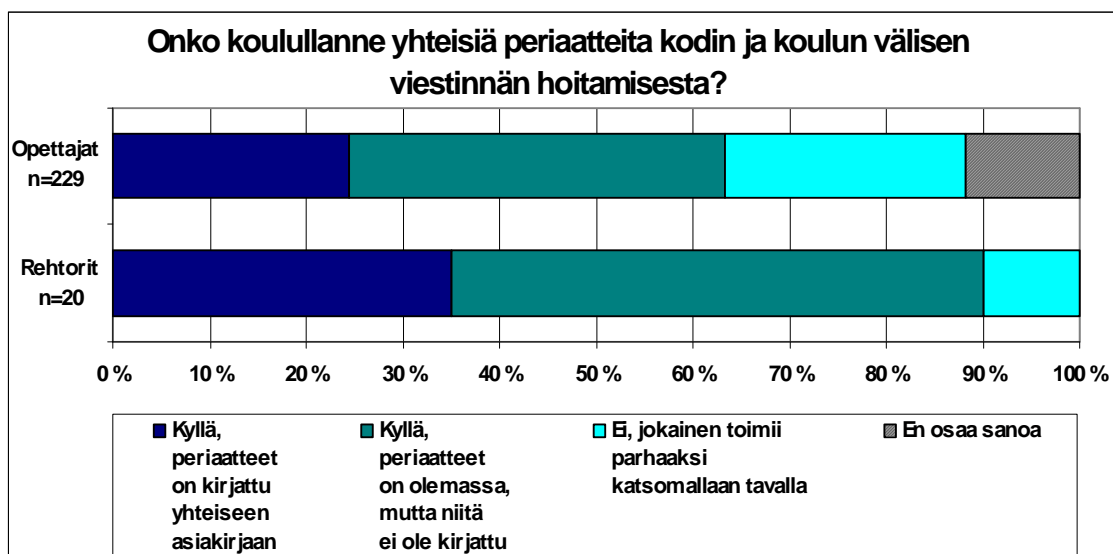
Opettajien osalta 217:ta vastaajasta 16 % (n=36) ilmoitti, että kontaktit kattavat 61-100 % huoltajista ja saman verran (16 %, n=34), että kontaktit keskittyvät alle 5:een %:in huoltajista. Lähes puolet (46 %, n=101) ilmoitti kontaktien kattavan 6-20 % huoltajista ja viidennes (21 %, n=46) yhteyksien keskittyvän 21-60 prosenttiin.

Sekä rehtorit että opettajat käyttävät aikaa kodin ja koulun väliseen viestintään hyvin vaihtelevasti. Joillain tähän kului aikaa työpäivän verran viikossa kun toisilla aikaa kului vain alle tunti viikossa. Molempien ryhmien osalta kontaktit keskittyvät pieneen osaan huoltajista.

10.2 Viestinnän periaatteet

Rehtorien vastausten mukaan seitsemässä koulusta 20:stä on kirjattuna yhteiseen asiakirjaan periaatteet kodin ja koulun välisen viestinnän hoitamisesta (esimerkiksi siitä, missä asioissa kohteihin ollaan yhteydessä, mitkä ovat viestinnän välineet, kenen vastuulla viestintä miltäkin osin on ja niin edelleen). Yksitoista rehtoria ilmoitti, että periaatteet on olemassa, mutta niitä ei ole kirjattu ja kaksi rehtoria ilmoitti, että jokainen toimii parhaaksi katsomallaan tavalla.

Neljäsosa opettajista (25 %, n=56) ilmoitti, että koululla on kirjattu yhteiseen asiakirjaan kodin ja koulun välisen viestinnän periaatteet. 39 % (n=89) ilmoitti, että periaatteet on olemassa, mutta niitä ei ole kirjattu ja neljäsosa (25 %, n=56) kertoi, että jokainen toimii asiassa parhaaksi katsomallaan tavalla. Yksitoista prosenttia opettajista (n=26) ei osannut vastata kysymykseen.

Taulukko 1. Kodin ja koulun välisen viestinnän periaatteet opettajien ja rehtoreiden mukaan

Opettajien tavoittaminen työpäivän aikana saattaa olla haasteellista. Wilma ja sähköposti tuovat tähän helpotusta. Neljäsosa (n=56) opettajista ilmoitti, että heidän koulullaan on sovittu yhteinen käytäntö siitä, miten ja milloin huoltajat tavoittavat opettajan parhaiten ja he kokivat, että se helpottaa omaa työtä. Kaksi prosenttia opettajista (n=5) ilmoitti, että koululla on yhteinen käytäntö, mutta se vaikeuttaa omaa työtä. Yli puolet (n=135) opettajista ilmoitti, että käytäntöä ei ole sovittu ja heistä 51 koki, että olisi hyvä jos yhteinen käytäntö olisi, mutta 84 totesi, että ei kaipaa sellaista. Viisitoista prosenttia (n=33) ei osannut vastata kysymykseen.

Myös koulun lähettämien viestien perille meno huoltajille saakka yläkouluissa on haasteellista. Paperiset tiedotteet tuppavat jäämään repun pohjalle ja ne eivät välttämättä tavoita huoltajia. Vain 20 % (n=30) luokanvalvojista ilmoitti varmentavansa viestin perille menon esimerkiksi allekirjoitusosiolla. Toisaalta vain 3 % luokanvalvojista (n=5) ilmoitti, että ei harrasta varmennusta lainkaan ja suurin osa ilmoitti vaativansa sen tarvittaessa. Yksi rehtori ilmoitti varmentavansa aina huoltajille lähetettyjen viestien perillemenon allekirjoitusosiolla ja loput 19 ilmoittivat tekevänsä näin tarvittaessa.

Rehtoreiden mukaan kaikilla kouluilla on sovittu periaatteet siitä, miten luokanvalvojat tiedottavat huoltajille luvattomista poissaoloista sekä myöhästymisistä. Kurinpitörangaistuksista tiedottamisen periaatteet on yhtä lukuun ottamatta kaikilla koululla ja oppilaan opintojen edistymisestä ja työskentelystä tiedottamisen periaatteet puuttui kahdelta koululta. Oppilaan käyttäytymisestä ja muista rangaistuksista kuin kurinpitörangaistuksista tiedottamisen periaatteet löytyy kahta lukuun ottamatta kaikilta koululta ja arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin tiedottamisen periaatteet on neljällätoista koululla. Periaatteet, miten luokanvalvojat tiedottavat luokan yleisestä tilanteesta löytyy yhdeksästä koulusta ja luokan työilmapiiristä tai ryhmän toimivuudesta kahdeksasta koulusta.

Rehtoreilta kysyttiin, millaisia yhteisiä periaatteita koululla on luokanvalvojan tiedottamisesta oppilailleen edellisessä kappaleessa mainituissa asioissa. Osassa vastauksista kuitenkin käsiteltiin luokanvalvojan viestintää huoltajille, osassa oppilaille ja osassa molemmille. Luokanvalvojan tiedottamistehtävässä huoltajille rehtorit toivat esille nopean ja aktiivisen reagoinnin sekä luokanvalvojan keskeisen roolin. Välineiden osalta kerrottiin suositeltavan Wilmaa tai puhelinta asian luonteesta riippuen. Kysymyksen varsinaisena tavoitteena oli selvittää, miten yllä mainituista asioista viestitään itse oppilaille. Tähän kommentoi kuusi rehtoria, joista kolme mainitsi koulun luokanvalvojan tunnukset keskeisiksi välineiksi oppilaille tiedottamisessa. Varmasti niitä pidetään useimmissa kouluissa, mutta rehtorit eivät tässä yhteydessä tulleet laajemmin maininneiksi asiasta. Joissain kouluissa myös oppilailla on omat tunnuksensa Wilmaan ja sitä kautta myös oppilaille voidaan jakaa tietoa.

Kodin ja koulun välisen viestinnän periaatteet kannattaisi joissain kouluissa käydä läpi opettajien kanssa, sillä opettajien ja rehtoreiden näkemykset periaatteiden olemassa olosta poikkesivat melko paljon toisistaan. Rehtoreiden ilmoituksen mukaan vain kolmasosassa ja opettajien ilmoituksen mukaan neljäsosassa kouluista viestinnän periaatteet on kirjattu. Eräiden asioiden viestintä huoltajille on normitettu, ja vähintään näiden osalta (esimerkiksi poissaolot ja kurinpitotaustat) periaatteet kannattaisi kirjata, jotta myös uusien opettajien työskentely olisi selkeämpää ja käytännöt koulussa olisivat yhteneväiset. Pelkästään periaatteiden olemassa olo ei toki riitä, vaan periaatteiden sisällöllä, niiden käytettävyydellä sekä sillä, miten ne ovat tiedossa ja miten niitä noudatetaan, on suuri merkitys. Kyselyn perusteella joukosta löytyi kolme koulua, joiden viestintään huoltajat olivat keskimääräistä tyytyväisempiä, mutta niissä missään ei ollut kirjattuna kodin ja koulun välisen viestinnän periaatteita yhteiseen asiakirjaan. Kahdessa näistä periaatteet oli olemassa, vaikka niitä ei oltu kirjattu ja yhdessä koulussa jokainen toimii parhaaksi katsomallaan tavalla.

10.2.1 Opettajien tehtävät viestijöinä

Vantaa on linjannut opettajien virkaehtosopimuksen mukaisen yhteistoiminta-ajan käytön vuonna 2005. Linjauksessa todetaan muun muassa: "Yt-ajan yhtenä osa-alueena on kodin ja koulun yhteistyö. Tähän osaan yt-ajasta sisältyvät vanhempainvartit, vanhempainillat, HOJKS-palaverit ja muu tarpeellinen yhteydenpito huoltajiin". Rehtoreiden mukaan Vantaan linjaus yhteistoiminta-ajan ja ns. kolmannen YT-tunnin käytöstä on käsitelty opettajien kanssa silloin kun se tuli vuonna 2005 (12 kpl) ja/tai vuosittain uusien opettajien kanssa (12 kpl) ja/tai se on nähtävillä. Eräissä kouluissa siihen palataan aika-ajoin, eräissä se käsitellään henkilökunnan kanssa vuosittain. Eräs rehtori kertoi, että "linjaus jaettu kaikille ja sitä on käsitelty runsaasti, koska osalla opettajista on edelleen se käsitys, että kyseistä ohjetta ei tarvitse noudattaa annetuissa muodossa". Edellä mainittu linjaus oli tuntematon 15 %:lle (n=33) opettajista. 16 %:lle (n=37) asiasta oli kerrottu erikseen esimerkiksi perehdytyksen yhteydessä ja 69 % (n=158) opettajista ilmoitti, että linjaus on käsitelty opettajainkokouksessa.

Kouluissa ei rehtoreiden mukaan juurikaan ole oppiaineittain määritelty asioita, joista opettajien tulisi tiedottaa huoltajille (esim. kurssien sisällöistä, arvioinnista, oppimateriaaleista, tutustumiskäynneistä). Vain kuudessa koulussa kahdestakymmenestä tiedottamisen sisältöjä oli määritelty. Viidessä vastauksessa ilmoitettiin erilaiset retket ja tapahtumat, kahdessa arviointiin liittyvät asiat ja yhdessä kurssisisällöt asioiksi, joista tiedottamisen periaatteet on määritelty. Opettajat kuitenkin ilmoittivat toimittavansa tiedotteita erityisesti tutustumiskäynneistä ja arvioinnista, kuten opettajien vastauksista sivulta 69 ilmenee.

Luokanvalvojan tehtävät on rehtoreiden mukaan kirjattu kahdessatoista koulussa kahdestakymmenestä. Kodin ja koulun välinen viestintä oman luokan oppilaiden huoltajien kanssa on kirjattu luokanvalvojan tehtäviin yhdessätoista koulussa ja yhdeksässä koulussa se kuuluu luokanvalvoji-

en tehtäviin, vaikka tehtävänkuvassa ei ole sitä määritelty. Toisaalta 71 % (n=106) luokanvalvojista ilmoitti, että kodin ja koulun välinen viestintä oman luokan oppilaiden huoltajien kanssa kuuluu luokanvalvojan tehtäviin ja se on määritelty luokanvalvojen tehtävänkuvassa ja 20 % (n=30) ilmoitti, että se kuuluu tehtäviin, vaikka tehtävänkuvassa asiaa ei ole määritelty. Joka kymmenes (9%, n=13) ilmoitti, että jokainen luokanvalvoja määrittelee asian itse ja yksi vastaajista oli sitä mieltä, että viestintä ei kuulu luokanvalvojan tehtäviin.

Virkaehtosopimuksen mukaisen yhteistyöajan käyttö kannattaisi olla koulun perehdyttämismateriaalien osana, sillä kaikissa kouluissa ei oltu perillä sen olemassaolosta tai sitovuudesta. Rehtoreiden ja suurimman osan opettajien mielestä viestintä koteihin kuuluu opettajien tehtäviin ja erityisesti se kuuluu luokanvalvojen tehtäviin. Perusopetusasetuksen mukaan huoltajille tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä ja heillä on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta, eli pelkästään todistusten avulla ei voitane katsoa jaettavan riittävästi tietoa vaan yllä mainitun toteuttaminen edellyttää myös muunlaista viestintää.

10.3. Viestinnän sisällöt

Viestinnän sisällöt jaettiin henkilökohtaisen tason, luokan tason ja koulun tason mukaisesti, kuten malli oli suunniteltu tehtäväksi.

10.3.1 Henkilökohtaisen viestinnän sisällöt

Rehtorit ja huoltajat ovat keskenään tekemisissä mitä moninaisimmissa asioissa. Rehtoreiden vastaukset poikkesivat melko paljon huoltajien vastauksista. Kysymyksessä ei kummaltakaan kohderyhmältä selvitetty kumpi oli ollut aktiivinen osapuoli kontaktissa. Mahdollista toki on, että vastaaja on mieltänyt kysymyksen koskevan omaa aktiivisuutta yhteydenotossa ja se on voinut vaikuttaa vastausten eroihin. Huoltajat ja opettajat saivat vastata kysymykseen avovastauksen muodossa ja rehtoreita varten oli tehty huoltajien vastausten perusteella luokittelu. Huoltajien vastaukset olisivat varmasti olleet jossain määrin toisenlaisia, jos heilläkin olisi ollut valmis luokittelu.

Rehtoreista 90 % (n=18) kertoi olleensa yhteydessä huoltajiin oppilashuoltoa koskevissa asioissa, riitojen tai rikkeiden selvittelyasioissa sekä luokan tai koulun vaihtoa koskevissa kysymyksissä. Lähes saman verran (n=17) kertoi olleensa yhteydessä kurinpito- tai muissa rangaistusasioissa ja 80 % (n=16) kiusaamistapauksissa sekä oppilaan käyttäytymisen takia. Erityisopetusjärjestelyjä koskevissa asioissa huoltajiin on ollut yhteydessä 70 % (n=14), opettajien toiminnan takia 75 % (n=15) % ja uhka- tai vaaratilanteiden vuoksi 70 % (n=14). Muita asioita, joissa yhteyksissä on oltu olivat oppilaan päihteiden käyttö/ tupakointi (55 %, n=11), arviointi (50 %, n=10), poissaolot/myöhästelyt (45 %, n=9), lomien myöntäminen (40 %, n=8), oppiainejärjes-

telyt esim. kielet, uskonto, liikunta ja luokkien tai ryhmien uudelleen järjestelyt (40 %, n=8), oppilaan terveys (20 %, n=4), koulun sisäilma/kunto (25 %, n=5) ja ruokailu/ruokavalio sekä opiskeluohjelman laatimista koskevat asiat (5%, n=1).

Huoltajille annettiin mahdollisuus kertoa, missä asioissa nämä ovat olleet yhteydessä koulun johtoon. Kysymykseen vastasi 733 huoltajaa, joista 13 % (n=97) ilmoitti olleensa yhteydessä rehtoriin tai apulaisrehtoriin kiusaamisen, 11 % (n=77) loman, 9 % koulun tai luokan vaihtamisen, 7 % (n=54) kodin ja koulun yhteistyön ja 6 % (n=41) oppilaan käyttäytymiseen liittyvän asian takia. Lisäksi yhteydenotot ovat käsitelleet muun muassa aine- tai kielivalintoja (n=28), terveyteen liittyviä opetusjärjestelyjä (n=23), erityisopetusta (n=20) ja opettajien toimintaa (n=20).

Myös luokanvalvojan ja huoltajan väliset kontaktit sisältävät asioita laidasta laitaan. 1885 huoltajaa vastasi kysymykseen, jossa tiedusteltiin sitä, minkälaisissa asioissa nämä ovat olleet yhteydessä luokanvalvojan kanssa. Lähes puolet (n=885) ilmoitti olleensa yhteydessä luokanvalvojaan poissaoloja koskevissa asioissa, 7 % (n=221) koulumenestystä koskevissa asioissa ja 6 % (n=182) vanhempainvartin tiimoilta. Kun luokanvalvojilta kysyttiin samaa asiaa, nousi heidänkin keskuudessaan poissaolot suurimmaksi yksittäiseksi asiaksi (13 %, n=92). Toiseksi suuremmiksi asiaryhmiksi nousi oppilaiden luvattomat poissaolot (12 %, n=84) ja oppilaan käyttäytyminen (12 %, n=81). Opettajilta tuli myös muita yksittäisiä vastauksia, kuten:

"Asioista on helpompi sopia kasvotusten ja sitoutuminen lupauksiin on parempaa, kun ollaan sovittu yhdessä."

"Kun pitää kertoa suomalaisesta koulusysteemistä ja uuden maahanmuuttajaoppilaan sopeutumiseen kouluun liittyvissä erilaisissa asioissa."

Huoltajilta kysyttiin minkälaisia asioista he ovat saaneet tietoa luokanvalvojalta. Vaihtoehtona oli myös se, että huoltaja ei osaa vastata kysymykseen sekä huoltajilla oli mahdollisuus ilmoittaa, jos he haluaisivat lisää tietoa kyseisestä asiasta. Tämä kysymys on teknisesti huonosti rakennettu, sillä monikaan vastaaja ei ilmeisesti ymmärtänyt, että samassa kysymyksessä voi valita useamman vaihtoehdon. Sen vuoksi analysoidaan vain se osuus, kuinka moni oli mielestään saanut tietoa luetelluista asioista.

Yleisimmin huoltajat ilmoittivat saaneensa luokanvalvojilta tietoa lapsensa myöhästymisistä (71 %, n=1835) ja luvattomista poissaoloista (62 %, n=1373 %) sekä lapsen opintojen edistymisestä ja työskentelystä (65 %, n=2203) ja lapsen käyttäytymisestä koulussa (58 %, n=1955). Arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta lapsen arviointiin tietoa oli saanut 35 % (n=1141). Kurinpitorangaistuksista tietoa oli saanut 46 % (n=943) ja muista rangaistuksista 35 % (n=653). Rangaistusten, myöhästymisten ja poissaolojen osalta kysymyksessä oli suluisa tarkennus "jos niitä on ollut".

Opettajista 76 % (n=150) toimi luokanvalvojan tehtävissä ja vastasi heille erikseen suunnattuihin kysymyksiin. Näistä 12 toimii niin sanottuina ryhmänohjaajana. Luokanvalvojilta kysyttiin,

onko heillä tapana viestiä oppilaiden huoltajille asioista, jotka olivat sisällöltään samoja kuin huoltajille suunnatussa kyselyssä. Vastausvaihtoehtoina olivat kyllä, toisinaan ja ei. Luokanvalvojen tapoihin kuului lähes sataprosenttisesti (97%, n=147) viestiä huoltajille oppilaan luvattomista poissaoloista. Myös kurinpitorangauksista (88%, n=131), muista rangaistuksista (79 %, n=116), myöhästymisistä (83 %, n=126) ja oppilaan käyttäytymisestä (69%, n=102) luokanvalvojat ilmoittivat yleisesti viestivänsä koteihin. Oppilaan opintojen edistymisestä ja työskentelystä ilmoitti viestivänsä 52 % (n=77) ja toisinaan 44 % (n=65). Arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin ilmoitti viestivänsä vain 24 % (n=36) ja toisinaan 60 % (n=89).

Suurin osa luokanvalvoista ilmoitti antavansa positiivista palautetta oppilaasta huoltajille toisinaan (68%, n=102) ja 25 % (n=38) usein. Seitsemän prosenttia (n=11) ilmoitti antavansa sitä harvoin. Kaikki vastaajat ilmoittivat antavansa positiivista palautetta huoltajille, sillä kukaan vastaajista ei valinnut vaihtoehtoa "En koskaan".

Huoltajilta haluttiin selvittää, kuinka hyvin he tuntevat lapsensa aineenopettajia. Kysymykseen annettiin valittavaksi useita vaihtoehtoja: olen tavannut, tunnen nimeltä/tiedän ulkonäöltä, olen saanut tiedotteita, olen ollut yhteydessä sähköpostitse/puhelimitse/Wilman välityksellä, en osaa sanoa ja emme ole olleet yhteydessä. Kun kysyttiin, missä asioissa huoltajat ovat olleet tekemisissä aineenopettajien kanssa, kävi ilmi, että heihin ollaan oltu yhteydessä useimmiten luokanvalvojan ominaisuudessa. Jotta kysymyksellä oltaisiin oikeasti saatu mitattua sitä, kuinka hyvin aineenopettajat tunnetaan nimenomaan aineenopettajan roolissa, olisi siitä pitänyt mainita kysymyksessä erikseen. Aineenopettajat eivät ole huoltajille kovinkaan tuttuja. Noin 10 % oli tavannut heitä ja 7 % tunsi heitä nimeltä tai ulkonäöltä. Viisi prosenttia oli ollut heidän kanssaan yhteydessä sähköpostitse, puhelimitse tai Wilman välityksellä. Huoltajista 70 % ilmoitti, että ei ole ollut yhteydessä aineopettajiin. Aineenopettajista tutuin huoltajille oli matematiikanopettaja, jonka oli tavannut 20 % huoltajista ja tunsi nimeltä/tiesi ulkonäöltä 12 %. Musiikin, oppilaanohjauksen tai liikunnan opettajan tunsi nimeltä/tiesi ulkonäöltä 11-12 %. Aineenopettajiin huoltajat ovat olleet yhteydessä lähinnä koulumenestystä koskevissa asioissa (10 %, n=163), palautteen tai kritiikin antamista varten (8 %, n=125) tai poissaolojen takia (6%, n=97). Usein mainittiin, että aineenopettaja toimii luokanvalvojana (10%, n=156) tai että aineenopettaja on tavattu vanhempainillassa (7%, n=118) tai yhteistyöpäivänä (6%, n=90).

Huoltajien ja koulun henkilöstön väliset kontaktit rakentuvat moninaisista oppilaan koulunkäyntiin, oppimiseen, tukitoimiin ja käyttäytymiseen liittyvistä asioista. Poissaolot, joista ilmoitetaan pääsääntöisesti Wilmassa, nousevat kärkeen opettajien ja rehtoreiden vastauksissa, joihin kyselyihin oli laadittu valmiit listat eri asiavaihtoehtoista. Huoltajat vastasivat kysymykseen ilman vaihtoehtoja ja heidän vastauksissaan kärkeen rehtoreiden kanssa asioidessa nousi kiusaamisasiat ja loma-asiat, luokanvalvojen kanssa asioidessa poissaoloon ja koulumenestykseen liittyvät asiat ja aineenopettajien kanssa koulumenestykseen liittyvät asiat. Aineenopettajat olivat

huoltajille melko tuntemattomia ja vain joka kymmenes huolta ilmoitti tavanneensa heitä. Luokanvalvojilta huoltajat olivat saaneet useimmiten tietoja myöhästymisistä ja opintojen edistymisestä ja työskentelystä, josta puolet luokanvalvojista ilmoitti yleisesti viestivänsä huoltajille ja vajaa puolet ilmoitti näin tekevänsä toisinaan.

10.3.2 Luokkatasoiset viestinnän sisällöt

Lapsen luokan yleisestä tilanteesta luokanvalvojilta tietoa ilmoitti saaneensa 40 % (n=1409) ja luokan työilmapiiristä tai ryhmän toimivuudesta 39 % (n=1375) huoltajista. Luokan yleisestä tilanteesta ilmoitti viestivänsä 37 % (n=54) luokanvalvojista ja toisinaan näin ilmoitti tekevänsä 48 % (n=71). Luokan työilmapiiristä tai ryhmän toimivuudesta ilmoitti huoltajille viestivänsä 38 % (n=55) luokanvalvojista ja toisinaan 48 % (n=71).

Tiedotteita kurssien sisällöistä tai tehtävistä oman oppiaineensa tai kurssinsa osalta ilmoitti huoltajille toimittavansa 28 % (n=62), arvioinneista ja kokeista 42 % (n=95), oppimateriaaleista 7 % (n=15) ja retkistä ja tutustumiskäynneistä 57 % (n=128) opettajista. Kahdeksantoista prosenttia (n=40) opettajista ilmoitti, että hän ei toimita oppiaineestaan tiedotteita huoltajille. Kolmekymmentäkaksi opettajaa ilmoitti toimittavansa tiedotteita myös muista asioista kuten luokan tapahtumista, opetusjärjestelyistä, liikuntatuntien sisällöistä, projekteista, kokeista sekä läksyistä. Tiedotteita aineopettajilta oli saanut alle 3 % huoltajista. Kotitalousopettajalta tiedotteita tiesi saaneensa 6 % ja matematiikan opettajalta 5 % huoltajista.

Luokanvalvojina toimivilta opettajilta kysyttiin, toimitatteko lukuvuoden aikana luokkanne oppilaiden huoltajille yhteisiä tiedotteita esimerkiksi koepäivistä, luokkaretkistä tai tapahtumista ja annettiin vaihtoehdoksi kappalemäärä vuodessa. Kolmekymmentä prosenttia ilmoitti toimittavansa tiedotteita yli 10 kappaletta vuodessa. Tulos ei ole täysin uskottava, sillä mahdollista on, että lukuun on otettu mukaan myös henkilökohtaisia viestejä yksittäisille huoltajille. Tämän vuoksi kysymystä ei analysoida tarkemmin.

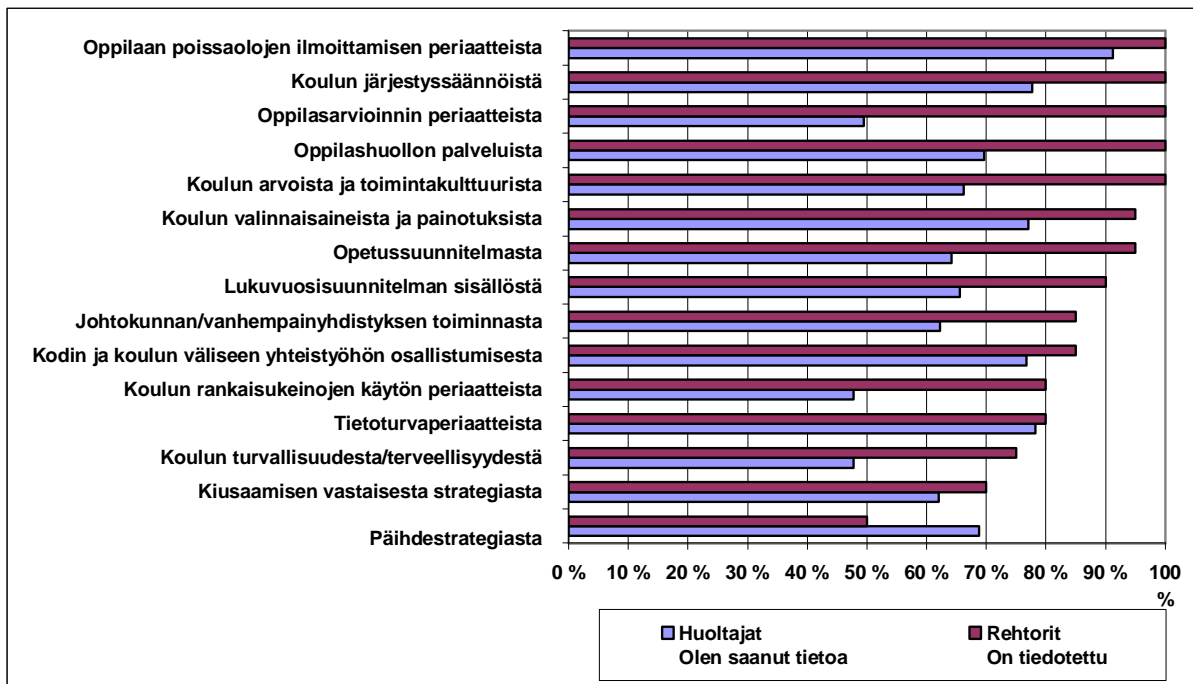
Luokan yleisestä tilanteesta tai luokan työilmapiiristä ei tiedoteta huoltajille järjestelmällisesti, sillä vain nelisenkymmentä prosenttia huoltajista oli saanut näistä tietoja ja vastaavasti yleisesti näistä ilmoitti viestivänsä alle nelisenkymmentä prosenttia opettajista. Lähes puolet opettajista ilmoitti viestivänsä näistä toisinaan, jolloin kyseessä saattaa olla tilanne, jossa asiat eivät ole kunnossa. Vajaa puolet opettajista ilmoitti, että ei toimita tiedotteita oppiaineensa osalta huoltajille ja vain kolme prosenttia huoltajista ilmoitti saaneensa näitä, eli aineenopettajat eivät ilmeisimmin juurikaan tiedota oppiaineistaan huoltajille. Avovastauksista kävi ilmi, että nämä olisivat kuitenkin niitä asioita, joista huoltajat olisivat kiinnostuneita, kuten sivulta 82 ilmenee.

10.3.3 Koulutasoiset viestinnän sisällöt

Kaikki kysymykseen vastanneet rehtorit (n=19) ilmoittivat tiedottaneensa huoltajille opetussuunnitelmasta, koulun järjestyssäännöistä, koulun valinnaisaineista ja painotuksista, koulun arvoista ja toimintakulttuurista, oppilashuollon palveluista, oppilasarvioinnin periaatteista ja oppilaan poissaolojen ilmoittamisen periaatteista esimerkiksi yhteisellä tiedotteella, vanhempainillassa tai www-sivuilla. Lukuvuosisuunnitelman sisällöstä ilmoitti viestineensä 18 rehtoria ja johtokunnan/vanhempainyhdistyksen toiminnasta ja kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön osallistumisesta 17 rehtoria. Tietoturvaperiaatteista ilmoitti tiedottaneensa 16 rehtoria samoin kuin koulun rankaisukeinojen käytön periaatteista. Päihdestrategiasta oli viestinyt 10 rehtoria, kiusaamisen vastaisesta strategiasta 14 ja koulun turvallisuudesta/terveellisyydestä 15 rehtoria.

Huoltajilta kysyttiin mistä asioista he ovat koululta saaneet tietoa. Vaihtoehtona oli myös se, että huoltaja ei osaa vastata ja heillä oli mahdollisuus ilmoittaa, jos he haluaisivat lisää tietoa kyseisestä asiasta. Kysymys on teknisesti huonosti rakennettu, sillä monikaan vastaaja ei ymmärtänyt, että samassa kysymyksessä voi valita useamman vaihtoehdon. Sen vuoksi analysoidaan vain se osuus, kuinka moni oli mielestään saanut tietoa asioista, jotka on mainittu seuraavassa kappaaleessa.

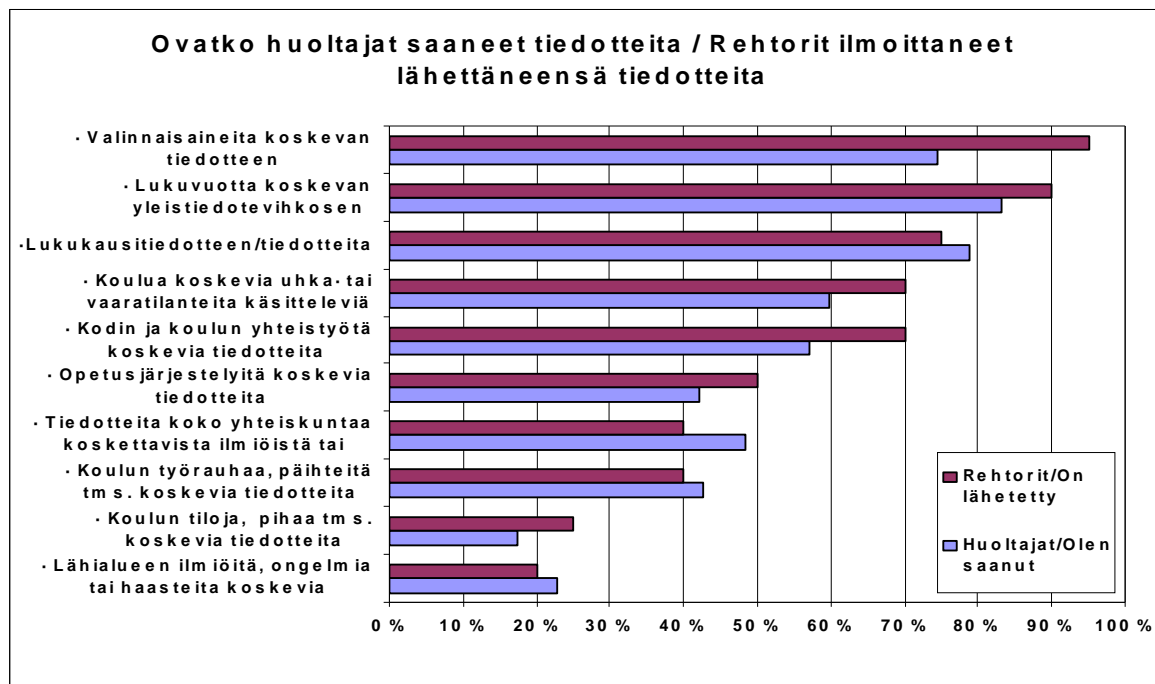
Poissaolojen ilmoittamisen periaatteista kertoi saaneensa tietoa 90 % (n=2817) vastaajista, tietoturvaperiaatteista (oppilaan ja huoltajan allekirjoittama tieto- ja viestintätekniikan/koulun tietokoneen käytön sopimus) 77 % (n=2415), koulun järjestyssäännöistä 76 % (n=2399), kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön osallistumisesta 75 % (n=2369) ja koulun valinnaisaineista ja painotuksista 74 % (n=2380). Oppilashuollon palveluista (oppilashuoltoryhmä, terveydenhoitaja, koulupsykologi, kuraattori, hammashoitaja tms.) tietoa oli saanut 67 % (n=2151), päihdestrategiasta (alkoholi, tupakointi, huumeet yms.) 66 % (n=2125), koulun arvoista ja toimintakulttuurista 64 % (n=2044), lukuvuosisuunnitelman sisällöstä (lukuvuoden aikana toteutettavista tapahtumista, hankkeista, projekteista jne.) 62 % (n=2024), johtokunnan/vanhempainyhdistyksen toiminnasta 61 % (n=1921), opetussuunnitelmasta (opetuksen sisällöistä) 61 % (n=1982) ja kiusaamisen vastaisesta strategiasta 59 % (n=1915). Oppilasarvioinnin periaatteista tietoa oli saanut 46 % (n=1529), koulun rankaisukeinojen käytön periaatteista 46 % (n=1472) ja koulun turvallisuudesta/terveellisyydestä 45 % (n=1474) kysymyksiin vastanneista.

Taulukko 2. Huoltajien vastaukset asioista, joista he olivat saaneet tietoa ja rehtoreiden vastaukset asioista, joista he ilmoittivat tiedottaneensa

Kuluneen lukuvuoden aikana kaikki kysymykseen vastanneet rehtorit (n=19) olivat toimittaneet huoltajille valinnaisaineita koskevia tiedotteita, 18 rehtoria oli toimittanut lukuvuotta koskevan yleistiedotevihkosien ja 15 rehtoria lukukausitiedotteen tai -tiedotteita. Kodin ja koulun yhteistyötä koskevia tiedotteita oli toimittanut 14 rehtoria kuten myös koulua koskevia uhka- tai vaaratilanteita koskevia tiedotteita. Viisi rehtoria oli toimittanut tiedotteita, jotka olivat käsitelleet koulun tiloja, kuntoa, remonttia, sisäilmaa, pihaa tms. Kahdeksan rehtorin tiedotteet olivat käsitelleet koulun työrauhaa, päihteitä tms., kymmenen rehtorin tiedotteet opetusjärjestelyitä ja neljällä rehtorilla ne olivat sisältäneet lähialueen ilmiöitä, ongelmia tai haasteita. Kahdeksan rehtoria ilmoitti laittaneensa tiedotteita koko yhteiskuntaa koskettavista ilmiöistä tai tapahtumista, mutta todellisuudessa luku on luultavasti suurempi. Kaikille kouluille nimittäin laadittiin Kauhajoen koulusurmien jälkeen samana päivänä tiedotemalli koteihin jaettavaksi ja on mahdollista, että kaikki rehtorit eivät osanneet yhdistää asiaa kysymyksen kohtaan "tiedotteita koko yhteiskuntaa koskettavista ilmiöistä tai tapahtumista".

Huoltajilta kysyttiin, minkälaisista asioista he olivat saaneet koululta tiedotteita. Vaihtoehtona oli myös, että huoltaja ei osaa vastata kysymykseen ja huoltajilla oli mahdollisuus ilmoittaa, jos he haluaisivat lisää tietoa kyseisestä asiasta. Tämäkin kysymys on teknisesti huonosti rakennettu ja en vuoksi analysoidaan vain se osuus, kuinka moni oli mielestään saanut tiedotteita luetelluista asioista. 80 % (n=2559) huoltajista tiesi saaneensa lukuvuotta koskevan yleistiedotevihkosen, 75 % (n=2425) lukukausitiedotteen tai -tiedotteita ja 71 % (n=2292) valinnaisaineita koskevan tiedotteen. 57 % (n=1845) vastaajista muisti saaneensa koulua koskevia uhka- tai vaaratilanteita käsitteleviä tiedotteita, 55 % (n=1757) kodin ja koulun yhteistyötä koskevia tiedotteita ja 47 % (n=1490) tiedotteita koko yhteiskuntaa koskettavista ilmiöistä tai tapahtumista (esim. tsunami, koulusurmat). Koulun työrauhaa, päihteitä tms. koskevia tiedotteita sekä opetusjärjestelyitä koskevia tiedotteita totesi saaneensa 39 % (n=1317) vastanneista ja lähialueen ilmiöitä, ongelmia tai haasteita koskevia tiedotteita 20 % (n=700). Koulun tiloja, kuntoa, remonttia, sisäilmaa, pihaa tms. koskevia tiedotteita ilmoitti saaneensa 16 % (n=537) vastaajista.

Taulukko 3. Rehtoreiden ja huoltajien vastaukset tiedotteiden sisällöistä

Rehtoreista 18 koki, että koulun tehtävä on välittää huoltajille tietoa myös lasten ja nuorten vapaa-ajan vieton mahdollisuuksista. Kuudentoista rehtorin mielestä myös lähialueen ilmiöistä, ongelmista ja haasteista sekä koko yhteiskuntaa koskettavista ilmiöistä tai tapahtumista muualla (tsunami, kouluammuskelut yms.) tulee koulun jakaa tietoa kodeille.

Suurin osa huoltajista tiesi, kuinka koulun henkilöstöön saa tarvittaessa yhteyden. Parhaiten tiedettiin, kuinka saa yhteyden luokanvalvojaan (98 %, n=3016), rehtoriin (97 %, n=2967) ja koulusihteriin (91 %, n=2752) sekä aineenopettajiin (89%, n=2674). Lähes yhdeksänkymmentä prosenttia (n=2658) huoltajista tiesi kuinka saa yhteyden terveydenhoitajaan, 83 % (n=2514)

hammashoitolaan, 81 % (n=2429) koulukuraattoriin, 79 % (n=2358) koulupsykologisiin ja 64 % (n=1879) tiesi, miten tavoittaa koulun ruokalan.

Kouluntasoisista asioista tiedottaminen jakautui kahteen osaan. Ensimmäisessä asiassa selvitetiin periaatteellisia asioita ja jälkimmäisessä konkreettisia tiedotteita. Periaatteellisten asioiden osalta huoltajat eivät ymmärrettävästi muistaneet kaikkia asioita, joista rehtorit ilmoittivat tiedottaneensa, mutta käytännön asioiden osalta vastukset olivat erittäin yhteneväisiä. Kaikki rehtorit ilmoittivat tiedottaneensa oppilasarvioinnin periaatteista, mutta vain 46 % huoltajista ilmoitti saaneensa niistä tietoa. Koulun rankaisukeinojen käytön periaatteista oli viestinyt yli 70 % rehtoreista, mutta 46 % huoltajista koki saaneensa siitä tietoa. Poissaolojen ilmoittamisen periaatteista, tietoturvaperiaatteista ja koulun ja kodin yhteistyöhön osallistumisen periaatteista tiedottamisen osalta vastaukset olivat melko yhteneväiset. Toisaalta kaikki rehtorit eivät olleet viestineet koulun päihdestrategiasta ja kiusaamisen vastaisesta strategiasta, jotka varmasti kiinnostaisivat huoltajia. Konkreettisten tiedotteiden osalta valinnaisaineita koskeva tiedote, joka edellyttäneen huoltajan allekirjoitusta, oli mennyt hyvin perille samoin kuin lukuvuotta koskeva yleistiedotevihkonen ja lukukausitiedotteet. Uhka- tai vaaratilanteista oli tiedottanut 70 % rehtoreista ja 57 % huoltajista ilmoitti sellaisen saaneensa.

10.4 Henkilökohtaisen viestinnän välineet ja kontaktien hyödyllisyys

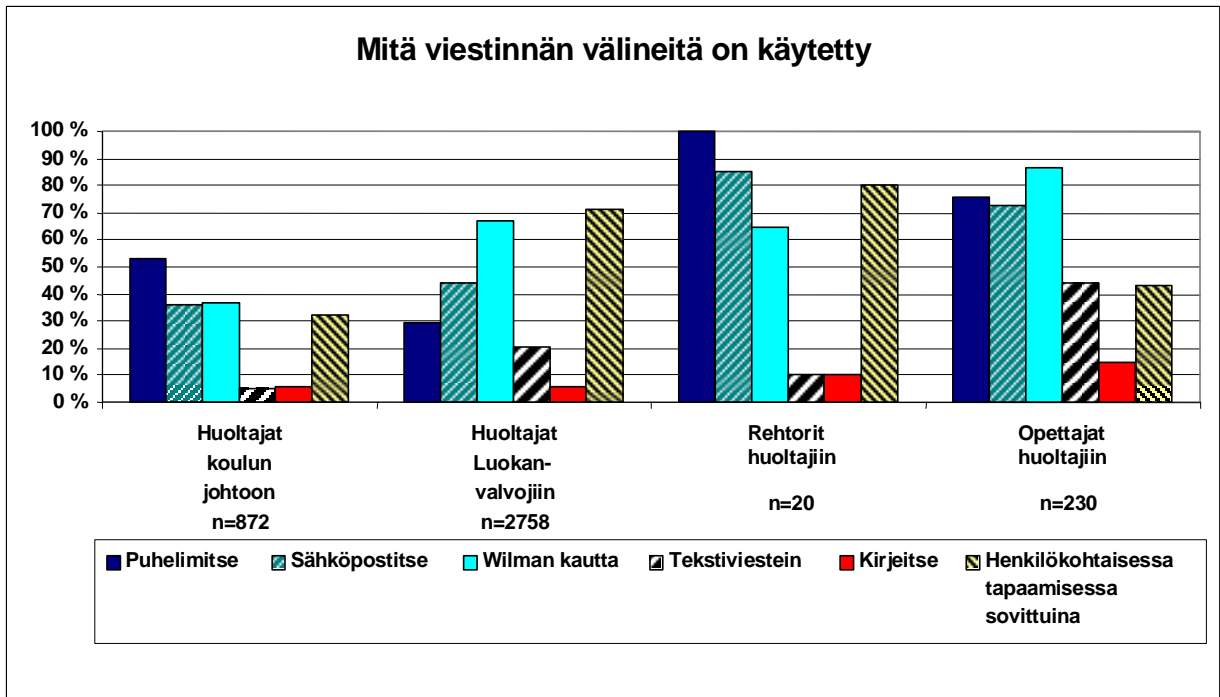
Kaikki rehtorit ovat olleet yhteydessä huoltajiin puhelimitse, 85 % (n=17) sähköpostitse ja 80 % (n=16) on kohdannut huoltajia henkilökohtaisissa sovituissa tapaamisissa. Vaikka Wilma on käytössä kaikissa yläkouluissa, rehtorit eivät välttämättä käytä sitä kodin ja koulun väliseen viestintään, sillä vain 65 % (n=13) ilmoitti olleensa yhteydessä huoltajiin Wilman kautta. Tekstiviestien sekä kirjeitse huoltajiin on ollut yhteydessä 2 vastaajaa. Kaikki rehtorit olivat toimittaneet yhteystietonsa huoltajille. Suurin osa rehtoreista (85%, n=17) on ilmoittanut huoltajille, että häneen saa yhteyden sähköpostitse. Matkapuhelimen huoltajille oli ilmoittanut 70 % (n=14), kanslian numeron 65 % (n=13), mutta Wilman vain kuusi rehtoria (30 %). Yhdeksän rehtoria (45 %) ilmoitti antaneensa huoltajille useita vaihtoehtoja, joista huoltaja voi valita sopivimman. Lisäksi tapaamiset oli vaihtoehtona yhdellä rehtorilla ja kolme rehtoria vastasi ilmoittaneensa, että häneen saa yhteyden kirjeitse. Henkilökohtaiset yhteydet huoltajiin ovat rehtorin työn kannalta erittäin merkityksellisiä, sillä erittäin hyödyllisiksi henkilökohtaiset yhteydet koki 90 (n=18) % ja melko hyödyllisiksi 10 % (n=2) rehtoreista.

Puolet kouluista (10) oli rehtorin ilmoituksen mukaan ohjeistanut huoltajia ottamaan yhteyttä opettajiin Wilman kautta ja seitsemässä koulussa opettajat antavat useita vaihtoehtoja, joista huoltaja voi valita sopivimman. Yksittäisissä kouluissa huoltajia on ohjeistettu ottamaan opettajaan yhteyttä sähköpostitse tai matkapuhelimeen. Useimmiten yhteydenpidontapa kuitenkin valitaan tarpeen ja tilanteen mukaan, kuten eräs rehtori mainitsi. Yleisimmin (65 %, n=13) huoltajil-

le on ilmoitettu, että opettajat saa kiinni koulun puhelimesta koulupäivän aikana. Viisi rehtoria kertoi, että asiasta ei ole erikseen ilmoitettu. Kaksi rehtori tarkensi vastausta seuraavasti:

"Luokanvalvojat sopivat lukuvuoden alussa viestintäperiaatteet ja ensisijaisesti toivomme käytettävän WILMAa. Jokainen luokanvalvoja määrittelee itse, antaako oman puhelimensa vai vain koulun lankapuhelimen. Sama koskee muita opettajia. Ketään opettajaa emme kehoita/ pakota antamaan omaa yksityisnumeroaan huoltajille."

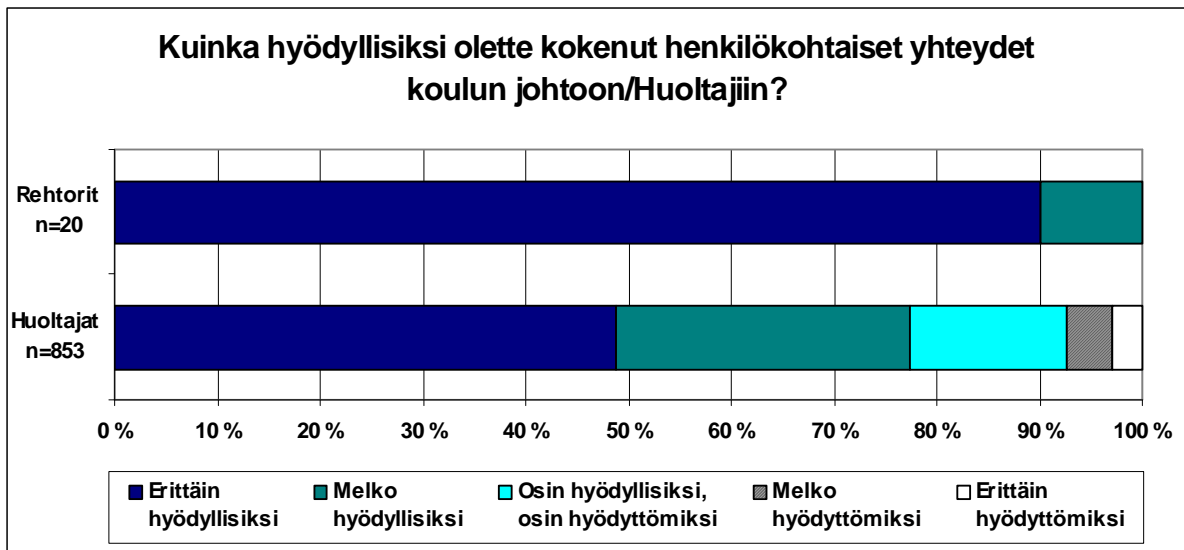
"Opettaja päättää onko tavoitettavissa työajan ulkopuolella, lähes kaikki antavat kännykkänumeronsa vanhemmille."

Taulukko 4. Viestinnän välineiden käytön yleisyys.

Suurin osa huoltajista eli 72 % (n=2200) ei ollut kuluneen lukuvuoden aikana ollut henkilökohtaisessa yhteydessä koulun rehtoriin tai apulaisrehtoriin. Ne jotka ovat olleet yhteydessä koulun johtoon, ovat tavallisimmin tehneet sen puhelimitse (15 %, n=460), Wilman kautta (10 %, n=321) tai sähköpostitse (10 %, n=316). Henkilökohtaisessa tapaamisessa johdon kanssa on ollut 9 % (n=282) vastanneista huoltajista. Kirjeitse (2 %, n=54) tai tekstiviestein (2 %, n=46) rehtoreihin ei juurikaan olla yhteydessä.

Puolet niistä huoltajista, jotka ovat olleet yhteydessä koulun johtoon, kokivat yhteydenpidot koulun johdon kanssa erittäin hyödyllisiksi (49 %, n=417) ja melko hyödyllisiksi ne koki 29 % (n=244). Osin hyödyllisiksi, mutta osin hyödyttömiksi yhteydet koki 15 % (n=129) ja melko hyödyttömiksi 5 % (n=38). Erittäin hyödyttömäksi ne koki 3 % eli 25 henkilöä. Niistä jotka eivät olleet käyneet henkilökohtaisia keskusteluja koulun johdon kanssa, 20 % (n=436) koki, että ne olisivat hyödyllisiä ja 80 % (n=1708) ei kokenut niitä tarpeelliseksi.

Taulukko 5. Rehtoreiden ja huoltajien välisten kontaktien hyödyllisyys

Kaikki opettajat ilmoittivat olleensa henkilökohtaisissa tekemisissä huoltajien kanssa. Viestinnän välineitä on käytetty monipuolisesti ja Wilma on ollut yleisin viestinnän väline (86 %, n=198). Toiseksi yleisemmin oli käytetty puhelinta (76 %, n=174) ja kolmanneksi yleisimmin sähköpostia (73 %, n=168). Vaikka opettajilla ei juurikaan ole työnantajan kustantamaa matkapuhelinta, 44 % (n=102) ilmoitti olleensa huoltajiin yhteydessä myös tekstiviestein. Henkilökohtaiset tapaamiset olivat käytössä sadalla opettajalla (43 %). Lippusten ja lappusten aika näyttää olevan ohitse, sillä vain 14 % (n=33) ilmoitti olleensa yhteydessä huoltajiin kirjeitse.

Yleensä koulujen lukuvuosivihkosissa on ilmoitettu henkilöstön yhteystiedot. Opettajilta kysyttiin kuitenkin, ovatko he myös itse ilmoittaneet huoltajille, miten heidät tavoittaa parhaiten. Kymmenen prosenttia (n=23) opettajista ei ollut määritellyt asiaa erikseen ja 35 % (n=79) ilmoitti antaneensa useita vaihtoehtoja, joista huoltaja voi valita sopivimman. Oman matkapuhelimen oli ilmoittanut 45 % (n=103), opettajanhuoneen puhelimen 43 % (n=99), sähköpostiosoitteen 73 % (n=166), Wilman 67 % (n=154) ja vaihtoehtona kirjeen ilmoitti 13 % (n=30). Luvuista voi päätellä, että Wilma ei vielä ole saavuttanut kaikkien opettajien suosiota ja perinteisen sähköpostin käyttö ylittää vielä Wilman suosion. Edellä mainittujen vaihtoehtojen lisäksi 29 opettajaa tarkensi vastaustaan tai vastasi ilmoittaneensa huoltajille myös muita vaihtoehtoja. Kuusi opettajaa ilmoitti, että tekstiviesti on se tapa, jolla häneen saa parhaiten yhteyden, viidellä opettajalla on luokassa puhelin ja kolmella muu työpuhelin. Kuusi opettajaa ilmoitti tavaksi henkilökohtaisen tapaamisen, kolme reissuvihon ja soittopyyntöä suosi kaksi opettajaa. Lisäksi oli eräs antanut myös kotipuhelimensa numeron. Soittopyynnot kuormittavat koulusihteereitä tai muita opettajia, ja täten muiden välineiden kuin lankapuhelimen käyttö olisi perustellumpaa.

Henkilökohtaiset kontaktit puhelimitse tai kasvotusten koetaan usein etenkin vaikeissa asioissa selvästi paremmaksi vaihtoehdoksi kuin esimerkiksi sähköposti. Tämän vuoksi opettajilta kysyttiin lisäksi, ovatko he ilmoittaneet huoltajille, kuinka heidät puhelimitse tavoittaa parhaiten. Kysymyksen tarkoitus oli myös selvittää opettajien omien matkapuhelinten käyttöä työtehtävissä. Vastaajista 30 % (n=69) ei ollut ilmoittanut asiasta erikseen, 25 % (n=56) ilmoitti, että heidät tavoittaa koulun puhelimesta ja 4 % (n=9) omasta matkapuhelimesta koulupäivän aikana. 31 % (n=69) oli ilmoittanut että hänet saa kiinni omasta matkapuhelimesta, mutta ei ollut rajoittanut aikoja jolloin heidät tavoittaa. Myös tekstiviestit olivat melko yleinen tapa viestintään huoltajien kanssa ja soittopyyntöjen mahdollisuuden ilmoitti useat opettajat. Jotkut opettajat tarkensivat vastaustaan muun muassa seuraavanlaisesti:

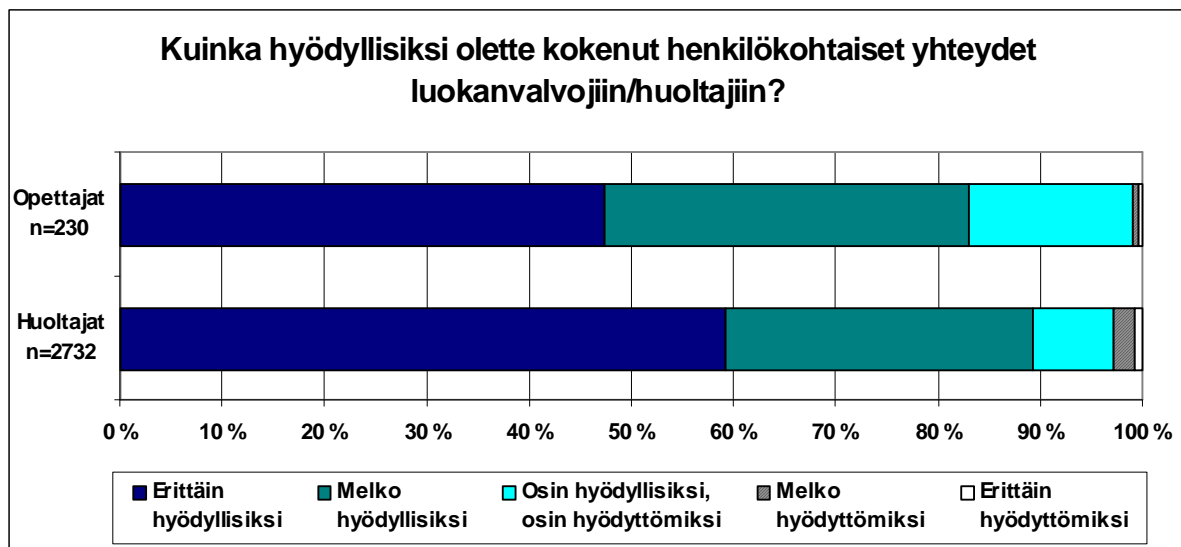
"Oma matkapuhelin, pienten lasten hereillä oloaikana; maalaisjärkeä saa käyttää!"

"Minut saa kiinni matkapuhelimella arkipäiväisin 8 - 18 välillä"

"Omasta matkapuhelimesta klo 20.00."

"Jos en vastaa puhelimeen niin voi jättää soittopyynnön Wilman, sähköpostin tai tekstarin avulla."

Suurin osa opettajista (48 %, n=109) koki henkilökohtaiset yhteydet huoltajien kanssa erittäin hyödyllisiksi ja 35 % (n=81) melko hyödyllisiksi. 16 % (n=37) oli sitä mieltä, että yhteydet ovat osin hyödyllisiä ja osin hyödyttömiä. Yksi vastaaja koki yhteydet melko hyödyttömiksi ja yksi erittäin hyödyttömiksi.

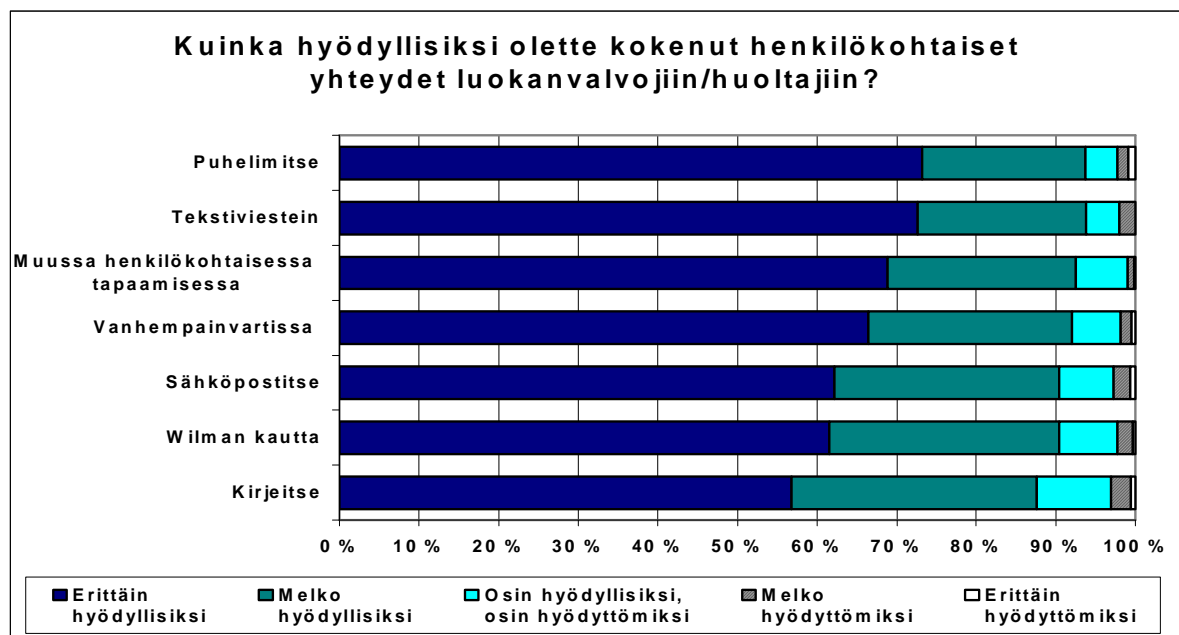

Taulukko 6. Luokanvalvojien ja huoltajien välisten kontaktien hyödyllisyys

Joka kymmenes huoltaja (11 %, n=328) ei ollut kuluneen lukuvuoden aikana ollut luokanvalvojan kanssa yhteydessä. Vanhempainvartissa luokanvalvojan ilmoitti tavanneensa 44 % (n=1354) ja muussa henkilökohtaisessa tapaamisessa 20 % (n=604). Useimmin luokanvalvojaan ollaan oltu yhteydessä Wilman kautta (60 %, n=1841) ja sähköpostitse (40 %, n=1223). Puhelimitse luokanvalvojan kanssa on keskustellut 26 % (n=808), tekstiviestien 18 % (n=559) ja kirjeitse on asioinut 5 % (n=164). Kysymykseen vastasi 3068 huoltajaa. Suurin osa huoltajista on kokenut

yhteydet luokanvalvojan kanssa erittäin hyödylliseksi (60 %, n=1619) tai melko hyödylliseksi (30 %, n=823). Osin hyödylliseksi, mutta osin hyödyttömiksi yhteydet on kokenut 8 % (n=215) ja melko hyödyttömäksi 2 % (n=57). Erittäin hyödyttömiä ne ovat olleet prosentin mielestä (n=18). 328 huoltajaa ilmoitti, että ei ollut käynyt henkilökohtaisia keskusteluja luokanvalvojan kanssa. Näistä 217 (70 %) totesi, että ne olisivat hyödyllisiä ja 93 (30 %) ei kokenut niitä tarpeellisiksi.

Ylivoimaisesti mieluisimmaksi tavaksi olla yhteydessä koulun henkilöstöön huoltajat kokivat Wilman (49 %, n=1503) ja toiseksi mieluisimmaksi sähköpostin (28 %, n=889). Kaksitoista prosenttia (n=375) koki mieluisimmaksi tavaksi puhelimen ja 8 % (n=239) henkilökohtaisen tapaamisen. Kysymyksessä ei yksilöity asioita, vaan pelkästään mieluisinta yhteydenottotapaa. Jos kysymyksessä olisi lueteltu eri asioita ja tilanteita, todennäköisesti vastaukset eri aiheiden osalta olisivat vaihdelleet. Huoltajilla oli mahdollisuus vastata myös joku muu mieluisa tapa ja 16 huoltajaa ilmoittikin mieluisamman tavan riippuvan tilanteesta. Lisäksi muutama huoltaja koki, että tekstiviesti olisi mieluisin viestinnän tapa. Arkaluontoiset tai monimutkaiset asiat edellyttävätkin henkilökohtaista tapaamista tai vähintäänkin puhelinkeskustelua (Opetushallitus, moniste 7/2007, 22).

Taulukko 7. Huoltajien ja luokanvalvojen yhteysvälineiden ja hyödyllisyyden kokemusten suhde.

Vanhempainvartit, joista voidaan käyttää myös nimeä kehityskeskustelut, kolmikantakeskustelut tai arviointikeskustelut, ovat perinteisiä henkilökohtaisen viestinnän muotoja etenkin peruskoulun alaluokilla. Yläkouluissa niiden pitämisessä on hyvin erilaisia käytäntöjä. Joissain kouluissa niiden fokus on vuorovaikutuksellinen kohtaaminen huoltajan, oppilaan ja opettajan kesken ja joissain kouluissa ne toimivat väliarviointina, jolloin painopiste on opintojen arvioinnissa. Käytännöt vaihtelevat sekä kouluittain että myös opettajittain koulujen sisällä. Suurimmassa osassa kouluista

(n=14) rehtoreiden ilmoituksen mukaan luokanvalvojat tarjoavat niitä huoltajille seitsemännen luokan aikana. Kahdeksannen luokan aikana niitä tarjotaan rehtorin ilmoituksen mukaan kuudessa koulussa ja yhdeksännen luokan aikana seitsemässä koulussa. Erikseen pyydettyä vanhempainvartiin on mahdollisuus kymmenessä koulussa ja luokanvalvoja saattoi määritellä asian itse neljässä koulussa. Lisäksi kouluilla on käytössä edellä mainituista vaihtoehdoista eri variaatioita. Yksi rehtori ilmoitti, että heidän koulussaan ei pidetä vanhempainvartteja.

Luokanvalvojien ilmoituksen mukaan yleisemmin he tarjoavat vanhempainvartteja 7 - luokkalaisten huoltajille (58 %, n=88). 8 -luokkalaisten huoltajille vanhempainvartteja tarjoaa 26 % (n=39) ja 9 -luokkalaisten huoltajille 29 % (n=44) luokanvalvojista. Erikseen pyydettyä vanhempainvartin on valmis järjestämään 48 % (n=72) opettajista ja 7 % (n=10) ilmoitti, että hän ei pidä vanhempainvartteja lainkaan. Kysymyksessä saattoi valita useamman vaihtoehdon, joten osa ilmoitti tarjoavansa vanhempainvartteja kaikilla luokka-asteilla ja vielä erikseen pyydettyä ja osa pelkästään erikseen pyydettyä. Vastaajista 33 ilmoitti järjestävänsä vanhempainvartin erikseen pyydettyä ja 7.-luokan aikana, 9 vastaajaa erikseen pyydettyä ja 8.-luokan aikana ja 16 vastaajaa erikseen pyydettyä ja 9.-luokan aikana. "En pidä vanhempainvartteja" ja "pidän erikseen pyydettyä" vaihtoehdot yhtäaikaa oli valinnut kaksi opettajaa ja muun vaihtoehdon kanssa 4 opettajaa. Kahdeksan opettajaa oli valinnut pelkästään vaihtoehdon "erikseen pyydettyä". Muun vaihtoehdon ilmoitti 27 opettajaa. Näissä tapauksissa kyseessä oli yleisimmin ns. HOJKS-tapaamiset (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, joka laaditaan niille oppilaille, joille tehdään hallinnollinen erityisopetus päätös).

Opettajat olivat kommentoineet vanhempainvartteja myös vanhempainiloja koskevan kysymyksen yhteydessä. Kymmenen opettajaa koki vanhempainvartit vanhempainiloja hyödyllisimpinä ja monet totesivat, että huoltajat tulevat niihin yleensä mielellään.

"Pidän vanhempainiloja, jonka yhteydessä kerron mahdollisuudesta tavata luokanvalvojaa aina tarvittaessa."

"Olisin halukas pitämään, jos niistä saisi korvauksen."

"Vanhemmat tulevat mieluummin henkilökohtaisiin tapaamisiin kuin vanhempainiltoihin."

Huoltajilta kysyttiin henkilökohtaisista yhteyksistä luokanvalvojiin ja yhtenä vaihtoehtona esitettiin vanhempainvartit. Huoltajista 1353 eli 44 % ilmoitti olleensa kuluneena lukuvuonna vanhempainvartissa luokanvalvojan kanssa. Näistä 642 oli 7-luokkalaisten huoltajia, 424 oli 8-luokkalaisten huoltajia ja 288 oli 9-luokkalaisten huoltajia. Vanhempainvarttien osalta huoltajille ei ollut erillistä kysymystä, jossa huoltajat olisivat voineet sanallisesti kommentoida vanhempainvartteja, mikä oli sinänsä puute kyselyssä. Huoltajat kuitenkin kommentoivat vanhempainvartteja muiden avokysymysten yhteydessä. 34 huoltajaa totesi, että niitä ei ole ollut lainkaan tai niitä on ollut liian vähän. Lisäksi 15 huoltajaa ilmoitti, että vanhempainvartit ovat tärkeitä ja hyödyllisiä, mutta muutamissa vastauksissa oli myös kritiikkiä lähinnä niihin valmistautumisen osalta ja muu-

tama totesi, että ne ovat liian lyhyitä. Joillekin huoltajille on ollut yllätys, että vanhempainvartit eivät kuulu yläkoulujen käytäntöön siten, kuin ne olivat alakoulun puolella.

"Lapseni luokanvalvoja ei opeta lapselleni mitään. En katsonut tarpeelliseksi mennä vanhempainvartiin lapseni kera hänelle vieraan ihmisen kanssa keskustelemaan hänen koulunkäynnistään."

"Vanhempainvarteissa on saanut hyvän kuvan siitä, miten lapsemme koulunkäynti edistyy."

"Arviointikeskustelut joka kouluun. Se on ainut mitä todella odotan."

"Yläkoulun luokanvalvojien tulisi pitää vanhempainvartteja samalla tavalla kuin luokanopettajien. Tästä pitäisi tehdä kaikkia kouluja koskeva käytäntö"

Huoltajien ja rehtoreiden välisissä yhteyksissä puhelin on yleisin tapa pitää yhteyttä, kun taas opettajien ja huoltajien välisessä viestinnässä Wilma on ylitse muiden vaihtoehtojen. Puolet rehtoreista on antanut useita vaihtoehtoja yhteydenpidon välineiksi. Opettajilla ei juurikaan ole työnantajan kustantamaa matkapuhelinta, mutta lähes puolet opettajista ilmoitti käyttävänsä tekstiviestejä ja yleensä matkapuhelinta kodin ja koulun välisessä viestinnässä. Suurin osa huoltajista ei ole ollut henkilökohtaisesti tekemisissä rehtorin tai apulaisrehtorin kanssa, mutta ne jotka olivat olleet yhteydessä, kokivat sen pääosin hyödylliseksi kuten myös rehtorit itse, sillä lähes kaikki rehtorit ja melkein puolet huoltajista kokivat henkilökohtaiset yhteydet erittäin hyödyllisiksi. Huoltajat kokivat henkilökohtaiset yhteydet luokanvalvojiin hyödyllisemmiksi kuin opettajat huoltajiin, sillä hyödyllisinä tai erittäin hyödyllisinä yhteyksiä piti opettajista 81 % ja huoltajista 90 % siten, että erittäin hyödylliseksi ne koki useimmin huoltajat kuin luokanvalvojat. Huoltajat, jotka olivat olleet yhteydessä luokanvalvojaan puhelimitse, tekstiviestein, henkilökohtaisessa tapaamisessa tai vanhempainvarteissa, olivat kontakteihin tyytyväisempiä kuin ne, jotka olivat olleet yhteydessä sähköpostitse, Wilman kautta tai kirjeitse. Vanhempainvarttien osalta kouluilla on hyvin erilaisia käytäntöjä: joissain niitä pidetään vuosittain, joissain tietyillä luokka-asteilla ja joissain kouluissa asia on opettajan harkittavissa ja 10 % opettajista ilmoitti, että ei pidä niitä lainkaan. Huoltajista reilusti alle puolet ilmoitti olleensa vanhempainvartissa kuluneen vuoden aikana, joten kovin yleisiä ne eivät ole, vaikka monissa sanallisissa vastauksissa niitä kaivattiin.

10.5 Vanhempainillat (kouluntasoiset ja luokantasoiset)

Kaikille koulun huoltajille yhteisiä vanhempainiltoja oli rehtoreiden ilmoituksen mukaan useimmiten järjestetty yksi vuodessa (n=7) ja toiseksi eniten kaksi vuodessa (n=6). Neljä koulua oli järjestänyt niitä yli kolme kappaletta ja kolme koulua kolme kappaletta vuodessa. Yhteisiä vanhempainiltoja 7-luokkalaisten huoltajille yhden vuodessa oli järjestänyt seitsemän koulua, kaksi kappaletta vuodessa 10 koulua ja kolme tai enemmän kolme koulua. 8-luokkalaisten huoltajille yhteisiä vanhempainiltoja yhden vuodessa oli järjestänyt 11 koulua, kaksi kappaletta seitsemän koulua ja kolme tai enemmän kaksi koulua ja 9-luokkalaisten huoltajille yhden vuodessa 10 koulua, kaksi vuodessa seitsemän koulua ja kolme tai enemmän kolme koulua.

Kun luvut laskee yhteen luokka-asteittain, on Vantaalla rehtoreiden kertoman mukaan 7-luokkalaisten huoltajille järjestetty vanhempainiltoja lukuvuonna 2008-2009 yli 30,

8 -luokkalaisten huoltajille yli 31 ja yhdeksäsluokkalaisten huoltajille yli 33. Luokka-asteittaisia vanhempainiltoja siis järjestetään lukumääräisesti suurin piirtein saman verran kaikilla vuosiluokilla. Yhdeksäsluokkalaisten huoltajille pidetään kaikissa kouluissa yhteishakuun liittyvä vanhempainilta, joka varmasti nostaa tämän luvun hieman muita korkeimmaksi, sillä muilla luokkatasoilla ei vastaavaa yhteen aiheeseen keskittyvää iltaa kaikille pidetä.

Rehtoreiden vastausten mukaan koulut ovat järjestäneet teemavanhempainiltoja, joissa on käsitelty opetuksen sisältöjä ja lukuvuosisuunnitelmaa (n=14), nettikettä ja nuorten netin käyttöä (n=3), järjestykseen, kiusaamiseen tai turvallisuuteen liittyviä haasteita (n=5) ja nuorten päihteiden käyttöön liittyviä asioita (n=3). Kasvatukseen liittyviä teemailtoja on järjestänyt viisi koulua ja rakennuksen tai pihan kuntoon liittyviä asioita on käsitelty kahden koulun vanhempainilloissa. Erilaisten arviointien tuloksia (kouluterveyskysely, kouluruokakysely tms.) on käsitelty neljässä koulussa ja taloudellisesta tilanteesta johtuvia järjestelyitä kolmessa koulussa. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä on käsitelty kymmenessä koulussa. Lisäksi rehtorit ilmoittivat seuraavia aiheita käsitellyn vanhempainilloissa: valinnaisaineet, opiskelu yläkoulussa, koulun aloitus, monikulttuuriset vanhemmat, yhteisvalinta ja arviointi.

Vanhempainyhdistyksen tai johtokunnan kanssa vanhempainillan oli järjestänyt yhdeksän koulua ja aiheena oli ollut muun muassa nettiketti ja nuorten netin käyttö, nuorten päihteiden käyttöön liittyvät asiat, kasvatukseen liittyvät teemaillat sekä kodin ja koulun yhteistyö. Muun tahon kanssa vanhempainiltoja on järjestetty esimerkiksi kasvatukseen liittyvinä teemailtoina (10) ja nuorten päihteiden käytön tiimoilta (11). Useat kolmannet sektorin toimijat tarjoutuvat toisinaan järjestämään vanhempainiltoja omalta osaamisalueeltaan. Vantaalla oli vuonna 2009 käynnissä Vantaa välittää -hanke, jonka tavoitteena on nuorten päihteiden käytön vähentäminen. Hankkeen yhteydessä oppilailta on kysytty näiden päihteiden käytöstä ja tuloksia on esitelty monien koulujen vanhempainilloissa.

Huoltajien kyselyssä ei selkeästi eroteltu koulun ja luokan vanhempainiloja, joten vanhempainiltojen eri muodot käsitellään yhdessä. Suurin osa huoltajista ilmoitti, että koulun vanhempainilloissa on käsitelty kodin ja koulun välistä yhteistyötä yleensä (75 %, n=1745), järjestykseen, kiusaamiseen tai turvallisuuteen liittyviä haasteita (73 %, n=1695), opetuksen sisältöjä ja lukuvuosisuunnitelmaa (70%, n=1621) sekä nuorten päihteiden käyttöön liittyviä asioita (73 %, n=1488). Taloudellisesta tilanteesta johtuvia järjestelyitä ilmoitti vanhempainillassa käsitellyn vain 13 % (n=291) ja erilaisten arviointien tuloksia (kouluterveyskysely, kouluruokakysely tms.) 26 % (n=587).

Taulukko 8. Huoltajien kommentit vanhempainilloissa käsitellyistä asioista.

Eri vastaajaryhmien kokemukset vanhempainiltojen hyödyllisyydestä poikkesivat jonkin verran toisistaan, mutta kehittämissuunnitelmissa oli paljon yhteisiä piirteitä. Puolet rehtoreista koki vanhempainillat erittäin hyödyllisiksi ja puolet melko hyödyllisiksi. Neljällä rehtorilla oli vanhempainiltoihin liittyviä kommentteja tai kehittämissuunnitelmia. Yhdessä otettiin kantaa huoltajien vähyys tilaisuuksissa ja yhdessä todettiin, että englanninkieliseen kouluun on hankalaa saada alustajia ulkopuolelta. Kahdessa kommentissa todettiin, että yhteinen luentotyypinen osuus kannattaa olla mahdollisimman lyhyt ja opettajien ja huoltajien välisiin tapaamisiin kannattaa varata aikaa.

"Olemme viime vuoden aikana minimoineet luentotyypisiä pitkään kestäviä iltatilaisuuksia. Max 30 - 45 min yhdessä isossa salissa sen jälkeen huoltajilla mahdollisuus tavata opettaja workshop tapaisissa työryhmissä. Tämä on ollut hyvä tapa huoltajille tutustua opettajiin luonnollisella tavalla ja samalla tutustua opetusmateriaaliin, arviointiin ja opetusmenetelmiin."

Huoltajista (n=3093) koulun yhteisiin vanhempainiltoihin oli osallistunut 67 % (n=2070) ja luokan vanhempainiltoihin 61 % (n=1878). Vastaajista 21 % ei ollut osallistunut kumpiinkaan. Vain yhteisiin vanhempainiltoihin oli osallistunut 552 huoltajaa, vain luokan omiin iltoihin oli osallistunut 360 huoltajaa ja suurin osa oli osallistunut molempiin. Näiden osalta tarkasteltiin eroja tyytyväisyyden suhteen. Ryhmien tyytyväisyys ei juurikaan eronnut toisistaan, mutta ne, jotka olivat osallistuneet vain koulun yhteisiin vanhempainiltoihin olivat hieman tyytyväisempiä kuin ne, jotka olivat osallistuneet vain luokan vanhempainiltoihin. Vanhempainillat koettiin huoltajien keskuudessa pääosin melko hyödyllisiksi (46 %, n=1113) tai erittäin hyödyllisiksi (31 %, n=751). Vain koulun vanhempainiltoihin osallistuneista erittäin hyödyllisiksi ne koki 23 % (n=127) ja melko hyödyllisiksi 50 % (n=271), kun taas vain luokan vanhempainiltoihin osallistuneista erittäin hyödyllisiksi kokeneita oli 18 % (n=56) ja melko hyödyllisiksi kokeneita 45 % (n=159). Tämän pe-

rusteella voi todeta, että erityisesti luokan vanhempainillat kaipaisivat kehittämistä ja huolellista valmistautumista.

Huoltajilta kysyttiin vapaamuotoisesti kehittämisehdotuksia vanhempainiltoihin. Kysymykseen vastasi 410 huoltajaa. Näistä lähes joka viidennessä (n=70) toivottiin enemmän vanhempainiltoja ja erityisesti oman luokan vanhempainiltoja toivoi 38 huoltajaa ja lisäksi 25 huoltajaa toivoi tietoa luokan kuulumisista. Useissa vastauksissa (n=16) toivottiin, että illat olisivat napakampia ja suunnitellumpia ja etenkin ne, joilla oli toinen lapsi yläkoulussa, totesivat (n=9), että iltojen sisällöt toistavat itseään. Yhteiset massailat osa (n=16) koki hyödyttöminä ja positiivisuutta asioiden käsittelyyn ja esittelyyn toivoi 13 huoltajaa.

"Mielestäni pitäisi puhua koulusta positiivisesti eikä vain haukkua huonosti käyttäytyviä lapsia".

"Minusta saarnaava ja syyllistävä lähestymistapa nuorten tupakointiin sekä huumeiden ja alkoholin käyttöön ei osu oikeille kuulijoille, kun niistä saarnataan ja pelotellaan vanhempainiloissa."

"Olisi kiva kuulla lapsista positiivisia palautteita."

Myös teemailloista tuli useita kommentteja. Sisällöiltä toivottiin ajankohtaisuutta ja tietoa koulun kuulumisista (n=15). Lisäksi toivottiin tietoa säännöistä, turvallisuudesta, kiusaamisasioista ja opetussuunnitelmista sekä arvioinnin periaatteista (n=14). Erilaisia teemoja murrosiästä, internetistä ja pelaamisesta, kasvatuksesta, vanhemmuudesta, päihteistä ja niin edelleen toivoi 34 huoltajaa ja yhteishausta 9 huoltajaa.

"Järjestyksen ylläpitoon ja koulun turvallisuuteen liittyvistä asioista kaipaisin enemmän tietoa."

"Kaipaisin kuitenkin enemmän informaatiota opettajilta esim. arvosteluperiaatteista."

"Teemat: päihteet, riippuvuudet, koulurytmi, rajat, tukea vanhemmuuteen."

Viisitoista huoltajaa toivoi, että vanhempainilloissa olisi mahdollisuus tutustua toisiin vanhempiin ja verkottua ja luoda mahdollisesti yhteisiä periaatteita. Lisäksi kahdeksan huoltajaa toivoi mukaan otettavan myös oppilaat.

"Oman lapsen luokkakaverit olisi kiva tavata - ja uskoisin että oppilaillekin olisi helpompaa jutella jatkossa keskenään kun on nähnyt toisten vanhemmat."

"Koulun ja kodin yhteistyö vähenee radikaalisti alakoulusta yläkouluun siirryttäessä. Nuori on itsenäistymässä eli ei toimi enää siteenä vanhempien välillä. Tällöin koulun pitäisi ottaa aktiivisempi rooli vanhempien yhteistoiminnan ja tutustumisen tukemisessa."

Huoltajat (n=34) olivat pahoillaan ja huolestuneita siitä, että vanhempainilloissa käy kovin vähän vanhempia ja että paikalla ei ole ne vanhemmat, joiden olisi hyvä siellä olla. Monessa kommentissa pohdittiin keinoja, millä vanhemmat saisi osallistumaan, mutta vastauksia ongelmaan ei huoltajilla ollut.

"Kasvatuksellisiin teemailtoihin yms. osallistuvat muutenkin aktiiviset vanhemmat, eivät ne, joille niistä oikeasti olisi hyötyä, eli jotka tarvitsisivat tukea kasvatukseen liittyvissä asioissa."

"Kun saisi vanhemmat ylipäättään mukaan. Viime kerralla paikalla oli vain 2 oppilaan vanhemmat."

"Varsinkin viimeaikaisten koulussa tapahtuneiden levottomuuksien jälkeen herää kysymys olemmeko me vanhemmat tarpeeksi tukemassa lapsen koulunkäyntiä ja koulua. Ala-asteelta

yläasteelle siirryttäessä vanhempien yhteydenpito kouluun ja kouluasioihin vähenee radikaalisti ja sen katsotaan kuuluvan "suomalaiseen" tapaan. Kannattaisiko vielä voimakkaammin panostaa heti seitsemännen luokan alussa "koti-koulu"-yhteistyöhön erilaisin tapahtumin? Tällöin vanhemmat ovat vielä tottuneita osallistumaan ja oppilaan siirtyminen uuteen kouluun ja yläasteelle on heitä kiinnostava asia."

Luokanvalvojille toivottiin perusrunkoa vanhempainiltaa varten, jotta myös uudet ja aremmat opettajat osaisivat ne hyvin vetää. Myös kritiikkiä vanhempainiltojen sisällöistä, valmistautumattomuudesta sekä suunnittelemattomuudesta tuli jonkin verran. Luokanvalvojan toivottiin selvittävän etukäteen aineenopettajilta luokan kuulumiset.

"Jos vanhempainilloissa on aina tapana tavata myös luokanvalvoja, olisi hyödyllistä, että luokanvalvoja olisi valmistautunut tähän."

Huoltajat olivat tyytyväisiä vanhempainiltoihin, joissa on voinut tavata myös aineenopettajia. Useat huoltajat (39) esittivät toiveita opettajiin tutustumisesta. Näissä toivottiin nimenomaan aineenopettajien tapaamisia luokanvalvojiin tutustumisen lisäksi.

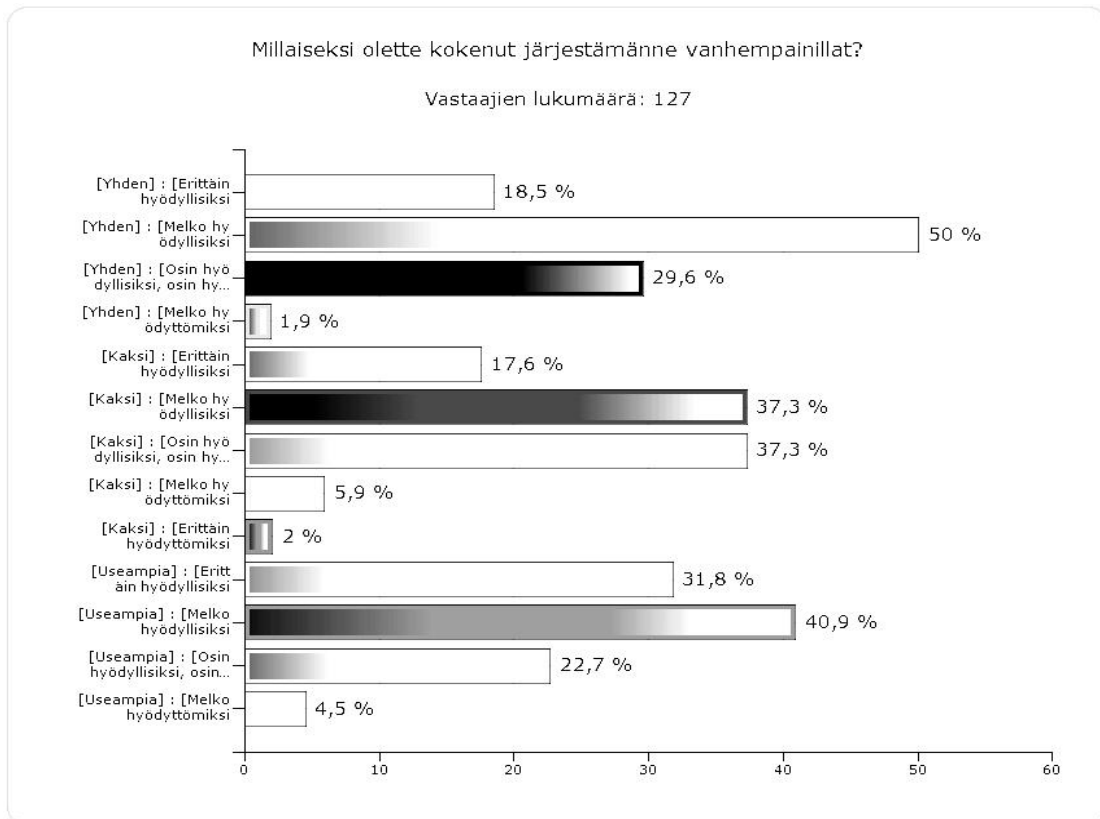
"Ainakin Hämeenkylässä on käytäntö, jossa opettajilla on liikuntasalissa "vastaanottopisteet", joihin huoltajat voivat tulla keskustelemaan kaikkien koulun opettajien kanssa."

Vanhempainiltoihin toivottiin lisää keskustellevuutta (n=23) ja pelkän luentojen kuuntelun oheen. Vanhemmat toivoivat, että heidän mielipiteilleen ja kysymyksilleen olisi varattu aikaa ja joitain asioita voisi käsitellä vaikka paneeleissa tai ryhmitöinä.

Tilaisuuksista tiedottamiseen toivottiin myös kiinnitettävän enemmän huomiota (n=18). Kommenteissa todettiin, että tieto tilaisuuksista tulee kovin myöhään tai se ei tule perille ollenkaan. Lisäksi toivottiin, että tilaisuuden materiaalit olisivat jälkikäteen saatavilla esimerkiksi internetissä tai ne lähetettäisiin koteihin sähköpostilla tai tiedotteina (n=7).

Eräät kiinnittivät huomiota myös tilaisuuden tekniseen toimivuuteen (n=8). Isoissa saleissa ääni ei tahdo kuulua perille asti ja esitysvälineiden toimivuus tulisi testata etukäteen.

Luokanvalvojista 36 % (n=54) oli järjestänyt lukuvuoden aikana luokkansa oppilaiden huoltajille yhden vanhempainillan, 34 % (n=51) kaksi ja 15 % (n=22) useampia. 15 % (n=23) ei ollut vanhempainiltoja järjestänyt. Vanhempainillat koettiin pääasiassa melko hyödyllisiksi (44 %, n=56) tai osin hyödyllisiksi ja osin hyödyttömiksi (31 %, n=40). Erittäin hyödyllisinä vanhempainiltoja piti viidennes opettajista (n=26). Ne, jotka olivat pitäneet useampia vanhempainiltoja, kokivat ne selvästi hyödyllisemmiksi kuin ne, jotka olivat pitäneet yhden tai kaksi vanhempainiltaa. Todennäköistä on, että useampia vanhempainiltoja pitäneillä on niiden pitämiseen joku erityinen syy: luokka on kenties järjestämässä leirikoulua tai luokkaretkeä tai opettaja on osallisena kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämissuunnitelmassa.

Taulukko 9. Opettajien näkemys vanhempainiltojen hyödyllisyydestä suhteessa vanhempainiltojen määrään.

Luokanvalvojilta kysyttiin kommentteja ja kehittämisehdotuksia vanhempainiltoihin ja 41 opettajaa vastasi kysymykseen. Asiasta olisi kannattanut kysyä myös multakin opettajilta luokanvalvojen lisäksi, sillä kolme aineenopettajaa oli kommentoinut vanhempainiltoja yhteistyöpäivää käsittelevän kysymyksen kohdalla muun muassa seuraavasti:

"Myös erilliset aineenopettajat voisi ottaa mukaan esimerkiksi vanhempainiltoihin, ei vain luokanvalvoja."

"Oppilaiden vanhempien kohtaaminen kasvokkain helpottaa aineenopettajien työtä, vaikka ei olisikaan luokanvalvoja."

"Lisäksi on kerran vuodessa yleinen opetapaamisilta, johon huoltajat voivat tulla tapaamaan lähinnä aineopettajia vartin verran."

Opettajien vastauksissa ilmaistiin huoli siitä, että vanhempainilloissa käy kovin vähän huoltajia. Kaksikymmentäkahdeksan luokanvalvojaa otti vastauksessaan kantaa huoltajien vähyyteen tilaisuuksissa. Monessa vastauksessa kävi ilmi, että erityisesti ne huoltajat, joita he toivoisivat näkevänsä, eivät tule vanhempainiltoihin.:

"Vanhempainiltoihin eivät tule vanhemmat, joiden kanssa haluaisin erityisesti keskustella."

"Miten saadaan paikalle juuri he, joita eniten tarvittaisiin keskustelemaan asioista."

"Paikalle tulevat ne, jotka muutenkin hoitavat yhteydenpidon hyvin."

Nykymuodossaan vanhempainillat tuntuivat myös turhauttavan useita opettajia ja erityisiä haasteita koettiin maahanmuuttajataustaisten huoltajien tavoittamisessa:

"Vanhempainillat ovat yleensä sellaisia, että aluksi on luento tai esim. valinnaisaineiden esittelyä kaikille yhteisesti. Tämän jälkeen mennään omiin luokkiin, jolloin kaikki on jo väsyneitä"

ja luokan omat asiat käydään nopeasti läpi. Paikalla on vain murto-osa vanhemmista - yleensä aktiiviset, asiansa hoitavat perheet. Vanhemmat, joille olisi enemmänkin asiaa tai joiden lapset eniten aiheuttavat ongelmia luokassa pysyvät kodeissaan. Myös kielimuuri on alituinen ongelma- maahanmuuttajien vanhemmat eivät ole paikalla juuri koskaan. Tänä vuonna olemme pyrkineet järjeistämään käytäntöä emmekä esim. ole istuttaneet koko opettajakuntaa kuuntelemassa vaikkapa valinnaisaine-esittelyä tai yhteishaku-ohjeita.-- Ihanteellinen tilanne olisi jonkinlainen yhdistelmä: koko luokan vanhempainiltoja ainakin seiskan alussa, jotta verkostot pääsisivät muodostumaan nimenomaan vanhempien välille ja sen jälkeen lähinnä vanhempainvartteja ja tarvittaessa tapaamisia"

Joissain kouluissa, esimerkiksi Korson koulussa, vanhempainvartit ovat vaihtoehtona yhteiselle vanhempainillalle. Kymmenen opettajaa otti vanhempainiltakysymyksen yhteydessä kantaa vanhempainvartteihin. Kommenteissa todettiin henkilökohtaisten kontaktien tärkeys:

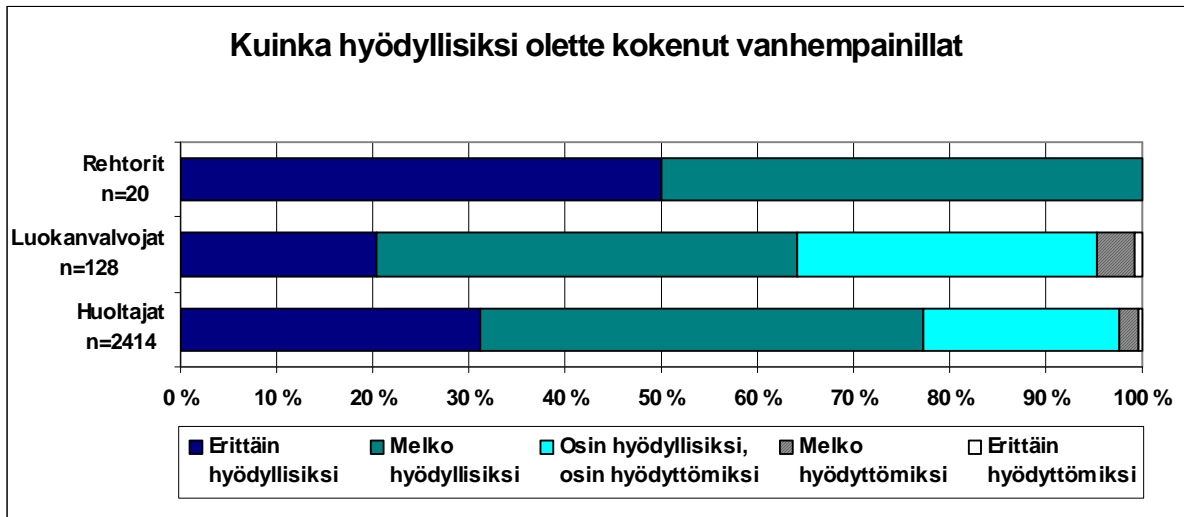
"Oppilaiden vanhempien henkilökohtaiset tapaamiset olleet tärkeitä. Yhteiset tapaamiset vähän niin ja näin."

"Kokeilen seuraavaksi vanhempainvartteja, kun en jaksa sitä monologia aina samoille vanhemmille vetää".

"Vanhempainvartteihin huoltaja + oppilas osallistuvat lähes 100 %. Koulun vanhempainiltojen yhteydessä oleva luokanvalvojan tapaaminen aika hyödytön, koska paikalle tulee vain muutama huoltaja."

Opettajilta tuli myös joitain vinkkejä vanhempainiltojen kohentamiseksi. Vinkeissä muistutettiin riittävän ajoissa tapahtuvasta tiedottamisesta, kolmannen sektorin asiantuntijoiden käytöstä alustajina sekä yhteisestä opettajatapaamisillasta, jossa huoltajat voivat kasvatustien tavata kaikkia koulun opettajia luokanvalvojen lisäksi. Lisäksi muistutettiin, että jos vanhempainillan yhteinen osuus venyy liian pitkäksi, osa vanhemmista lähtee kesken pois. Yhteisen osuuden pituudesta ja jämähyydestä oli mainintoja myös kysymyksessä, jossa käsiteltiin nimen omaan yhteisiä vanhempainiltoja.

Eräs opettaja totesi, että "Perhetreffit -kansioista on ollut apua suunnitellessa oman luokan vanhempien tapaamista". Vantaalta Perhetreffit-toiminnassa on Vantaalta mukana kaksi yläkoulua: Simonkylän koulu ja Vantaankosken koulu. Toimintaa koordinoi Helsingin Kouluraittiuspiiri ry ja lisää tietoja löytyy muun muassa heidän kotisivuiltaan <https://www.perhetreffit.fi/>

Taulukko 10. Rehtoreiden, opettajien ja huoltajien käsitykset vanhempainiltojen hyödyllisyydestä..

Koulutasoisia vanhempainiltoja on ollut kaikissa kouluissa, mutta 15 % luokanvalvojista ei ollut järjestänyt luokkatasoisia vanhempainiltoja. Useimmin rehtorit ilmoittivat vanhempainilloissa käsitellyjä aiheita olleen opetuksen sisällöt ja lukuvuosisuunnitelmat ja kodin ja koulun välinen yhteistyö. Huoltajat muistivat parhaiten vanhempainilloissa käsitellyn kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä järjestykseen, kiusaamiseen ja turvallisuuteen liittyviä haasteita sekä opetuksen sisältöjä ja lukuvuosisuunnitelmaa. Rehtorit kokivat vanhempainillat huomattavasti hyödyllisimmiksi kuin luokanvalvojat tai huoltajat. Useampia vanhempainiltoja pitäneet opettajat kokivat ne hyödyllisimmäksi kun ne, jotka olivat pitäneet yhden tai kaksi iltaa vuoden aikana. Koulun yhteisiin vanhempainiltoihin oli osallistunut 67 % huoltajista ja luokan vanhempainiltoihin, jotka ovat usein yhteisen tilaisuuden jälkeen 61 % huoltajista. Vähäisen kävijämäärän olivat rekisteröineet rehtorit, opettajat ja huoltajat itse ja keinoja tilanteen muuttamiseksi etsittiin niin sisällöistä, tyylistä kuin rakenteistakin. Iltojen toivottiin olevan keskustelevampia, rakentavampia ja luovan yhteisöllisyyttä sekä suunnitellumpia ja napakampia. Huoltajat esittivät toiveita, että illoissa voisi tutustua toisiin vanhempiin sekä koulun opettajiin ja että niistä tiedotettaisiin hyvissä ajoin. Opettajat totesivat, että illoissa ei näy niitä huoltajia, joita he erityisesti toivoisivat tapaavansa ja lisäksi maahanmuuttajataustaisia toivottiin tilaisuuksiin laajemmin.

10.6 Yhteistyöpäivän hyödyllisyys sekä kehittämisehdotukset

Suurimmalla osalla kouluista (18) järjestetään yhteistyöpäivä ja se on rehtoreiden mielestä ollut hyödyllinen. Kahdella koululla ei järjestetä yhteistyöpäivää, mutta rehtorin mielestä se olisi hyödyllistä. Yhteistyöpäivät ovat kouluilla hyvin erisältöisiä. Usein miten ne järjestetään lauantai-päivinä, mutta yksi rehtori ilmoitti, että heillä on koettu tarkoituksenmukaiseksi järjestää yhteistyöpäivä arkena, jolloin huoltajilla on mahdollisuus nähdä tavanomaista koulutyötä. Yksi rehtori ilmoitti, että heillä yhteistyöpäivänä tulee kouluun joko oppilas tai hänen sijastaan huoltaja ja se

on heillä koettu kivaksi. Lisäksi yksi rehtori totesi, että vanhempien kiinnostus osallistua yhteistyöpäivään on laantunut. Myös erilaisia esityksiä tai näyttelyitä on järjestetty päivän yhteyteen.

Niissä kouluissa, missä yhteistyöpäivä järjestetään, osallistuu koulun henkilöstö sen suunnitteluun (18) ja myös järjestämiseen (16). Yhdeksässä koulussa sekä suunnittelussa että toteuttamisessa on mukana oppilaskunta. Kymmenessä suunnitteluun osallistuu johtokunta ja viidessä vanhempainyhdistys. Johtokunta on kolmessa koulussa mukana toteuttamassa päivää ja vanhempainyhdistys neljässä koulussa.

Kahdeksankymmentäkaksi prosenttia opettajista (n=177) ilmoitti, että koululla järjestetään kodin ja koulun välinen yhteistyöpäivä. Hyödylliseksi sen koki 129 opettajaa ja hyödyttömäksi 48 opettajaa. Koulujen sisällä mielipiteet jakautuivat laidasta laitaan, mutta tutkimuksessa löytyi kolme koulua, joissa kussakin vain yksi vastaaja koki yhteistyöpäivän hyödyttömäksi ja suuri enemmistö hyödylliseksi (Hakunila, Koivukylä, Peltola). Niiden koulujen osalta, joissa yhteistyöpäivää ei järjestetä, noin puolet koki (n=19), että yhteistyöpäivän järjestäminen voisi olla hyödyllistä ja toinen puoli (n=18), että se olisi hyödytöntä.

Opettajilta kysyttiin kommentteja tai vinkkejä yhteistyöpäivästä ja tähän osioon vastasi 69 opettajaa. Näistä 34 totesi, että tilaisuudet eivät juurikaan houkuttele huoltajia paikalle ja ainakaan niitä vanhempia ei tilaisuuksissa näy, joita opettajat toivoisivat näkevänsä. Tässä siis toistui sama ilmiö kuin vanhempieniltojen kohdalla. Ilmiön on todennut myös Siniharju (2003) ja esittää, että koulun tulisi huomioida vanhempien näkemykset ja erilaisuus yhteistyömuotojen suunnittelussa (Siniharju 2003, 174-175).

"Koululle ilmestyy vain ne vanhemmat, jotka muutenkin ovat yhteydessä opettajaan. Useimmiten vielä juuri niiden perheiden lasten asiat ovat hoidettu tilanteen mukaan kuntoon. Niiden lasten vanhempia ei ilmesty vanhempainiltaa, yhteistyöpäiviin eikä edes pakollisiin vartteihin, joiden asiat ovat retuperällä. Eikä missään yleisessä tilaisuudessa voi puhua yksittäisen oppilaan asioista. Tietysti vanhempiin tutustuminen, edes pinnallisesti, lähentää myös opettajan ja oppilaan suhdetta. Tosin voi siitä olla haittaakin."

Opettajilta tuli myös joitain vinkkejä ja ideoita onnistuneista yhteistyöpäivistä:

"Olemme järjestäneet kahvion, jossa vanhemmat voivat juoda kupin kahvia ja jutella keskenään tai opettajien kanssa välitunneilla. Se on ollut onnistunut. Samoin juhlasalissa esitykset, oppilastyönäytöksinä ja töitä on näytillä seinillä ja vitriineissä."

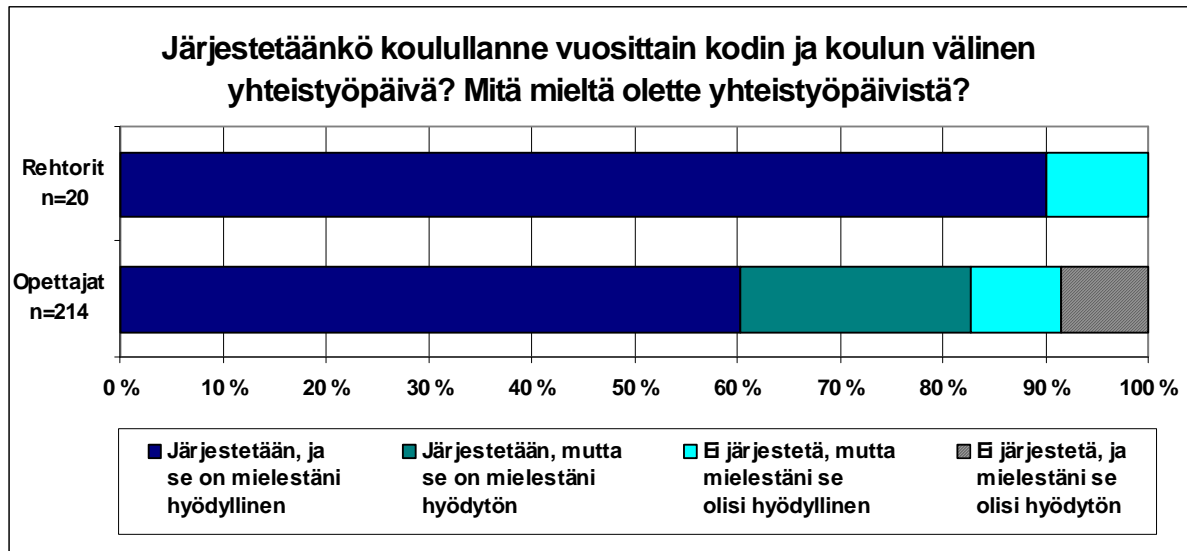
"Meillä voi vanhemmat tulla korvaamaan oppilaan osallistumista ihan tavalliselle koulupäivälle, lauantaina. Lisäksi on kerran vuodessa yleinen opetapaamisilta, johon huoltajat voivat tulla tapaamaan lähinnä aineopettajia vartin verran. Lisäksi 7 luokilla on luokanvalvojen vartti keskustelua varten ja oppilas on mielellään mukana."

"Työpajoja, joihin huoltajatkin voivat osallistua vertaisina oppilaisiin nähden."

"Mahdollisesti yhden koulupäivän ajankohtaa voisi siirtää arki-iltaan hieman myöhemmäksi, jolloin osa vanhemmista pääsisi paremmin saapumaan koululle. Viikonloppu ei välttämättä ole paras ajankohta yhteistyöpäivälle."

"On turhia ja hyviä yhteistyöpäiviä. Mielestäni yhteistyöpäivää pitäisi viettää luokan parhaaksi katsomalla tavalla, jotta siitä saataisiin hyötyä enemmän."

Opettajat kommentoivat yhteistyöpäivää myös esimerkiksi siten, että tilaisuuden markkinointi tulisi olla vetovoimaisempaa, tilaisuudessa voisi olla jotain mielekästä ohjelmaa kuten luentoja tai esityksiä ja tilaisuuden ohjelma ja sisältö tulisi mieltä todella tarkkaan etukäteen. Myös yhteistyöpäivän siirtoa lauantailta arki-iltaan ehdotettiin.

Taulukko 11. Rehtoreiden ja opettajien näkemykset yhteistyöpäivien hyödyllisyydestä.

Vaikka lähes kaikilla koululla järjestetään kodin ja koulun yhteistyöpäivä, vain joka viides huoltaja (21 %, n=653) ilmoitti osallistuneensa sellaisiin. Huoltajille annettiin mahdollisuus kertoa syy, jos he eivät ole osallistuneet yhteistyöpäivään. Yli puolet (52 %, n=1585) ilmoitti, että kyseinen ajankohta ei ole sopinut ja 11 % (n=339) huoltajista ilmoitti, että ei ole ollut tietoinen sellaisesta. Kymmenen prosenttia (n=320) vastasi, että sellaista ei ole järjestetty ja vain 5 % (n=163), että sellaiset eivät kiinnosta. Niistä huoltajista, jotka olivat osallistuneet yhteistyöpäivään, 40 % (n=276) koki sen erittäin hyödylliseksi ja 39 % (n=266) melko hyödylliseksi. Osin hyödylliseksi, osin hyödyttömäksi sen koki 17 % (n=114), melko hyödyttömäksi 3 % (n=23) ja täysin hyödyttömäksi 0,6 % (n=4).

Huoltajilta kysyttiin kehittämissuhteita yhteistyöpäivästä/avoimien ovien päivästä ja tähän kysymykseen vastasi 128 huoltajaa. Näistä 13 kommentoi huoltajien vähyyttä tilaisuudessa ja 15 toivoi mahdollisuutta keskusteluihin opettajien kanssa ja parempaa tutustumista heihin. Monet huoltajat toivoivat päivään enemmän sisältöä ja mahdollisuutta toimintaan ja osallistumiseen. Myös joitain konkreettisia ehdotuksia päivän kehittämiseksi tuli.

"Päivä on ollut hauska ja erilainen. Nuoret ovat nähneet hyvin paljon vaivaa "työpisteiden" rakentamisessa".

"Voisiko ajatella, että kodin ja koulun yhteistyöpäivä sisältäisi osaksi (aamupäivän) ihan normaalia koulunkäyntiä ja iltapäivä olisi jotain muuta. Meille vanhemmille ei valitettavasti useinkaan tarjoudu mahdollisuutta nähdä, mitä koulutyö nykyään on. Meidät vanhemmat voisi hyvin haasta vaikkapa kilpailemaan oppilaiden kanssa sillä hetkellä käsiteltävistä kouluasioista."

"Vanhemmat huomioitava paremmin esim. aulaan / käytäville lukujärjestykset."

"Opettajien yhteistyötä tuona päivänä. Parempaa infoa päivän kulusta yms. Opettajia ei paljon näkynyt..."

"Deltar gärna om/när det ordnas!"

"Sama ongelma, kuin vanhempainilloissa. Yleisökato."

"Vanhemmat luuhailivat toimeettomana pitkin käytäviä"

Kommentteja puolesta ja vastaan tuli sekä niistä yhteistyöpäivistä, joissa vanhemmat voivat sivusta seurata opetusta että niistä, joissa huoltajalla on ollut mahdollisuus osallistua koulupäivään oppilaan sijasta. Kymmenen huoltajaa totesi, että heidän nuorensa ei halua heidän tulevan paikalle ja joissain kommentteissa toivottiin, että tilaisuuksista tiedotettaisiin paremmin ja aiemmin. Useat huoltajat (n=32) antoivat koululle positiivista palautetta päivän järjestämisestä, mutta jonkin verran tuli myös kritiikkiä (n=15).

"Tiedotusta suoraan vanhemmille - arvioisin monessa tapauksessa oppilaiden suodattavan kutsuja tai jopa pyytävän vanhempia olemaan tulematta paikalle."

"Erittäin hienoa päästä seuraamaan lapsensa oppitunteja."

"Peltolan koulun malli on todella hyvä. Eli aikuiset tuuraavat lapsia koulussa."

"Päivään sai osallistua aikuinen tai lapsi. Meiltä halusi kumpikin ja vain toinen sai mennä. Kuinka molemmat voisivat osallistua?"

Lähes kaikissa kouluissa on järjestetty kodin ja koulun välisiä yhteistyöpäiviä, mutta vain joka viides huoltaja ilmoitti osallistuneensa niihin. Useimmiten niitä on pidetty lauantaisin ja suurin syy, miksi huoltajat eivät ole osallistuneet, on ollut ajankohdan soveltumattomuus. Joissain kouluissa huoltajat ovat voineet seurata opetusta ja joissain huoltajat ovat osallistuneet opetukseen lapsen sijasta. Lisäksi on ollut erilaisia toiminnallisia yhteistyöpäiviä. Rehtorit kokivat yhteistyöpäivän huomattavasti hyödyllisemmäksi kuin huoltajat ja opettajat. Opettajilta ja huoltajilta tuli kehitysehdotuksia tilaisuuksien järjestäjille. Niiltä toivottiin toiminnallisuutta, ajankohtana esitettiin arki-iltaa, ne voisivat olla eri vuosina erilaisia ja niitä tulisi markkinoida paremmin. Niissä voisi olla ohjelmaa tai luentoja ja niiden tulisi mahdollistaa keskinäinen vuorovaikutus. Huoltajat toivoivat enemmän yhteistyötä opettajien kanssa ja toivoivat, että ne olisi organisoitu paremmin.

10.7 Wilma kodin ja koulun välisen viestinnän välineenä

Kaikissa Vantaan 7-9 -luokkien koulussa on käytössä Wilma-järjestelmä. Tarkempi kuvaus Wilmasta ja sen toiminnoista löytyy sivulta 33. Wilman osalta selvitettiin sen käyttöä määrällisesti sekä laadullisesti. Lisäksi selvitettiin käyttäjien tyytyväisyyttä siihen, ja kehittämistarpeita sekä muita kommentteja kerättiin avokysymyksillä. Avokysymyksiin vastattiin runsaasti ja tarkempi analyysi niistä tehdään sivistysviraston suunnitteluyksikössä. Rehtoreilta avovastauksiin kommentteja tuli seitsemän, opettajilta 180 ja huoltajilta 1654. Kommentit luokiteltiin kiitoksiin, kritiikkiin, kehittämisehdotuksiin, kommentteihin käyttötavoista, toiminnoista, teknisistä ongelmista, osaamisesta ja opastuksesta sekä markkinoinnista ja kommentteihin eri välineiden käyttötavoista. Jotkut koulut ovat käyttäneet Wilmaa jo useamman vuoden ajan ja toisissa se on otettu vasta hiljattain käyttöön. Myös koulujen sisällä sen käyttö vaihtelee runsaasti eri henkilöiden välillä. Tä-

ten on selvää, että käyttäjien kokemukset ovat hyvin erilaisia ja kommentit jopa koulun sisällä voivat olla ristiriitaisia keskenään.

Rehtorit eivät itse näytä olevan kovin aktiivisia Wilman käyttäjiä. Koulussa on usein nimetty erillinen Wilman vastuuhenkilö ja kaksi rehtoria ilmoitti, että heillä apulaisrehtori on paneutunut Wilmaan syvemmin. Kysymyksessä yritettiin selvittää, mitä toimintoja rehtori on käyttänyt ja mitä hän haluaisi käyttää tai ei haluaisi käyttää. Vain muutama vastasi jälkimmäiseen osioon, joten tässä analysoidaan vain se, miten rehtorit ovat tähän mennessä Wilmaa käyttäneet. Viisitoista rehtoria oli ottanut Wilman kautta huoltajien viestejä vastaan ja neljätoista oli lähettänyt huoltajille viestejä eli kolme neljäs osaa on käyttänyt sitä viestittämiseen yksittäisten huoltajien kanssa. Ryhmäviestin useille huoltajille oli laittanut yli puolet rehtoreista (11) kuten myös tallentanut sinne tiedotteita (10). Poissaolojen sekä myöhästymisten ilmoittamiseen sitä oli käyttänyt 13 rehtoria ja tunnin häirinnästä merkintöjä oli tehnyt 10 rehtoria. Yksittäiset rehtorit ovat käyttäneet sitä laajemmin eli viisi rehtoria oli pyytänyt huoltajaa kuittaamaan lähettämänsä viestin, viisi oli kuitannut huoltajan tekemän poissaolomerkinnän, kaksi oli käyttänyt Wilmaa palautekyselyiden tekoon ja positiivista palautetta Wilmaan oli merkinnyt seitsemän rehtoria. Lisäksi neljä rehtoria oli merkinnyt koenumeroita Wilmaan, viisi oli tallentanut lukujärjestykset näkymään Wilmassa ja kolme oli ilmoittanut tulevista kokeista sitä kautta. Vain neljä rehtoria ilmoitti toistaiseksi otta-neensa käyttöön toiminnon, jolla viestit ilmoitetaan sähköpostiin. Wilmaan laitettut viestit eivät automaattisesti tule herätteiksi vastaanottajan sähköpostiin, vaan kunkin koulun tulee kytkeä toiminto päälle ja lisäksi käyttäjän tulee itse laittaa omassa näkymässään ruksit oikeisiin kohtiin. Jos toimintoa ei ole kytketty, myöskään koulun henkilöstö ei saa herätettä silloin, kun Wilmaan on tullut viesti huoltajalta. Tämä hankaloittaa järjestelmän hyödynnettävyyttä selvästi. Jos kerta toisensa jälkeen Wilmassa ei ole mitään uutta, ei käyttäjä tule menneeksi sinne muutaman turhan kerran jälkeen.

Seitsemällä rehtorilla oli kommentteja tai toiveita Wilma-järjestelmän, sen käytön tai ohjeistuksen kehittämiseksi. Näistä kolmessa todettiin, että huoltajat eivät vielä käytä Wilmaa riittävän aktiivisesti ja yhdessä toivottiin sen markkinointia huoltajille. Yksi rehtori muistutti, että Wilma on negatiivisia asioita toistuvasti viestittäessä kylmä ja eloton väline.

Opettajat ilmoittivat käyttävänsä kattavasti Wilmaa merkitäkseen sinne ilmoituksia poissaoloista (98 %, n=224), myöhästymistä (97 %, n=221) ja tunnin häirinnästä (89%, n=201). Huoltajille oli lähettänyt viestejä 87 % (n=203) ja niitä oli vastaanottanut 86 % (n=200). Ryhmäviestien lähettämiseen sitä oli käyttänyt vasta reilut puolet vastaajista (56 %, n=131). Wilman kautta lähetetyn viestin oli pyytänyt kuittaamaan 32 % vastaajista (n=75). Joissain sanallisissa vastauksissa todettiin ongelmana, että opettajat eivät tiedä ovatko huoltajat lukeneet viestin. Järjestelmä ei sitä suoraan näytä, joten opettajan tulisi itse pyytää kuittausta jos haluaa tietää onko viesti luettu. Huoltajan tekemän poissaolomerkinnän oli kuitannut 62 % (n=141). Lähes kolmasosa opet-

tajista (n=70) oli tallentanut Wilmaan tiedotteita. Vain neljä (2%) opettajaa oli käyttänyt Wilmaa palautekyselyiden tekoon. Koenumeroita Wilmaan oli merkinnyt 51 % (n=118), lukujärjestykset 12 % (n=28) ja tulevista kokeista oli sitä kautta ilmoittanut 34 % (n=79). Positiivista palautetta Wilman kautta ilmoitti laittaneensa 72 % vastaajista (n=166).

Vain 14 % (n=33) opettajaa ilmoitti ottaneensa käyttöön toiminnon, jolla uudesta viestistä tulee ilmoitus huoltajan sähköpostiin. Herätetoiminto ei sinällään ole opettajien valittavissa, vaan se on aina koko koulua koskeva ratkaisu. Opettajilta kysyttiin myös edellä olevien Wilman toimintojen osalta haluaisivatko he käyttää kyseistä toimintoa vai onko se sellainen, jota he eivät haluaisi käyttää. Tähän osioon vastasi kuitenkin vain murto-osa vastaajista, joten se jätetään analysoimatta.

Kyselyn suunnittelussa pyrittiin hyödyntämään samalla mahdollisuus Wilman markkinoinnista eri kohderyhmille. Tavoitteena oli herätellä opettajia Wilman laajempaan käyttöön. Tämä onnistuikin, sillä aiheesta tuli joitain kommentteja:

"Opettajille ei ole koulussamme tarjottu opastusta Wilman käytössä. Wilma on näköjään paljon monipuolisempi kuin olen huomannutkaan."

"Viestit Wilmasta sähköpostiin??? Uusi tuntematon juttu???"

"Viestien lähettäminen vanhemmille käyttöön myös meillä (sekä yksittäiselle että ryhmälle, esim. koko luokan vanhemmille)."

Monissa kommentteissa toivottiin, että huoltajat ottaisivat Wilman laajemmin käyttöönsä. Lisäksi toivottiin opastusta ja markkinointia Wilman käytöstä ja käyttömahdollisuuksista. Muutamissa kommentteissa myös arveltiin, että oppilaille on käytössään huoltajille jaetut tunnukset, joilla he kuittaavat itse poissaolojaan. Lisäksi toivottiin, että eri välineiden osalta olisi selkeät käyttötavat. Wilman osalta kaivattiin tiettyjä käytösääntöjä myös tekniikan ulkopuolelle. Muun muassa tietosuoja arvelutti joitain vastaajia.

"Wilmaa tulisi markkinoida enemmän huoltajien ahkeramman käyttämisen edistämiseksi sekä järjestää huoltajille koulutusta Wilma-järjestelmän käytöstä."

"Kaikilla ei ole tietokonetta tai vanhemmat ei lue viestejä - ikuisuus kysymys."

"Luultavasti jotkut oppilaat kuittaavat itse Wilmaan poissaolojaan."

"Wilman ja sähköpostin käyttö ja selkeät ohjeet siitä myös vanhemmille."

"Wilma perustyökaluksi, jolla viestintä hoidetaan, samoin poissaoloselvitykset jne. - silloin huoltajalla on vain yksi osoite, josta kaikki oppilaan asiat selviävät."

Yksi opettaja ei tiennyt Wilman olemassaolosta ja 106 huoltajaa ei tiennyt, että koulussa on tällainen järjestelmä käytössä.

Huoltajat ovat ottaneet Wilman hyvin vastaan ja sitä käytetään melko laajasti. Huoltajienkin osalta raportoidaan vain se, mihin järjestelmää on käytetty ja se, mihin sitä haluaisi käyttää, jätetään kysymyksenasettelun heikkouden takia käsittelemättä. Kysymykseen vastanneista huoltajista 80 % (n=2136) oli lähettänyt Wilman kautta viestejä koulun henkilöstölle ja 85 % (n=2349) oli ottanut niitä vastaan. Positiivista palautetta lapsesta Wilman kautta oli ottanut vas-

taan 55 % (n=1197) ja negatiivista 57 % (n=1163). Lähes 90 % (n=2431) oli kuitannut lapsen poissaoloja tai ilmoittanut poissaolosta. Yli puolet (n=1043) ilmoitti vastanneensa palautekyselyihin, mutta kysymys on saatettu ymmärtää väärin, sillä kovin moni koulu ei vielä ole käyttänyt Wilmaa tähän tarkoitukseen. Neljäkymmentäkaksi prosenttia (n=704) oli antanut oma-aloitteisesti palautetta koululle tätä kautta. Huoltajista 85 % (n=2349) oli tutustunut lapsen suoritus-tietoihin ja 73 % (n=1855) lapsen lukujärjestykseen. Opettajan tiedotteita oli lukenut 80 % (n=2137) ja rehtorin tiedotteita 71 % (n=1666).

Kun huoltajilta toivottiin kommentteja Wilmasta, tuli niitä yhteensä 1654, joista 1145 oli tämän kysymyksen kohdalla ja loput monien muiden avovastausten kohdalla. Useissa kommentteissa keuhuttiin ja kiiteltiin Wilmaa, mutta sen käytön todettiin olevan vielä kovin vähäistä. Huoltajat toivoivat, että opettajat käyttäisivät Wilmaa aktiivisemmin, palaute voisi olla useimmin positiivista ja että viesteihin myös vastattaisiin. Lisäksi sisältöä kuvattiin monessa vastauksessa kovin niukaksi ja huoltajat toivoivat, että Wilmasta löytyisi myös esimerkiksi lukujärjestykset, koealueet, kokeiden ajankohdat ja tiedotteet.

"Aineenopettajilta ei tule mitään viestejä. He voisivat kyllä laittaa niitä edes Wilman kautta."

"Wilma on hyvä ja helppo huoltajan näkökulmasta. Olisi kiva joskus lukea myönteistä palautetta, mutta itse opettajana tiedän että kirjoitteluun ei aina ole aikaa."

"Opettajilla on eroja käytössä. Koealueet ja ajankohdat olisi hyvä olla aina tarkistettavissa sieltä. Lukujärjestys myös."

"Opettajat eivät käytä Wilmaa tarpeeksi, sieltä olen koko lukuvuotena nähnyt vain pari koenumeroa"

"Joskus olen kirjoittanut Wilman kautta parille opettajalle, jotka eivät ole koskaan vastanneet."

"Toivon että kaikki koulun tiedotteet ilmestyisivät Wilmaan."

"Siellä ovat poissaolot ja kurssisuoritteet, ei muuta."

Tekniikasta, toimivuudesta ja käyttäjätunnuksista tuli paljon kommentteja. Ohjeistusta ja vuorovaikutteisuutta kaivattiin ja osa toiminnoista koettiin sekaviksi. Kaikissa kouluissa ei ole käytössä sähköpostihäätettä ja sitä toivottiin. Käyttäjätunnukset koettiin monimutkaisiksi ja erityinen puute on siinä, että erikseen asuville vanhemmille ei ole mahdollista antaa omia tunnuksia, joskin tähän järjestelmän toimittaja on luvannut muutosta.

"Ohjeistusta voisi parantaa, esim. kokeiden arvosanat pitää itse ymmärtää etsiä poissaolojen takaa!!! Minulla on lapsia kahdessa koulussa ja molemmilla Wilma - joten on kaksi eri tunnusta. Järjetöntä."

"Wilma tuntuu palvelevan enemmänkin opettajien palautteen kuljettajan, kuin vanhempien viestin viejänä. Tuntiopettajien "huomautuksiin" ei pysty antamaan vastinetta."

"Voisi muokata huomattavasti interaktiivisempaan suuntaan."

"Pitäisi saada viesti omaan sähköpostiin siitä, että Wilmassa on tiedote luettavana "

"Käyttäjätunnuksen muistaminen/löytäminen tuottaa aina vaikeuksia, sillä se on liian pitkä."

"Yhteishuoltajilla kummallakin pitäisi ehdottomasti olla henkilökohtainen käyttäjätunnus!"

"Wilmaa voisi pyörittää tehokkaammalla serverillä, jotta taataan jokaiselle mahdollisuus sen käyttöön."

"Tökkii välillä pahasti, eli ei pysty kirjautumaan"

"Pitäisi olla linkki, josta saisi heti yhteyden kommentin jättäneeseen opettajaan. Näin homma toimii esim. Helsingissä."

Huoltajilla oli monia toiveita Wilman kehittämiseksi. Poissaolomerkintöihin toivottiin aktiivisuutta, tunnusten antamiseen huolellisuutta ja opettajien tunnistettavuuteen etsittiin keinoja. Lisäksi haettiin muistuttaa henkilökohtaisten kontaktien tärkeydestä. Osa toivoi rinnalle perinteisiä tiedottamisen välineitä ja osa taas sitä, että kaikki tiedotteet tallennettaisiin Wilmaan.

"Jos on anonut etukäteen vapautuksen koulutyöstä, niin toivoisin, että luokanvalvoja sen kirjaisi Wilmaan, koska on myöntänyt jo loman."

"Nuorten erittäin helppo kuitata poissaolot/muistutukset itse. Haetaan uudet tunnukset kou-lusihteeriltä, eikä luovutetakaan niitä vanhemmille :) Toimintatapa kuulemma erittäin yleistä nuorten keskuudessa."

"Suurta plussaa olisi, jos näytöllä näkyisi opettajien kasvot ja tieto aineista mitä millekin luokalle he opettavat."

"Koulun puolelta toivoisin opettajasta muutakin kuin nimikirjaimet esim. minkä aineen opettaja myöhästymismerkinnän laittaa. On hiukan hankala selata Wilmasta tai koulutiedotteesta kuka se TPA nyt onkaan."

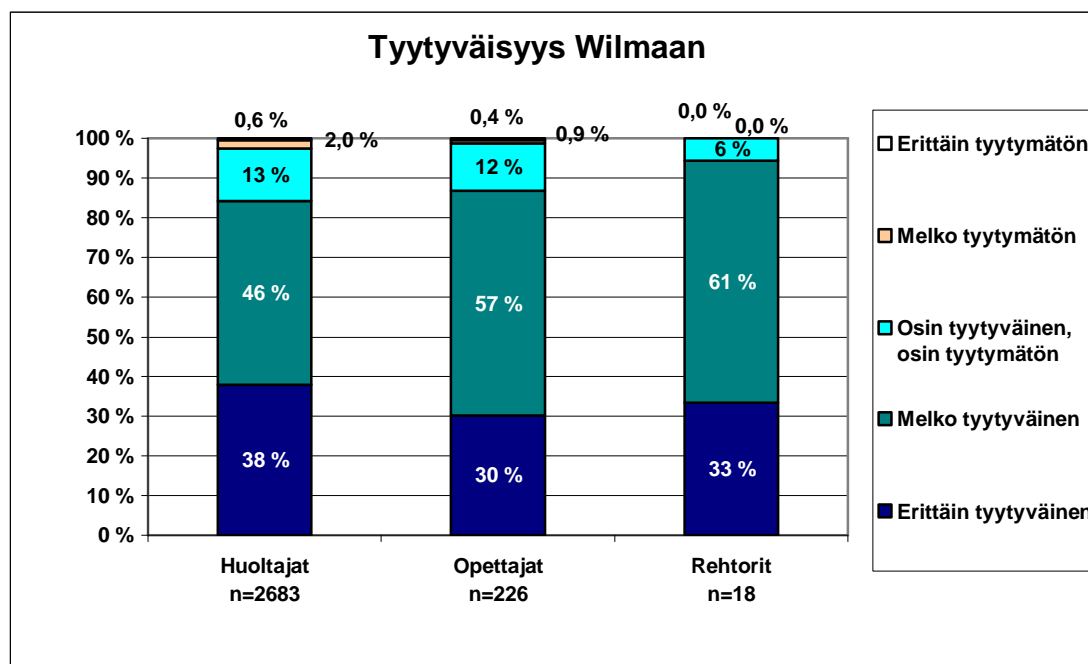
"Perinteiset kirjeitse tulevat tiedotteet tulisi säilyttää, pelkästään tietokoneella tapahtuva kommunikointi on kapeutunutta, eikä kaikilla perheillä ole edes mahdollisuutta käyttää jatkuvasti tietokonetta."

"Siis kaikki tiedotus kotiinpäin tapahtuisi Wilman kautta, niin tulisi ainakin tieto perille. Liput ja laput saattavat jäädä repun pohjalle, pojilta ainakin."

"En henkilökohtaisesti pidä Wilman käytöstä. Yhteydet jäävät liian pinnallisiksi."

"Wilma ei korvaa vanhempainvartteja, ja ihmettelen, miksi käytäntö ei jatku yläasteella."

Kaikki vastaajaryhmät olivat tyytyväisiä Wilmaan. Rehtorit olivat Wilmaan melko tyytyväisiä (11 kpl) tai erittäin tyytyväisiä (6 kpl). Yksi rehtori ilmoitti olevansa osin tyytyväinen ja osin tyytymätön ja kaksi ei kommentoinut asiaa. Suurin osa opettajista oli siihen melko tyytyväinen (57 %, n=128) tai erittäin tyytyväinen (30%, n=68). Osin tyytyväinen ja osin tyytymätön siihen oli 12 % (n=27) ja melko tyytymätön tai erittäin tyytymätön vain reilu prosentti (n=3). Kysymykseen vastanneet huoltajat (n=2683) ovat olleet Wilmaan melko (46%) tai erittäin (38 %) tyytyväisiä. Melko tyytymättömiä oli vain 2 % ja erittäin tyytymättömiä 0,6 %.

Taulukko 12. Huoltajien, opettajien ja rehtoreiden tyytyväisyys Wilmaan.

Kaikki rehtorit eivät itse käytä Wilmaa, mutta opettajien keskuudessa se on lähes kaikilla käytössä. Vastanneista huoltajista 80 % oli käyttänyt Wilmaa. Useimmiten Wilmaa on käytetty poissaolomerkintöihin ja niiden kuittauksiin sekä myöhästymismerkintöihin. Viestintään sitä oli käyttänyt 75-87 % vastaajista siten, että opettajat ovat olleet aktiivisin osapuoli. Rehtorit ja opettajat olivat tallentaneet Wilmaan tiedotteita ja opettajista puolet oli tallentanut sinne koenumeroita. Positiivista palautetta Wilman kautta oli lähettänyt kolmasosa rehtoreista ja 2/3 opettajista ja sitä ilmoitti vastaanottaneensa hieman yli puolet huoltajista. Sähköpostiheräte uudesta merkinnästä tai viestistä ei ollut vielä keväällä 2009 kovinkaan monen koulun käytössä, mutta sitä toivottiin laajasti. Kaikissa ryhmissä esitettiin toiveita Wilman laajemmasta ja kattavammasta käytöstä, mutta muistutettiin, että se ei voi korvata henkilökohtaisia kontakteja. Lisäksi esitettiin runsaasti kommentteja järjestelmän tekniikasta, tunnuksista ja toimivuudesta. Kyselyn avulla Wilmaa onnistuttiin markkinoimaan ja sitä on jo kehitetty ja sen käyttöä on laajennettu saadun palautteen perusteella. Kaikki vastaajaryhmät olivat Wilmaan kohtalaisen tyytyväisiä ja tyytymättömiä oli vain 6-13 % vastaajista.

10.8 Koulujen ja Vantaan kaupungin opetustoimen www-sivut

Kaikilla 7-9 -luokkien kouluilla on sekä yksi oma sivu Vantaan kaupungin www-sivujen alla että omat sivustot. Koulujen omia sivuja tehdään monilla eri järjestelmillä (kuten Elevation, Publisher, Joomla, WordPress, Pedanet ja Fronter) ja jokaisella on aivan omannäköisensä ja -sisältöisensä sivustot. Osalla kouluista sivustot ovat hyvinkin kattavia ja ajantasaisia ja toisilla näin ei ole. Koulujen sivustoista kysyttiin rehtoreilta ja huoltajilta, mutta ei opettajilta. Tutkimuksen yhteydessä sivuja ei käyty erikseen läpi, vaan vastaukset perustuvat ainoastaan vastaajien käsityksiin.

Koulujen kotisivut ovat yhdentoista rehtorin mielestä ajan tasalla ja yhdeksän rehtorin mielestä melko ajan tasalla. Viisitoista rehtoria ilmoitti, että sivujen päivitys sujuu hyvin ja neljän rehtorin mielestä se ei suju. Kaikkien koulujen sivuilta (20) löytyy rehtoreiden mukaan oleelliset perustiedot koulusta sekä yhteystiedot. Ajankohtaisia tiedotteita löytyy kahdeksantoista koulun sivuilta ja palveluita (kuten lomakkeita, palautekanava tms.) löytyy kolmentoista koulun sivulta.

Suurin osa huoltajista (82 %, n=2561) oli asioinut lapsensa koulun www-sivuilla. Useimmat olivat etsineet sieltä yhteystietoja (68%, n=2085), perustietoja koulusta (57 %, n=1766) tai ajankohtaisia tiedotteita (57 %, n =1757). Palveluita, kuten lomakkeita, oli etsinyt 725 huoltajaa. Huoltajat saattoivat myös lueteltujen asioiden lisäksi mainita muita asioita, joita he olivat etsineet koulun sivuilta ja näitä mainitsi 194 huoltajaa. Sivuilta oli etsitty työ- ja loma-aikoja (34 kpl), lukujärjestyksiä (27 kpl), yhteystietoja (10) ja koeaikatauluja (80 kpl). Etsimänsä tiedon ilmoitti useimmiten löytäneensä 60 % (n=1509), aina 26 % (n=663) ja toisinaan 11 % (n=289). Vain harvoin tiedon ilmoitti löytäneensä 65 vastaajaa ja ei koskaan 12 vastaajaa.

Huoltajien tyytyväisyys koulujen www-sivuihin oli keskiarvoltaan 1,9 siten, että se vaihteli 1,6-2,5 välillä. Mitä pienempi luku, sen paremmin etsittyjä tietoja oli sivuilta löytynyt. Sen koulun sivuihin, joihin oltiin kaikkein tyytyväisimpiä, oli kuitenkin vain 14 vastaajaa, joten asiasta ei voi vetää johtopäätöksiä. Huoltajien mielestä keskiarvoa paremmat sivut arvolla 1,8 oli Helsingellä, Hämeenkyllällä, Jokirannalla, Kilterillä, Martinlaaksolla, Ruusuvoorella ja Simonkyllällä.

Kysymykseen "kuinka koulun www-sivuja tulisi kehittää", vastasi 322 huoltajaa. Vastaajista 76 toivoi, että sivut olisivat paremmin ajan tasalla ja 46 toivoi, että erityisesti yhteystiedot tulisi olla kunnossa. Ajankohtaisista asioista tietoa toivoi 38 vastaajaa ja 11 vastaajaa ehdotti sivustoille lisättäväksi oppilaiden tekemää materiaalia ja 37 huoltajaa toivoi sivuille rakenteellisia parannuksia tai selkeyttä. Vantaan kaupungin www-sivut uudistetaan lähiaikoina. Kyselyä hyödynnettiin palautteen ja toiveiden saamiseksi kehittämistyötä varten. Kaikilta vastaajaryhmiltä kysyttiin, mitä asioita he olivat etsineet opetustoimen www-sivuilta ja kysymyksessä lueteltiin lista asioista joita sivuilla on. Lisäksi oli mahdollisuus vastata, että ei ole käynyt sivuilla ja antaa omia kommentteja sivuista.

Kaikki rehtorit olivat käyneet opetustoimen sivuilla ja 18 rehtoria oli löytänyt tarvitsemansa tiedon useimmiten ja yksi aina. Eniten rehtorit olivat etsineet yhteystietoja (15), aikatauluja (14), ajankohtaisia tiedotteita (14) ja yleistietoja kouluista (14). Seitsemäntoista rehtoria toivoi, että kaupungin uudesta ylläpitojärjestelmästä olisi hyötyä myös koulun www-sivujen tekemiseen.

Kaupungin www-sivut toimivat tiedonlähteenä myös opettajille. Vastaajista 71 % (n=199) ilmoitti käyneensä opetustoimen www-sivuilla. Yleisimmin opettajat olivat etsineet sieltä yhteystietoja (66 %, n=152), aikatauluja (59%, n=136), lomakkeita (54%, n=123) ja ajankohtaisia tiedotteita (42%, n=96). Suurin osa opettajista (66%, n=131) oli löytänyt etsimänsä tiedon opetustoimen sivuilta useimmiten ja neljännes (26 %, n=51) toisinaan. Toiveita uudistuksen suhteen oli noin neljäsosalla vastaajista (n=52). Osa vastauksista koski kuitenkin kaupungin intranetsivuja tai edu.vantaa.fi-sivustoa, joista ei tässä yhteydessä kyselyä. Näiltä osin vastauksia ei tässä yhteydessä käsitellä. Useassa avovastauksessa (n=28) toiveena oli selkeys, yksinkertaisuus ja helppokäyttöisyys. Myös hakutoiminnan osalta toivottiin parannusta (n=5). Kahdessa vastauksessa toivottiin kaikille kouluille yhtenäistä sivusto-mallia.

Huoltajista 72 % (n=2187) oli käynyt opetustoimen www-sivuilla. Heistä puolet (n=1495) oli etsinyt yhteystietoja ja 55 % (n=1680) aikatauluja. Neljännes (n=775) oli etsinyt ajankohtaisia tiedotteita. Useimmiten etsimänsä tiedon oli löytänyt 64 % (n=1427) ja aina 16 % (n=353). Toisinaan tiedon oli löytänyt 17 % (n=337), harvoin 2 % (n=51) ja ei koskaan 0,5 % (n=12). Tiedon löytämisestä koskeneeseen kysymykseen oli vastannut useampi huoltaja (2220) kun mitä ilmoitti käyneensä kyseisillä sivuilla (n=2187). Kyselyssä kerrottiin sivujen uudistamisesta ja pyydettiin kommentteja uudistuksessa huomioitavista asioista. Viitisensataa huoltajaa antoi tähän

kommenttinsa. Osa vastauksista käsitteli nykyisten sivujen toimimattomuutta ja osassa oli kehitysehdotuksia. Kaupungin sivujen hakukone on osoittautunut todella toimimattomaksi ja 67 vastaajaa kiinnitti asiaan huomiota. Sivuista toivottiin selkeitä ja 21 vastaajaa piti nykyisiä sivuja sekavina. Vastaukset luokitellaan tarkemmin ja ne otetaan huomioon sivujen uudistuksen suunnittelussa.

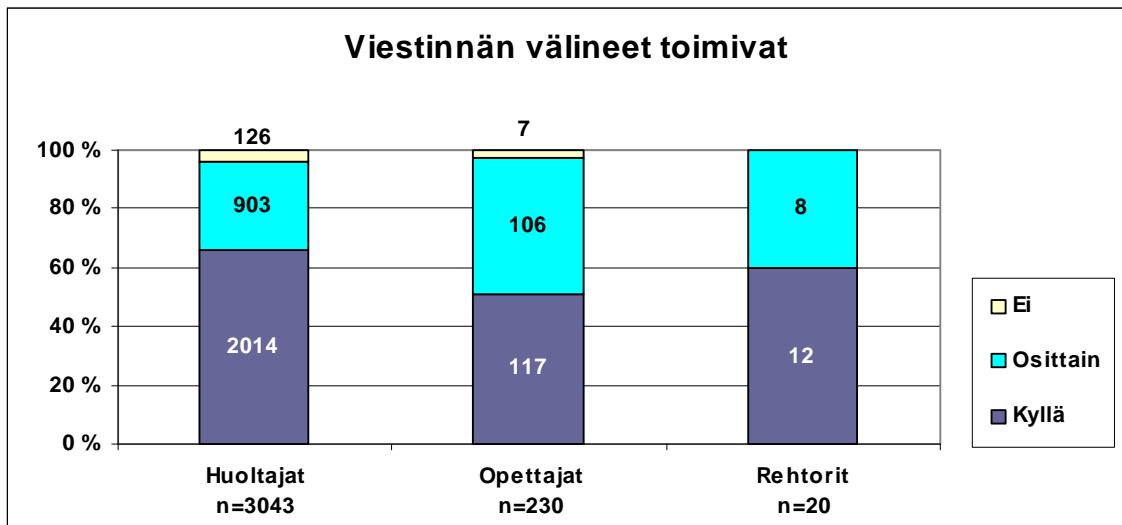
Koulujen www-sivut ovat kullakin koululla oman näköisensä ja niiden sisällöt ja ajantasaisuus vaihtelee paljon. Yhteisiä ohjeita tai suosituksia ei Vantaalla ole, kuten esimerkiksi Helsingissä ja joissain kommentteissa tällaisia toivottiin. Kaikilla kouluilla ei ole palstaa ajankohtaisille asioille ja monelta puuttuu palveluita kuten lomakkeita ja linkkejä yhteisille sivuille. Suurin osa huoltajista oli asioinut koulunsa www-sivulla ja etsinyt sieltä lähinnä yhteystietoja, perustietoja koulusta ja ajankohtaisia asioita. Etsityt tiedot olivat löytyneet pääosin hyvin, mutta avovastauksissa toivottiin parempaa ajantasaisuutta ja yhteystietojen löydettävyyttä. Kaupungin internetsivustojen ylläpitojärjestelmä uusitaan lähiaikoina ja kouluille tullaan tarjoamaan mahdollisuus sivujensa ylläpitoon uudella järjestelmällä. Samassa yhteydessä on tarkoitus laatia yhteinen malli koulujen sivupohjaksi. Kyselyssä saatiin palautetta myös opetustoimen sivujen suunnitteluun, sillä kaikki rehtorit, monet opettajat ja suurin osa huoltajista oli käynyt kyseisillä sivuilla.

10.10 Kodin ja koulun välisen viestinnän toimivuus ja tyytyväisyys viestintään

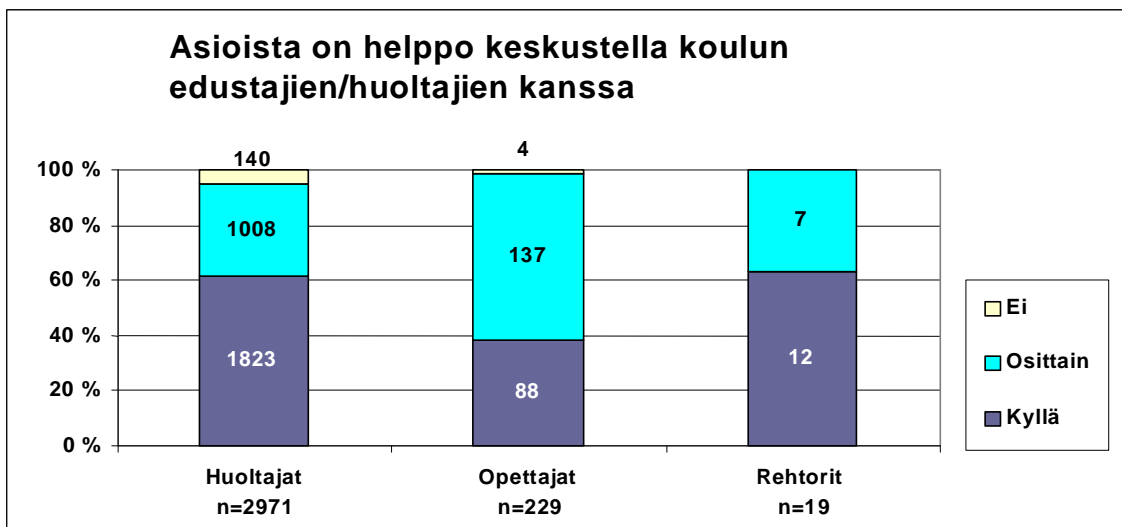
Kaikille eri vastaajaryhmille esitettiin väitteitä kodin ja koulun välisen viestinnän toimivuudesta ja kysyttiin, olivatko kyseiset asiat kunnossa. Kysymyksellä mitattiin yleistä tyytyväisyyttä kodin ja koulun välisen viestinnän edellytyksistä. Kyllä ja ei vaihtoehtojen lisäksi saattoi valita myös vaihtoehdon "osittain kunnossa", sillä kun viestintää on useiden eri henkilöiden välillä, saattaa osa kontakteista toimia hyvinkin samaan aikaan kun joku toinen yhteys ei toimi lainkaan. Vastaukset lienee ymmärrettävä siten, että yksikin negatiivinen kokemus saattoi tuottaa vastauksen keskimmäiseen "osin kunnossa" -vaihtoehtoon. Täten huomio kannattaa kiinnittää erityisesti myönteisiin ja kielteisiin vastauksiin.

Kaikki rehtorit (n=20) kokivat olevansa kiinnostuneita huoltajien mielipiteistä. Kolme neljästä piti kokemuksia huoltajien toiminnasta positiivisina ja neljännes osin positiivisina. Kodin ja koulun kasvatusvastuut ja -roolit eivät rehtoreiden mielestä ole täysin selkeitä, sillä 90 % ilmoitti, että asia on tältä osin vain osittain kunnossa. Pelisäännöt ovat 60 %:n mielestä selkeät ja 40 %:n mielestä osin selkeät ja samoin on viestinnän välineiden toimivuuden kanssa. Puolet koki, että heidän ja huoltajien välillä on hyvä luottamus ja keskinäinen arvostus ja toinen puoli oli sitä mieltä, että asia on osin kunnossa. Samoin puoliksi jakautuivat kommentit siitä, että huoltajat ovat kiinnostuneita oppilaan opiskelusta ja hyvinvoinnista ja 45 % koki, että huoltajat ovat kiinnostuneita koulun toiminnasta ja opetuksesta ja 55 %, että asia on osin kunnossa. Oppilasmäärä on sopiva 12 rehtorin mielestä ja osin sopiva seitsemän rehtorin mielestä. Vain kaksi rehtoria koki, että hänellä on riittävästi aikaa kodin ja koulun väliseen viestintään, yhdentoista mielestä asia oli

osin kunnossa ja seitsemän koki, että aikaa ei ole riittävästi. Asioista on helppo keskustella huoltajien kanssa yhdentoista rehtorin mielestä ja osin sen koki helpoksi yhdeksän rehtoria.

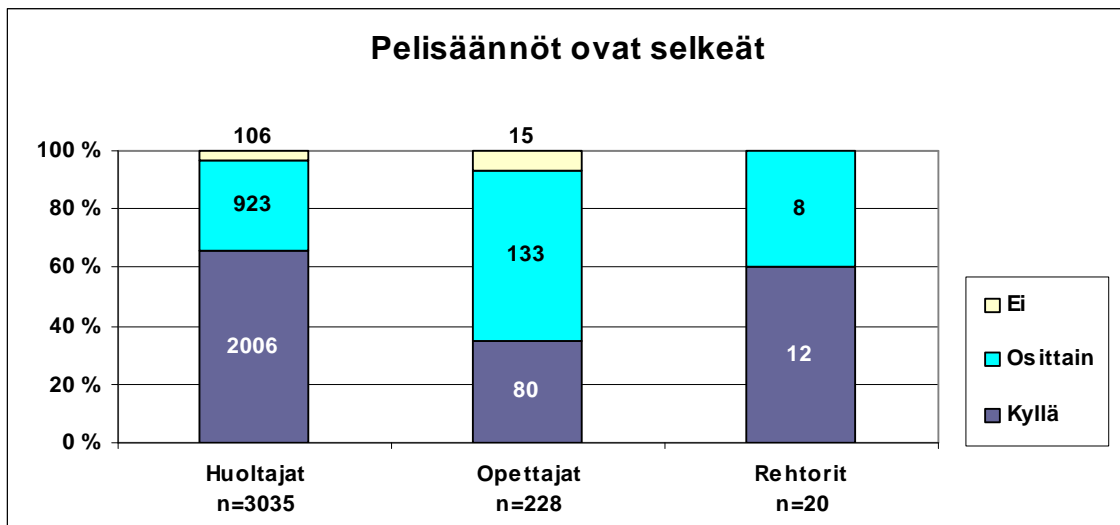
Taulukko 13. Eri vastaajaryhmien tyytyväisyys viestinnän välineisiin.

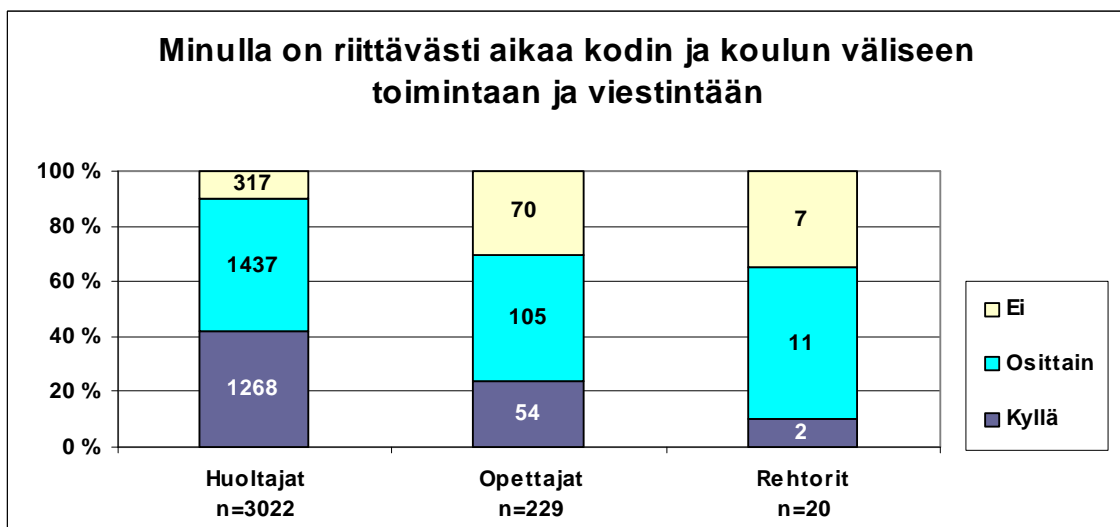
Taulukko 14. Eri vastaajaryhmien näkemykset keskinäisen keskustelun sujuvuudesta.

Parhaiten opettajien mielestä oli kunnossa heidän oma kiinnostuksensa huoltajien mielipiteistä: 76 % (n=175) koki, että asia on kunnossa ja loput (n=54), että asia on osin kunnossa. Suurin osa opettajista kertoi positiivisista kokemuksista huoltajien kanssa (61 %, n=140) ja vain prosentti (n=2) ilmoitti, että kokemukset eivät ole positiivisia. Opettajat kuitenkin kokivat, että huoltajat eivät ole kiinnostuneita koulun toiminnasta (83 %, n=189 ilmoitti asian olevan osin kunnossa) eivätkä oppilaan opiskelusta ja hyvinvoinnista (74 %, n=168 ilmoitti asian olevan osin kunnossa). Pelisäännöt olivat selkeät 35 % (n=80) mielestä, viestinnän välineet koki toimiviksi 51 % (n=117) opettajista ja 48 % (n=109) koki, että huoltajien ja opettajien välillä on hyvä luotta-

mus ja keskinäinen arvostus. Kodin ja koulun kasvatusvastuut ja -roolit ovat selkeitä vain kahdentoista prosentin (n=28) mielestä.

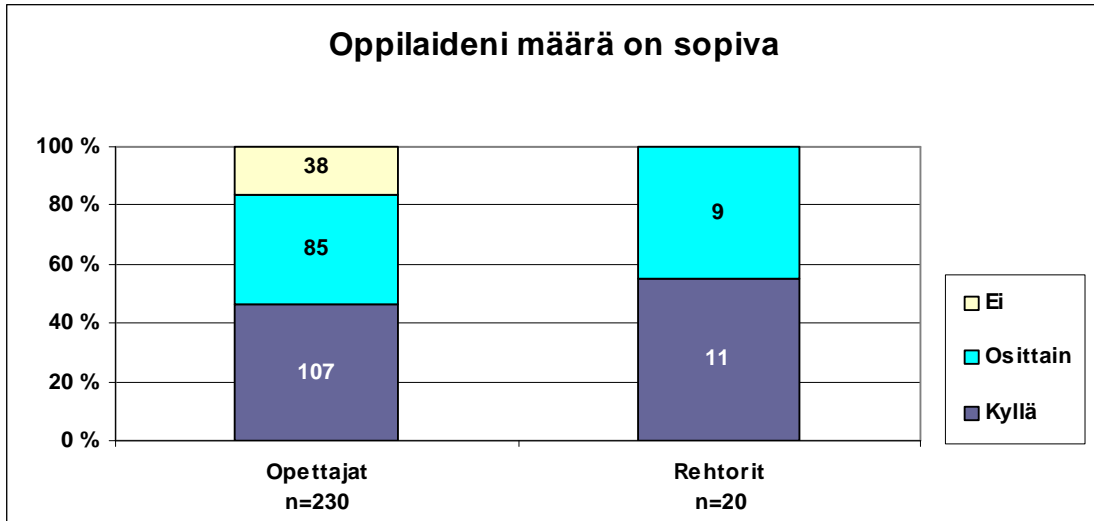

Taulukko 15. Eri vastaajaryhmien näkemykset pelisääntöjen selkeydestä.

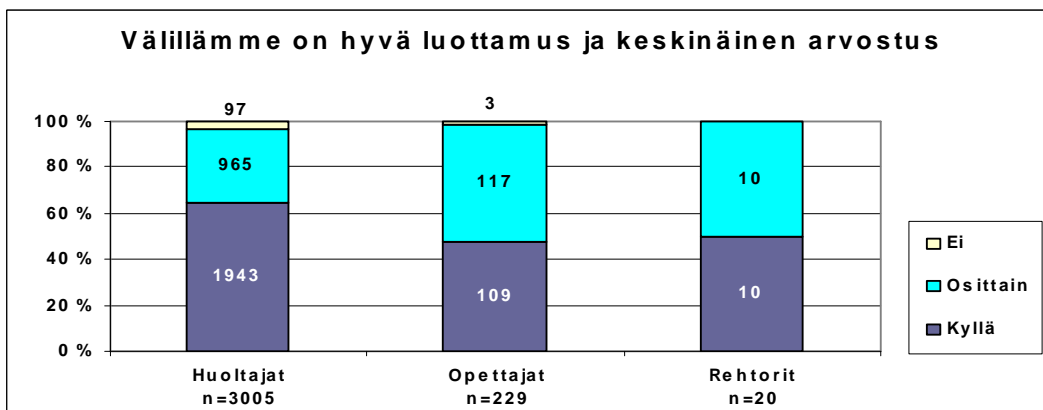
Taulukko 16. Eri vastaajaryhmien näkemykset ajan riittämisestä viestintään ja vuorovaikutukseen

Aikapula on selvästi opettajien ongelma, sillä vain 24 % (n=54) koki omaavansa riittävästi aikaa kodin ja koulun väliseen viestintään. Toisaalta 46 % (n=106) oli tyytyväisiä tämänhetkiseen oppilasmääräänsä ja vain 17 % (n=38) koki, että asia ei ole kunnossa. Tämä on mielenkiintoinen ilmiö aikana, kun julkisuudessa on laajasti keskusteltu peruskoulun luokkakokoasiasta ja esimerkiksi opetusministeriön tutkimuksessa joulukuussa 2008 todettiin, että Vantaalla on suurimmat luokkakoot kymmenen suurimman kunnan joukosta. Yläkoulussa Vantaalla keskimääräinen luokkakoko oli 18,42, Turussa 18,28, Helsingissä 17,68, Espoossa 17,06 ja Tampereella 16,97. (OPM, luokkakokotutkimus, 2008, Opetusministeriön verkkosivut)

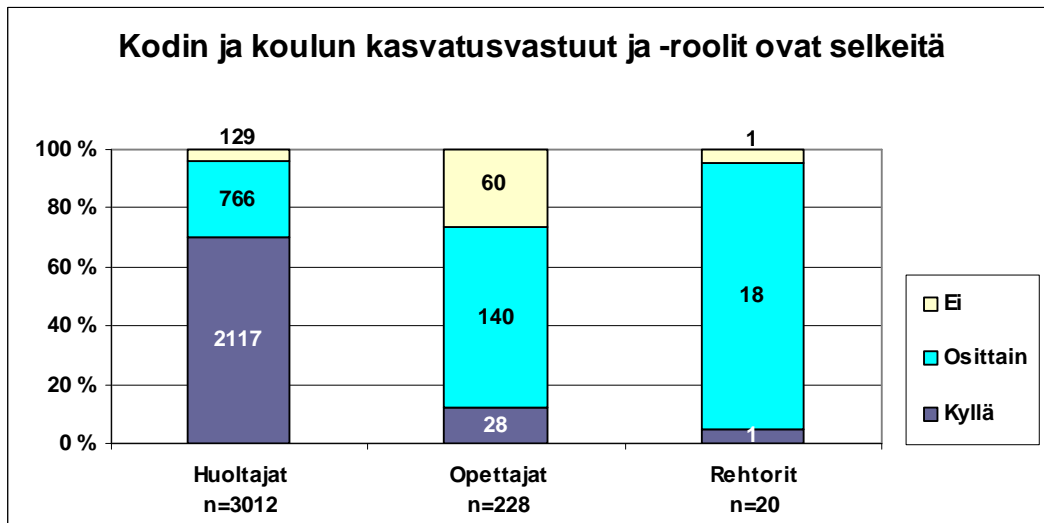

Taulukko 17. Opettajien ja rehtoreiden näkemykset oppilasmäärästä.

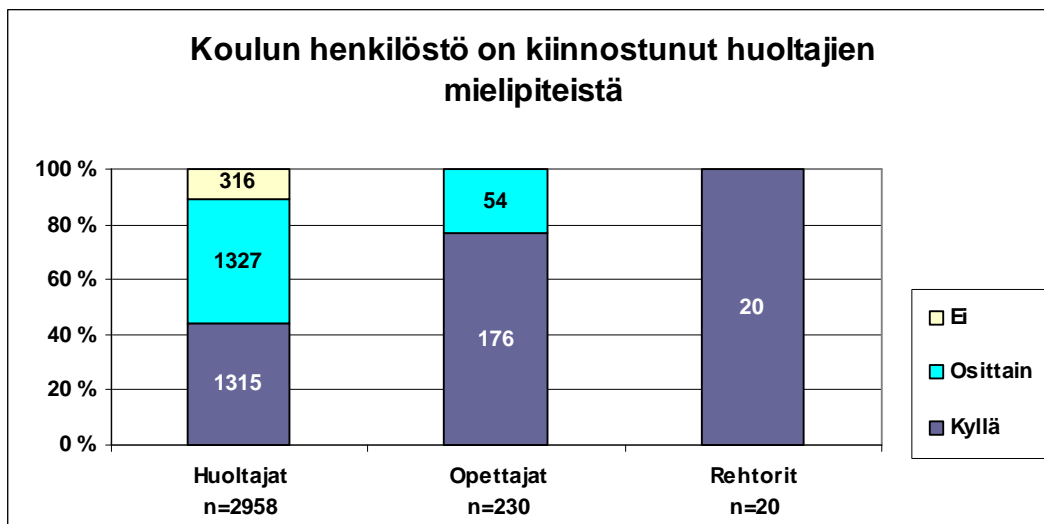
Lähes kaikki (n=2969) kyselyyn vastanneet huoltajat ilmoittivat olevansa kiinnostuneita lapsensa oppimisesta ja koulunkäynnistä ja osittain siitä kiinnostuneista oli kaksi prosenttia (n=72), viisi huoltajaa ilmoitti, että asia ei kiinnosta. Koulun toiminnasta ilmoitti olevansa kiinnostunut 68 % (n=2064) ja osin kiinnostunut 30 % (n=905). Suurin osa huoltajista (70 %, n=2118) koki, että kodin ja koulun kasvatusvastuut ovat selkeät ja osin tätä mieltä oli 25 % (n=766). Positiivisia kokemuksia koulun toiminnasta ilmoitti saaneensa 67 % (n=2019) ja kolme prosenttia (n=90) vastasi, että näin ei ole. Kuusikymmentäkuusi prosenttia huoltajista (n=2007) ilmoitti, että pelisäännöt ovat selkeät ja (n=2015) että viestinnän välineet toimivat. 106 huoltajaa ilmoitti, että pelisäännöt eivät ole selkeät ja 126 totesi, että viestinnän välineet eivät toimi. Kuusikymmentäviisi prosenttia (n=1944) huoltajista koki, että koulun ja perheen välillä on hyvä luottamus ja keskinäinen arvostus ja 32 % (n=965) koki, että näin on osittain. Vajaa puolet vastaajista (n=1286) koki, että itsellä on riittävästi aikaa kodin ja koulun väliseen toimintaan ja viestintään, joskin vain 10 % (n=317) ilmoitti, että näin ei ole. Asioista on helppo keskustella koulun edustajien kanssa 61 %:n (n=1824) mielestä. Koulun henkilöstö on kiinnostunut huoltajien mielipiteistä 45 %:n (n=1316) mielestä ja 10 % (n=316) koki, että näin ei ole.

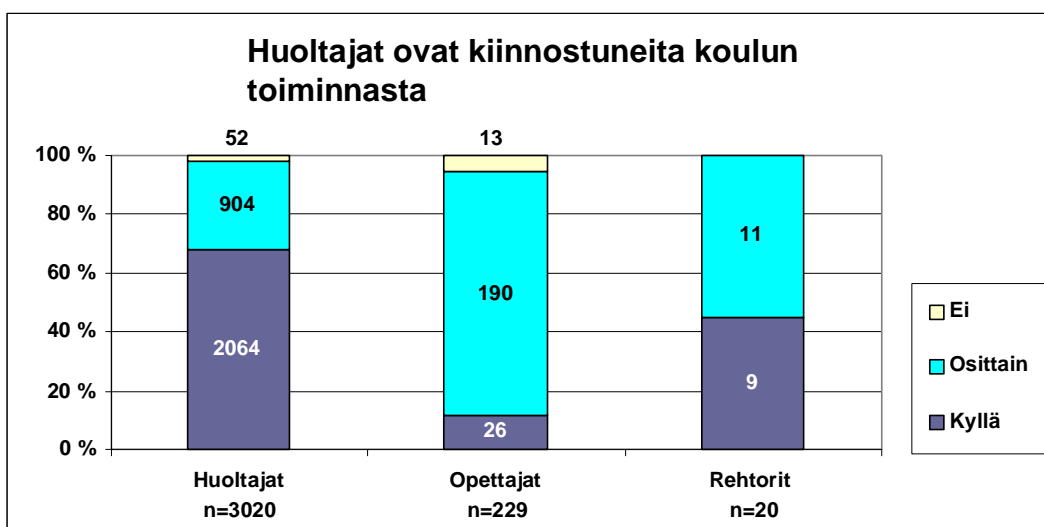
Taulukko 18. Eri vastaajaryhmien näkemykset keskinäisestä luottamuksesta ja arvostuksesta.

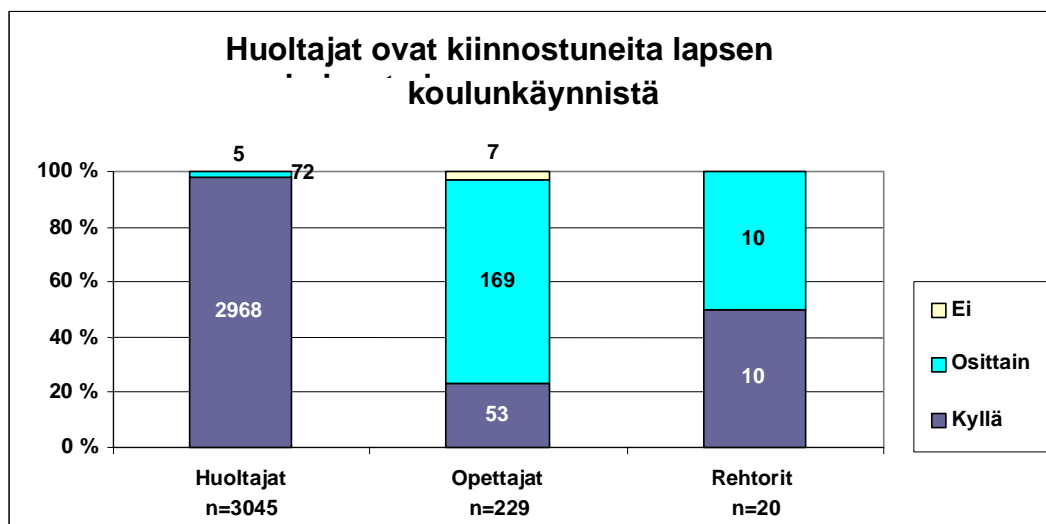
Taulukko 19. Eri vastaajaryhmien näkemykset kasvatusvastuiden ja -roolien selkeydestä.

Taulukko 20. Eri vastaajaryhmien näkemykset koulun kiinnostuksesta huoltajien mielipiteisiin.

Taulukko 21. Eri vastaajaryhmien näkemykset huoltajien kiinnostuksesta koulun toimintaa kohtaan..

Taulukko 22. Eri vastaajaryhmien näkemykset huoltajien kiinnostuksesta lapsensa koulunkäyntiä kohtaan.

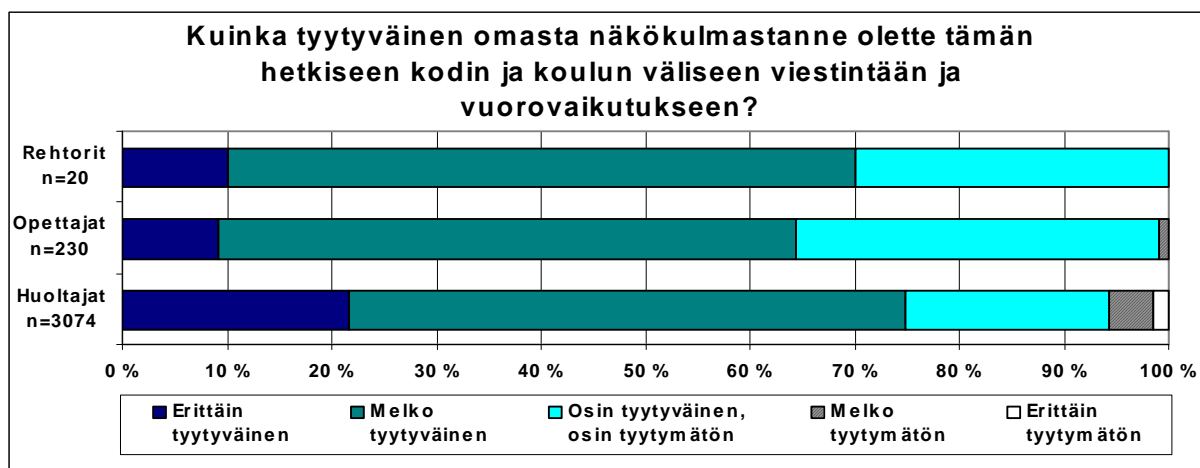
Huoltajat ja rehtorit olivat tyytyväisempiä viestinnän välineisiin opettajiin verrattuna, joskaan opettajatkään eivät olleet siihen tyytymättömiä. Erityisesti rehtorit ja huoltajat kokivat, että keskinäinen keskustelu sujuu hyvin ja asioista on helppo keskustella. Tyytyväisiä tähän oli vain nelisenkymmentä prosenttia opettajista, kun huoltajien ja rehtoreiden vastaava luku oli kuutisenkymmentä prosenttia. Huoltajat ja rehtorit kokivat kodin ja koulun väliset pelisäännöt selkeämmäksi kuin opettajat, joista alle 40 % oli sitä mieltä, että asia on kunnossa kun kuutisenkymmentä prosenttia sekä rehtoreista että huoltajista oli tällä kannalla. Erityisesti rehtorit ja opettajat kokivat, että heillä ei ole riittävästi aikaa kodin ja koulun väliseen viestintään ja huoltajistakin vain 40 % koki ajan riittävän. Toisaalta vain alle 40 % opettajista koki, että oppilasmäärä on sopiva ja rehtoreista puolet oli sitä mieltä. Vain 20 % opettajista piti oppilasmäärä sopimattomana ja loppujen mielestä asia oli osin sopiva. Huoltajat olivat opettajia ja rehtoreita tyytyväisempiä keskinäiseen luottamukseen ja arvostukseen kotien ja koulun välillä ja opettajien ja rehtoreiden näkemys asiasta oli erittäin yhteneväinen siten, että 40 % koki asian olevan kunnossa kun huoltajien osalta luku oli 60 %.

Huoltajat kokivat kodin ja koulun kasvatusvastuut ja roolit huomattavasti selkeämmäksi kuin opettajat ja rehtorit, sillä asia oli selkeä kahdelle kolmesta huoltajasta, yhdelle kymmenestä opettajasta ja vain yhdelle rehtorille. Kodit eivät siis pidä asiaa vastuiden selkeyttä ongelmana, mutta koulun väki kaipaisi asiaan kirkastamista. On kuitenkin mahdollista, että ne huoltajat, joihin koulun väki vastauksissaan viittaa, eivät vastanneet kyselyyn, sillä osittain selkeänä asiaa piti suurin osa koulunkin vastaajista. Keskinäistä kiinnostusta selvitetiin kolmesta näkökulmasta. Kyselyyn vastanneiden huoltajien ja koulun henkilöstön näkemykset koulun henkilöstön kiinnostuneisuudesta huoltajien mielipiteitä kohtaan ei kohdannut, sillä vain

40 % huoltajista koki, että koulun henkilöstö on kiinnostunut heidän mielipiteistään kun opettajista lähes 80 % ilmoitti olevansa kiinnostunut asiasta ja rehtoreista kaikki olivat sitä mieltä. Vastaavasti kyselyyn vastanneista huoltajista lähes 70 % ilmoitti olevansa kiinnostunut koulun toiminnasta, mutta koulun henkilöstön käsitykset asiasta olivat toisenlaisia, sillä opettajista vain kymmenisen prosenttia oli sitä mieltä ja rehtoreistakin vain nelisenkymmentä prosenttia koki, että huoltajat ovat kiinnostuneita koulun toiminnasta. Kyselyyn vastanneista huoltajista lähes kaikki ilmoittivat olevansa kiinnostuneita lapsensa koulunkäynnistä, mutta koulun henkilöstön käsitykset huoltajista yleensä ei olleet kovin saman suuntaisia, sillä vain 20 prosenttia opettajista koki, että näin on ja rehtoreistakin vain noin puolet. Vastauksen perusteella voi todeta, että rehtoreiden ja opettajien mielessä lienee vastatessa voimakkaasti olleet ne perheet ja huoltajat, joiden kanssa he ovat kokeneet erityisiä haasteita yhteistyössä, sillä onhan selvää, että kukaan rehtori tai opettaja ei ole voinut tällaisilta kokemuksilta välttyä. Samanaikaisesti vastaajina on ollut runsaasti huoltajia, joilla kokemukset toiminnasta koulun kanssa on ollut vain tai lähes ainoastaan myönteisiä. Täten vastausten ristiriita ei ole yllättävä eikä huolestuttava. Huolestuttava on toki ilmiöstä, että huoltajissa oli viisi vastaajaa, jotka ilmoittivat, että eivät ole kiinnostuneita lapsensa koulunkäynnistä ja vastaamattomissa heitä on varmasti enemmän.

10.11 Yleinen tyytyväisyys viestintään ja vuorovaikutukseen ja tiedonsaannin riittävyys

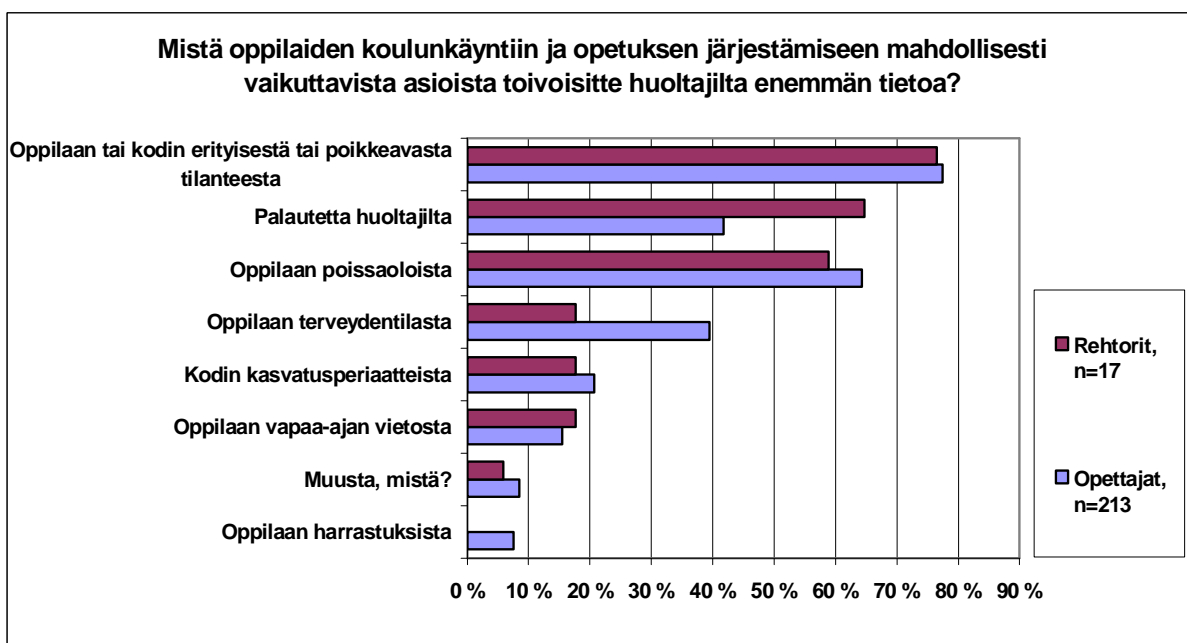
Kaksitoista (60 %) rehtoria oli omasta näkökulmastaan melko tyytyväinen tämän hetkiseen kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen. Osin tyytyväinen mutta osin tyytymätön siihen oli kuusi rehtoria ja erittäin tyytyväinen kaksi rehtoria. Yli puolet opettajista (55 %, n=127) oli omasta näkökulmastaan asiaan melko tyytyväinen ja erittäin tyytyväinen siihen oli 9 % (n=21) ja osin tyytyväisiä ja osin tyytymättömiä 35 % (n=80). Melko tyytymätön ilmoitti olevansa kaksi henkilöä ja erittäin tyytymätön ei ollut kukaan. Huoltajista melko tyytyväinen viestintään oli 53 % (n=1634), erittäin tyytyväinen 22 % (n=664) ja osin tyytyväinen ja osin tyytymätön 20 % (n=600). Melko tyytymättömiä oli 4 % (n=129) ja erittäin tyytymättömiä 1,5% (n=45).

Taulukko 23. Eri vastaajaryhmien tyytyväisyys kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen.

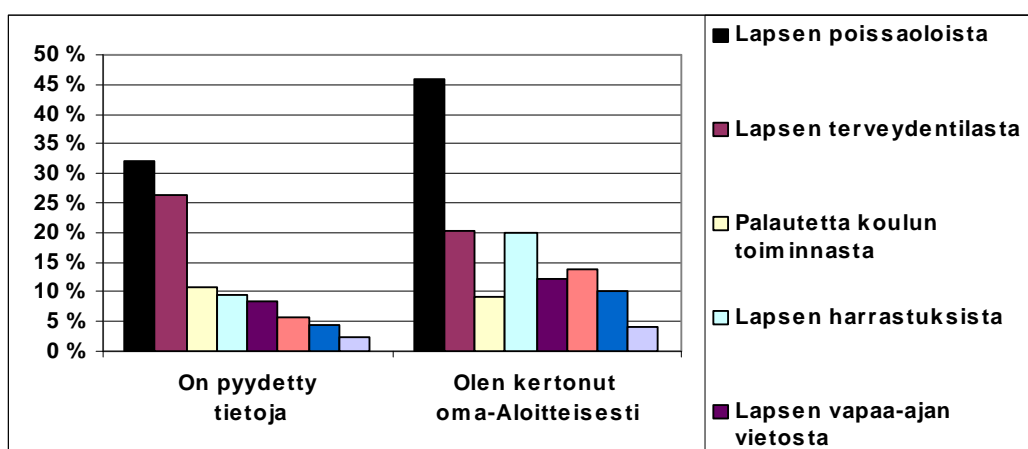
Seitsemäntoista rehtoria koki saavansa tällä hetkellä huoltajilta riittävästi tietoa oppilaiden koulunkäyntiin tai opetuksen järjestämiseen vaikuttavista asioista ja kolme koki, että tieto ei ole riittävää. Kun asiaa tarkennettiin kysymällä, mistä oppilaiden koulunkäyntiin ja opetuksen järjestämiseen mahdollisesti vaikuttavista asioista toivoisitte huoltajilta enemmän tietoa, vastasi kysymykseen 17 rehtoria, vaikka edellisessä kohdassa vain kolme oli ilmoittanut, että tieto ei ole riittävää. Eniten tietoa kaivattiin oppilaan tai kodin erityisestä tai poikkeavasta tilanteesta (13 kpl). Palautetta huoltajilta kaipasi 11 rehtoria ja tietoa oppilaiden poissaoloista 10 rehtoria. Lisäksi tietoa kaivattiin oppilaan vapaa-ajan vietosta (3 kpl), oppilaan terveydentilasta (3 kpl) ja kodin kasvatusperiaatteista (3 kpl).

Opettajista 55 % (n=123) koki saavansa tällä hetkellä huoltajilta riittävästi tietoa oppilaiden koulunkäyntiin ja opetuksen järjestämiseen vaikuttavista asioista ja 45 % (n=102) koki, että tieto ei ollut riittävää. Osa niistäkin, jotka kokivat saavansa riittävästi tietoa totesi, että he haluaisivat lisää tietoa joistain asioista (212). Eniten tietoa kaivattiin oppilaan tai kodin erityisestä tai poikkeavasta tilanteesta (78 %, n=165) ja toiseksi eniten oppilaan poissaoloista (64 %, n=136). Oppilaan terveydentilasta lisää tietoa kaipasi 40 % (n=84) ja oppilaan vapaa-ajan vietosta 16 % (n=33). Palautetta huoltajilta kaipasi 40 % (n=89). Tämän lisäksi 18 opettajaa toivoi tietoja muun muassa mahdollisista oppimisvaikeuksista, oppilaan tulevaisuuden suunnitelmista sekä läksyjen teosta.

Taulukko 24. Opettajien ja rehtoreiden näkemykset asioista, joista he tarvitsisivat enemmän tietoa.

Huoltajille sama kysymys asetettiin toisin päin ja heiltä kysyttiin onko heiltä pyydetty tietoa tai ovatko he oma-aloitteisesti kertoneet lapsen koulunkäyntiin tai opetuksen järjestämiseen mahdollisesti vaikuttavista asioista koululle. Huoltajat ilmoittivat antaneensa tietoja koululle lapsen poissaoloista: pyydettyä 32 % (n=968) ja oma-aloitteisesti 46 % (n=1377). Lapsen terveydentilasta tietoa pyydettyä oli antanut 26 % (n=767) ja oma-aloitteisesti 20 % (n=594), mutta pyydettyä sitä ei ollut antanut kuusi henkilöä. Lapsen tai perheen erityisestä tai poikkeavasta tilanteesta tietoa koululle oli oma-aloitteisesti antanut 6 % (n=157), pyydettyä 14 % (n=384) ja viisi ilmoitti, että ei ole pyydettyä ko. tietoa antanut. Suurimpaan osaan kysymyksistä lapsen poissaoloja lukuun ottamatta, huoltajat ilmoittivat, että heiltä ei ole asiasta kysytty (53-86 %, n= 1555-2420).

Taulukko 25. Mistä asioista huoltajilta oli pyydetty tietoa ja mistä he olivat antaneet sitä oma-aloitteisesti.

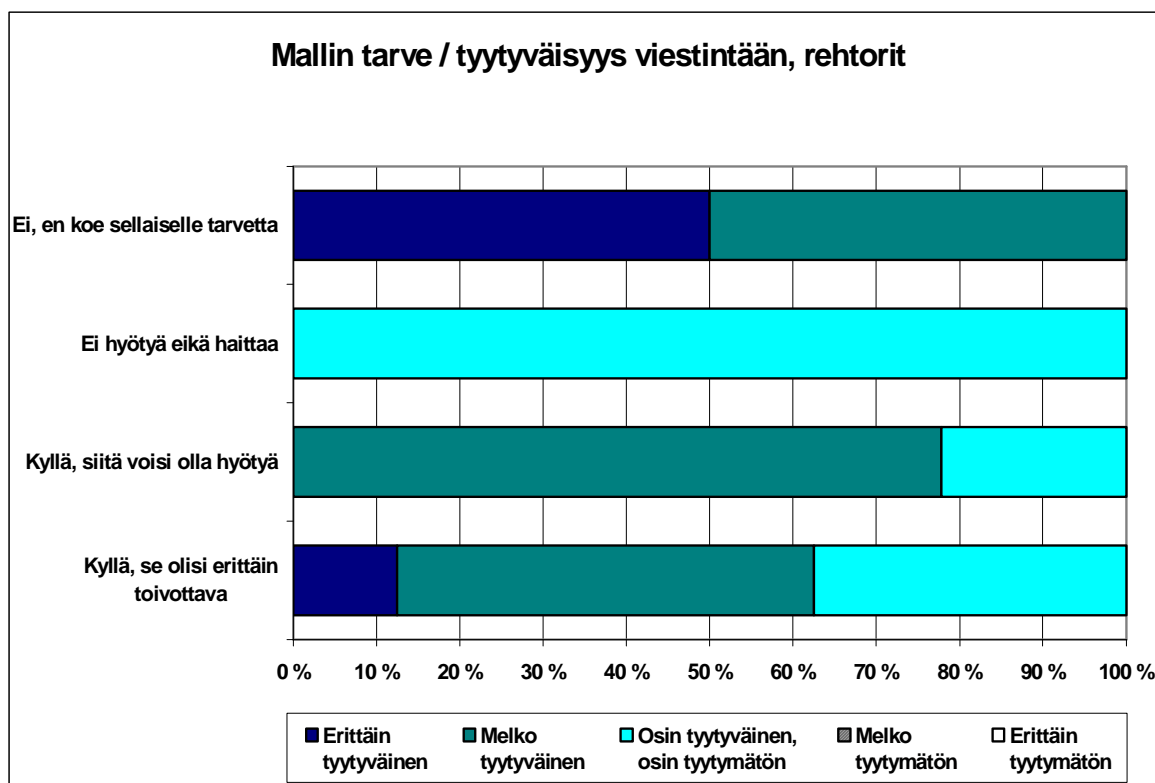
Lisäksi huoltajat saivat ilmoittaa muita asioita, joista he olivat antaneet tietoja tai joita heiltä oli koulusta kysytty. Muun asian ilmoitti 120 huoltajaa, mutta kysymyksessä ei eritelty oliko tieto annettu oma aloitteisesti vai kysyttäessä. Tällaisina asioina mainittiin muun muassa kiusaamista-paukset (10 kpl), terveyteen tai erityisopetukseen liittyvät asiat (35 kpl), kavereihin, opetuksen tasoon, yhteydenpidon niukkuuteen, lapsen käyttäytymiseen, koulumatkoihin ja sen sellaisiin liittyvät asiat. Eräs huoltaja mainitsi tämän kyselyn olleen ensimmäinen kerta kun häneen ollaan koulusta oltu missään yhteydessä.

Kaikki vastaajaryhmät olivat melko tyytyväisiä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen. Tyytyväisimpiä siihen olivat huoltajat ja tyytymättömmämpiä opettajat, mutta huoltajien keskuudessa hajontaa oli eniten. Sekä rehtorit että opettajat toivoivat saavansa enemmän tietoa silloin, jos oppilaan kodissa on jokin poikkeuksellinen tilanne, joka vaikuttaa oppilaan koulunkäyntiin sekä oppilaan poissaoloista. Palautetta huoltajilta toivoivat erityisesti rehtorit. Eniten huoltajilta on pyydetty tietoa lapsen poissaoloista ja lapsen terveydentilasta ja näistä he ovat antaneet tietoa koululle myös oma-aloitteisesti. Neljännekseltä huoltajista on pyydetty tietoa lapsen terveydentilasta ja oletettavaa on, että huoltajat ovat mieltäneet kysymyksen koskemaan seitsemännellä luokalla palautettavaa terveystietolomaketta, joka toimitetaan terveydenhoitajalle, ei siis koulun henkilökunnalle. Suurimpaan osaan vastauksista huoltajat ilmoittivat, että koulu ei ole kysynyt heiltä tietoa, mutta muutamassa vastauksessa kerrottiin koulun pyytäneen jotain tietoa, jota he eivät kouluille syystä tai toisesta ole antaneet.

10.12 Kodin ja koulun välisen viestinnän mallin tarve

Kyselyn perusteella on tarkoitus luoda Vantaalle yhteinen malli kodin ja koulun välisen viestinnän hoitamiseksi siten, että sitä voitaisiin käyttää myös uuden henkilöstön perehdyttämisessä. Vastaajaryhmiltä selvitettiin, minkälaisesta viestinnän mallista olisi hyötyä ja mitä siinä tulisi huomioida.

Rehtorit kokivat, että mallista olisi hyötyä: yhdeksän rehtoria vastasi, että mallista voisi olla hyötyä ja kahdeksan, että se olisi erittäin toivottava. Yhden rehtorin mielestä mallista ei ole hyötyä eikä haittaa ja kaksi ilmoitti, että ei koe mallille tarvetta. Tutkimuksen perusteella kaikkein tyytyväisimmät huoltajat olivat niissä kahdessa koulussa, jossa rehtori ei kokenut mallille tarvetta. Tämä on täysin ymmärrettävää, sillä malleja tai ohjeita ei yleensäkaan kaivata silloin, kun asiat hoituvat muutenkin hyvin.

Taulukko 26. Rehtoreiden tarve viestinnän mallille suhteessa siihen, kuinka tyytyväisiä he olivat kodin ja koulun väliseen viestintään

Rehtoreilla oli myös joitain ehdotuksia siitä, mitä mallin rakentamisessa kannattaisi huomioida tai vinkkejä hyvistä käytännöistä. Eräs rehtori toivoi yhteistä käytäntöä vanhempainvarteille, toinen kotisivuille ja yhteiset tiedotteet toivottiin saatavan käännettyinä ruotsiksi ja englanniksi. Wilman käyttö toivottiin mallissa huomioitavan, mutta kaikki rehtorit eivät kokeneet mallille tarvetta.

"Luokanvalvojan tehtäviin tulisi sisällyttää vanhempainvartit yhtenä keskeisenä kodin ja koulun välisenä viestintäkanavana kaikissa vantaalaisissa yläkouluissa. "Wilman" käyttöä tulisi mallissa painottaa."

"On tiettyjä asioita jotka voi tässä suhteessa määritellä yhteisesti. Osa kuitenkin liittyy kunkin koulun tilanteeseen ja toimintatapoihin."

"Toivoisin, että kaikki yhteiset tiedotteet ja materiaali julkaistaisiin myös englannin kielellä."

"Olisi kiva jos materiaalit/mallit joita kouluihin tehdään olisi saatavina mahdollisimman samanaikaisesti ruotsinkielisinä."

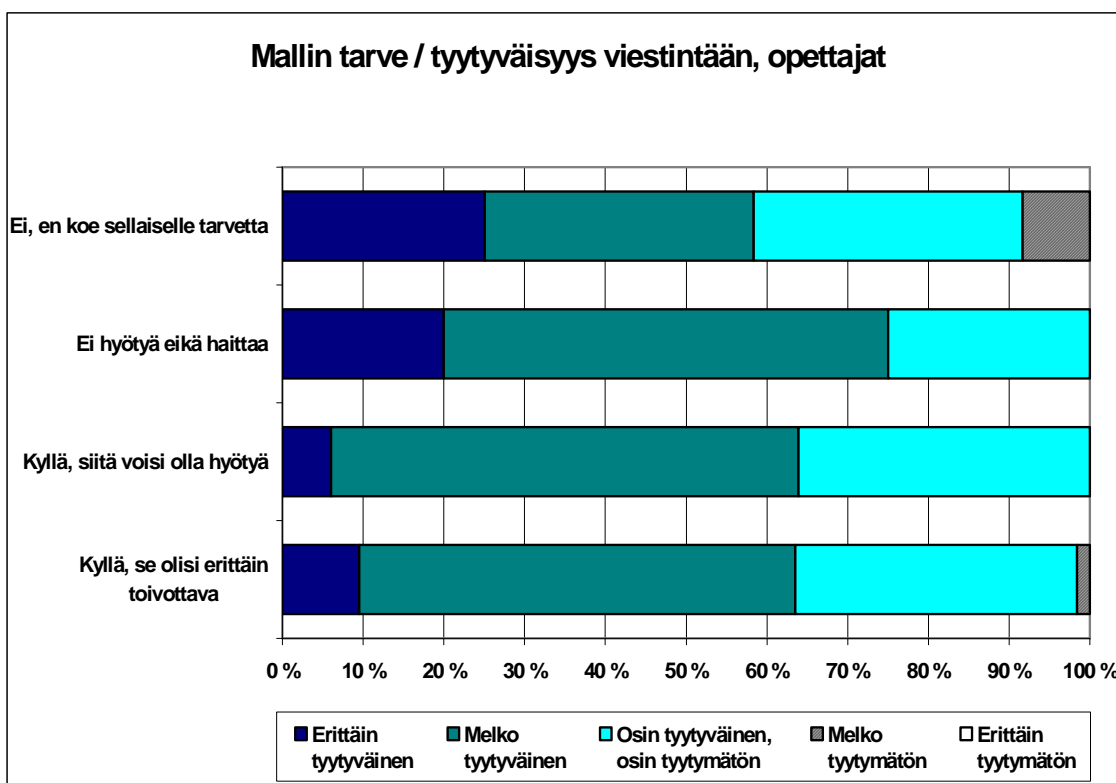
"Joka asiaan tehdään malleja, prosessikuvauksia ja strategioita. Kuvittelen, että ihmisten tulee osata ajatella ja toimia ilman mallia tms. Jos en osaa, niin sitten yritän seuraavalla kerralla paremmalla menestyksellä!"

"Koulujen kotisivuille tulisi olla yhteinen, toimiva järjestelmä."

"On hyvä, että apua viestintätilanteisiin on tarjolla ja että laajemmissa kriisi- tms. tilanteissa tiedotus on kaikissa Vantaan perusopetuksen kouluissa yhtenäistä."

Rehtoreista 17 koki, että olisi hyvä, jos koulun opettajilla olisi yhtenäinen käytäntö kodin ja koulun väliseen viestintään. Eri mieltä asiasta oli yksi rehtori ja kaksi rehtoria ei osannut sanoa, olisi-ko se hyvä vai ei.

Opettajat pitivät mallia tarpeellisenä. Yli puolet (58 %, n=133) opettajista koki, että yhteisestä kodin ja koulun välisestä mallista voisi olla hyötyä ja erittäin toivottavana sitä piti 28 % (n=63). Yhdeksän prosenttia (n=20) koki, että siitä ei olisi hyötyä eikä haittaa ja 5 % (12) ilmoitti, että ei koe sellaiselle tarvetta.

Taulukko 27. Opettajien tarve viestinnän mallille suhteessa siihen, kuinka tyytyväisiä he olivat kodin ja koulun väliseen viestintään

Noin neljäsosa opettajista (n=63) antoi kysymykseen myös sanallisia kommentteja. Useissa näissä (n=16) esitettiin, että malli ei saa olla liian sitova tai että sen tulee olla viitteellinen tai ohjeellinen. Samalla opettajien omalle luovuudelle, osaamisella ja tyylille toivottiin vapautta.

"Opettajat ovat erilaisia, jokainen tekee kuitenkin tiettyssä mielessä töitä persoonallaan eikä ehkä sovi siis kovin tiukkoihin yhteisiin raameihin, myös koulut ja niiden tarpeet ovat erilaisia - mallin pitäisi vähentää työn kuormittavuutta/riittämättömyyden tunnetta, ei lisätä sitä."

"Ohjeistus saisi olla kattava, muttei liian sitova."

"Yhteinen malli saattaa toimia, mutta vahvasti epäilen, että opettajan ammattitaidolle ei jätetä tarpeeksi tilaa vaan tulee taas kaikki samaan malliin pakottava vaatimuslista. Suurin ongelma ei suinkaan ole se, että viestintää ei OSATTAISI hoitaa vaan se, että siihen ei yksinkertaisesti ole aikaa. Luokanvalvojan palkkio on naurettavan pieni eikä YT-tunnitkaan vielä mitenkään riitä kaikkeen tarvittavaan. Tälläkin hetkellä minulla on luokka, josta neljällä on HOJKS-päätös, neljä muuta tarvitsee muuten vaan jatkuvia palaverieja ja yhteydenottoja kodin ja koulun välillä ja ainakaan viiden perheen vanhemmat eivät ymmärrä suomea enkä koskaan voi olla varma viestien perillemenosta."

Osa opettajista oli myös yhteistä mallia vastaan. Seitsemän opettajaa koki, että mallista ei ole hyötyä tai siitä voisi olla jopa haittaa ja perusteli vastauksensa muun muassa seuraavasti:

"Mielestäni yhteinen malli kangistaa toimintaa. Jokainen opettaja tekee yhteistyötä persoonallaan ja sitä myöten se vaikuttaa yhteistyöhönkin."

"Jokaisella opettajalla pitää olla oikeus valita itselleen parhaiten sopiva yhteydenpitotapa yhdessä eri huoltajien kanssa."

Muutamilla opettajilla (n=15) oli toiveita mallin suhteen. Siitä toivottiin mahdollisimman selkeää ja käytännönläheistä sekä yksinkertaista ja tiivistä. Mallissa toivottiin ohjeistettavan myös huoltajia ja toivottiin, että selkeästi määriteltäisiin eri välineiden soveltuvuus erilaisiin tilanteisiin ja muistutettiin, että luokanvalvojalle tulee aina muistaa kertoa, jos oppilaan huoltajaan on koulusta joku ollut yhteydessä ja että henkilökohtaisia kontakteja ei voi korvata sähköisillä välineillä. Siniharjun (2003) tutkimuksessa sekä vuonna 1984 että vuonna 1999, henkilökohtaiset keskustelut koettiin tärkeimmiksi yhteistyömuodoiksi (Siniharju 2003, 171). Useissa kommentteissa muistutettiin positiivisen palautteen tärkeydestä ja eräs opettaja ehdotti palkallista puhelinaikaa sekä matkapuhelinta. Toiveissa oli myös luokanvalvojan perehdytys tehtävänsä ja malliin toivottiin myös muun muassa ohjeita vastuiden jakoon, erilaisia lomakkeita ja selkeitä juridisia ohjeita:

"Ehkä voisi tuoda esille juridisia puolia, mitä voi sanoa tai mitä ei missään nimessä voi tehdä. Mikä on opettajan oikeusturva, entä huoltajien ja oppilaan. Jotain sellaista linjausta, mikä on selkeästi johdon, oppilashuoltoryhmän ja luokanvalvojan toimialaa. Mutta koulut ovat jo oppilaskooltaan erilaisia ja ehkä jotain ihan yleistä voidaan kaavoittaa kuten erilaisia menetelmiä tai kaavakkeita yhteydenpitoon. Luulen, että tämäkin on aika persoonallista ja koulun kulttuuriin liittyvää."

"Uuden opettajan on hyvä saada tietää, että sähköpostiviesti huoltajalle on julkinen asiakirja, jota voidaan käyttää (oikeudessa tai mediassa) opettajaa vastaan. Usein on selkeämpi soittaa, vaikka se voi viedä aikaa ja huoltaja voi olla hyvinkin ilkeä." (Toim. huom. sähköposti henkilöltä toiselle ei ole julkinen asiakirja)

"Olisi selkeät ohjeet siitä mistä kukin on vastuussa. LV hoitaa tämän, aineenopettaja tämän. Vastuiden selkeys olisi ensiarvoisen tärkeää."

"Kunhan on joustava ja voi tehdä olemassa olevan tarpeen mukaan. Opettajien omat kännykät helpottaisivat selvästi yhteydenpitoa. Kohtuutonta olettaa, että annetaan henk.koht. numeroita oppilaiden vanhempien käyttöön."

"Tiedottamisen ja kommunikoinnin tulee olla vuorovaikutteista eli myös huoltajia tulee sitouttaa sääntöihin."

"Muistaa positiivisen palautteen antaminen kotiväelle oppilaista."

"Wilma perustyökaluksi, jolla viestintä hoidetaan, samoin poissaolonselvitykset jne - silloin huoltajalla on vain yksi osoite, josta kaikki oppilaan asiat selviävät."

"Miten olisi opettajien palkallinen puhelinaika. Esim. 1h normiluokat ja 2h erityisluokat viikossa. Silloin voisi hoitaa kirjeenvaihtoakin jos puhelin ei soi. Voisi olla vaikka jonain aamuna klo 7-8. Voisi hoitaa kotoa omalla koulun kustantamalla liittymällä (On olemassa liittymiä, joista ei mene mitään maksua, jos niistä ei soiteta), tai koululta opettajien puhelimesta. ei tarvitsisi olla samaan aikaan kaikilla opettajilla."

"Luokanvalvojen perehdyttäminen työhönsä nimenomaan luokanvalvojana on erittäin tärkeää ENNEN KUIN hän saa luokkaa valvottavakseen."

"Olen aloittanut opettamisen vasta viime syksynä ja opetan vain muutaman tunnin viikossa, joten minulla ei oikein ollut valmiuksia vastata tähän kyselyyn. Koen kuitenkin yhteisen viestintämallin luomisen tärkeäksi ja positiiviseksi asiaksi. Hieno!"

"Haluaisin järkevöittää ja yksinkertaistaa toimintaani kuulemalla hyviksi koetuista käytänteistä."

Myös Wilmasta oli useita toiveita ja vinkkejä, mutta ne käsitellään Wilmaa koskevan kysymyksen kohdalla.

Huoltajilta ei kysytty, kokisivatko he viestinnän mallin tarpeelliseksi, mutta heiltä kysyttiin ehdotuksia mallin suhteen tai ehdotuksia hyviksi käytännöiksi ja tähän vastasi 658 huoltajaa. Kommenteista 280 käsitteli tavalla tai toisella Wilmaa ja 165 vastausta sisälsi kommentteja internetistä tai sähköpostista. Kysymystä olisi tullut avata hieman, sillä moni oletti, että suunnitteilla on uusi tekninen malli, joka tulisi korvaamaan Wilman tai nykyiset internet-sivustot.

Viitisenkymmentä huoltajaa toivoi edelleen paperitiedotteita, mutta osa toivoi, että ne tallennettaisiin myös koulun www-sivulle tai Wilmaan tai että ne lähetettäisiin sähköpostiin. Monessa kommentissa muistutettiin, että kaikilla ei ole mahdollisuutta tai halua käyttää internetiä, joten sen ei pidä olla ainoa kanava kodin ja koulun välillä. Useissa kommentteissa toivottiin, että Wilmaan tulevista viesteistä tulisi heräte sähköpostiin tai tekstiviestinä. Henkilökohtaisten tapaamisten ja/tai puhelinkeskustelujen tärkeyttä painotti 106 vastaajaa ja vanhempainiltoja tai yhteistyöpäiviä kommentoi 28 huoltajaa.

Mallissa toivottiin huomioitavan muun muassa tiedotuskäytäntöjä lapsen poissaolon varalle, yhtenäistä linjaa kaikille opettajille, selkeyttä välineiden käyttöön, rehtorin tiedotuskanavaa, www-sivujen formaattia ja opettajien aktiivisuutta viestintään. Henkilökohtaisten kontaktien tärkeydestä muistuttu 78 huoltajaa:

"Malli siitä, miten tiedotus toimii, kun lapsi on poissa koulusta esim. koepäivät ja koealueet.. ilmoittautumiset retkille ym. jos lapsi on poissa, seuraavan kerran tilanteeseen havahdutaan, kun loppuluokka on lähdössä bussiin. Opettaja vain toteaa, ettet ollut paikalla kun ilmoittautuminen oli, joten jää koululle"

"Kodin ja koulun välinen viestintä on täysin riippuvainen opettajasta. 7 luokkalaisellani on aktiivinen ja innostunut luokanvalvoja joka pitää tiiviisti yhteyttä. 9 luokkalaiseni on samassa koulussa, mutta hänen luokanvalvojansa ei viestitä millään lailla eikä pidä vanhempainiltoja eikä tapaamisia."

"Toivoisin, että koulun kaikki tiedot löytyisivät yhdestä ja samasta paikasta, vaikka Wilmasta. Nyt on joutunut sukkuloimaan Wilman ja Pedanetin kanssa."

"Mahdollisesti rehtorin sivut olisivat hyvä lisä. Voisi vapaamuotoisesti lähettää ideoita tai kommentteja, ja rehtorikin voisi niitä ajoittain Wilman sivuilla kysellä."

"Viestintä toimii parhaiten, kun tutustuu lapsen luokanvalvojaan henkilökohtaisesti ja etsii yhteisen sävelen kasvatuksen kulmakivistä. "

"Hyvä ja luonteva lähtökohta voisi olla luoda kunnan joka koululle selkeä www-sivuformaatti, joka tulisi rakenteeltaan ja sisällöltään vuosien varrella tutuksi ja pysyväksi foorumiksi kaikille käyttäjille."

"Esim Wilmaan jokaiselta opettajalta joku pieni info joka oppilaasta miten opiskelu edistyy KURSSIN KESKIPAIKKEILLA ja mitä pitäisi tehdä tai mihin panostaa jos on jotain erityistä."

"Koulun ja vanhempain avoin keskustelu "foorumi" olisi mielestäni hyödyllinen."

"Mallin tulee pitää sisällään henk.koht.tapaamiset opettajan kanssa ja nämä tulisi sisällyttää viestintämalliin."

"Koulun alkaessa pitäisi olla henkilökohtainen tapaaminen luokanvalvojan kanssa, jossa voisi kertoa omasta lapsestaan, sekä saada tietoa siitä millä tavoin yhteistyö kodin ja koulun välillä toimii. Nyt en ole ollut tietoinen tästä. En ole tiennyt, että koulun sivujen kautta on mahdollista lukea tiedotteita ym. Olen aiempaan lukuvuonna vanhempainillassa jättänyt luokanvalvojalle sähköpostiosoitteeni toivoen saavani tietoa kokeiden ajankohdista. Yhtään viestiä en ole saanut viime lukuvuotena, en myöskään tänä vuonna. Tuntuu oudolta kun lapsi käy joka päivä koulua, mutta ainut palaute on todistus, jonka lapsi saa."

Viestinnän laadusta, määrästä ja nopeudesta tuli useita kommentteja. Kommenteissa mainittiin alakoulun ja yläkoulun viestinnän eroista, viestinnän tärkeydestä etenkin koulunkäynnin ongelmien yhteydessä ja ihmeteltiin tiedottamisen vähäisyyttä. Lisäksi toivottiin positiivista palautetta ja tietoa vanhempainyhdistyksestä, opintomenestyksestä ja poissaoloista. Vanhempainilloista toivottiin vuorovaikutteisimpia ja suunnitellumpia.

"Alaluokilta siirryttäessä vanhemmat ovat tottuneet (ainakin aktiiviset vanhemmat) siihen, että luokka ja opettajat sekä rehtori ovat paljon yhteydessä. Oma opettaja opettaa montaa ainetta ja osaa kertoa oppilaasta ainekohtaisesti vahvuuksista ja heikkouksista. Viestit kotiin myös tulevat hyvin aktiivisesti pienemmistäkin kerrottavista. Yläkoulun puolella muutos on huikea, koska aineopettajia on niin paljon ja tietoa ei saakaan enää vanhempainilloissa samassa määrin luokanvalvojalta. Vanhempien kiinnostus ei ole vähentynyt, tai se ei ainakaan saisi olla vähentynyt - päinvastoin. Erityisesti yläkoulun ensimmäisellä luokalla (6. tai 7.) pitäisi panostaa tähän murrosvaiheeseen enemmän. "

"Kotiin pitäisi nopeasti tulla viestiä, jos koulunkäynti alkaa tökkimään"

"Oleellista on tiedon kulku. Koulua, sen toimintaa ja koulussa tapahtuneet asiat on saatava kodin tietoon joko sähköisesti tai paperilla. Nyt tietoa tulee liian vähän."

"Olisi hyvä kiinnittää huomiota ylipäätään myös hyviin asioihin ja huomioida se, että suurin osa vanhemmista oikeasti huolehtii lapsistaan ja on asiantuntija oman lapsensa asioissa. Myös lapsia pitäisi kunnioittaa ja arvostaa enemmän varsinkin heitä itseään koskevilla asioissa".

"Opettajille on selkeästi resursoitu liian vähän aikaa yhteydenpitoon vanhempien kanssa. Koulusta tulee liian vähän tietoa poissaoloista ja opiskelijan opintomenestyksestä."

"Wilman kautta kerran kuussa tiedote jossa pohjalla rehtorin kuukausikatsaus koko koulun asioista ja lisänä luokanvalvojan katsaus oman luokan tilanteesta. Koulun omilla nettisivuilla enemmän ja tarkemmin tietoa ajankohtaisista tapahtumista, retkistä"

"Parempaa tiedotusta vanhempainyhdistyksestä. En ole saanut mistään tietoa ja olisin ollut kiinnostunut toiminnasta"

"Mera information till föräldrarna varifrån vi kan hitta informationen. Barnen får kanske informationen i skolan men den kommer inte fram till föräldrarna."

"Vanhempainilloissa voisi olla sellainen tilaisuus, jossa opettajilla olisi "avoin kynnyksetön vastaanotto", jolloin jokainen vanhempi voisi vaihtaa 2-4 minuuttia opettajan kanssa. Jossain esillä olisi tiedot Neiti Hakkarainen, tietotekniikan opettaja luokilla 7A,B; ja D sekä 8 B,C ja Y jne.. "

"7. luokkalaisen vanhempainkaupaksi enemmän kuin yhden oman luokan vanhempainillan, jotta voisi kuulla luokan kuulumisia, ja samalla tutustua luokkakavereiden vanhempiin. Samassa illassa voisi saada muilta aineopettajilta viestiä opiskeluiden sujumisesta, työrauhasta yms."

"Vanhempainilloista tehokkaita ja mietittyjä paketteja! "

"Aitoa vuorovaikutusta pienemmissä vanhempainilloissa, ei massatapahtumia."

Huoltajilla oli kerrottavanaan myös hyviä käytäntöjä toimivasta väliarvioinnista, jaksotiedotteesta ja molemminpuolisesta aktiivisuudesta. Toiveita esitettiin muun muassa opettajien matkapuhelimesta, keskustelupalstoista, molempien vanhempien tiedon saannin turvaamisesta, palautekanavasta ja interaktiivisesta työpöydästä.

"Väliarviointi on erinomainen; opettajat kirjoittavat rehellisiä ja suoria kommentteja oppilaasta. Vanhemmille ainoa keino tietää mitä koulussa tapahtuu oppilaan kotiin tuomien koetulosten lisäksi."

"Kännykkäviestintä on tehokkain. se tavoittaa vanhemmat aina. ja olisi hyvä jos kaikilla opettajilla olisi työn puolesta kännykät, koska sähköpostia ei kaikilla vanhemmilla ole käytössä."

"Sähköistä viestintää tulisi lisätä - myös koulun vanhempien keskustelupalstoja (käyttäjätunnuksellisia) voisi kokeilla."

"Koulussa pitäisi varmistaa, että molemmat vanhemmat saavat kaikki tiedotteet. Ei voi laskea sen varaan, että toinen vanhemmista välittäisi tiedot toiselle. Molempien vanhempien sähköpostiosoitteet pitäisi vaatia tiedotusta varten lukuvuoden alussa"

"Hämeenkylässä koulussa on käytössä koko koulun yhteinen jaksotiedote, jossa kerrotaan lyhyesti päättyneen jakson kuulumiset ja uuden jakson tulevat tapahtumat päivämäärineen. Se on mainio koko koulun yhteinen tiedotusväline, toki rajallinen, mutta kuitenkin parempi kuin ei mitään."

"Kodin ja koulun yhteistyöpäivien pitäisi noudattaa kaikissa kouluissa samaa linjaa (niiden pitäisi keskittyä nimenomaan kodin ja koulun yhteistyöhön, viime vuosina idea on ollut että vanhemmat istutetaan koulun penkille tutustumaan koulunkäyntiin)."

"Puhelin on parempi kuin paraskaan tietojärjestelmä. Tietojärjestelmiä ei kukaan säännöllisesti seuraa. On turha maksaa satoja tuhansia euroja tällaisiin tarpeettomiin palveluihin. Parempi palkata lisää henkilökuntaa niilläkin rahoilla."

"Sähköiset työpöytäratkaisut ovat monipuolisia. Kullekin luokalle olisi hyvä luoda oma työpöytä, jossa voisi sekä vanhemmat että koulun yhteyshenkilöt tuoda ajankohtaisia asioita esille. Olisi hyvä saada interaktiivisempi sähköinen toimintamalli. Nyt viestintä perustuu koulusta päin tulevaan viestintään, johon vanhemmat voivat ottaa kantaa. Oppilaille olisi hyvä luoda myös oma sähköinen kanava asioiden esille tuomiseen. Viestinnän ongelma on siinä, että usein kodin puolelta annettu kritiikki leimaa lapsen ko. opettajan silmissä (näin ovat useat vanhemmat todenneet). Opettaja saattaa myös luokassa kertoa kodin antamasta palautteesta muiden oppilaiden kuulleen negatiiviseen sävyyn. Vanhemmilla ja miksei oppilailakin kunkin jakson jälkeen (esim. valmiin sähköisen lomakkeen kautta) olisi hyvä olla nimeä palauttekanava opettajakohtaisen palautteen annolle, joka menisi koulun toiminnan laadusta vastaavalle. Ammattikorkeakouluilla on hyviä käytänteitä tällä alueella."

"Olen käyttänyt useampia tunteja yrittäessäni tavoittaa erästä koulun opettajaa eri numeroista - opettajainhuone, kanslisti, opettajan kännykkä. Minulla ei ollut silloin sähköpostia käytössäni. Asia jäi selvittämättä, koska en saanut ketään koululta kiinni."

"Vuorovaikutus toimii kun molemmat osapuolet on aktiivisia ja päävastuu nuoren hyvinvoinnista kuuluu meille vanhemmille. eli viestintäkin pelaa kun on itse aktiivinen"

"Vanhempien mielipiteitä ja kannanottoja voisi kysellä tämän kyselyn tyyppisellä nettikyselyllä usein ja pienissäkin asioista."

"Luokanvalvojalta viestiä esim. kerran kuukaudessa koteihin, miten kulunut kuukausi luokassa on sujunut...kun yläasteikäinen ei välttämättä kauheasti koulusta juttele, ainakaan omaaloitteisesti, niin olisi kiva tietää missä mennään noin yleisesti!"

Monet huoltajat kokivat, että viestinnän mallille olisi tarvetta ja siitä tuli joitain kommentteja.

"Hyvä tavoite. Toivon, että työ tehdään huolella, ajan kanssa, mutta että se lopulta toteutuu, eikä haudaudu muiden kiireiden alle."

"Tulee rakentaa malli miten kodin ja koulun välillä kommunikoidaan. Yleensä yhteyshenkilö on luokanvalvoja mutta jos tämä yhteys ei toimi, miten toimitaan näissä tapauksissa? Myös koulun tulee kriittisesti tutkia onko henkilökunta sisäistänyt informaatio- ja yhteydenpito velvollisuutensa. Kaikki vanhemmat eivät ole välillä pitämättömiä tai vaikeita vaan jättävät

yhteydenpidon hoitamatta. jotta koulussa oleva nuori ei joutuisi vaikeuksiin (ja tämä on todellista)."

"Opettajilla ei välttämättä ole keinoja eikä luonnetta saada asioita oikeille urille, joten tarkemmat linjaukset ja ohjaukset olisi paikallaan."

"Ainakin saman koulun sisällä eri opettajien toivoisi toimivan samojen periaatteiden mukaan. Pakollinen kuukausikirje opettajalta olisi hyvä elonmerkki."

Lähes kaikki rehtorit kokivat viestinnän mallin tarpeelliseksi. Ne rehtorit, jotka olivat kaikkein tyytyväisempiä kodin ja koulun väliseen viestintään, kokivat viestinnän mallin vähiten tarpeelliseksi. Ne opettajat, jotka olivat kaikkein tyytyväisempiä sekä tyytymättömämpiä kodin ja koulun väliseen viestintään, kokivat viestinnän mallille vähiten tarvetta. Huoltajilta ei mallin tarpeesta kysyty, mutta hyviä käytäntöjä ja ehdotuksia tuli noin kahdeltakymmeneltä prosentilta vastaajista. Ehdotuksia on huomioitu viestinnän mallissa, joka on liitteenä 1.

10.12 Loppukommentteja vastaajilta

Kaikilla vastaajaryhmillä oli vielä lopuksi mahdollisuus vapaisiin kommentteihin. Muutama rehtori antoi vielä lopuksi kommentin, ja ne on käsitelty ylempänä mallia koskevan kysymyksen yhteydessä.

Huoltajat olivat tyytyväisiä siihen, että heidän mielipidettään kysyttiin. Vaikka kysely oli pitkä, 688 huoltajaa halusi vielä lopuksi antaa kommentteja monista asioista. Itse kyselystä ei ollut erillistä kysymystä, mutta 80 vastaajaa otti siihen kantaa. Monissa vastauksissa oltiin tyytyväisiä siihen, että huoltajilta kysytään viestinnän toimivuudesta ja toivottiin, että kyselyllä on myös vaikutusta toimintaan. Eräät vastaajat olivat sitä mieltä, että kysely oli liian pitkä ja raskas tai kaikkiin vaihtoehtoihin ei ollut löytynyt oikeaa vastausvaihtoehtoa.

"Kiitos teille, että järjestätte näitä kyselyitä. Toivottavasti saatte näistä kehittämisideoita ja todella ryhdytte toimenpiteisiin. Kysymyshän on nuorten tulevaisuudesta ja juuri tämä yläaste aika on monelle käännekohta- hyvään/huonoon ja opettajilla on suuri merkitys nuorille"

"Hienoa että tällaisia kyselyitä järjestetään, toivottavasti niistä myös "otetaan opiksi"."

"This is a excellent survey and covers all the issues concerning my child's over all development and has given us a knowledge on the ways to acquire additional information too!"

"Tämä on hyvä tapa ottaa vanhemmat mukaan kehitystoimintaan. Onnea."

"Tack själv. Det är alltid roligt om man kan få vara med och påverka då något utvecklas. Hoppas de gemensamma svaren leder till positiva förändringar och ett ännu bättre samarbete mellan hemmen och skolan"

"Tämä kysely on ehdottomasti liian pitkä ja yksityiskohtainen!"

"Tämä kysely tuntui aika rasittavalta täyttää. Itse en ainakaan näin loppukeväästä muistanut mitä yhteydenottoja on tullut ja missä asiassa. Jotenkin loppui puhti sitten laittaa omia kommenttejakaan kovin paljon, kun varsinaiset kysymykset olivat niin rasittavia."

Kyselyä hyödynnettiin antamalla positiivista palautetta kouluille ja myös yksittäisille opettajille. Muutamat koulut saivat runsaastikin kiitosta. Positiivista palautetta ja/tai kiitoksia antoi 96 vastaajaa ja lisäksi Wilmaa kiiteltiin edelleen monissa vastauksissa.

"Olen ollut tyytyväinen kodin ja koulun yhteistyöhön lapsemme koko peruskouluajan. Nyt lapsemme on siirtymässä II asteen oppilaitokseen ja haluan KIITTÄÄ INNOSTUNEITA JA

AMMATTITAITOISIA OPETTAJIA JA OHJAAJIA SEKÄ KOULUN HALLINTOA lapsemme peruskoulutuksesta."

"Ainoa tyttäreni on nyt yhdeksännellä ja käynyt koulunsa Vantaan kouluissa. Yhteistyö on sujunut hyvin eri vaiheissa. Tarvittavaa informaatiota on tullut riittävästi tiedotteiden muodossa ja varmaan niiden kanssa on opettajilla suuri työ. Yläkoulussa vastuu siirtyy vähitellen oppilaalle eikä tietoa ole niin paljon enää kaivannut. Erityisen mukavia ovat olleet yläkoulun "koulupäivät", joissa tavannut muita vanhempia ja oppilaita. Tänä vuonna en päässyt työvuoron vuoksi, mutta 2 aiemmasta jäi hyvät muistot. Tässä on samalla hyvä tilaisuus esittää suuret kiitokset opetustoimelle hyvin järjestetystä opetuksen toteutuksesta. Hyvää Kevättä"

Opetuksen ja koulujen määrärahojen riittävydestä ja muun muassa luokkien liian suurista oppilasmääristä oli huolissaan 58 vastaajaa. Kouluruokailun laadusta tai määrästä oli useita kommentteja, kuten myös kouluterveydenhuollosta ja oppilashuollosta. Koulujen terveellisyys ja turvallisuus kiinnosti huoltajia, kuten myös kiusaaminen ja työrauhakysymykset. Lisäksi monessa vastauksessa toivottiin samoja asioita, mitä kyselyn aiemmissa kohdissa oli käynyt ilmi: nopeaa, rakentavaa ja aktiivista viestintää etenkin ongelmien ilmaantuessa, Wilman käytön laajentamista ja aktiivisempaa käyttöä, tutustumismahdollisuutta opettajiin ja nuorten itsensä huomioimista paremmin.

"On aivan mahtavaa, että meiltä vanhemmilta kysytään näitä asioita ja ylipäätään ollaan kiinnostuneita mitä me ajattelemme asioista. Lapsemme ovat tulevaisuuden työntekijöitä ja yhteistyö koulun ja kodin välillä on todella tärkeää. Lapseni luokanvalvoja on ollut aktiivinen yhteydenpidossa, kiitokset siitä. Koulukirjoja saisi olla enemmän henkilökohtaiseen käyttöön. Kaikki kirjat ovat kiertokirjoja ja oppilaat eivät saa tehdä mitään omia merkintöjään, toista oli omana kouluaikanani. Alleviivaukset ja värimerkinnot auttoivat ainakin minua muistamaan asioita. Vantaan kaupungilta lisää rahaa koulukirjoihin ja kouluruokailu kunniaan (jotain muuta kuin puuroa ja kiisseliä), perunaa ja vaikkapa nakkikastiketta ja salaattia! Kasvavat lapset tarvitsevat hyvän kouluruoan!"

Kritiikkiä sekä kehittämisehdotuksia tuli useista eri asioista, kuten viestinnän vähäisyydestä, negatiivisesta palautteesta ja positiivisen palautteen puutteesta, Wilman vähäisestä käytöstä ja niin edelleen. Kaikki palaute on toimitettu suoraan kullekin koululle otettavaksi huomioon niiden omassa kehittämistyössä, kuten kyselyssä luvattiin.

Opettajat antoivat jonkin verran (n=39) palautetta avokysymykseen: "Sana on vapaa". Vastaukset käsittelivät muun muassa taloudellisia seikkoja, johtamista, tilastointia, erityisopetusta ja vanhempien toimintaa ja useassa vastauksessa käsiteltiin itse kyselyä. Nämäkin vastaukset on toimitettu kullekin koululle sekä sivistysvirastoon käsiteltäviksi.

"En haluaisi että Vantaalle tulisi natsi-mallia, jossa kaikkine on pakko tehdä samalla tavalla. Kukin tekee asiat kuinka parhaakseen näkee. Maahanmuuttajavanhempien kanssa, joilla on vaikeuksia lukea ja ei ole tietokonetta, yhteydenotot on vaikeampia. Wilma on minulle hyvä kanava hoitaa yhteydenottoja. Kun vanhemmat kirjoittavat minulle, voin hyvin soittaa heille."
"Johtajien pitäisi jalkautua kouluihin katsomaan ja kuulemaan Erityisesti muutosten sekä korjausten edellä ja suunnittelua varten."
"Kiva kysely, toivottavasti tästä on hyötyä."
"Kodin ja koulun välisen yhteistyön hoitaminen vie luokanvalvojalta kohtuuttoman paljon aikaa ja siitä maksettava korvaus 1 viikkotunti on naurettavan vähän suureen työmäärään nähden. Luokkakoot ovat liian suuria ja luokilla on paljon ongelmatapauksia, joiden asioiden hoitaminen kuormittaa luokanvalvojia kohtuuttoman paljon."

10.13 Rehtoreiden tarve viestintäyksikön palveluille

Kyselyssä pyydettiin rehtoreilta palautetta sivistystoimen viestintäyksikön palveluista. Suurin osa rehtoreista (11 kpl) koki saaneensa viestintäyksiköstä paljon apua, viisi oli saanut erittäin paljon apua ja neljä jonkin verran. Jatkossa viestintäyksikön apua rehtorit kokivat tarvitsevansa kotitiedotteiden tekemisessä kriisi- ja erityistilanteissa (17 kpl), yhteistyön hoitamisessa median kanssa (15 kpl) ja koulun nettisivujen ongelmien ratkaisemisessa (8). Lisäksi kolme rehtoria toivoi kotitiedotemallien tekemistä ja kuusi viestintäkoulutuksen järjestämistä. Yksi rehtori totesi tiedottelevansa mieluiten itse.

10.14 Tyytyväisimmät vastaajat

Hyvien käytäntöjen löytämiseksi ne kysymykset, joissa mitattiin vastaajien tyytyväisyyttä, käytiin läpi kouluittain sekä opettajien että huoltajien vastausten osalta. Webropol-järjestelmä laski automaattisesti kysymyksille keskiarvon. Mitä pienempi keskiarvo kysymykseen tuli, sen tyytyväisempiä vastaajat olivat. Rehtorien vastauksia ei erikseen verrattu, koska kyseessä oli yksittäisen henkilön näkemys.

Tyytyväisyyttä kuvaavat mittarit	Tyytyväisyys henk.koht. kontakteihin rehtoreiden/huoltajien kanssa	Tyytyväisyys henk.koht. kontakteihin luokanvalvojen kanssa	Tyytyväisyys henk.koht. kontakteihin aineenopettajien/huoltajien kanssa	Tyytyväisyys Wilmaan	Tyytyväisyys vanhempiiniltoihin	Tyytyväisyys yhteistyöpäiviin	Tyytyväisyys luettelutuihin asioihin*	Tyytyväisyys kodin ja koulun väliseen viestintään
Huoltajat keskiarvot	1,8	1,5	3,8 **	1,8	1,9	1,8	1,3	2,1
Opettajat keskiarvot			1,7	1,9	2,2	1,7 60%***	1,6	2,3
Rehtorit keskiarvot	1,1			1,7	1,5	1,2 90%***	1,4	2,2

Taulukko 27. Tyytyväisyys viestintään vastaajaryhmittäin, keskiarvot

* Luetellut asiat ilmenevät kappaleessa 10.10

** Huoltajien kontaktien tyytyväisyyttä koskevassa kysymyksessä oli mahdollista vastata myös vaihtoehdot: En ole käynyt henkilökohtaisia keskusteluja, mutta minusta ne olisivat hyödyllisiä ja en ole käynyt henkilökohtaisia keskusteluja, enkä koe niitä tarpeellisiksi. Tämä vääristää keskiarvoa.

*** %-luku kuvaa keskiarvoa, kuinka moni ilmoitti, että koululla pidetään yhteistyöpäivä ja vastaaja koki sen hyödylliseksi.

Kysymysten asteikko oli erittäin tyytyväinen, melko tyytyväinen, osin tyytyväinen ja osin tyytymätön, melko tyytymätön ja erittäin tyytymätön. Jos kaikki vastaajat olisivat olleet erittäin tyytyväisiä, olisi keskiarvo ollut 1, melko tyytyväisiä 2, osin tyytyväisiä ja osin tyytymättömiä 3, melko tyytymättömiä 4 ja erittäin tyytymättömiä 5.

10.14.1 Tyytyväisimmät huoltajat

Huoltajien tyytyväisyys kouluittain vaihteli melko runsaasti. Tyytyväisimpiä kaiken kaikkiaan huoltajat olivat Veromäen ja Jokirannan sekä Hämeenkyllän, Kilterin ja Korson koulujen osalta.

Kilterin koulun oppilaiden huoltajat olivat keskimääräistä tyytyväisimpiä yhteistyöhön luokanvalvojien kanssa (ka 1,4), Wilmaan (ka 1,6), vanhempainiltoihin (ka 1,8), niihin asioihin joista kysyttiin, ovatko asiat kunnossa kodin ja koulun välillä (1,3) ja he olivat yleisesti tyytyväisimpiä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen (ka 1,9).

Jokirannan koulun (erityisopetuksen osaamiskeskus) oppilaiden huoltajat olivat erityisen tyytyväisiä yhteistyöhön luokanvalvojien (ka 1,4) sekä aineenopettajien (ka 2,7) kanssa. Lisäksi erityisen tyytyväisiä oltiin Wilmaan (ka 1,6) ja vanhempainiltoihin (ka 1,6).

Veromäen koulun (erityisopetuksen osaamiskeskus) oppilaiden huoltajat olivat erityisen tyytyväisiä yhteistyöhön luokanvalvojien (ka 1,1) sekä aineenopettajien (ka 2,1) kanssa. Lisäksi Veromäessä oltiin keskimääräistä tyytyväisempiä niihin asioihin joita kysyttiin, ovatko asiat kunnossa kodin ja koulun välillä (1,2) ja kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen yleensä (1,8).

Hämeenkyllän koulun oppilaiden huoltajat olivat erityisen tyytyväisiä Wilmaan (ka 1,5) sekä niihin asioihin joita kysyttiin, ovatko asiat kunnossa kodin ja koulun välillä (1,2) ja he olivat yleisesti tyytyväisimpiä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen (ka 1,8).

Korson koulun oppilaiden huoltajat olivat keskimääräistä tyytyväisimpiä kodin ja koulun yhteistyöpäivään (ka 1,5) ja sekä niihin asioihin joita kysyttiin, ovatko asiat kunnossa kodin ja koulun välillä (ka 1,3) sekä he olivat yleisesti tyytyväisimpiä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen (ka 1,9).

Vuorovaikutukseen rehtorin kanssa oltiin tyytyväisimpiä Martinlaakson (ka 1,4) ja Sotungin (ka 1,6) kouluissa ja yhteistyöhön luokanvalvojien kanssa Veromäen (ka 1,1), Jokirannan (ka 1,4), Kilterin (ka 1,4) ja Mikkolan (ka 1,4) kouluissa. Yhteistyö aineenopettajien kanssa oli melko vähäistä, mutta tyytyväisimpiä siihen oltiin Jokirannan (ka 2,7), Veromäen (ka 2,1), Vantaankosken (ka 3,3) sekä Vantaan kansainvälisen koulun (ka 3) osalta. Wilmaan oltiin tyytyväisimpiä Kilterissä (ka 1,6), Jokirannassa (ka 1,6) ja Hämeenkyllässä (ka 1,5) ja vanhempainiltoihin Martinlaak-

sossa (ka 1,8), Kilterissä (ka 1,8) ja Jokirannassa (ka 1,6). Yhteistyöpäivä koettiin mielekkäämmäksi Korson (ka 1,5), Peltolan (ka 1,6) ja Kartanonkosken (ka 1,5) kouluissa.

10.14.2 Tyytyväisimmät opettajat

Opettajien tyytyväisyyden suhteen ei ollut merkittäviä eroavaisuuksia koulujen kesken. Erityisopetuksen osaamiskeskuksissa sekä Länsimäen kouluissa oltiin kuitenkin keskimääräistä tyytyväisempiä, mutta näissä vastaajien määrä oli kovin pieni (n=2-5).

Jokirannan koulun opettajat kokivat henkilökohtaiset yhteydet huoltajiin keskimääräistä hyödyllisemmiksi (ka 1,1) ja he olivat keskimääräistä tyytyväisempiä vanhempainiltoihin (ka 1,8). He olivat keskimääräistä tyytyväisempiä niihin asioihin joista kysyttiin, ovatko asiat kunnossa kodin ja koulun välillä (ka 1,4) sekä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen yleensä (ka 1,8).

Veromäen koulun opettajat olivat keskimääräistä tyytyväisimpiä henkilökohtaisiin kontakteihin huoltajien kanssa (ka 1,2) ja Wilmaan (ka 1,5). Lisäksi he olivat keskimääräistä tyytyväisempiä niihin asioihin joista kysyttiin, ovatko asiat kunnossa kodin ja koulun välillä (ka 1,5) sekä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen yleensä (ka 1,5).

Henkilökohtaisiin kontakteihin huoltajien kanssa oltiin erittäin tyytyväisiä Simonkylän koulussa (ka 1,5), Länsimäessä (ka 1) ja Havukosken koulussa (ka 1,4). Yhteistyöpäivä koettiin kaikkein hyödyllisimmäksi Hakunilan (ka 1,1), Koivukylän (ka 1,1), Länsimäen (ka 1), Peltolan (ka 1,2) ja Ruusuvuoren (1,4) kouluissa. Vanhempainillat koettiin hyödyllisimmiksi Martinlaakson (ka 1,2) ja Simonkylän kouluissa (ka 1,6) sekä Jokirannan (ka 1,8) että Havukosken (ka 1,8) kouluissa.

Niiden asioiden joista kysyttiin, ovatko asiat kunnossa kodin ja koulun välillä, koettiin olevan parhaiten kunnossa Länsimäessä (ka 1,4), Jokirannassa (ka 1,4), Korsossa (ka 1,5) ja Veromäessä (ka 1,5). Tyytyväisimpiä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen oltiin Veromäen (ka 1,5) ja Jokirannan (ka 1,5) lisäksi Sotungissa (ka 2), Länsimäessä (ka 2) ja Hämeenkylässä (ka 2).

10.14.3 Tulosten syventäminen haastatteluilla

Miksi jotkut koulut saivat paremmat arviot kodin ja koulun välisestä viestinnästä? Aiheeseen syvennyttiin perehtymällä näiden koulujen tuloksiin tarkemmin ja haastatteleamalla näiden koulujen rehtoreita tai opettajia. Yksi haastattelu suoritettiin puhelimitse ja muut vastaukset saatiin kirjallisina.

Lähes kaikilta osin parhaat arvosanat saivat Jokirannan ja Veromäen koulut, mutta niitä ei otettu haastateltavaksi, koska ne ovat erityisopetuksen osaamiskeskuksia, joiden käytännöt poikkeavat huomattavasti yleisopetuksen kouluista. Näissä kouluissa toimitaan pitkälti luokanopettajajärjestelmässä ja erityisopetuksen opetusryhmien maksimikokoko on säädetty lailla pienemmäksi kuin yleisopetuksen ryhmien. Näissä kouluissa olisi toki voinut olla paljon hyviä käytäntöjä muille opittavaksi, mutta koska olosuhteet niissä ovat aivan toisenlaiset, ei niitä otettu erikseen tarkasteluun.

Mitään selkeää yhtä eroavuutta parhaat arvosanat saaneiden koulujen käytännön toimissa ei toisiin kouluihin verrattuna löytynyt. Eräs ominaispiirre näissä kuitenkin lienee yhteinen - asenne - se millainen ilmapiiri koulujen opettajainhuoneissa on ja millainen on rehtorin ja opettajien asenne huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä kohtaan. Tätä ei tutkimuksella kuitenkaan saatu selvitettyä, mutta se on aistittavissa sekä haastatteluissa että avovastauksissa. Sen lisäksi, että näissä kouluissa oli keskimääräistä enemmän tyytyväisiä vastaajia, oli niissä myös keskimääräistä vähemmän tyytymättömiä vastaajia.

Asenne näkyy esimerkiksi koulun internetsivuilla: *"Korson koulussa opetus ja kasvatustapahtuu myönteisessä ja rakentavassa hengessä yhteistyössä kotien kanssa. Kasvatuksessa ja opetuksessa huomioidaan oppilaiden yksilöllisyys."* Kilterin toiminta-ajatuksessa todetaan, että *"Kilterissä työskentelemme siten, meistä kehittyy yhteistyökykyisiä, oppimishaluisia ja vastuuntuntoisia ihmisiä. Suhtaudumme avoimesti ja rakentavasti ympäristöömme."* Hämeenkyllän koulun kotisivuilla todetaan, että *"Hämeenkyllän koulu on hyvää perusopetusta antava koulu, jossa vallitsee myönteinen oppimisen henki, ja pidetään tärkeänä, että koulussa on rauhallinen, turvallinen ilmapiiri, jossa jokainen voi keskittyä opiskeluun"* (Korson, Hämeenkyllän ja Kilterin koulujen www-sivut)

Korson koulu oli siitä poikkeuksellinen, että keskimääräistä tyytyväisempiä olivat sekä huoltajat että opettajat. Tyytyväisten määrä oli keskimääräistä suurempi ja lisäksi tyytymättömien määrä oli keskimääräistä pienempi. Kyselyssä oli lista asioita, joissa kysyttiin ovatko ko. asiat kunnossa kodin ja koulun välisessä yhteistyössä ja viestinnässä. Lisäksi kysyttiin, kuinka tyytyväinen vastaaja on tällä hetkellä kodin ja koulun väliseen viestintään yleensä. Molemmissa osioissa Korson koulun oppilaiden huoltajien ja opettajien vastaukset olivat keskimääräistä parempia. Lisäksi Korson koulun oppilaiden huoltajat olivat keskimääräistä tyytyväisimpiä kodin ja koulun yhteistyöpäivään.

Korson koulun johtamisjärjestelmä perustuu maalaisjärkeen ja laajaan vapausasteeseen. Rehtori Timo Rönqvist toteaa, että pakottaminen synnyttää vain vastarintaa ja mallit ja ohjeet rajoittavat toimintaa.

"Kun tehdään isoja malleja, jotka on kattavia, ne on sellaisia löysiä kompromisseja, mitkä rajoittaa heitä, jotka ovat asian onnistunut ratkaisemaan hyvin tai kohtuullisen hyvin. He joutuvat ottamaan takapakkia ja luopumaan omistaan. Mallit usein tasapäistää ja ne vievät p...e edellä puuhun." (Rönnqvist.)

Korsossa luokanvalvojat voivat valita, pitävätkö luokan vanhempainiltoja vai vanhempainvartteja. Moni opettaja on kokenut vanhempainvartit hyödyllisiksi ja päätyneet pitämään mieluummin niitä. Myös rehtori itse uskoo vanhempainvarttien hyödyllisyyteen.

"Yhteydenpito luontuu paljon paremmin sen jälkeen, kun on tavattu kasvotusten. Vanhempainvartiin käytetystä ajasta saa aika suuren hyödyn arkityöhön." (Rönnqvist.)

Korson koulukohtaisissa vanhempainilloissa puhujilla on käytettävissä vain viiden minuutin pituisia puheenvuoroja, rehtori mukaan lukien.

"Rehtorin tai muun puhujan yksinpuhelua jaksaa kuunnella muutaman minuutin ja sitten mielenkiinto herpaantuu. Kaikkein hyödyllisempiä ovat luokan omat vanhempainillat, jossa käydään läpi niitä asioita, jotka aidosti kiinnostavat huoltajia: ei visioita, strategioita tai muuta tingelitangelia." (Rönnqvist.)

Korsossa panostetaan perehdyttämiseen opettajien tehtäviin ja apua tarjotaan tarvitseville. Opettajien viHKosessa kehotetaan luokanvalvoja olemaan aktiivisesti yhteydessä koteihin etenkin jos poissaoloja kertyy huolestuttavasti tai, jos oppilaalle on tulossa nelonen.

"Opettajille tehdään koko vuoden kattava lista, missä on opettajien ja luokanvalvojen tehtävät jaksoittain. Ne on ohjeistettu sekä kirjallisesti että suullisesti. Ja sitä mukaa, kun tilanteita tulee. Opettajan tehtävät jakson alussa, aikana, lopussa, erityisopettajien tehtävistä, poissaoloista ja kaikesta mahdollisesta." (Rönnqvist)

Kilterin koulun oppilaiden huoltajat olivat keskimääräistä tyytyväisempiä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen. Listalla lueteltiin asioita ja kysyttiin ovatko ne kunnossa koulun välisessä yhteistyössä ja viestinnässä. Lisäksi kysyttiin, kuinka tyytyväinen on vastaaja on tällä hetkellä kodin ja koulun väliseen viestintään yleensä. Molemmissa osioissa Kilterin koulun oppilaiden huoltajien vastaukset olivat keskimääräistä parempia. Keskimääräistä tyytyväisempiä huoltajat olivat myös kommunikation luokanvalvojen kanssa, vanhempainiltoihin, koulun internetsivuihin sekä Wilmaan, joka on ollut koululla käytössä jo vuodesta 2004. Kyselyssä lueteltiin joukko koulun yleisiä periaatteita (kiusaamisen vastainen strategia, päihdestrategia, järjestyssäännöt jne.) ja tiedotteita erilaisista asioista (lukuvuosiedote, valinnaisainetiedote, kodin - ja koulun yhteistyötä koskevia tiedotteita jne.) ja kysyttiin, ovatko huoltajat saaneet niitä. Kilterin osalta huoltajat ilmoittivat saaneensa tietoa kyseisistä asioista sekä myös kyselyssä lueteltuja tiedotteita keskimääräistä enemmän.

Kilterin opettajat olivat kuitenkin keskimääräistä tyytymättömämpiä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen, mutta he kokivat yhteydet huoltajiin keskimääräistä hyödyllisimmiksi. Opettajat toimittivat keskimääräistä enemmän tiedotteita oppiaineistaan ja kokivat saavansa huoltajilta keskimääräistä enemmän tietoa oppilaiden koulunkäyntiin vaikuttavista asi-

oista. Opettajat myös halusivat keskimääräistä enemmän tietoa edellä mainituista asioista. Opettajat kokivat pelisäännöt kodin ja koulun välillä keskimääräistä selkeämmäksi ja viestinnän väli-
neet toimivammaksi. Kilterissä luokanvalvojat järjestävät keskimääräistä enemmän vanhempainiltoja sekä vanhempainvartteja. Opettajat toivoivat keskimääräistä useimmin, että kodin ja koulun väliseen viestintään olisi yhteinen malli.

Rehtori Ulla Tolonen kertoo, että Kilerissä on pitkät perinteet yhteistyöstä vanhempien kanssa ja työyhteisössä toisia tuetaan.

"Koulu osallistui aikanaan ns. Yhteisökasvatus- kokeiluun. Vanhemmat + kokeneemmat luokanvalvojat opastavat + "mentoroivat" uusia/nuorempia. Tiivis yhteistyö luokanvalvojien välillä; tehdään ja suunnitellaan asioita yhdessä. Ongelmatilanteissa myös toimitaan yhteistyössä eikä jätetä yksin selviytymään." (Tolonen 2009)

Vanhempainiltojen osalta Ulla Tolonen painottaa etukäteistiedottamisen ja valmistautumisen merkitystä.

"Luokkatasojen omiin tilaisuuksiin luokanvalvojat valmistautuvat huolella valitun aiheen puitteissa ts. niissä on selkeästi jo kutsussa tiedossa illan aihe; esim. 7. luokalla ns. arviointiin liittyvä ilta ensimmäisen jaksoarviointin jälkeen." (Tolonen).

Tämäntyyppisiä vanhempainiltoja, jotka pidetään jaksoarviointin tiimoilta, ei kyselyssä tullut esille, vaikka on toki mahdollista, että niitä muissakin kouluissa pidetään.

Rehtorin ilmoituksen mukaan Kilterissä vanhempainvartteja pidetään tärkeinä ja opettajat kokevat ne hyödyllisiksi. Kilterin opetussuunnitelmassa on yhteistyö kotien kanssa määritelty alkavaksi jo ennen koulun alkua siten, että kuudesluokkalaiset vanhempineen kutsutaan vierailemaan kouluun ja kotiin lähetetään tiedote koulun alkamiseen liittyvistä asioista. Lisäksi ensimmäisen kahden kouluviikon aikana uusien oppilaiden huoltajille järjestetään vanhempainilta, jossa huoltajat tutustuvat luokanvalvojiin ja tapaavat opettajakunnan ja johtokunnan ja ensimmäisissä vanhempainilloissa kartoitetaan huoltajien toiveet kodin ja koulun yhteistyöstä. Suunnitelmassa todetaan, että yhteydenpito opettajien ja huoltajien välillä on jatkuva ja luonnollinen osa koulutyötä ja luokanvalvojat tapaavat oppilaita huoltajineen ns. perhetapaamisissa vähintään kahdesti yläkoulun aikana. Ajankohtaisia asioita käsitellään huoltajien kanssa myös luokkatasojen vanhempainilloissa ja kodin ja koulun välinen tiedottaminen järjestetään mahdollisimman monipuoliseksi. Perinteisen tiedonvälityksen ja säännöllisten tapaamisten lisäksi kodin ja koulun välinen yhteydenpito toimii sähköpostin ja koulun verkkosivujen kautta.

Hämeenkylässä koulun oppilaiden huoltajat ja opettajat olivat erityisen tyytyväisiä niihin asioihin joista kysyttiin, ovatko asiat kunnossa kodin ja koulun välillä. Lisäksi huoltajat olivat keskimääräistä tyytyväisempiä kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen, koulun internet-sivuihin sekä Wilmaan.

Hämeenkylässä opettaja Marianne Peltonen antoi kyselyssä puhelinnumeronsa ja ilmoitti olevansa käytettävissä, jos tulee jotain kysyttävää. Koska Hämeenkylässä koulu oli näiden keskimääräistä tyytyväisimpien koulujen joukossa, hänen kanssaan sovittiin muutamista lisäkysymyksistä, jotka hän lupasi lähettää lisäksi kahdelle muulle koulunsa opettajalle. Peltonen toteaa, että opettajat tekevät työtä persoonallaan ja mallit ovat vain malleja, jotka eivät kaikille sovi. Hän on kuitenkin sitä mieltä, että kodin ja koulun välisessä viestinnässä voi silti olla yhteiset tavoitteet ja toimintatavat, kuten heidän koulussaan on. Hämeenkylässä on yhteiset raamit, joiden puitteissa luokanvalvojat hoitavat tehtävänsä parhaaksi näkemällään tavalla. Peltonen kertoo, että ne huoltajat tulevat koulun tilaisuuksiin, joiden lapsilla menee hyvin ja ne puuttuvat, joiden lapsilla ongelmia.

"Itse olen ottanut ystävällisen tylyn linjan, että jokaiselta huoltajalta täytyy se 30 minuuttia löytyä kolmen vuoden aikana lapsensa kouluasioihin, kun on vanhempainvartti. Jos menee vaikeaksi, sanon huoltajalle, että sano sinä päivä ja aika, kun pääset, järjestän omat hommat niin että olen tavattavissa.

Peltonen pitää kodin ja koulun välistä viestintää luonnollisena osana työtään ja arvelee koulun hyvien tuloksien johtuvan koulun hyvästä työilmapiiristä ja perinteisestä kurista sekä koulun perusarvoista, joita myös noudatetaan.

"Luokanvalvojana laitan kuulumisia noin kerran lukukaudessa kaikille huoltajille ja kehotan ottamaan yhteyksiä, jos joku asia painaa mieltä. Se on toiminut mielestäni hyvin, on tarpeen mukaista ja luonnollista. Meidän salaisuutemme on innostunut ja yhteenhitsautunut porukka, johtoa myöten. Hyvät tulokset johtuvat perusarvoistamme, jotka ovat hyvät käytöstavat ja perusturvallisuus. Tämä ainakin ohjaa omaa työtäni. Kiusaamisessa on nollatoleranssi ja tapaukset selvitetään heti ja mieluiten reilusti kutsumalla vanhemmat koululle kuin hysyttelämällä. Vanhemmat arvostavat kouluamme, koska huomioimme lapset itsenäisinä yksilöinä. Vaikeudet eivät suinkaan aina johdu lapsesta, vaan lapset ovat useimmiten olosuhteiden uhreja. Heitä ei siis leimata hankaliksi tai ilkeiksi. Eli persoona ja vaikeudet pidetään erillään. Vanhemmat arvostavat myös sitä, että meillä on tiukka, perinteisen turvallinen kuri. Häiriökäytökseen puututaan heti ensimmäisten oireiden ilmaannuttua. Aukoton yhteydenpito ääritapauksissa vanhempien ja koulun välillä estää oppilasta sumuttamasta aikuisia." (Peltonen 2009)

Musiikin lehtori Päivi Aarnio-Kepsu toteaa, että viestinnän malli ei ole välttämätön, mutta kodin ja koulun yhteistyösuunnitelma on hyvä olla olemassa. Hän arvelee koulun hyvien tulosten johtuvan siitä, että oppilaat kokevat koulussa olonsa turvalliseksi ja ennen kaikkea, että heistä välitetään.

"Kaikkein tärkeintä on se että oppilas tuntee olonsa koulussa turvalliseksi ja huomaa, että hänestä välitetään. He huomaavat sen itse ja myöskin huoltajat. Usein ja pienimmistäkin huolen tai ilon aiheista otetaan hyvin nopeasti yhteyttä kotiin. Asetetaan rajoja ja opetetaan vastuuseen." (Aarnio-Kepsu 2009)

Kolmas Hämeenkyllän koulun opettaja ei halunnut nimeään julkistavan. Hän toteaa, että malleista on hyötyä, sillä ne yhdenmukaistavat ja selkeyttävät käytäntöjä sekä saavat työyhteisön pohtimaan ja mahdollisesti jopa kehittämään kyseistä asiaa. Hän korostaa ilmapiirin merkitystä ja toteaa, että:

"Se, millainen ilmapiiri on opettajanhuoneessa, heijastuu kaikkeen koulussa tapahtuvaan toimintaan. Ihan kaikkeen. Kun opettajat ovat ryhmäytyneet niin, että heillä on turvallinen työskentelyilmapiiri ja yhteinen tavoite, on myös mahdollista saada aikaan hyviä tuloksia missä tahansa. TYHY-toimintaan tulisi satsata nykyistä enemmän "

Eräs huoltaja kehotti ottamaan mallia **Sotungin lukiosta** ja asiasta kysyttiin rehtori Päivi Sillanpäältä.

"Opettajat tuntuvat olevan kaukaisia ja ehkä jopa hieman väistelevät vanhempia. Opettajat voisivat ottaa mallia Sotungin lukiosta."

Sotungin lukion rehtori toteaa, että koulussa on tehty asian eteen pitkäjänteisesti töitä ja lukiolla on oma vakiintunut käytäntö vanhempaintilaisuuksiin. Lukiossa on mielletty, että kodin ja koulun välinen yhteistyö on osa opettajan tehtävää ja tehtävät käydään läpi perehdyttämisen yhteydessä. Sotungissakin valmistautuminen tehdään huolella ja opettajien rooli vanhempaintilaisuuksissa on aktiivinen.

"Meillä rohkaistaan opettajia kohtaamaan vanhempia ihmisenä. Kaikissa vanhempien tilaisuuksissa on yhteisesti asiaa puoli tuntia, jonka jälkeen jalkaudumme vanhempien kanssa kahville ja jutustelemaan niitä näitä tai opiskelijan asioista. Sen jälkeen ryhmänohjaaja kertoilee ryhmänsä kuulumisia rennon vapaamuotoisesti. Opinto-ohjaajat ja rehtori vastaavat vanhempien kysymyksiin. Ryhmänohjaajat ovat valmistautuneet tilaisuuteen etukäteen keskustelemalla muiden opettajien kanssa ryhmän kuulumisista. Opettajilla on tilaisuudessa aktiivinen rooli: he lähestyvät itse vanhempia, eivätkä jää odottelemaan tulisiko joku juttusille. Systeemi on luotu monen vuoden hionnalla ja vanhemmat tuntuvat pitävän ja arvostavan sitä. Vanhemmat käyvät vanhempainilloissamme ja muissa tilaisuuksissamme todelta runsaasti. Vanhempainiltojen osallistujaprosentti lähentelee sataa. Lukiossa tilanne on toki erilainen kuin peruskoulussa, mutta rento ja positiivislähtöinen otteemme on varmasti omiaan kannustamaan vanhempia tulemaan paikalle toisenkin kerran."

Perehdyttämisen yhteydessä käydään läpi kaikki tehtävät uusien opettajien kanssa. Kodin ja koulun välinen yhteistyö on osa opettajien perustehtävää. Oppilaan tuntemus on perusasioita opettajan opetus- ja kasvatustehtävässä. Oppilaan ymmärrys laajenee tutustumalla hänen taustavoimiinsa. Vanhemmat voivat myös tukea opettajaa hänen työnsä onnistumisessa. Sähköinen suora viestintä opettajan, ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajien ja rehtorin sekä vanhempien kanssa on tässä oiva keino. Vanhempien ja koulun välinen yhteistoiminta on osa koulukulttuuriamme, jota enää harvoin kyseenalaistetaan muutoin kuin parannusesityksillä. Uudet opettajat omaksuvat "talon tavat" - vaihtoehtoja ei ole, kun halutaan tehdä laatutyötä." (Päivi Sillanpää)

Sekä Korson, Hämeenkyllän että Kilterin kouluissa oli omia hyviä käytäntöjä. Kaikissa näissä kouluissa on käyty läpi Yt-aikaa koskevat ohjeet silloin kun ne tulivat ja ne käydään vuosittain läpi uuden henkilöstön kanssa. Kaikilla näillä kouluilla on myös kirjattu jossain muodossa luokanvalvojan tehtävät. Yhteistä näille kouluille oli myös se, että opettajat käyttivät keskimääräistä

enemmän aikaa kodin ja koulun väliseen viestintään ja yhteistyöhön muihin kouluihin verrattuna, joskin Korsossa opettajien vastausten mukaan käytetty aika oli Vantaan keskiarvon mukainen. Kilterissä ja Hämeenkylässä opettajat kokivat henkilökohtaiset yhteydet huoltajiin keskimääräistä hyödyllisimmiksi. Rehtoreiden ilmoitusten mukaan henkilöstön vaihtuvuus on ollut melko pientä, joskin toki eläköitymisiä, äitiyslomia ja muuta luonnollista vaihtuvuutta on toki näissäkin ollut. Kilterin opetussuunnitelmassa on yhteistyö kotien kanssa määritelty selkeästi.

13 Tulosten hyödynnettävyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön lopputuloksena valmistui malli kodin ja koulun väliseen viestintään. Vaikka malli on tehty Vantaan yläkoulujen tarpeisiin, on se helposti muokattavissa myös muiden kuntien sekä alakoulujen ja II-asteen oppilaitosten käyttöön. Mallia voidaan tarjota myös muiden kuntien käyttöön esimerkiksi Suomen vanhempainliiton, kuntaliiton tai Opetushallituksen ja Etelä-suomen lääninhallituksen, kuntaliiton sekä tiedottajien verkostojen välityksellä. Malli lähetetään myös kaikille niille, jotka ovat ilmaisseet kiinnostuksensa sitä kohtaan.

Mallissa luotiin pohja yhteisille kuntakohtaisille ja myös koulukohtaisille linjauksille, joista on toivottavasti hyötyä opetuksen järjestäjälle, rehtoreille, opettajille sekä huoltajille ja sitä kautta oppilaille. Malli voi toimia myös uusien opettajien perehdyttämisen välineenä ja keskustelun virittäjänä kouluissa ja kunnissa.

LogFrame menetelmän mukaisella sidosryhmämallilla kuvataan eri tahojen osallistumista hankkeeseen sekä eri tahojen kiinnostusta hankkeen perusteella laadittavaa mallia kohtaan. Sidoryhmäanalyysi kuvaa, mitkä tahot mahdollisesti hyötyvät mallista. Jo aiemmin johdannossa on tuotu esille eri intressiryhmien kiinnostus asiaa kohtaan ja uskon, että kiinnostus mallia kohtaan on laajempaakin.

Sidosryhmäareenat	Intressi asiaa kohtaan	Mahdollinen rooli kehittämissä
Sisäinen areena		
Vantaan sivistystoimen johto	Strategiaan kirjattu kriittinen menestystekijä toteutuu. Maine paranee	Mahdollistaa kehittämisen ja tukee sitä
Perusopetuksen tulosalue ja ruotsinkielinen tulosalue	Johtaminen ja perehdyttäminen helpottuu Toiminta jäsentyy. Tyytyväisyys viestintään lisääntyy	Tukee kehittämistä. Osallistui kyselyiden laadintaan ja mallin kommentointiin
Suunnitteluyksikkö	Saa eväitä Wilman kehittämiseen	Auttoi avovastausten ryhmittelyssä
Asiakasareena		
Huoltajat	Saivat antaa palautetta. Viestintä kodin ja koulun välillä paranee	Vastasivat kyselyyn, antoivat kehittämissäideoita
Rehtorit	Johtaminen ja perehdyttäminen helpottuu. Saivat antaa palautetta. Viestintä kodin ja koulun välillä paranee	Vastasivat kyselyyn, antoivat kehittämissäideoita
Opettajat	Saivat antaa palautetta. Viestintä kodin ja koulun välillä paranee	Vastasivat kyselyyn, antoivat kehittämissäideoita
Kehittäjäareena		
Ohjausryhmä	Antoi ideoita, suuntaa ja asiantuntemusta	Oli mukana suunnittelussa ja kehittämissä. Osallistui kyselyiden laadintaan ja mallin tuottamiseen
Hallinnon areena		
Muut kunnat	Saavat mallin käyttöönsä	Antoivat omia suunnitelmiaan käyttöön
Lääninhallitus (Aluehallintovirasto)	Valitukset vähenee	Ottanevat mukaan koulutusohjelmansa
Opetushallitus	Saattaa kiinnostua	Voi markkinoida mallia kunnille
Media-areena		
Opettaja-lehti	Artikkeli asiantuntijoille	Jakaa tietoa opettajille
Kunta-lehti	Artikkeli asiantuntijoille	Jakaa tietoa kuntien hallintoon
Opettaja-TV	Ohjelma opettajille	Jakaa tietoa opettajille
Vantaan Sanomat	Artikkeli kunnan asukkailla	Jakaa tietoa
Helsingin Sanomat	Artikkeli kotimaan sivuilla	Jakaa tietoa
Vanhempain Sanomat	Artikkeli vanhempainyhdistyksille	Jakaa tietoa
Vantaa.fi	Artikkeli kunnan asukkailla ja tutkimuksen tulokset	Jakaa tietoa
Tukiareena		
Tilasto- ja tutkimusyksikkö	Avusti ja antoi asiantuntemustaan käyttöön	Avusti kyselyiden, Webropolin ja tilastointien kanssa
Työllistämisyksikkö Lennätin	Antaa työtoiminnan piirissä oleville mielekästä tekemistä	Antoi työvoimaa avuksi
Suomen vanhempainliitto	Vanhempien tiedonsaanti paranee Liitto voi levittää mallia	Antoi asiantuntemustaan käyttöön
Vantaan opettajien ammattijärjestö	Osallistui kyselyiden ja mallin laadintaan	Antoi asiantuntemustaan käyttöönsä
Metropolia	Saa yhden kiinnostavan opinnäytteen	Tuki työn valmistumista

Taulukko 27. Sidosryhmäareenat

Mallin vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia on mahdollista tarkastella SWOT-analyysin avulla. Parhaimmillaan mallille on tilaus ja se tulee laajasti hyödynnetyksi ja toimivaksi koetut käytännöt leviävät laajalle. Heikoimmillaan malli jää pölyttymään eikä siitä koeta olevan hyötyä.

Sisäinen ympäristö

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Malli perustuu eri osapuolten tarpeisiin ja siitä saa pohjan omiin tarpeisiin - Mallille on rehtoreiden, opettajien ja hallinnon keskuudessa tilaus - Huoltajat kokevat, että mallille ja viestinnän kehittämiseksi on tarvetta - Wilmaa, nettisivuja ja eri käytäntöjä voidaan kehittää palautteen perusteella 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opettajat saattavat kokea mallin uhaksi omalle vapaudelleen - Malli voidaan kokea liian monimutkaiseksi tai laajaksi
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Muut kunnat, lääninhallitus, Suomen vanhempainliitto, Opetushallitus, Opettaja-lehti yms. mediat ovat kiinnostuneita mallista 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mallia ei oteta käyttöön laajemmin

Ulkoinen ympäristö

Kuva 7 SWOT-analyysi

Validiteetti eli pätevyys kertoo siitä, että tutkimus mittaa sitä, mitä oli tarkoitus selvittää. Tämän vuoksi tutkimuksen tavoitteet tulee olla tarkkaan selvillä. Rehabiiteetti tarkoittaa tulosten tarkkuutta eli sitä, että tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia. (Heikkilä 2008, 29-30). Ihmistieteissä on ongelmallista mitata sekä luotettavuutta, eli vastaavako tulokset todellisuutta kuin sitäkin, saadaanko tutkimuksella vastauksia haettuihin kysymyksiin. Tutkimuksen käyttökelpoisuuteen vaikuttaa tulosten yleistettävyyden sekä merkityksellisyys. (Erätuuli yms. 1994, 98). Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa kodin ja koulun välisen viestinnän nykytilaa ja käytäntöjä sekä eri kohderyhmien tyytyväisyyttä sekä löytää kehittämistarpeita sekä löytää ne koulut, joiden viestintään oltiin tyytyväisimpiä. Edellä mainitut tavoitteet saavutettiin ja lisäksi kukin koulu sai omat tuloksensa oman kehittämistyönsä pohjaksi. Kuntasoisesti saatiin arvokasta tietoa esimerkiksi Wilmajärjestelmän ja muiden välineiden ja toimintatapojen kehittämiseen. Kyselyn avulla saatiin mark-

kinoitua Wilmaa ja internetsivustoja ja toivottavasti kysely herätti jonkin verran pohdintaa myös toimintatapojen muuttamiseksi. Tutkimus on toistatettavissa sellaisenaan, joskin tulosten kohdalla esille tuodut epäkohdat kannattaa huomioida. Samoihin tuloksiin olisi voinut päästä hieman lyhyemmällä kyselyillä, ja jos kysely uudistetaan, kannattaa pohtia sen tekemistä suppeampana.

Tutkimusongelmalla tarkoitetaan miksi-kysymystä ja hypoteesilla siihen annettavaa vastausta, jota etsitään aineistosta. Tutkimussuunnitelman alustavat miksi-kysymykset muotoutuvat usein vasta aineistoa lukiessa ja jotkut kysymykset osoittautuvat triviaaleiksi tai mahdottomiksi vastata ja toisaalta aineistosta saattaa nousta esille täysin ennalta arvaamattomia kysymyksiä. (Alasuutari 1993, 177.) Tässä tutkimuksessa hypoteesi eli oletus oli, että 7-9 -vuosiluokkien osalta kodin ja koulunvälinen viestintä edellyttää kehittämistä ja tutkimuksen perusteella oli tarkoitus löytää toimivia käytäntöjä eri kouluista. Lähtökohtana oli löytää ne koulut, joissa ollaan keskimääräistä tyytyväisempiä kodin ja koulun väliseen viestintään ja etsiä ne syyt, miksi viestintä näyttää toimivan niissä yksiköissä. Tältä osin tutkimus onnistui, joskaan mitään yhtä ainoaa syytä hyvien tulosten takaa ei löytynyt.

Lomaketutkimus mielletään helpoksi tavaksi tehdä tutkimus, koska kaikki kysymykset on etukäteen mietitty ja testattu. Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan kaikkia kysymyksiä ymmärrä täysin samalla tavalla (Alasuutari 2001, 142), joten tuloksia ei voi pitää absoluuttisena totuutena. Lomaketutkimuksessa ei yleensä olla kiinnostuneita siitä, kuinka moni vastaa tietyllä tavalla johonkin kysymykseen, vaan siitä, että miten tiettyyn kysymykseen vastannut vastaa johonkin toiseen kysymykseen (Alasuutari 2001, 144). Tässä tutkimuksessa ristiintaulukointeja on tehty melko vähän, mutta sen sijaan on verrattu eri vastaajaryhmien vastauksia toisiinsa. Avokysymyksiä oli paljon ja niihin vastattiin runsaasti, joten tulosten perusteella oli tehtävissä tiettyjä yleistyksiä.

Mittaaminen ihmistieteissä on usein vertailevaa, ei niinkään absoluuttista (Erätuuli, Leino, Yli- luoma 1994, 37). Kyselyihin vastaaminen heijastaa vastaajan omaa minäkuvaa ja sosiaalista identiteettiä. Täten vastauksista ei aina voi päätellä vastaajan todellista mielipidettä tai käyttäytymistä, sillä vastaus saattaa toisinaan heijastaa vastaajan näkemystä sosiaalisesti hyväksyttävästä tavasta vastata ja vastaajan pyrkimystä toimia hyväksyttävästi. Vastaajan omakuvan ylläpitopyrkimykset tulisikin nähdä osana inhimillistä todellisuutta ja kanssakäymistä, ei niinkään valiteettiongelmana ja vääristymän aiheuttajana. (Alasuutari 2001, 145-146). Tämä ilmiö voidaan havaita joidenkin kysymysten kohdalla myös tässä tutkimuksessa. Hyvä esimerkki siitä on kysymys, jossa kysyttiin omaa kiinnostusta toisen osapuolen näkemyksestä sekä käsitystä toisen osapuolen kiinnostuksesta omaan näkemykseen. Vastaukset menivät ristiin siten, että vastaajat kokivat olevansa itse kiinnostuneita toisen osapuolen näkemyksistä ja samanaikaisesti kokivat, että toinen osapuoli ei ole kiinnostunut heidän näkemyksistään. Sama ilmiö kosketti kaikkia vastaajaryhmiä ja se voidaan havaita myös joidenkin muiden kysymysten kohdalla. Mielipide tai

asenne ja toiminta eivät aina käytännössä kohtaa ja kun samasta asiasta kysytään eri kohde-ryhmiltä, näkyy ristiriita tuloksissa.

Yhteiskunnallisten tutkimusten ajatellaan muuttavan maailmaa parempaan suuntaan. Kyselyissä painotetaan tutkimuksen luottamuksellisuutta ja sitä, että tulokset julkaistaan tilastoina. Mielipidemittaukset nähdään usein ikään kuin äänioikeuden laajentumisena. (Alasuutari 2001, 145.) Tämä näkyi kyselyssä selvästi ja vastauksissa kommentteja tuli laidasta laitaan monen avokysymyksen kohdalla. Viimeisessä vapaassa kentässä annettiin vastaajille mahdollisuus kommentoida kodin ja koulun välistä viestintää yleensä tai antaa muuta palautetta sivistystoimelle. Huoltajien vastauksissa oli useita kommentteja, jossa kiitettiin kyselyn tekemisestä ja huoltajien näkemyksen selvittämisestä. Opettajien tai rehtoreiden vastauksissa ei tätä ilmiötä niinkään ollut havaittavissa, sillä he vastasivat kyselyyn työnsä puolesta. Opettajien keskuudesta tuli kommentteja kyselyiden liiasta määrästä ja joistain vastauksista heijastui pelko uusista tehtävistä nykyisten töiden ohelle.

Tieteen tekemiseen liittyy usein tarkoituksellista tai tarkoituksetonta huijausta. Muiden tuloksia voidaan esittää omina tai lähde jätetään mainitsematta joko tarkoituksella tai ei vain muisteta mistä tieto on peräisin. Sellainen tieto, joka on omaa hypoteesia vastaan saatetaan jättää huomioimatta tai tutkija saattaa yleistää asioita perusteettomasti tai tulkita materiaaleja omien tarkoituksien mukaisesti. (Tamminen 1993, 64-70). Tutkimusta tehdessä ja tuloksia analysoidessa on pyritty voimakkaasti välttämään edellä mainitut sudenkuopat. Lähdemateriaalit on kirjattu tarkasti kuhunkin kohtaan ja vain sellainen tieto, mikä voidaan katsoa olevan yleisesti tiedossa, on jätetty ilman lähdemainintaa. Tutkimukseen on pyritty etsimään taustalle mahdollisimman paljon relevanttia tietoa aiemmista tutkimuksista ja kirjallisuudesta, mutta kuten alussa todetaan, 7-9 -luokkien koulujen ja huoltajien välisestä viestinnästä materiaalia on tarjolla kovin vähän.

Tutkimuksessa voi jäädä puuttumaan joitain kokonaisia havaintoyksikköjä, jolloin tutkijan on osoitettava kadon vaarattomuus. Jos katoa ei voi katsoa vaarattomaksi, on puute varmennettava muilla keinoin. (Tamminen 1993, 128-129). Tässä tutkimuksessa rehtoreiden vastausprosentti oli 100, opettajien 40 ja huoltajien 43,3, joten vastausprosenttien perusteella voidaan arvioida tulosten olevan melko luotettavia. Kohtuullinen tai tyydyttävä vastausprosentti riippuu paljon kyselyn aihepiiristä ja vastaajajoukosta eikä riittävää postikyselyn vastausprosenttia ole mahdollista yleispätevästi määrittää (Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto KvantiMOTV). Huoltajien osalta sähköpostiosoitteiden silmäilyn perusteella näytti siltä, että maahanmuuttajataustaiset huoltajat eivät juurikaan olleet vastanneet kyselyyn. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osuus Vantaalla on kuitenkin noin 10 prosenttia, joten asia vaatisi tarkempaa selvittelyä. Tämän joukon vastausten vähäisyys saattoi johtua siitä, että kielitaito ei riittänyt kyselyyn vastaamiseen sekä siitä, että kysely ei välttämättä tavoittanut heitä esimerkiksi sähköpostiosoitteen puuttumi-

sen vuoksi. Maahanmuuttajataustaisten huoltajien näkemys pyrittiin saamaan tutkimukseen mukaan haastatteleamalla kieli- ja kulttuuriryhmien opetustoimen suunnittelija Minna Salmea Vantaan sivistystoimesta.

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa kodin ja koulun välisen viestinnän nykytilaa ja käytäntöjä sekä eri kohderyhmien tyytyväisyyttä sekä löytää kehittämistarpeita ja hyviä käytäntöjä. Kukin koulu sai omat tuloksensa oman kehittämistyönsä pohjaksi ja kuntatasoisesti saatiin arvokasta tietoa esimerkiksi Wilma-järjestelmän ja muiden välineiden ja toimintatapojen kehittämiseen. Kyselyn avulla saatiin markkinoitua Wilmaa ja internetsivustoja ja toivottavasti kysely herätti pohtimaan omia toimintatapoja ja mahdollista tarvetta niiden muuttamiseksi. Tutkimus on toistatavissa sellaisenaan, joskin esiin tuodut epäkohdat kannattaa huomioida. Samoihin tuloksiin olisi voinut päästä hieman lyhyemmällä kyselyillä, eli jos kysely uudistetaan, kannattaa pohtia sen tekemistä suppeampana. Edellä mainituilla perusteilla voi todeta, että tutkimuksen validiteetti ja rehabiliteetti täyttää tieteellisen tutkimuksen vaatimukset.

14 Yhteenveto ja päätelmiä

Tämän tutkimuksen teko kesti yli vuoden päivät: tutkimuksen valmistelu kolmisen kuukautta, tulosten analysointi ja uloskirjoittaminen toisen mokoman, teorioiden ja taustojen selvittäminen siinä ohessa sekä varsinainen kirjoitustyö ja itse mallin luominen ja hiominen muutaman kuukauden. Oman työn ohella näin mittavan tutkimuksen tekeminen oli varsin haastavaa, kun saman aikaisesti työpäivien pituus perustyössä venyi usein kovinkin pitkiksi. Aihe oli kuitenkin niin mielenkiintoinen ja haastava, että se itsessään innoitti jatkamaan, vaikka toisinaan ei tiennyt, miten työssä kannattaisi edetä. Usko siihen, että työstä on hyötyä ja sen lopputuotos saattaa herättää runsastakin kiinnostusta, sai minut jatkamaan aiheen piirissä lähes kaiken vapaa-aikani. Missä tahansa otin aiheen keskusteluun, herätti se runsaasti kiinnostusta ja uskon, että tämän työn tulee lukemaan useat opetuksen ja viestinnän ammattilaiset sekä monet opiskelijat, jotka puurtavat oman tutkimuksensa parissa.

Kodin ja koulun välisen viestinnän nykytilaa ja kehittämistarpeita selvitettiin Webropol-kyselyllä, joka tehtiin kaikille Vantaan 7-9 -luokkien koulujen rehtoreille, opettajille ja oppilaiden huoltajille. Kyselyn avulla löydettiin runsaasti kehittämistarpeita, joskin yleisesti ottaen Vantaalla viestintään oltiin kohtalaisen tyytyväisiä. Kaikkein tyytyväisempiä siihen olivat rehtorit ja tyytymättömämpiä opettajat. Kyselyn avulla löytyi kouluja, joiden viestintään huoltajat olivat keskimääräistä tyytyväisempiä, mutta opettajien tyytyväisyydessä ei ollut suuria eroavaisuuksia. Niistä kouluissa, joiden viestintään oltiin tyytyväisimpiä, ei löytynyt mitään yksittäistä tai yhtenevää erityisyyttä, joskin niissä opettajat käyttivät keskimääräistä enemmän aikaa kodin ja koulun väliseen viestintään ja niissä käytiin läpi virkaehtosopimuksen mukaiset säännökset yhteistoiminta-ajan käytöstä vuosittain. Vinkit viestinnän kehittämiseksi on kerätty liitteeseen numero 1.

Ongelmapuussa esitetyt syyt viestinnän toimimattomuuteen osoittautuivat jossain määrin oikeiksi. Sekä huoltajien että opettajien vastauksissa korostettiin vuorovaikutuksen osaamista ja opettajien sekä rehtoreiden osalta tuotiin jossain määrin esille rakenteiden ja vastuiden määrittelyksen tärkeys. Välineiden käytön osalta koettiin ongelmalliseksi etenkin sähköisten välineiden soveltumattomuus hankalien asioiden viestintään. Ajankäytön ongelmia oli erityisesti opettajilla ja rehtoreilla, mutta esimerkiksi yhteistyöpäivien osalta suurin osa ilmoitti syyksi osallistumattomuudelleen ajankohdan soveltumattomuuden. Kommentteja tuli myös koulun tilaisuuksien markkinoinnin ja tiedottamisen vähyydestä kuten viestinnän vähyydestä yleensäkin. Todeksi osoittautui myös se, että virkaehtosopimuksen mukaisia periaatteita yhteistoiminta-ajasta ei kaikilta osin noudateta ja niitä ei kaikki opettaja tunne. Kaikkien ryhmien vastauksissa tuli esille huoli, että ne huoltajat, joiden kanssa koulujen henkilöstö toivoisi keskusteluyhteyttä, eivät saavu koulun tilaisuuksiin. Koulujen internetsivustoissa oli jossain määrin kehittämisen tarvetta ja Wilman hyödyntäminen oli joidenkin koulujen osalta vielä melko vähäistä.

Kaiken kaikkiaan kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen ollaan Vantaalla melko tyytyväisiä, mutta perinteiset kodin ja koulun välisen viestinnän mallit kaipaavat uudistamista. Runsaasti kehittämistarvetta oli kohtaamisissa: varhempien ja opettajien tapaamisissa, vanhempainilloissa ja yhteistyöpäivissä. Sekä rehtoreiden että opettajien kontaktit keskittyvät kohtalaiseen pieneen osaan huoltajista ja suuren enemmistön kanssa yhteydet ovat ohuempia. Suuri osa huoltajista ei tunne aineenopettajia edes nimeltä ja vanhempainvarteissa luokanvalvojan oli tavannut vain nelisenkymmentä prosenttia huoltajista. Vanhempainillat ja yhteistyöpäivät kärsivät yleisökadosta. Henkilökohtaisten yhteyksien tärkeys ja korvaamattomuus korostuu etenkin niissä tilanteissa kun oppiminen ei suju tai koulunkäynnissä on muita ongelmia. Luottamusta ja arvostusta ei synny virtuaalisesti, vaan se edellyttää aitoja kohtaamistilanteita ihmisten välille. Olisiko mahdollista saada luokanvalvojan ja huoltajan sekä oppilaan väliset kolmikantakeskustelut vuosittaisiksi kaikkiin kouluihin? Tämä edellyttäisi valmistautumista tapaamisiin sekä oppilailta että huoltajilta ja myös luokanvalvojilta siten, että he keräisivät tietoa tapaamista varten muilta opettajilta. Vastaavanlainen valmistautuminen olisi eduksi myös luokan vanhempainiltoja varten, jotta opettajalla olisi kerrottavanaan tietoa luokan kuulumisista. Vanhempainilloilta kaivattiin myös vuorovaikutteisuutta ja toiminnallisuutta. Miten siis saada tilaisuuksista niin houkuttelevia ja hyödyllisiä, että poisjääminen tapahtuu vain todellisen esteen kohdatessa? Tilaisuuksien teemoista kannattaa kysyä myös huoltajilta. Askarruttaako kiusaaminen, työrauha, päihteet tai kenties olisiko mielessä leirikoulu tai yhteiset toimintaillat tai retket.

Henkilökohtaisissa kontakteissa puhelin on tärkeä väline ja myös tekstiviestit kuuluvat monen opettajan valikoimaan viestinnässä. Opettajat käyttävät siihen omaa puhelintaan, mutta asia herätti ristiriitaisia tunteita. Oman puhelimen käyttö korvauksetta ei ole oikeudenmukaista ja tähän tulisi saada ratkaisu. Ratkaisu voisi olla vaikka kunnan kustantama liittymä, jota opettaja voisi käyttää tähän tarkoitukseen. Huoltajille tulisi kuitenkin muistuttaa, että myös koulun henkilöstöllä

on työajan lisäksi vapaa-aika, jota on syytä kunnioittaa. Sähköpostitse tai Wilman kautta viestejä voi laittaa milloin tahansa, mutta puhelimen kanssa tulee rajoittaa yhteydenotot opettajan antamiin ajankohtiin. Toki kaikki opettajat eivät olleet aikoja määritelleet, mutta oman jaksamisen kannalta se olisi tärkeää.

Perinteisiä paperitiedotteita tehdään edelleen, mutta sähköinen viestintä on tullut voimakkaasti koulumaailman arkeen. Kaikilla kouluilla on internetsivut, mutta sivujen sisällöt ja ajantasaisuus vaihtelee kouluittain. Kyselyn perusteella muutaman koulun sivuihin oltiin keskimääräistä tyytyväisempiä, ja kaksi näistä oli sellaisia, joiden viestintään huoltajat olivat muutenkin tyytyväisempiä. Useinten huoltajat olivat etsineet netistä yhteystietoja, perustietoja koulusta ja tiedotteita. Joissain avovastauksissa ehdotettiin, että kouluja varten luotaisiin mallisivusto, jonka mukaan koulujen olisi helppo luoda omat sivustonsa. Sivustomalli tullaan luomaan kaupungin internetjärjestelmän uudistamisen yhteydessä. Wilma on Vantaalla kaikkien yläkoulujen käytössä, mutta sen käytön määrä ja käyttötavat poikkeavat kouluittain melko paljon. Oppilaat kokevat, että Wilma rajoittaa heidän elämäänsä, mutta aikuiset pitävät välinettä hyvänä. Aikuisten tehtävä on kannattaa lasta ja nuorta läpi elämän karikoiden ja kodin ja koulun välinen aktiivinen ja pikainen viestintä etenkin vaikeuksien ilmaantumisen yhteydessä auttaa karikoiden kahlaamisessa. Wilman moninaiset mahdollisuudet kannattaisi ottaa laajemmin käyttöön. Sähköpostiherätteen ovat ottaneet käyttöön tämän tutkimuksen jälkeen lähes kaikki yläkoulut ja useassa koulussa Wilmassa on käytössä myös vanhempien keskinäinen keskustelumahdollisuus. Nyt myös lukuvuosisuunnitelmat koko kunnassa tallennetaan Wilmaan ja vanhemmat voivat tutustua niihin.

Kyselyn aikaan noin puolet opettajista ilmoitti tallentavansa koenumerot näkymään Wilmassa. Jotta huoltajilla olisi mahdollisuus seurata lapsensa menestymistä ja vaikuttaa siihen, olisi toivottavaa, että käytännön ottaisivat kaikki omaksensa. Vähintään yhtä tärkeä asia on kokeiden ilmoittamisesta etukäteen. Jonkin verran tuli myös kommentteja, että sähköposteihin tai Wilmaviesteihin ei tule vastausta. Hyviin tapoihin kuuluu vastata saatuun viestiin kohtuullisessa ajassa. Koska tunnuksissa oli paljon virheitä, tulisi pitää huolta, että virheet korjataan. Vastauksissa kائیattiin selkeyttä siihen, mihin mitäkin välinettä käytetään. Nyt kun Wilman ja internetsivujen lisäksi koulujen käyttöön on tullut Fronter-oppimisympäristö, jota on mahdollista käyttää myös kodin ja koulun väliseen vuorovaikutukseen, on tärkeää kouluittain määritellä, mihin tarkoitukseen mitäkin välinettä käytetään ja mihin mikäkin tieto tallennetaan. Hyvä perussääntö voisi olla, että internetsivut ovat ikään kuin koulun julkisivu, jonne tallennettaisiin perustiedot koulusta ja sellaiset tiedot, joiden halutaan näkyvän myös tuleville oppilaille ja heidän huoltajilleen. Wilmaa tulisi käyttää niihin toimintoihin, jota varten se on hankittu eli arviointivälineenä ja yhteisten tiedotteiden sekä kahdenkeskeisen ja ryhmien välisen kommunikoinnin välineenä. Fronterin toimintoista esimerkiksi vanhempainvarttipohja on hyödyllinen ja sitä ei ole ainakaan toistaiseksi tarjolla Wilmassa.

Parhaiten tieto opettajien ja kotien välillä kulkee myöhästymisistä, poissaoloista ja rangaistuksista, mutta esimerkiksi arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta tietoa kulki niukasti. Positiivisen palautteen antaminen ei kuulunut kaikkien opettajien keinovalikoimaan, ja huoltajien puolelta esitettiin toiveita, että sitä voisi tulla useimmin ja tästä muistutti myös monet opettajat. Huoltajat toivoivat saavansa enemmän tietoa lapsensa koulunkäyntiin liittyvistä asioista sekä luokan tilanteesta ja opettajat sekä rehtorit toivoivat saavansa tietoa kodeista, etenkin jos kodissa on poikkeuksellinen tilanne. Toisaalta huoltajat kertoivat, että heiltä ei juurikaan ole koulun taholta pyydetty tietoja, poissaoloja ja lapsen terveydentilaa lukuun ottamatta. Koulun yhteisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, valinnaisainevalikoimasta, oppilashuollosta ja arvioinnin periaatteista rehtorit olivat tiedottaneet aktiivisesti ja viestit olivat menneet perille melko hyvin.

Viestintä ja yhteistyö edellyttää aikaa. Kaikki ryhmät kokivat, että aikaa on tähän niukasti ja etenkin opettajien työaikajärjestelmä on omiaan hankaloittamaan tilannetta. Virkaehtosopimuksissa määritellyllä yhteistoiminta-ajalla on pyritty helpottamaan tilannetta, mutta näyttäisi, että määrittely ei ole kaikkien tiedossa, sitä ei muuten noudateta, tai aika ei muuten asioiden haasteellisuuden vuoksi riitä. Toisaalta yllättävän pieni osa opettajista koki, että oppilasmäärä on liian suuri. Niissä kouluissa, joissa oppilaiden huoltajat olivat keskimääräistä tyytyväisempiä kodin ja koulun väliseen viestintään, opettajat ilmoittivat käyttävänsä tähän aikaa keskimääräistä enemmän. Näissä kolmessa koulussa yhteistoiminta-aika säännös oli keskimääräistä paremmin opettajien tietoisuudessa, sillä rehtorit ilmoittivat, että se on käyty läpi vuosittain opettajien kanssa.

Lähinnä avovastausten perusteella oli pääteltävissä, että yhteistyö kodin ja koulun välillä ei yläkouluissa ole niin aktiivista kuin mitä se on alakouluissa. Yhteinen vastuu kasvatuksesta kuuluu kodeille ja kouluille myös yläkoulumaailmassa. Erityisesti opettajat ja rehtorit kokivat, että vastuun rajat eivät ole täysin selviä, mutta huoltajat kokivat vastuut selkeiksi. Useissa huoltajien vastauksissa kuitenkin todettiin, että he eivät saavu koulun tilaisuuksiin sen takia, että heidän nuorensa on niin toivoneet. Murrosikäiset haluavat ottaa etäisyyttä vanhempiinsa ja pitää heidät kaukana koulusta, heidän omasta maailmastaan. Herääkin kysymys, voisiko asian hoitaa siten, että yhteys kodin ja koulun välillä edelleen säilyisi ja nuoren omaa identiteetin kasvua voisi kunnioittaa. Antaisiko sähköiset välineet tähän eväitä?

Kirjattuja viestinnän periaatteita ei kouluissa juurikaan ollut, mutta monissa kouluissa periaatteet ovat olemassa niin sanotusti hiljaisena tietona eli niitä ei ole dokumentoitu. Sama pätee myös luokanvalvojen tehtäväankuviin, joita ei oltu kirjallisesti määritelty kaikissa kouluissa. Kodin ja koulun välisen viestinnän vastuut koulun sisällä eivät kaikissa kouluissa tuntuneet olevan selkeitä ja mallilla toivottiin luotavan tähän linjauksia. Selkeät vastuut ja onnistunut perehdyttäminen ja hyvien käytäntöjen jakaminen lisää työtyytyväisyyttä ja siten työhön sitoutumista. Tyytyvästä henkilöstöstä on helppo johtaa ja uuden henkilöstön rekrytoiminen sujuu paremmin, kun työpaikan maine on hyvä.

Kodin ja koulun välisen viestinnän kenttä sisältää paljon yhtäläisyyksiä eri kuntien ja koulujen välillä, mutta koulun toimintakulttuuri, rehtorin ja henkilöstön asenteet ja huoltajien osallistuminen yhteistyöhön muodostaa kullekin koululle ja jopa yksittäiselle opettajalle omat käytäntönsä. Viestintää voidaan ohjata ja linjata valtakunnan tai kunnan tasoisesti, mutta toimijat ja heidän tahotilansa luovat välineistä, menetelmistä ja periaatteista elävää todellisuutta. Huoltajille on hämmentävää, kun joku opettaja on aktiivinen viestinnässään esimerkiksi koulumenestyksen osalta ja samaan aikaan toinen opettaja, jonka oppiaineen osalta haasteet ovat suurempia, ei pidä huoltajaan mitään yhteyttä. Sama on tilanne, jos perheessä on useampi lapsi ja luokanvalvojen viestintätavat ovat kovin erilaisia.

Kouluilla tulee olla aktiivinen rooli vuorovaikutuksen rakentamisessa kotien kanssa, vaikka käytännöistä tulee sopia yhdessä huoltajien kanssa. Huoltajat vaihtuvat tiheään koulun henkilöstöön verrattuna, ja on selvä, että viestintäkäytäntöjä ei voida muuttaa vuosittain uusien huoltajien tullessa koulun vaikutuspiiriin. Tämä edellyttää, että huoltajat tuntevat olevansa tervetulleita ja toivottuja yhteistyökumppaneita. Rehtoreilla on keskeinen rooli viestinnän käytäntöjen valmistelussa, mutta toimiakseen hyvin, tulee niiden olla sellaisia, että opettajat kokevat ne hyödyllisiksi eivätkä pelkästään aikaa sitoviksi rasitteiksi. Käytäntöjen rakentaminen kannattakin tehdä yhdessä, siten että myös huoltajat itse voivat osallistua niiden luomiseen.

Eräs syy käytäntöjen kirjavuuteen on normiohjauksen yleisluontoisuus. Vielä merkittävämpi syy saattaa kuitenkin olla opettajainkoulutuksen tämänhetkinen sisältö. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä sivutaan opinnoissa vain vähän. Olisiko koulutuksen järjestäjillä mahdollisuutta nivoa aihetta laajemmin aineenopettajan koulutukseen? Myös opettajat itse ovat tiedostaneet tämän puutteen, sillä opettajien ammattijärjestö OAJ:n verkkosivuilla todetaankin, että sekä opettajien perus- mutta myös täydennyskoulutuksessa tarvittaisiin huomattavasti runsaammin sisältöä huoltajien kohtaamiseen, erityisesti erilaisten huoltajien kanssa sekä haastavissa tilanteissa, joissa tarvitaan muidenkin ammattilaisten apua. (OAJ ammattietikka, 2007)

Sekä rehtoreiden että opettajien keskuudessa enemmistö koki, että viestinnän mallista voisi olla hyötyä tai että se olisi erittäin toivottava. Tässä tutkimuksessa esitetystä hyväksi havaituista käytännöistä voi olla iloa niille, jotka kokevat omalle toiminnalleen tarvetta kehittämiseen ja käytäntöjen uudistamiseen. Usein kuitenkin ne, joilla on vähiten kehittämistarvetta, ovat innokkaimpia kehittämiseen, ja päinvastoin. Toivon, että tämän tutkimuksen avulla luodulla mallilla kyetään antamaan eväitä niille, jotka niitä kaipaavat tai tarvitsevat. Vantaalaiset yläkoulut saivat joka tapauksessa suoraa palautetta oman toimintansa kehittämiseksi ja on toivottavaa, että tulokset eivät jää pölyttymään mappeihin. Toivottavaa on, että myös ne kiitokset, joita vastauksissa esitettiin, tavoittaisivat ne tahot, joille ne oli osoitettu.

Tutkimuksella saatiin vastaukset tutkimussuunnitelmassa esitettyihin kysymyksiin. Sen avulla selvisi, miten koulut (rehtorit ja opettajat, luokanvalvojat) viestivät ja miten viestintää tulisi kehittää heidän näkökulmastaan. Lisäksi selvisi miten huoltajat viestivät ja mitkä ovat heidän tarpeensa

viestinnän kehittämiseksi. Lisäksi saatiin selville joidenkin koulujen hyviä käytäntöjä, joita voidaan viestinnän mallin avulla jakaa muille hyödynnettäväksi, mutta todettiin, että niillä kouluilla, joiden viestintään ollaan keskimääräistä tyytyväisempiä, ei ole mitään erityisiä järjestelmiä tai ohjeita, vaan tyytyväisyys perustuu esimerkiksi ajankäyttöön ja hyvään työilmapiiriin. Normipohjan osalta selvisi, että kodin ja koulun välistä viestintää on linjattu niukasti, mutta yhteistyöstä on jonkin verran säädöksiä ja ohjeita. Muiden kuntien osalta selvisi, että suurissa kunnissa ei juurikaan ollut linjauksia kodin ja koulun väliseen viestintään, mutta yhteistyötä oli linjattu kuntien opetussuunnitelmissa. Näissä kantaa oli otettu joihinkin viestinnän osa-alueisiin, mutta viestinnän ja vuorovaikutuksen kirjoa laajemmin ei asiakirjoissa ole käsitelty. Espoo oli ainut näistä kunnista, joissa opetustoimen viestintäsuunnitelmassa oli jossain määrin asiaa linjattu.

Jos kodin ja koulun välistä viestintää tutkitaan jatkossa, kannattaa aihe rajata tarkemmin. Laajalla kokonaistutkimuksella saatiin yleiskuva kodin ja koulun välisestä viestinnästä Vantaan yläkouluissa, mutta viestintä esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten ja erityisoppilaiden perheiden kanssa jäi kovin pinnalliseksi. Näiden ryhmien kanssa viestinnässä on omat haasteensa ja niistä voisi kummastakin saada oman tutkimuksensa. Myös kriisiviestinnän osuus kaipaisi laajempaa selvittämistä, mutta siinä tämäntyyppinen kyselytutkimus ei varmasti olisi paras mahdollinen tapa hyvien käytäntöjen löytämiseksi.

Lähteet

Alasuutari Pertti, 1993. Laadullinen tutkimus, Vastapaino, Tampere.

Alasuutari Pertti, 2001. Johdatus yhteiskuntatutkimukseen, Yliopistopaino, Helsinki.

Aula Pekka & Heinonen Jouni, 2002. Maine, menestystekijä. WSOY, Helsinki.

Erätuuli Matti, Leino Jarkko, Yliluoma Pertti, 1994. Kvantitatiiviset menetelmät ihmistieteissä. Kirjayhtymä Oy. Helsinki

Espoon perusopetuksen opetussuunnitelma 2007.

<<http://www.espool.fi/binary.asp?path=1;28;11866;11703;23258;37234;42948;42949;71129&field=FileAttachment>> Luettu 16.9.2009

Espoon suomenkielisen opetuksen tulosityksikön viestinnän ohjeet 12.10.2006

Etelä-Suomen Lääninhallitus. Internet-tiedote: Kodin ja koulun yhteistyötä kehitettävä: Selkeät menettelytavat ja toimintamallit ehkäisevät ongelmien syntymistä, 29.10.2007.

<<http://www.laanhallitus.fi/etela/tiedote/20071029011>> Luettu 25.5.2009

Fronter oppimisympäristö. <<http://fi.fronter.info/index.shtml>> Luettu 8.10.2009

Hallintolaki 6.6.2003/434 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>> Luettu 26.5.2009

Heikkilä Tarja, 2008. Tilastollinen tutkimus. Edita, Helsinki

Helsingin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma.

<http://www.hel.fi/wps/portal/Opetusvirasto/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/opev/fi/Peruskoulu/Kodin+ja+koulun+yhteisty_> Luettu 3.10.2009

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara Paula, 2008. Tutki ja kirjoita. Tammi. Keuruu.

Huhtala Hannele & Hakala Salli, 2007. Kriisi ja viestintä, Gaudeamus. Helsinki

Hyvinvointipäivä, Mannerheimin lastensuojeluliito.

<<http://www.mll.fi/kasvattajille/ept/paihdekasvatusaineistot/hyvinvointipaiva-aineisto/>> Luettu 2.10.2009

Högström Anne, 2002. Yhteiskunnallinen viestintä - Tiedottamisesta tavoitteelliseen viestintään. Inforviestintä Oy. Helsinki.

Iivonen Jyrki & Åberg Leif, 2009. Viestinnästä julkisuuspolitiikkaan - Julkisen vallan viestintätoimintojen muutos Suomessa. Hallinnon tutkimuksen seura, Hallinnon tutkimus 2/2009, 3-25.

Journalistin ohjeet, 2005. <<https://www.journalistiliitto.fi/Resource.phx/sivut/sivut-journalistiliitto/pelisaannot/journalistinohteet/uudet.htx>> Luettu 4.5.2009

Juholin Elisa, 2008. Viestinnän vallankumous, löydä uusi työyhteisöviestintä. WSOY, Juva.

Jyväskylän kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2005.

<http://opspro.peda.net/jyvaskyla/viewer.php3?DB=opsperusteet4&mode=2&document_id=137> Luettu 3.10.2009

Koskenniemi Matti, 1982. Yhdessä ja yhteistoimin – koulu ja sosiaalisuuteen kasvaminen. Helsinki: Ota-va.

Koulujen turvallisuus, kunnat.net.

<<http://www.kunnat.net/attachment.asp?path=1;29;351;534;129796;142125>> Luettu 1.10.2009

Kuluttajavirasto & Opetushallitus. Koulujen ja oppilaitosten sekä yritysten ja yhteisöjen välinen yhteistyö, markkinointi ja sponsorointi – marraskuu 2007, Muistio 1.11.2007.]

<<http://www.kuluttajavirasto.fi/File/12055530-fb51-4277-aacd-738f53d30eae/Koulujen+ja+oppilaitosten+sek%C3%A4+yritysten+ja+yhteis%C3%B6jen+v%C3%A4linen+yhteisty%C3%B6,+markkinointi+ja+sponsorointi.pdf>> Luettu 2.10.2009

Kuntalaki 17.3.1995/365 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>> Luettu 25.5.2009

Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto, KvantiMOTV.

<<http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/intro.html>> Luettu 4.5.2009

Lahden kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2004.

<[http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/4D3D802C67CE997EC22573800037A863/\\$file/OPS2004.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/4D3D802C67CE997EC22573800037A863/$file/OPS2004.pdf)> Luettu 3.10.2009

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621.

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>> Luettu 3.10.2009

Lappalainen Harri, Hanketaito Oy. Tarvelähtöisellä hankesuunnittelulla pysyviin tuloksiin. Luentomoniste 24.3.2009 Helsinki

Latvala J-M, 2006. Digitaalisen kommunikaatiosovelluksen kehittäminen kodin ja koulun vuorovaikutuksen edistämiseksi. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä. [WWW-dokumentti]

<<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13373/9513926575.pdf?sequence=1>> Luettu 4.5.2009

Lehtolainen Raili, 2008. Keltaista ja Kimaltavaa- Kodin ja koulun yhteistyöstä koulun ja kodin yhteyteen. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, Käyttäytymistieteellinen tiedekunta Soveltavan kasvatustieteen laitos, Helsinki. <<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/36303/keltaist.pdf?sequence=1>> Luettu 4.5.2009

Leivonniemi Samuli, Vantaan kaupungin apulaiskaupunginjohtaja haastaa baarit terveystalkoisiin, Helsingin Sanomat verkkolehti 19.10.2008.

<<http://www.hs.fi/kaupunki/artikkeli/Vantaan+apulaiskaupunginjohtaja+haastaa+baarit+terveystalkoisiin/1135240366698>> Luettu 26.10.2009

Metso Tuija, Suomen vanhempainliitto, 2007. Vanhempain barometri.

<<http://www.suomenvanhempainliitto.fi/barometri/>> Luettu 7.9.2009

Mukava-hankkeen verkkosivut. <<http://www.mukavahanke.com./index.html>> Luettu 2.11.2009

Nikkilä Arja-Riikka, 15.4.2009. Vantaalaisopettajat joutuivat puun ja kuoren väliin. Vantaan Sanomat.

<<http://www.vantaansanomat.fi/Uutiset/Arkisto/2009/04/15/Vantaalaisopettajat-joutuivat-puun-ja-kuoren-valiin>> Luettu 15.4.2009

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ja Suomen Vanhempainliitto, Koulukielen sanasto 2009.

<http://www.ecredo.fi/svl/data/liitteet/oaj_koulukielen_sanasto-2.pdf> Luettu 10.10.2009

- Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry. Kodin ja koulun yhteistyö kuuluu opettajan ammattietiikkaan Opetusalan eettisen neuvottelukunnan kannanotto 18.1.2007 <http://extra.oaj.fi/portal/page?_pageid=515,447827&_dad=portal&_schema=PORTAL> Luettu 30.9.2009
- Opetushallitus, Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön. 2007 <www.edu.fi/julkaisut/laatukuvaus2007.pdf> Luettu 6.8.2009
- Opetushallitus, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. <http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf> Luettu 6.9.2009
- Opetushallitus (Haime Satu, Huttunen Marja-Leena, Kuikka Johanna, Pesonen Arja & Suoja Paula), Oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishanke, luokanohjaajan käsikirja, Helsinki Kesäkuu 2007. <http://www.edu.fi/peruskoulu/oppilaanohjaus/luokanohjaajan_kasikirja.pdf> Luettu 10.10.2009
- Opetushallitus ja Suomen Vanhempainliitto, Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön, Helsinki. Moniste 7/2007. <http://www.oph.fi/download/115274_laatua_kodin_ja_koulun_yhteistyohon.pdf> Luettu 6.5.2009
- Opetusministeriö, luokkakokotutkimus 2008. <<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2008/12/ryhmakoot.html>> ja <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/pop/liitteet/ryhmakoot_yla_kunnat.xls> Luettu 6.5.2009
- Opetusministeriö, Perusopetuksen laatukriteerit, 2009. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/avustukset/laatukriteerit/Perusopetuksen_laatukriteerit_muistio.pdf> Luettu 3.1.2010
- Oulun perusopetuksen opetussuunnitelma 2006. <http://www.edu.ouka.fi/koulut/tiedostot_57/pdf/OOPS_2006.pdf> Luettu 3.10.2009
- Perusopetuslaki 21.8.1998/628. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>> Luettu 3.10.2009
- Perusopetusasetus 20.11.1998/852. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852>> Luettu 3.10.2009
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. <http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf> Luettu 3.10.2009
- Porin perusopetuksen opetussuunnitelma. <<http://www.pori.fi/kov/opetus/kehittaminen.html>> Luettu 3.10.2009
- Raittila Pentti, Johansson Katja, Juntunen Laura, Kangasluoma Laura, Koljonen Kari, Kumpu Ville, Pernu Ilkka & Välvirronen Jari, 2008. Jokelan koulusurmat mediassa. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Journalismin tutkimusyksikkö, tutkimuksia A 105/2008.
- Riihelä Juhani, Päiväkodista pulpettiin Vantaan palvelututkimus nro 54 (C7:2009) 2008: päivähoito- ja koulupalvelut. Vantaan kaupungin tilasto ja tutkimus. Vantaa. <<http://www.vantaa.fi/redirect.asp?path=1;2075;6962;6999;7002;88489&guid=E0CF2213-47BC-4296-A153-72D2732655A7&site=4&appendvoucher=true>> Luettu 16.11.2009
- Rissanen Laura, Opetusministeriö, erityisavustaja, Perusopetuksen laatukriteerien käyttöönottoa tuetaan valtionavustuksilla 17.11.2009. Opetusministeriön verkkosivut <<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2009/11/laatukriteerit.html>> Luettu 4.1.2010

- Rovaseudun, Kittilän ja Enontekiön oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishanke 2002-2005. <<http://www.edu.lao.fi/ohjauksenkehittamishanke/>> Luettu 12.11.2009
- Rättilä Tiina. Sosiaalisen median mahdollisuudet kodin, koulun ja kunnan viestinnässä. Blogipäivyritytutkimushankkeen loppuraportti, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Julkaisuja / Publications Sarja / Series B 47 / 2007, <<http://www.polemiikki.fi/files/1183-blogipaivyriraportti.pdf>> Luettu 24.10.2009
- Siniharju, Marjatta 2003. Kodin ja koulun yhteistyö peruskoulun alkuopetusluokilla, Yhteistyön arvostus ja toteutuminen Helsingin kaupungin peruskoulujen alkuopetusluokilla lukuvuosina 1983–1984 ja 1998–1999. Helsingin yliopisto, Kasvatustieteen laitos, Tutkimuksia 242. <<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/kasva/vk/siniharju/kodinjak.pdf>> Luettu 6.10.2009
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Suomen romanipoliittinen ohjelma. Työryhmän esitys 25.11.2009. [WWW-dokumentti] <http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-10533.pdf> Luettu 10.2.2010
- Suomen Vanhempainliiton edustajiston kannanotto 28.10.2008. <http://www.suomenvanhempainliitto.fi/ajankohtaista/edustajiston_kannanotto_28102008/> Luettu 25.10.2009.
- Suomen Vanhempainliitto ja Koulun kerhotoiminta, vanhempainilta.fi. <<http://www.vanhempainilta.fi/news?art=38>> Luettu 24.10.2009
- Tamminen Rauno, 1993, Tiedettä tekemään, Atena kustannus, Jyväskylä
- Tarjamo Jouni. 1979. Opettaja Suomessa. Gummerus. Jyväskylä
- Tilastokeskus 2008. Joidenkin laitteiden yleisyys kotitalouksissa maakunnittain (touko- ja elokuu 2008 keskimäärin). <http://tilastokeskus.fi/til/kbarm/2008/03/kbarm_2008_03_2008-10-23_tau_005.xls> Luettu 4.5.2009
- Tirkkonen Kirsi, YLE Uutiset 13.5.2009. Wilma on rikosrekisteri. <http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2009/05/koululaiset_wilma_on_rikosrekisteri_723068.html> Luettu 13.5.2009
- Valtionvarainministeriö (Taloustutkimus Oy), Julkishallinnon verkkopalvelut 2007, Seurantatutkimusraportti, Tammikuu 2008. <http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/omnibus_2008.pdf> Luettu 20.4.2009
- Vantaan perusopetuksen opetussuunnitelma, PoOPS, 2005. <http://www.vantaa.fi/i_perusdokumentti.asp?path=1;216;6276;6417> Luettu 12.4.2009
- Vantaan kaupungin opetustoimen www-sivut. <www.vantaa.fi/opetus> Luettu 12.3.2009
- Rantasalmen kunta. Vastuut selviksi. <http://www.rantasalmi.fi/files/orig/606_Vastuut%20selviksi.pdf> Luettu 10.11.2009
- Viherä, Marja-Liisa, 2000. Digitaalisen arjen viestintä. Helsinki, Edita
- Wass Heidi, Parents' perceptions and experiences of home and school Cooperation in english teaching in the secondary school, university of jyväskylä, Department of Languages, A Pro Gradu Thesis2008.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18490/URN_NBN_fi_jyu-200802181181.pdf?sequence=1> Luettu 14.11.2009

Wikipedia, sosiaalinen media <http://fi.wikipedia.org/wiki/Sosiaalinen_media> Luettu 18.10.2009

Wilma-järjestelmä, <www.starsoft.fi> Luettu 23.9.2009

Yhteiskuntaviestinnän yhdistys ry:n verkkosivut. <<http://www.yvy.fi/yhteiskuntaviestinta>> Luettu 14.10.2009

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, menetelmäopetuksen tietovaranto.
<<http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/intro.html>> Luettu 20.4.2009

Sähköpostiviestit

Fränti Satu. Opetustoimen tiedottaja, Oulun kaupunki. Vast:Kodin ja koulun välisen viestinnän malli. 3.2.2009

Kaasinen Jari. Koulutus päällikkö, Porin koulutusvirasto. Vast:Kodin ja koulun välisen viestinnän malli. 9.4.2009

Laukkarinen Antti. Viestintäpäällikkö, Jyväskylän kaupunki, sivistyspalvelut. Vast:Kodin ja koulun välisen viestinnän malli. 7.4.2009

Lehtinen Lasse. Sivistystoimen tarkastaja, Etelä-Suomen lääninhallitus. Viestinnän malli

Moisio Martti. Opetuspäällikkö, Lahden kaupungin koulutuspalvelukeskus. Vs:Kodin ja koulun välisen viestinnän malli. 8.4.2009

Suoninen Liisa. Viestintäpäällikkö, Helsingin kaupungin opetusvirasto. Nettisivuohje. 12.2.2009

Nieminen Leila, 2009. Vantaan kaupunki, Palkanlaskenta. Opettajien palkat. 24.5.2009

Haastattelut

Aarnio-Kepsu Päivi, 2009. Musiikin opettaja. Hämeenkylässä Koulu. Lomakehaastattelu 4.6.2009

Laiti Malla, suunnittelija Etelä-Suomen aluehallintovirasto, alueellinen romanasian neuvottelukunta. Haastattelu 9.2.2010

Peltonen Marianne, 2009. Biologian, maantiedon ja terveystiedon opettaja. Hämeenkylässä Koulu. Lomakehaastattelu 27.5.2009

Rönnqvist Timo, 2009. Rehtori. Korson Koulu. Puhelinhaastattelu 15.5.2009

Salmi Minna. Opetustoimen suunnittelija, Vantaan kaupunki, sivistystoimi, kieli- ja kulttuuriryhmien opetus. Haastattelu 20.11.2009

Sillanpää Päivi, 2009. Rehtori. Sotungin lukio. Lomakehaastattelu 25.5.2009

Tolonen Ulla, 2009. Rehtori. Kilterin Koulu. Lomakehaastattelu 26.5.2009

Liite 1,
Kodin ja koulun välisen viestinnän malli 7-9 -vuosiluokkien kouluille Vantaalla

Kodin ja koulun välinen viestintä toimii saumattomasti ja mutkattomasti ja perustana on keskinäinen arvostus ja luottamus

**Jos haluat viestisi menevän perille,
laita vastaanottajan silmälasit yllesi**

Lukijalle

Oheinen kodin ja koulun välisen viestinnän malli on suunniteltu Vantaan 7-9 -luokkien käyttöön, mutta se on helposti muokattavissa muillekin kouluasteille. Jokainen kunta ja koulu voi hyödyntää sitä parhaaksi katsomallaan tavalla ja muokata siitä itselleen soveltuvan. Mallia voi käyttää esimerkiksi oman viestintäsuunnitelman, perehdyttämissuunnitelman tai vaikka yhteisen periaatekeskustelun pohjana koulun henkilöstön ja huoltajien kanssa. Toivon, että mallista on hyötyä ja että se avaa keskustelun kodin ja koulun välisen viestinnän kehittämisestä.

Mallissa käydään läpi viestinnän periaatteita, määritellään viestinnän vastuita ja rooleja eri toimijoiden tasojen mukaisesti. Lisäksi käydään läpi eri välineiden käyttötarkoitus ja välineiden soveltuvuus viestinnän eri tarpeisiin. Kodin ja koulun välinen kriisiviestintä sekä viestintä eri kulttuuriryhmien kanssa ovat lopussa omina kappaleenaan.

Mallin valmisteluun liittyvä opinnäytetyö "Kodin ja koulun välinen viestintä peruskoulun 7-9 -luokilla Vantaalla - Kolmikantatutkimus viestinnän nykytilasta ja kehittämistarpeista tuloksena viestinnän malli" tarkastetaan Metropolia ammattikorkeakoulussa maaliskuussa 2010 ja se löytyy esimerkiksi Vantaan kaupungin verkkosivuilta. On mahdollista, että malliin tehdään vielä muutoksia opinnäytteen tarkastamisen jälkeen, sillä kaikki luvatut lausunnot eivät ole olleet käytössä määräpäivään mennessä. Mallia ei myöskään ole vielä käsitelty Vantaan perusopetuksen johtoryhmässä.

Malliin kerätyt ideat ovat peräisin useista eri lähteistä. Tärkein lähde oli vantaalaiset huoltajat, opettajat ja rehtorit, jotka osallistuivat mallin valmisteluun vastaamalla kyselytutkimukseen keväällä 2009 ja suostuivat jakamaan hyviä käytäntöjään muille. Muita tärkeitä tiedonlähteitä ovat olleet Opetushallituksen dokumentit, eri kuntien opetussuunnitelmat ja muut materiaalit, Suomen vanhempainliiton aineisto, alaa sivuava kirjallisuus ja tutkimukset sekä laajat internetmateriaalit.

Haluan kiittää kaikkia mallin valmisteluun osallistuneita yhdessä ja erikseen. Ammatillisen osaamisensa tai muun asiantuntisuutensa tutkimuksen tekoon ja mallin valmisteluun ovat antaneet muun muassa seuraavat henkilöt:

Satu Fränti, tiedottaja, opetustoimi, Oulun kaupunki
Hannele Halonen, Vantaan vanhempainyhdistysten aluejärjestö VANVARY:n puheenjohtaja
Kaikki Vantaan yläkoulujen rehtorit, 230 opettajaa ja 3100 huoltajaa
Hannu Kyttälä, Tilasto- ja tutkimusyksikön päällikkö, Vantaan kaupunki
Berndt-Johan Lindström, ruotsinkielisen tulosalueen johtaja
Ulla Nurmi, opetustoimen suunnittelija, Vantaan kaupunki
Elina Parviainen, tutkija, tilasto- ja tutkimusyksikkö, Vantaan kaupunki
Päivi Sillanpää, rehtori, Sotungin lukio, Vantaan kaupunki
Jari Vartiainen, tutkimusapulainen, Lennätin, Vantaan kaupunki
Tarja Äikäs, sovellusasiantuntija, sivistysvirasto, Vantaan kaupunki
Anna Österman, tieto- ja viestintätekniikan asiantuntija, sivistysvirasto, Vantaan kaupunki

Vantaalla 25.2.2010

Terhi Unhola
viestintäpäällikkö
Vantaan kaupunki
sivistystoimi

Sisällys

1 Kodin ja koulun välisen viestinnän periaatteita ja lähtökohtia.....	4
2 Viestinnän välineitä ja muotoja	5
2.1 Vanhempainillat.....	6
2.1.1 Koulun vanhempainillat.....	6
2.1.2 Luokan vanhempainillat	7
2.2 Yhteistyöpäivät	7
2.3 Keskustelut ja palaverit.....	8
2.4 Vanhempainvarti/arviointikeskustelu.....	9
2.5 Tiedote	10
2.6 Sähköisiä välineitä	10
2.6.1 Puhelin.....	11
2.6.2 Kaupungin ja koulujen www-sivut	11
2.6.3 Wilma (osin myös sähköposti)	12
2.6.4 Fronter	14
2.6.5 Sosiaalinen media	14
3 Viestinnän tasot.....	15
3.1 Valtakunnan taso	15
3.2 Kunta-taso.....	16
3.3 Koulun taso.....	18
3.4 Luokan taso	21
3.5 Yksilötaso.....	23
4 Koulun viestintä huoltajille kriisi- ja erityistilanteissa.....	25
5 Viestintä ja vuorovaikutus eri kulttuuritaustaisten huoltajien kanssa	27
Lähteet.....	29

Liitteet:

Liite 1, Kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja viestintää sääteleviä normeja

Liite 2, Malli 7-luokan luokanvalvojan ensimmäisestä kirjeestä huoltajille

Liite 3, Malleja erilaisiin kotitiedotteisiin

Liite 4, Vinkkejä ja linkkejä

Liite 5, Sisäilma-asioiden viestinnän periaatteet

Liite 6, Sisäilma-asioiden viestinnän toimintamalli

1 Kodin ja koulun välisen viestinnän periaatteita ja lähtökohtia

Kodin ja koulun välinen vuorovaikutus perustuu tasa-arvoisuuteen ja luottamukseen. Toimivaksi hyvin, yhteistyö edellyttää selkeitä rakenteita ja vastuita, aktiivisuutta kaikilta osapuolilta ja kykyä asettua toisen asemaan. Keskinäinen luottamus voi syntyä yhteisessä keskustelussa ja siihen tarvitaan aikaa, kohtaamisia sekä jatkuvaa, pitkäjänteistä ja aktiivista vuoropuhelua. Viestintä ei ole helppo laji. Suullisessa viestinnässä ja erityisesti kohtaamisissa suurempi merkitys on nonverbaalilla kuin verbaalilla viestinnällä: eleet, ilmeet ja äänensävyt puhuvat omaa kieltään. Sama pätee myös kirjalliseen viestintään: viestin tyyli on vähintään yhtä tärkeä kuin sanoma itse. Hankalien asioiden viestinnässä kannattaa suosia henkilökohtaisia kontakteja, kun taas rutiiniluonteiset asiat voi hyvin viestiä kirjallisesti. Vuorovaikutusrakenteiden tulee olla kiinnostavia ja niiden tulee olla hyödyksi kaikille osapuolille. Viestinnän kielen tulee olla ymmärrettävää ja toista kunnioittavaa ja myös sähköisten välineiden osalta tyyliin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Viestinnän tulee kannustaa vuorovaikutteisuuteen ja vapaaseen ilmaisuun ja sen tulee tukea osallisuutta.

Toimiva kodin ja koulun välinen yhteistyö vaikuttaa lapsen koulumenestykseen, kotitehtävien tekemiseen ja koulutuksen arvostamiseen sekä koulun ilmapiiriin (Opetushallitus, moniste 7/2007, 1). Jos vanhempien ja opettajien kokemukset yhteistyöstä ovat positiivisia ja vuorovaikutus on avointa ja mutkatonta, voivat koti ja koulu yhdessä tukea lapsen oppimista ja hyvinvointia ja yhteinen kasvatusvastuu toteutuu parhaalla tavalla. Kun opettajat, oppilaat ja vanhemmat ovat tasa-arvoisessa keskusteluyhteydessä, keskusteluista tulee konkreettisia, realistisia ja positiivisia tilanteita, joissa aiheina voivat olla esimerkiksi koulun toimintasuunnitelmat, opiskelun tavoitteet ja oppilaiden edistymiseen vaikuttavat asiat.

On suositeltavaa, että koululla on yhtenäiset viestinnän ja vuorovaikutuksen periaatteet, vaikka jokainen henkilö toimii omalla persoonallisella tavallaan. Koulun haasteena on huomioida erilaiset perheet näiden moninaisine taustoineen. Huoltajat muodostavat koko yhteiskunnan kirjon pienoiskoossa: heissä on eri ammattien, sosiaaliryhmien, uskontokuntien, kulttuureiden, seksuaalisuuntausten ja poliittisten suuntausten edustajia, joiden aktiivisuus koulutyöhön vaihtelee elämäntilanteen, luonteenpiirteiden ja omien kokemusten mukaan. Uusperheet, monikulttuuriset perheet, ne huoltajat, jotka asuvat eri osoitteissa tai joilla on vaikea elämäntilanne, edellyttävät koulun väeltä melkoisia taitoja sekä myös aikaa viestinnän ja vuorovaikutuksen menestykselliseksi hoitamiseksi. Joillakin vuorovaikutustaidot ovat synnynnäinen ominaisuus ja jotkut joutuvat taitoja opettelemaan. Viestintä- ja vuorovaikutustaitoja tarvitaan niin puhumisessa, kuuntelemisessa kuin kirjoittamisessakin, sekä myös oikean välineen ja menetelmän valinnassa.

Koulun toimintakulttuurin tulee tukea vuorovaikutusta ja avoimuutta. Yläkoulussa tiivis yhteistyö huoltajien kanssa kannattaa aloittaa heti seitsemännän vuosiluokan alussa, kun alakoulun yhteistyön muodot ovat huoltajilla vielä tuoreessa muistissa. Aktiivisuus vuorovaikutukseen lähtee luontevimmin koululta ja opetussuunnitelman perusteissa onkin määriteltävä, että yhteistyö edellyttää opettajien aktiivista aloitetta. Huoltajille varataan mahdollisuus tutustua koulun toimintakulttuuriin sekä osallistua koulun kasvatustavoitteita koskeviin keskusteluihin. Huoltajat ovat kovin vähän hyödynnetty voimavara koulun arjessa. Heidän joukossaan on paljon eri alojen asiantuntijoita, jotka voisivat olla halukkaita vaikka luennoimaan ammatistaan tai jostain muusta yleisesti kiinnostavasta aiheesta koulun tilaisuuksissa.

Opetussuunnitelman perusteiden ja opettajien virkaehtosopimuksen mukaan opettajien tehtäviin kuuluu yhteydenpito kotien kanssa. Sen mukaan opettajan tulee osallistua koulussa kolmen tunnin ajan viikossa opetuksen yhteissuunnitteluun, aineryhmittäisiin ja asiaryhmittäisiin neuvonpitoihin, kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä opetuksen suunnitteluun ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvien tehtävien tekemiseen. Rehtori käynnistää ja ylläpitää sekä seuraa ja vastaa yhteissuunnittelusta. (OVTES; OSIO B, liite 1, 11§) Koulujen käytänteiden yhtenäistämiseksi Vantaalla on vuonna 2005 laadittu ohjeet yt-ajan käytöstä. Niiden mukaan vähintään yksi tunti tästä ajasta tulee olla sidottuna opettajien kiinteään lukujärjestykseen. Yt-ajan yhtenä osa-alueena on kodin ja koulun yhteistyö, johon sisältyvät vanhempainvartit, vanhempainillat, HOJKS-palaverit ja muu tarpeellinen yhteydenpito huoltajiin. Koulun viralliset opettajakunnan kokoukset kuuluvat opettajien virkavelvollisuuteen eivätkä sisälly yt-aikaan. Samoin HOJKS:n laatiminen on opettajan tehtävään liittyvää työtä. Yt-ajan käytöstä tulee keskustella yhdessä opettajakunnan kanssa. (Vantaan perusopetuksen johtajan kirje rehtoreille 14.10.2005). Tässä oppaassa ei tämän enempää käsitellä erityisopetukseen liittyviä HOJKS-neuvotteluita eikä oppilashuollon roolia.

Opettajien ja rehtoreiden voimavarat kuluvat helposti yhteistyöhön haasteellisten asioiden parissa pienen vähemmistön kanssa. Tällöin on vaarana, että resurssit ja voimat eivät riitä, vaikka tahtotilaa olisi. Selkeät vastuunjaot ja -rakenteet, kollegiaalinen tuki ja yhteisöllisyyttä rakentava vuorovaikutus huoltajien kanssa lisää jaksamista ja vähentää riittämättömydentunnetta.

Tässä oppaassa käydään ensin läpi erilaisia viestinnän muotoja ja rakenteita ja sen jälkeen asiaa lähestytään eri tasojen ja niiden tehtävien tai roolien mukaisesti. Laatikoihin on kerätty poimintoja perusopetuslaista (PoL) ja -asetuksesta (PoA) sekä opetussuunnitelman perusteista.

Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. (PoL 3§)

2 Viestinnän välineitä ja muotoja

Yhteydenpidontapa ja -väline valitaan aina tarpeen ja tilanteen mukaan. Arkaluontoiset tai monimutkaiset asiat edellyttävät henkilökohtaista tapaamista tai vähintäänkin puhelinkeskustelua. Kahdenkeskisissä tapaamisissa keskustellaan rakentavassa hengessä lähinnä yksilötason asioista ja ryhmätapaamisissa laajempaa joukkoa koskevista asioista. Sähköiset välineet kuten internetsivut ja Wilma soveltuvat rutiiniasioiden viestintään, mutta käyvät harvoin vuorovaikutteisuutta tarvitsevien asioiden kommunikointiin.

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntyneitä yhteistyötä ja luodaan pohja myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtävävaiheissa. (Opetussuunnitelman perusteet)

2.1 Vanhempainillat

Onnistuakseen vanhempainilta vaatii hyvää suunnittelua. Illan tavoitteet ja rakenne käydään läpi. Puheenvuorot ja niiden pituus suunnitellaan ennakolta ja varmistetaan teknisten välineiden toimivuus. Kutsu rakennetaan houkuttelevaksi siten, että huoltajat ymmärtävät, kuinka tärkeää läsnäolo tilaisuudessa on. Kutsu sisältää esillä olevat asiat ja se kannattaa lähettää mahdollisimman hyvissä ajoin. Alkamisajankohdan lisäksi merkitään myös päätymisaika, josta on hyvä pitää kiinni. Kutsun perillemeno kannattaa varmistaa, sillä etenkin reppupostissa ne jäävät helposti matkalle.

Vanhempien mielipiteille ja kysymyksille varataan aikaa ja joitain asioita voi käsitellä vaikka paneeleissa tai ryhmitöinä luokissa. Hyviä kokemuksia on vanhempainilloista, joihin huoltajat voivat tulla tapaamaan myös aineenopettajia esimerkiksi juhlasaliin tai vaikka luokkatiloihin, joissa jokaisella opettajalla on oma "tapaamispisteensä".

Vanhempainillat ja muutkin vanhemmille tarkoitetut tilaisuudet kannattaa rakentaa sellaisiksi, että myös harvemmin osallistuvat, kuten maahanmuuttajataustaiset, romanit sekä myös isät kiinnostuisivat tulemaan paikalle.

Vanhempainiltojen sisältöjen suunnitteluun kannattaa ottaa huoltajat ja oppilaatkin mukaan. Sisältötoiveita voi kysyä huoltajilta ja johtokunta, vanhempainyhdistys ja oppilaskunta voivat olla mukana myös käytännön järjestelyissä.

Vanhempainiltojen tulee olla napakoita. Erityisesti jos perheellä on useita lapsia, muodostuvat tilaisuudet helposti itseään toistaviksi ja tylsiksi.

2.1.1 Koulun vanhempainillat

- Koko koulun vanhempainiltoja suositaan silloin, kun kyseessä on yhteinen tema, joka koskettaa useampia luokkia tai luokka-asteita.
- Illassa voidaan käsitellä esimerkiksi
 - koulun kuulumisia yleensä,
 - sääntöjä ja periaatteita (esim. kiusaaminen, päihteet, järjestyssäännöt),
 - opetussuunnitelman sisältöjä ja arvioinnin periaatteita,
 - teemoja murrosiästä, internetistä, pelaamisesta, kasvatuksesta, vanhemmuudesta, päihteistä ja
 - alueellisia asioita, kuten turvallisuutta tai päihdetilannetta.
- Ulkopuolisia luennoitsijoita voi pyytää alan asiantuntijoista tai kolmannelta sektorilta (Poliisi, MLL; Helppimesta, SPR, nuorisotyöntekijä, ammattikorkeakoulu, teatteri-ryhmä, seurakunta, nuorisjärjestö, terveydenhoitaja, kirjastonhoitaja jne.).
- Erilaisten arviointien tulokset kiinnostavat huoltajia (kouluterveyskysely, kouluruokakysely, opetuksen arviointi tms.)
- Asioiden esittelytapa on positiivinen ja rakentava.
- Erityisen tärkeitä vanhempainillat ovat silloin, jos suunnitteilla on suuria muutoksia esimerkiksi taloudellisen tilanteen tai kouluverkon muutosten johdosta.
- Suuret vanhempainillat eivät juurikaan mahdollista vuorovaikutusta, jota monet huoltajat toivovat. Näissä vuorovaikutus voidaan toteuttaa vaikka siten, että ensin

on yhteinen alustus, jonka jälkeen mennään keskustelemaan aiheesta pienempiin ryhmiin vaikka oman luokanvalvojan johdolla.

- Yhteiset alustukset pidetään olla napakkoina ja ytimekkäinä, etenkin jos tilaisuuden jälkeen on tarkoitus kokoontua luokissa.
- Äänentoistolaitteiden, videotykin ja muun tekniikan toiminta varmistetaan etukäteen.
- Tilaisuudessa esitetyt materiaalit kannattaa tallentaa esimerkiksi Wilmaan (kodin ja koulun välinen sähköinen viestintäjärjestelmä) tai www-sivuille, jotta niihin voi palata ja nekin, jotka eivät osallistuneet pääsevät tutustumaan aineistoon.

2.1.2 Luokan vanhempainillat

- Luokan vanhempainillan keskeinen tavoite on opettajan ja huoltajien keskinäinen tutustuminen.
- Ensimmäinen vanhempainilta kannattaa pitää jo melko aikaisessa vaiheessa 7-luokan syksyllä, jolloin vanhemmilla on mahdollisuus verkottua keskenään ja jakaa keskenään yhteystiedot ja sopia vuorovaikutuksen periaatteista.
- Esimerkiksi 7. luokalla joissain kouluissa on koettu hyväksi arviointiin liittyvä iltapäivän ensimmäisen jaksoarvioinnin jälkeen ja joissain jo pari viikkoa koulun alun jälkeen.
- Yhteistyö kotien kanssa kannattaa pitää tiiviinä heti alusta, sillä huoltajat ovat tottuneet siihen alakoulussa.
- Opettaja ja huoltajat voivat esittää keskenään toiveita viestintään ja vuorovaikutukseen liittyen ja asiaa voidaan pohtia vaikka pienissä ryhmissä ja sopia yhteisistä toimintatavoista. Samalla opettaja voi esitellä koulun käytäntöjä ja toiminnan periaatteita.
- Luokanvalvoja valmistautuu tilaisuuksiin esimerkiksi keräämällä muilta opettajilta tietoa luokan kuulumisista tai pyytämällä aineenopettajia vierailemaan vanhempainilloissa.
- Esimerkiksi opinto-ohjaajan tapaaminen yhdeksännen luokan vanhempainillassa on osoittautunut hyväksi käytännöksi.
- Luokalle voidaan perustaa luokkatoimikunta ja vetovastuu kokoontumisista voi olla jollain huoltajalla tai tehtävää voidaan kierrättää.
- Illat voivat olla toiminnallisia ja myös lapset itse voivat olla niissä toisinaan mukana, jolloin vanhemmat oppivat tuntemaan lapsensa luokkakavereita ja päinvastoin.

2.2 Yhteistyöpäivät

Vantaalla lauantaina pidettävästä kodin ja koulun yhteistyöpäivästä ja vastaavasta vapaa-päivästä voi päättää koulun johtokunta. Yhteistyöpäivän tulisi nimensä mukaisesti sisältää yhteistyötä. Se tarkoittaa yhteistä tekemistä, toimintaa ja osallisuutta. Tilaisuudet, joissa huoltajat ovat passiivisia seuraajia, eivät välttämättä kiinnosta.

Vinkkejä

- Päivän tavoitteet ja sisällöt suunnitellaan hyvin etukäteen.
- Päivän markkinointiin kannattaa panostaa. Kutsusta tehdään houkutteleva ja siinä kerrotaan päivän tavoitteista, sisällöstä ja kulusta mahdollisimman tarkkaan.

- Sisältö voi olla myös koulun toimintaan osallistavaa: kiusaamisen vastaisen suunnitelman, päihdestrategian, opetussuunnitelman tms. käsittelyä luokittain tai muissa pienryhmissä.
- Yhteistyöpäivän sisältöjä voi vuosittain vaihdella ja etsiä yhdessä huoltajien kanssa sellaisia muotoja, jotka tukevat yhteisiä tavoitteita ja joiden ajankohta soveltuu parhaiten. Huoltajille voidaan tehdä esim. Wilman kyselytyökalulla tiedustelu aiheesta.
- Päivän suunnitteluun ja toteuttamiseen voi osallistua myös oppilaskunta, johtokunta ja vanhempainyhdistys.
- Lauantaipäivänä pidettävän yhteistyöpäivän sijaan hyvä vaihtoehto voi olla yhteistyöilta.
- Joissain kouluissa toimivaksi on koettu päivät, joissa huoltajat osallistuvat koulupäivään lastensa sijasta ja toisissa koulupäivät, joissa huoltajilla on ollut mahdollisuus seurata opetusta ja koulun toimintaa.
- Erilaisia esityksiä tai näyttelyitä voi järjestää päivän yhteyteen.
- Oppilaat voivat suunnitella erilaisia työpajoja, joihin huoltajatkin voivat osallistua oppilaiden kanssa.
- Esimerkiksi vanhempainyhdistys tai oppilaskunta voi järjestää kahvion, jossa huoltajat ja opettajat voivat keskustella kahvikupin ääressä.
- Yhteistyöpäivä voi olla myös ns. hyvinvointipäivä (ks. mll.fi)
- Päivä voi olla myös sellainen, että kukin luokka suunnittelee sen sisällön itse tai huoltajien kanssa yhdessä.
- Jos kyseessä on lauantai-ilta, voi aamupäivä olla normaalia koulunkäyntiä ja ilta-päivällä voi olla jotain muuta (ohjelmia, luentoja, esityksiä, työpajoja tms.).
- Jos yhteistyöpäivä järjestetään, kannattaa vanhempien läsnäolo myös huomioida, jotta se ei ole vain oleskelua koulun tiloissa. Lukujärjestykset laitetaan esille, opettajilla voi olla rinnassa nimikyltit ja tiedot, mitä luokkia hän opettaa, infokyltit päivän kulusta laitetaan seinille, ja opettajien kannattaa jalkautua pois opettajienhuoneista ja tulla huoltajien keskuuteen. Ruokailumahdollisuuden järjestämisestä sovitaan keittiön kanssa.

2.3 Keskustelut ja palaverit

Keskustelut voivat olla kahden, kolmen tai useamman henkilön keskeisiä palavereita tai neuvotteluita. Ne voivat koskea suunnitelmia esimerkiksi ainevalintojen, jatko-opintojen tai tukiovetuksen tiimoilta tai ne voivat käsitellä myös ongelmia ja niiden ratkaisua. Hyvät vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot lähtevät myönteisestä ajattelusta ja ratkaisukeskeisestä lähestymistavasta. Aito kuunteleminen ja läsnäolo sekä keskustelukumppanin asemaan asettuminen luovat myönteisen ilmapiirin.

Huoltajien ja koulun henkilöstön väliltä saattaa puuttua yhteinen kieli ja keskinäisessä ymmärryksessä voi olla eroavaisuuksia. Täten keskusteluissa on hyvä pyrkiä varmistamaan oman viestin perille meno, toisen sanoman ymmärtäminen ja väärinkäsitysten estäminen. Keskustelukumppaneiden arvomaailma, taustat ja näkemykset saattavat poiketa toisistaan merkittävästi ja yhteisen ratkaisun löytäminen saattaa toisinaan olla haasteellista.

Hyvä keskustelu syntyy muun muassa:

- Haasteiden ja ongelmien tunnistamisesta
- Nonverbaalin viestinnän huomioimisesta

- Empatiasta ja kohteliaisuudesta
- Kuuntelemisesta ja kuulemisesta
- Ilmaisutaidoista ja oikeista kysymyksistä
- Optimistisesta asenteesta ja ratkaisulähtöisyydestä
- Rajojen tuntemisesta ja asettamisesta
- Keskustelun suunnan kääntämisestä, jos asia lähtee väärään suuntaan

2.4 Vanhempainvartti/arviointikeskustelu

Luokanvalvojan ja huoltajan sekä oppilaan välistä keskustelua voidaan kuvata monilla eri nimillä: vanhempainvartti, arviointikeskustelu, kehityskeskustelu tai kolmikantakeskustelu. Usein ne ovat osa arviointia, mutta käytännössä keskustelu on vuorovaikutustilanne. Yläkouluissa vanhempainvartit eivät kovin kattavasti kuulu osaksi kodin ja koulun välistä vuorovaikutusta, mutta niiden soisi yleistyvän. Opettajat, jotka niitä pitävät, kokevat ne pääsääntöisesti hyödyllisiksi ja huoltajat osallistuvat niihin lähes sataprosenttisesti. Toimiva keskustelukäytäntö voi edesauttaa ongelmien havaitsemista aikaisessa vaiheessa. Vanhempainvartin käyminen kaikilla vuosiluokilla edistää toimivaa yhteistyötä ja edistää ratkaisujen löytämistä mahdollisten vaikeuksien ilmaannuttua, kun toimiva keskusteluyhteys on valmiiksi luotu.

Luokanvalvojalla, joka opettaa lasta vain vähän tai toisinaan ei ollenkaan, ei voi olla tarpeellisia tietoja keskustelun käymiseen, jos hän ei saa niitä muilta opettajilta. Tarkoitusta vasten voidaan laatia lomake tai siinä voidaan hyödyntää esimerkiksi Fronterin kehitysuunnitelma-työkalua (sähköinen oppimisalusta), jossa on valmis pohja tietojen keruuta varten. Fronterissa kukin opettaja voi täyttää oppilasta koskevan arvion ja samoin tekevät huoltaja ja oppilas itse. Lomake voidaan täyttää siten, että kaikki näkevät toistensa kommentit, tai niin, että ne piilotetaan jolloin ne eivät ohjaa omia kommentteja. Tärkeää kuitenkin on, että oppilas ja huoltaja ovat jollain tavalla valmistautuneet tilanteeseen. Kun kukin aineenopettaja vastaa arvioinnista vain oman aineensa kohdalta, ei luokanvalvoja välttämättä havaitse, että oppilaan opinnoissa on tapahtumassa muutosta suuntaan tai toiseen, jos hän ei aktiivisesti seuraa oppilaan menestymistä kokonaisuutena.

Yhteinen keskustelu sujuu parhaiten toista kunnioittavassa ilmapiirissä. Vaikka opettaja on keskustelussa ammattinsa puolesta ja on se, joka johdattelee keskustelua ja useimmiten esittää kysymyksiä, tulee myös huoltajalla olla yhtäläinen mahdollisuus kysymyksiin ja vastauksiin. Huoltajaa saattaa askarruttaa monet lapsen koulunkäyntiin liittyvät asiat kuten se, millä perusteilla arviointi suoritetaan, miten koulu tukee oppimisvaikeuksissa, miten kouluruokailu sujuu, millainen on luokan työrauha jne.

Arviointipalautetta tulee antaa oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuosidistusten lisäksi riittävästi ja monipuolisesti. Tietoa tulee antaa oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä. Arviointipalautetta voidaan antaa välitodistuksin, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluissa tai muilla tavoin. (Opetussuunnitelman perusteet)

Vinkkejä

- Koululla kannattaa olla yhtenäiset käytännöt vanhempainvarttien pitämiseen.
- Onnistuakseen vanhempainvartti edellyttävää huolellista valmistautumista kaikilta osapuolilta.
- Keskusteluilla on selkeät tavoitteet ja keskustelut dokumentoidaan.
- Keskustelussa voi hyödyntää valmiita lomakkeita ja menetelmiä (ks. liite).
- Huoltajalta kannattaa heti ensimmäisessä keskustelussa tiedustella tämän omia kokemuksia koulusta. Tämä auttaa hahmottamaan sitä, millainen käsitys vanhemmalta on koulusta. Lisäksi kannattaa kertoa nykykoulun opetusmenetelmistä ja muista kouluun yleisesti liittyvistä asioista, jos näyttää siltä, että tiedot kaipaavat päivittämistä.
- Asenne on ratkaisevassa asemassa keskustelun onnistumisessa. Positiivisesti suhtautuvat keskustelijat päätyvät todennäköisesti hyvään lopputulokseen ja keskustelu koetaan hyödylliseksi.
- Kutsussa kannattaa mainita, että huoltaja voi jo valmiiksi pohtia itseään askarruttavia asioita ja esittää kysymyksiään myös etukäteen. Täten opettaja voi valmistella vastauksia myös siltä osin, kun niitä kaivataan joltain muulta koulun työntekijältä.

Opetushallituksen laatimassa luokanohjaajan käsikirjassa on annettu vinkkejä vanhempainvartin käymiseen. Ohjeissa todetaan, että keskustelun tarkoitus on oppilaan kehityksen ja koulunkäynnin tukeminen. Luokanohjaajan käsikirjassa on mallilomakkeita, joita voi käyttää sellaisenaan tai soveltuvilta osin (ks. liite).

2.5 Tiedote

Hyvä tiedote vastaa esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin kuka, mitä, missä, miten, milloin, miksi ja millaisin seurauksin. Tiedotteeseen merkitään päivämäärä ja kohderyhmä, kenelle se on tarkoitettu. Otsikkoon kannattaa kiinnittää huomiota ja tiedote aloitetaan tärkeimmällä asialla eli sen tulee mennä suoraan asiaan. Sen jälkeen kirjoitetaan perustelut, taustat ja lisätiedot. Teksti jaetaan lyhyisiin ja ytimekkäisiin kappaleisiin.

Tiedotteen tarkoitus ja tavoitteet mietitään ennen kirjoittamaan ryhtymistä ja asia kannattaa jäsenellä joko mielessä tai paperilla. Tiedotteen loppuun tulee allekirjoitus ja yhteystiedot.

Asiatiedotteen sävy on neutraali ja ystävällisen kohtelias. Tiedotteen kohderyhmä tai -ryhmät huomioidaan kirjoittaessa ja teksti kannattaa lukea "lukijan silmälaseilla" ennen sen lähettämistä. Jos tiedotettavana on hankala asia tai jos kirjoittaja on ärsyyntynyt, kannattaa nukkua yön yli ja lisäksi luetuttaa teksti jollain toisella.

Erityisesti tärkeät tiedotteet käännetään tarpeellisille kielille.

2.6 Sähköisiä välineitä

Sähköiset välineet ovat ekologisia, ja usein viesti menee perille varmemmin ja nopeammin eikä huku, kuten lappusille saattaa käydä. Toistaiseksi kaikilla kotitalouksilla ei internetyh-

teyttä, joten paperisista tiedotteista ei ole mahdollista kokonaan luopua. Laajat asiakokonnaisuudet, kuten lukuvuosiotiedotevihkoset, on myös miellyttävämpi lukea paperisena. Kunnassa ja koulussa on tärkeää on sopia, mitä välinettä mihinkin tarkoitukseen käytetään.

2.6.1 Puhelin

Vaikeat asiat kannattaa viestiä henkilökohtaisesti kasvotusten, mutta puhelin on kuitenkin huomattavasti vuorovaikutteisempi väline kuin sähköposti tai Wilma. Sähkökatkon aikana matkapuhelin on haavoittuvaisempi kuin lankapuhelin, sillä jos tukiasema ei saa sähköä, matkapuhelin voi lakata toimimasta. Myös isojen tapahtumien aikana matkapuhelinverkko voi kaatua liian kuormituksen takia.

- Henkilökohtaista yhteydenottoa edellyttävän ikävän tilanteen satuttua (esim. väkivalta, häirintä) huoltajalle kannattaa soittaa yhdessä oppilaan kanssa ja antaa oppilaan itse kertoa tapahtuneesta. Tällöin ei synny tilannetta, että oppilaan ja koulun kertomukset olisivat ristiriitaisia.
- Soittopyynnöt koulun lankapuhelimiin kuormittavat koulusihteereitä tai muita opettajia, joten omien yhteystietojen antaminen huoltajille on usein perustellumpaa. Soittopyynnön voi jättää esim. Wilman tai sähköpostin kautta.
- Opettajalla ei ole velvollisuutta antaa omaa henkilökohtaista puhelinnumeroaan huoltajille, mutta hän voi halutessaan niin tehdä. Tällöin tekstiviestit ovat hyvä yhteydenpidon tapa, mutta opettajan kannattaa numeron antamisen yhteydessä myös muistuttaa niistä ajoista, jolloin hän on tavoitettavissa (Omien työvälineiden, kuten matkapuhelimen ja tietokoneen käytöstä työtehtäviin voi saada verovähennyksiä. Vähennysten kriteerit ja määrä kannattaa tarkastaa verottajan sivuilta.).

2.6.2 Kaupungin ja koulujen www-sivut

Koulun www-sivut ovat koulun käyntikortti. Sinne tallennetaan ne tiedot, jotka halutaan näyttää nykyisille ja tuleville oppilaille ja heidän huoltajilleen. Koululla linjataan, mitkä asiat tallennetaan internetiin ja mitkä julkaistaan esimerkiksi Wilmassa. Hyvä nyrkkisääntö voisi olla, että internetiin tallennetaan suhteellisen pysyvät asiat, jotka hautaan koko maailman tietävän ja Wilman kautta hoidetaan ajankohtaisten asioiden viestintä, lukujärjestykset, lukuvuosisuunnitelmat jne., joihin järjestelmä taipuu.

Internetsivujen rakenteen tulee olla selkeä ja tietojen ajantasaisuudesta huolehditaan. Sivuilta tulee ilmetä, minkä kunnan koulusta on kysymys.

Nettisivuilla on hyvä olla ainakin seuraavat asiat (jos eivät ole Wilmassa):

- yhteystiedot
- lukuvuoden tärkeät päivämäärät ja ajankohtaiset asiat
- tuntijako ja jaksot
- opetuksen sisällöt, kielitarjonta, valinnaisaineet
- opetussuunnitelma, lukuvuosisuunnitelma

- arviointi ja sen periaatteet
- oppilaalle tarjottavat tukitoimet, oppilaan ohjaus, tukiopetus, erityisopetus, oppilashuolto ja kouluterveydenhuolto
- kodin ja koulun yhteistyö, johtokunta ja vanhempainyhdistys
- kerhot
- oppilaskunta

Lisäksi voi olla:

- keskustelupalsta (käyttäjätunnuksellinen estää häiriköintiä ja epäasialliset kirjoitellut)
- oppilaiden omat sivut
- sähköinen palautekanava
- rehtorin, erityisopettajan, opinto-ohjaajan tms. blogi

Linkkejä kunnan yhteisille sivuille:

- kouluruokailu
- kouluterveydenhuolto ja tapaturmat
- työ- ja loma-ajat
- opetustoimen ajankohtaiset asiat
- koulumatkat ja -kuljetus
- Wilma, Fronter
- esitteet ja oppaat

2.6.3 Wilma (osin myös sähköposti)

Wilmassa on paljon erilaisia toimintoja. Pikaviestinä voi lähettää viestejä huoltajien ja koulun henkilöstön kesken. Kukin luokka on koottu omaksi ryhmäkseen ja koulun järjestelmänylläpitäjä voi tehdä myös muita ryhmiä. Täten viesti voidaan laittaa koko ryhmälle saman aikaisesti. Järjestelmässä on mahdollista kytkeä päälle toiminto, jossa heräte viestistä tulee vastaanottajan sähköpostiin (tai matkapuhelimeen > ei ole käytössä Vantaalla). Kaikille voidaan laittaa pikaviestit samaan aikaan esimerkiksi kriisitilanteessa, jos huoltajat, oppilaat ja henkilöstö on koottu yhdeksi ryhmäksi. Kaupunkitasoisesti tai koulun toimesta voidaan laittaa kaikkien näkyville tiedote. Tiedotteesta ei lähde herätettä sähköpostiin.

Lukujärjestyksen voi laittaa näkyvään Wilmassa ja näkyville voidaan laittaa myös kertaluontoisia tapahtumia kuten retkiä, liikuntapäiviä tai kulttuuritapahtumia. Suoritusosioista voi tarkastella eri aineiden ja kurssien arvosanoja ja poissaolot-näkymässä voi katsoa ja selvittää oppilaan poissaoloja. Kun opettaja tekee poissaolomerkinnän, se näkyy välittömästi huoltajalle ja siitä tulee huoltajan sähköpostiin viesti, jos toiminto on kytketty päälle ja huoltaja on itse rastittanut kyseisen kohdan. Samaan kohtaan voi merkitä myös myöhästymisiä. Tulosteet-osiossa voi olla vaikka koulun lomakkeita ja kooste oppilaan saamista arvosanoista.

Kysely-työkalulla voi tehdä kyselyitä huoltajille ja huoltajat voivat vastata niihin. Kyselyt voivat olla avoimia tai tietyille kohderyhmälle suunnattuja. Tiedotteille varattuun tilaan voi tallentaa huoltajille, henkilöstölle tai kaikille tarkoitettuja tiedotteita. Wilmasta voi nähdä listan koulun opetustiloista ja niiden työjärjestykset sekä opinto-oppaan, josta näkee mitä oppiaineita voi opiskella ja mitä aiheita milläkin kurssilla tai vuosiluokalla käsitellään.

Opettaja-listassa näkyy luettelo koulun opettajista ja muusta henkilöstä, joille voi lähettää viestejä. Sivulta näkyy myös, minkä luokan opettaja/luokanvalvoja kukin opettaja on. Huoltaja voi itse päivittää osoite-, sähköposti ja puhelinnumerotietonsa. Sivulla voi olla lomakkeita, joiden avulla voi päivittää oppilasta koskevia tietoja.

Salasanan voi vaihtaa itse ja viestiasetuksissa voi valita, miten ja milloin huoltaja haluaa tiedon uusista pikaviesteistä ja poissaolomerkinnöistä.

Yllämainitut toiminnot ovat käytettävissä vain, jos koulu on ne ottanut käyttöönsä. Lapsen huoltajille voi toistaiseksi antaa vain yhden tunnuksen, mutta sitä voi tuki käyttää useampi huoltaja.

Vinkkejä:

- Määritellään Wilma kodin ja koulun välisen viestinnän perustyökaluksi ja huolehditaan, että kaikilla on tarvittavat tunnukset käytössään.
- Myös niiden huoltajien tiedonsaannista huolehditaan, joilla ei ole internetyhteyttä käytettävissään (erityisesti tärkeissä asioissa).
- Wilmaan laitettut viestit eivät automaattisesti tule herätteiksi vastaanottajan sähköpostiin, vaan kunkin koulun tulee kytkeä toiminto päälle ja lisäksi käyttäjän tulee itse laittaa omassa näkymässään ruksit oikeisiin kohtiin. Jos toimintoa ei ole kytketty, myöskään koulun henkilöstö ei saa herätettä silloin, jos Wilmaan on tullut viesti huoltajalta.
- Wilmassa lähettäjä ei näe onko vastaanottaja lukenut viestin, joten lähettäjän kannattaa tarvittaessa pyytää kuittausta vastaanottajalta.
- Wilman kautta laitettuihin viesteihin pyritään vastaamaan pikaisesti. Kiireellisyys määritellään asian luonteen perusteella.
- Negatiivinen palaute Wilman tai muun sähköisen välineen kautta toimii huonosti ja sen antamisessa kannattaa olla erityisen hienotunteinen. Jos korjaavaa palautetta kuitenkin joutuu laittamaan Wilman kautta tai sähköpostitse, on hyvä luetuttaa teksti ensin jollain toisella.
- Positiivisen palautteen antaminen kannattaa ottaa tavaksi ja antaa sitä aina silloin, kun siihen on aiheita.
- Wilmaa kannattaa hyödyntää mahdollisimman laajasti ja sinne kannattaa tallentaa esimerkiksi kokeiden aihealueet, ajankohdat ja arvosanat sekä tiedotteet.
- Jos lukujärjestys on tehty viimeisimmällä ohjelmalla, sen voi saada näkymään Wilmassa
- Luokanvalvoja voi laittaa vaikka kerran kuukaudessa lyhyen viestin, missä kertoo luokan kuulumisista, tulevista kokeista, projekteista, vierailuista yms.
- Luokanvalvojen lisäksi myös muut opettajat voisivat viestiä rohkeammin Wilman kautta.
- Huoltaja voi tehdä lomahakemuksen Wilman kautta. Kolmeen päivään asti loman myöntää luokanvalvoja ja sitä pidemmälle ajalle rehtori.
- Huoltajien tunnukset on tarkoitettu huoltajille ja koulun kannattaa muistuttaa siitä, että tunnuksia ei tule luovuttaa muille.
- Etukäteen haetut lomat ja ilmoitetut sairaspöissaolot pyritään tallentamaan Wilmaan viivyttelemättä, jotta muut opettajat ovat tietoisia poissaoloista ja huoltajalle ei tule turhia kuitattavia.

- Wilmaan ei voi tallentaa omaa poissaolomerkintää siten kuten sähköpostiin. Huomioitava on, että opettajille Wilma on työväline ja siten sen lukeminen tapahtuu pääasiassa työaikana.

2.6.4 Fronter

Fronter oppimisympäristö on Vantaalla kaikkien peruskoulujen käytössä. Fronter on opiskeluun ja oppimiseen suunniteltu työväline, mutta siinä on myös viestintään ja kodin ja koulun yhteistyöhön soveltuvia elementtejä. Fronter sisältää tiedote- ja ryhmäviestipalveluiden lisäksi muun muassa chat-palvelun, rss-syötteet ja videokokouksen pitämisen sekä muun muassa opintojen seuraamisen.

Fronter mahdollistaa myös massatekstiviestien tai sähköpostien lähettämisen valikoiduille kohderyhmille ja siihen voidaan hakea tietokenttiä muista järjestelmistä, kuten Primus-oppilashallintojärjestelmästä. Fronteriin voi perustaa myös luokan yhteisen huoneen, jossa voi jokaisella oppilaalla oma olla kolo, jossa hän voi esitellä haluamiaan asioita. Sinne voi säilöä myös luokan yhteistä materiaalia kuten valokuvia. Pääsy huoneeseen voidaan rajata halutun mukaisesti ja siellä voisi käydä myös keskustelua; ideointia, huolia, mahdollisuuksia jne. Koulun Frontersivuille ei huoltajille ole juurikaan jaettu tunnuksia ja sen käyttö on vielä melko vähäistä. Huoltajat toivoisivat, että opettajat olisivat helposti tunnistettavissa ja Fronteriin voisi tallentaa nimien kera valokuvat opettajista.

Fronterissa on myös työkalu, jolla vanhempainvartteja varten kukin osapuoli, myös aineenopettajat, voivat tehdä merkintöjä keskustelun pohjaksi. Palvelun voi saada toimimaan siten, että kaikkien merkinnät näkyvät kaikille osapuolille tai siten, että ne näkyvät vain valituille, jolloin toisten merkinnät eivät ohjaa omia merkintöjä.

2.6.5 Sosiaalinen media

"Sosiaalinen media on teknologiasidonnainen ja rakenteinen prosessi, jossa yksilöt ja ryhmät rakentavat yhteisiä merkityksiä sisältöjen, yhteisöjen ja verkkoteknologioiden avulla vertais- ja käyttötuotannon kautta." (Wikipedia, Sosiaalinen media).

Kiireisen elämänmenon takia vanhemmat eivät tahdo ehtiä koulun tilaisuuksiin, eikä tilaisuuksien aika aina ei sovi kaikille. Eräänä vaihtoehtona ovat erilaiset sosiaalisen median välineet.

Koulun kotisivut voidaan tehdä myös Wiki-järjestelmällä, jonka vahvuutena on helppous ja nopeus. Wikissä sisällöntuottajina voi toimia kuka tahansa tai oikeuksia voidaan antaa tiettyille henkilöille. Kun sisällöntuottajia on useampia, mahdollistaa se sivujen päivityksen jakamisen monelle taholle. Tämä mahdollistaa myös vanhempien oman sivujen ylläpidon esimerkiksi vanhempainyhdistyksen asioista.

Kouluilla voi olla myös blogisivusto, joille tunnusomaista on vuorovaikutteisuus. Koulun blogi voi toimia vaikka niin, että rehtori, opettaja tai huoltaja kirjoittaa tekstin jostain ajankohtaisesta aiheesta ja muut voivat kommentoida sitä. Aihe voi olla vaikka koulun yhteistyöpäivän suunnitelma tai koulun järjestysääntöjen päivitys. Sivuuun voidaan liittää syöte-

mahdollisuus, jolloin blogin lukijat voivat tilata itselleen herätteen, kun sivulle tulee jotain uutta. Syötepalvelu voidaan toki lisätä muunkaltaisillekin sivuille, esimerkiksi koulun tavanomaiselle ajankohtaispalstalle, jos ylläpitojärjestelmä taipuu siihen.

Keskustelupalstat vanhemmille ja oppilaille voisivat kuulua koulujen valikoimaan. Myös muita sosiaalisen median yhteisöjä, kuten Facebookia on mahdollista käyttää vaikka koulun vanhempainyhdistyksen tarpeisiin. Myös esimerkiksi Ning-verkkopalvelulla on helppo perustaa oma yhteisö koko koulun väelle, tietyn luokan vanhemmille tai vaikka johtokunnalle.

Tekniikka mahdollistaa vanhempainvarttien ja muiden henkilökohtaisten keskustelujen käymisen myös etänä. Perinteisen puhelin keskustelun sijaan keskustelu voidaan käydä esimerkiksi Skype-järjestelmällä, jossa web-kamera todentaa, että keskustelussa ovat oikeat henkilöt. Chattina keskustelu onnistuu myös esimerkiksi Facebookissa tai Fronterissa, joissa identiteetti on myös todennettävissä.

Sosiaalisen median käyttö ei kuitenkaan ole aivan ongelmaton. Esimerkiksi Facebookissa yksityisyyden ja työelämän rajat saattavat hämärtyä ja tästä on jo syntynyt ongelmia. Sosiaalisessa mediassa kaveriksi ei kannata ottaa sellaisia henkilöitä, joita ei "oikeassa elämässä" kaveriksi haluaisi. Esimerkiksi opettajien ja oppilaiden väliset kaverisuhteet saattavat aiheuttaa hankaluuksia.

3 Viestinnän tasot

Kodin ja koulun välinen viestintä voidaan jakaa osiin eri tasojen, sisältöjen ja välineiden mukaan. Tässä mallissa tasot ja sisällöt on yhdistetty. Valtakunnan tasolla määritellään suuret linjaukset ja kunnan tasolla kaikille yhteiset käytännöt. Koulun tasolla sovitaan koulun yhteisistä linjauksista ja yksilötasolla yksittäisen perheen kanssa toteutettavan vuorovaikutuksen käytännöistä.

Koulun on oltava yhteistyössä huoltajien kanssa niin, että he voivat osaltaan tukea lastensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Yhteisvastuullisen kasvatuksen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. (Opetussuunnitelman perusteet)
--

3.1 Valtakunnan taso

Valtakunnan tasolla määritellään lait, asetukset, opetussuunnitelman perusteet ja annetaan suosituksia, joilla viestintää säännellään ja ohjataan. Vuoden 2009 aikana valmistuivat valtakunnalliset perusopetuksen laatukriteerit, joiden tavoitteena on korkean opetuksen laadun ja monipuolisen tarjonnan turvaaminen sekä tasapuolisen opetuksen turvaaminen kaikille oppilaille. Laatukriteerien pohjalta on tarkoitus laatia paikalliset suunnitelmat ja ne käsittävät 11 arviointialuetta, joista yksi on kodin ja koulun yhteistyö. (OPM, Rissanen, minedu.fi.). Perusopetuslaki, -asetus ja opetussuunnitelman perusteet ovat uudistettavana, mutta uudistuksen aikataulusta ei ole tarkempaa varmuutta.

Valtakunnantason yhteiset opetushallinnon periaatteet on julkaistu opetusministeriön ja Opetushallituksen internet-sivuilla. Opetushallitus julkaisee oppaita, joista osa on verkosta ilmaiseksi ladattavia. Suurin osa materiaaleista on tarkoitettu opettajille ja opetuksen järjestäjille, mutta oppilaille ja huoltajille tarkoitettuja materiaaleja ovat muun muassa koulutusoppaat sekä internet-sivustot Koulutusnetti.fi ja Opintoluotsi.fi

Valtakunnan taso vastaa myös opettajien peruskoulutuksen ja osin myös täydennyskoulutuksen järjestämisestä ja koulutuksen sisällöistä. Opettajain koulutukseen sisältyy kovin vähän kodin ja koulun välisen yhteistyön ja viestinnän opintoja. Opintojen rakennetta olisi syytä tältä osin tarkastella uudelleen.

3.2 Kunta-taso

Kuntatason opetussuunnitelman perusteet, muut ohjeet ja strategiat laaditaan kaikille kouluille yhteiseksi ja ne ohjaavat koulujen toimintaa. On tärkeää, että kuntatasolla korostetaan kodin ja koulun yhteistyötä ja varmistetaan se, että huoltajat otetaan mukaan opetusta koskevien päätösten valmisteluun. Kuntatason opetussuunnitelmassa linjataan keskeiset kodin ja koulun yhteistyön periaatteet. Täten kunnan opetusviranomaisten asennoituminen ja arvostus heijastuvat myös koulujen suunnitelmiin. Sen lisäksi, että kunta ohjaa suunnittelua se myös seuraa ja arvioi yhteistyön toteutumista sekä vastaa siitä, että yhteistyö on huomioitu opettajien työtehtävissä ja että siihen on riittävät resurssit ja osaaminen. (Opetushallitus, moniste 7/2007, 13-14.) Perusopetuksen laatukriteereissä opetussuunnitelman laadinnan prosessin kuvaamisessa korostetaan huoltajien ja muiden avainsidosryhmien osallistamista suunnitelman valmisteluun (Perusopetuksen laatukriteerit 2009, 21).

Kodin ja koulun välinen yhteistyö tulee määritellä opetussuunnitelmassa yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (Opetussuunnitelman perusteet).

Vantaalla perusopetuksen keskeisistä linjauksista sovitaan perusopetuksen johtoryhmässä, jonka puheenjohtajana toimii perusopetuksen johtaja. Johtoryhmään kuuluvat opetuspäällikkö ja aluerehtorit, joita Vantaalla on viisi. Aluerehtoreiden merkitys viestinnän periaatteiden käsittelystä omalla alueellaan varmistaa yhtenäisistä linjoista sopimisen. Myös rehtoreiden koulutusilaisuudet ovat hyvä foorumi yhteisten linjausten esittelylle.

Kunta hankkii välineet, joilla koulut voivat tasapuolisesti viestintäänsä toteuttaa. Tällaisia ovat koulun tietotekniset laitteet ja infrastruktuuri, internetin ylläpito- ja julkaisujärjestelmät, henkilöstön sähköpostijärjestelmät, sähköiset yhteydenpidon ja opetuksen järjestelmät (kuten Wilma ja Fronter) sekä puhelimet ja liittymät. Lisäksi kunta järjestää koulutusta henkilöstölleen muun muassa järjestelmien käytöstä, yhteistyön muodoista ja vanhempien kohtaamisesta sekä kannustaa ja tukee henkilöstöään osallistumaan omaehtoiseen koulutukseen. Vantaa myöntää myös rahallista tukea omaehtoiseen koulutukseen ja valtakunnallinen koulutusrahasto tukee tutkintoon tähtäävää koulutusta.

Kunta vastaa yhteisten asioiden viestinnästä asukkaille. Viestinnän välineitä voivat tällöin olla kunnan www-sivut, erilaiset oppaat ja esitteet, vanhempainillat sekä kotitiedotteet ja tiedotteet median välityksellä sekä mahdollinen asukaslehti. Internet-sivuilla on pysyväisenä materiaalina tiedot opetustoimen ja koulun yleisistä palveluista ja toiminnoista sekä

ajankohtaiset tiedotteet. Myös keskustelupalsta, palautekanava ja tapahtumakalenteri sekä sähköisiä palveluita kerätään yhteisille sivuille.

Seitsemännelle luokalle siirtyville jaetaan yläkoululaisen opas, jossa on tietoja muun muassa koulupaikan määräytymisestä, yläkoulun oppiaineista, koulun tukipalveluista sekä kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä. Yhdeksäsluokkalaisille tuotetaan opas toisen asteen koulutuksesta kunnassa ja siinä kerrotaan koulutustarjonnasta sekä opiskelusta lukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa. Oppaat julkaistaan myös sähköisessä muodossa.

Kunnan opetustoimi järjestää vanhempainiltoja, kun opetusjärjestelyihin ollaan suunnittelemassa muutoksia taloudellisista tai muista syistä. Muita yhteisten tilaisuuksien aiheita ovat ajankohtaisten asioiden lisäksi esimerkiksi muutokset kouluverkossa. Muutostilanteissa vanhempainiltojen lisäksi järjestetään myös muita kuulemisen muotoja ennen päätösten tekoa. Kuuleminen voidaan toteuttaa lausunoin, kyselyjärjestelmällä tai kirjaimella kommentit kuulemistilaisuuksissa. Kommentteja tai lausuntoja kannattaa pyytää johtokunnilta/ vanhempainyhdistyksiltä, oppilaskunnilta sekä tietysti myös koulujen henkilöstöltä ja paikallisilta järjestöiltä kuten opettajien ammattiyhdistykseltä, vanhempien alueyhdistykseltä ja yksittäisiltä huoltajilta. Kuulemisen tulee olla aitoa, vaikka kaikkia lausunnoissa esitettyjä asioita ei aina kyettäisi toteuttamaan.

Kunnan opetustoimi auttaa yksittäisiä kouluja näiden viestinnässä silloin, kun viestittävä on haasteellisia asioita tai viestinnän tarve johtuu kunnan suunnitelmista tai ratkaisuista. Yksittäisiä kouluja auttaa myös se, että kunnassa on luotu valmiita malleja tiedotteista. Liitteenä on muutamia esimerkkejä tiedotteista.

Vinkkejä:

- Kunnan opetussuunnitelmassa yhteistyön rinnalle nostetaan kodin ja koulun välinen viestintä.
- Kunta ohjeistaa virkaehtosopimuksen mukaisen työajan käytön ja laatii mallit työkuvauksista luokanvalvojille ja aineenopettajille sekä myös opinto-ohjaajille. Kodin ja koulun välinen yhteistyö ja viestintä sisältyy kaikkien opettajien tehtäviin.
- Kunta järjestää opettajille tarpeellisen määrän täydennyskoulutusta esimerkiksi vanhempien kohtaamisesta, vanhempainiltojen järjestämisestä, haastavien asioiden käsittelystä ja haasteellisten vanhempien kohtaamisesta. Tueksi kannattaa olla tarjolla kirjallista materiaalia.
- Yhteisten välineiden, kuten internetin, Wilman ja Fronterin käytöstä laaditaan yhteiset suositukset.
- Internetsivujen rakenteesta tehdään yhteinen malli, jonka pohjalta koulujen on helppo toteuttaa omat sivunsa.
- Internetin ylläpitojärjestelmäksi valitaan työkalu, jolla ylläpito on helppoa ja koulun sivujen päivitys ei ole riippuvainen vain yhdestä atk-osaajasta.
- Opettajien matkapuhelinten käytöstä on hyvä olla yhtenäiset linjaukset.
- Kriisiviestinnässä tulee olla yhtenäiset periaatteet, jotka saatetaan kaikkien tietoon.
- Kunnan internetsivuille tallennetaan kaikkia koskevat materiaalit (ks. koulun internetsivulle ehdotetut linkit).
- Yhteisiä kuntatasoisia oppaita ovat esimerkiksi yläkoululaisen opas ja lukioiden ja ammatillisen koulutuksen esite.
- Yhteisiä kuntatasoisia tiedotteita ovat esimerkiksi yhteishaun tiedote, tiedotteet opetussuunnitelman muutoksista ja koulumaailmaa koskevista tapahtumista sekä luottamushenkilöelinten käsittelyyn tulevat ja päättämät asiat.

- Yhteisistä tiedotteista merkittävimmät käännetään ruotsin ja englannin kielille sekä muille yleisimmille kielille.
- Yhteisiä vanhempainiltoja voidaan järjestää alueittain tai kohderyhmittäin (esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset, romanit, kielikylypyoppilaiden huoltajat jne.)
- Kuntatasoisia tai alueellisia vanhempainiltoja pidetään, kun opetusjärjestelyt muuttuvat tai esim. taloudellisista syistä joudutaan tekemään muutoksia.
- Kuntatasoisesti voidaan tehdä yhteisiä kyselyjä esimerkiksi internetin tai Wilman kautta silloin, kun jotain uutta on suunnitteilla.
- Kunnan viranhaltijat pitävät yllä avointa vuorovaikutusta sekä opettajien ammattijärjestöön että vanhempien aluejärjestöön.

3.3 Koulun taso

Perusopetuksen laatukriteereissä kannustetaan ottamaan huoltajat ja muut yhteistyökumppanit mukaan suunnitelmien valmisteluun (Perusopetuksen laatukriteerit 2009, 22). Tällaisia koulukohtaisia suunnitelmia ovat muun muassa kodin ja koulun yhteistyösuunnitelma, turvallisuussuunnitelma ja kiusaamisen sekä päihteiden vastaiset strategiat. Miten yhteistyö kotien kanssa on kirjattu koulun opetussuunnitelmaan, on sellaisenaan viesti huoltajille siitä, miten vanhemmat koulun arjessa huomioidaan (Opetushallitus, moniste 7/2007, 20). Osallisuuden muodoista tulisi sopia yhdessä rehtorin, opettajien, oppilaiden ja huoltajien kesken. Koulun toimintakulttuurin tulee olla vuorovaikutusta edistävä (Perusopetuksen laatukriteerit 2009, 26).

Huoltajille tulee antaa tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, oppilashuollosta ja mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Tämä edellyttää opettajien aktiivista aloitetta yhteistyössä sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajien, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. (Opetussuunnitelman perusteet)

Koulun opettajilla on hyvä olla yhteiset viestinnän ja vuorovaikutuksen periaatteet, vaikka jokainen toteuttaa sitä omalla tyylillään. Huoltajille on hämmentävää, jos toinen opettaja viestittää hyvinkin aktiivisesti ja toinen opettaja ei ota yhteyttä minkään asioiden tiimoilta. (Opetushallitus, moniste 7/2007, 15).

Koulu kertoo huoltajille, miten nämä voivat antaa palautetta koulun toiminnasta. Jos kodin ja koulun välisessä vuorovaikutuksessa ilmaantuu ongelmia, otetaan ensin yhteyttä ao. opettajaan, sen jälkeen rehtoriin, sitten aluerehtoriin ja vasta sen jälkeen virastoon, jos koulun tasolla ongelma ei ratkea.

Koulu ilmoittaa huoltajille ne tavat, joilla päätöksiin voi hakea muutosta tai joilla voi tehdä esim. kantelun:

- Kantelun voi tehdä aluehallintoviranomaiselle tai eduskunnan oikeusasiamiehelle.
- Koulutusta koskeviin asioihin muutosta haetaan hallinto-oikeudelta. Tällaisia asioita ovat muun muassa uskonnon ja elämäntiedon opetus, oppilaalle annettava varoitus, oppilaan määräaikainen erottaminen sekä opetuksen maksuttomuutta, oppilashuoltoa, koulumatkoja, majoitusta tai tapaturman hoitoa koskevat etuudet ja oikeudet.
- Aluehallintoviranomaiselta haetaan muutosta päätöksiin, jotka koskevat oppilaaksi ottamista, oppilaan ottamista tai siirtämistä erityisopetukseen vastoin huoltajan tah-

toa, henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa, erityisiä opetusjärjestelyitä tai opetuksen poikkeavaa aloittamisaikaa,.

- Viranomaispäätöksistä voi hakea muutosta päätöksessä mukana olevan muutoksenhakuohjeistuksen mukaisesti. Kuntalain mukaan oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa sekä kunnan jäsen. Päätöksen tyytymätön tekee oikaisuvaatimuksen, joka käsitellään opetuslautakunnassa. Tämän jälkeen oikaisuvaatimukseen voi hakea muutosta hallinto-oikeudelta ja sen päätöksestä vielä korkeimmalta hallinto-oikeudelta.
- Opetushallitus ei ole kantelu- tai valitusviranomainen.

Perusopetuslaki velvoittaa koulut viestimään poissaoloista ja kurinpitorangaistuksista. Perusopetusasetuksen mukaan huoltajille tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä ja heillä on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta.

Edellä mainitun lisäksi koulussa kannattaa sopia kuinka seuraavista asioista viestitään:

- opetussuunnitelma ja lukuvuosisuunnitelma
- koulun järjestyssäännöt
- koulun valinnaisaineet ja painotukset
- koulun arvot ja toimintakulttuuri
- oppilashuollon palvelut ja muut tukipalvelut (Oppilashuoltoryhmän tehtävät ja yhteystiedot, tukiopeus, erityisopeus jne.)
- oppilasarvioinnin periaatteet
- poissaolojen ilmoittamisen periaatteet
- huoltajien oikeudet ja velvollisuudet
- vanhempainyhdistyksen ja johtokunnan toiminta
- kodin ja koulun välisen yhteistyön muodot
- tietoturvaperiaatteet
- päihdestrategia
- kiusaamisen vastainen strategia
- koulun turvallisuuteen sekä terveellisyteen liittyvät asiat
- koulun kriisitoiminnan periaatteet
- uskonnon harjoittamiseen liittyvien tilaisuuksien periaatteet (esimerkiksi joulujuhlat, kirkossa käynnit yms. Huom! tunnustuksellisia tilaisuuksia, kuten jumalanpalvelusta varten tarvitaan huoltajien lupa)
- monikulttuurisuus koulussa
- mahdollinen yritys yhteistyö, sen tavoitteet ja toteuttaminen
- miten huoltajat voivat osallistua koulun suunnitelmien laadintaan

Vinkkejä

- Yllämainituista asioista suurin osa on sellaisia, että ne voidaan tallentaa koulun www-sivuille tai Wilmaan. Huoltajille voi mainostaa internetsivuja ja niiden sisältöjä esimerkiksi Wilman kautta, silloin kun sivuille tulee jotain uutta. Täten huoltajat opivat käymään sivuilla.
- Jo ennen yläkoulun alkua huoltajat ja oppilaat voidaan kutsua tutustumaan kouluun ja heille voidaan laittaa tiedote koulun alkamiseen liittyvistä asioista.
- Kahden tai kolmen ensimmäisen kouluviikon aikana uusien oppilaiden huoltajille kannattaa järjestää vanhempainilta, jossa huoltajat tutustuvat luokanvalvojiin ja ta-

paavat opettajakunnan ja johtokunnan/vanhempainyhdistyksen ja ensimmäisissä vanhempainilloissa kannattaa kartoittaa huoltajien toiveet kodin ja koulun yhteistyöstä.

- Tapaamiset kannattaa määritellä koulutasolla esimerkiksi seuraavasti: luokanvalvojat tapaavat oppilaita huoltajineen ns. perhetapaamisissa vähintään kahdesti yläkoulun aikana. (Kilterin ops).
- Viestinnän vastuut kannattaa koulun tasolla määritellä selkeästi. Esimerkiksi jos oppilaalla on vaikeuksia tietyssä oppiaineessa, aineenopettaja kertoo asiasta luokanvalvojalle ja ottaa yhteyttä kotiin. Jos ongelmia on useissa aineissa tai muuten yleisemmin, yhteyttä ottaa luokanvalvoja, joka saa tarvittaessa tukea oppilashuolto-ryhmältä tai rehtorilta.
- Uusille opettajille kannattaa nimetä kokeneempi opettaja työpariksi tai mentoriksi etenkin luokanvalvojan tehtävien osalta.
- Luokanvalvojen välillä tulee olla tiivistä yhteistyötä eri luokka-asteilla ja ongelmat kannattaa ottaa yhteiseen keskusteluun.
- Koulun viestinnän suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan myös eri kieli- ja kulttuuriryhmät, perheet, jotka asuvat eri osoitteissa ja ne, joilla ei ole teknisiä välineitä käytössään.
- Wilman toiminnot valitaan käyttöön kouluittain ja koulun kannattaa sopia eri toimintojen käytöstä ja käyttötavoista.
- Wilman kautta koulu voi tehdä omia palautekyselyitä ja sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi yhteistyöpäivän ideoinnissa tai sitä kautta voi pyytää kommentteja eri suunnitelmista.
- Yhteiset työpajat, paneelit ja ryhmätyöskentelymenetelmät huoltajien kanssa suunnitelmien valmistelussa ovat hyväksi havaittuja käytäntöjä.
- Jos kaupallista materiaalia jaetaan oppilaille, tulee tähän olla huoltajien suostumus.

Huoltajan rooli

- Huoltajien aktiivinen osallistuminen koulun toimintaan johtokunnan, vanhempainyhdistyksen, luokkatoimikuntien ja muiden toimintamuotojen kautta mahdollistaa yhteisen ymmärryksen syntymisen ja lisää huoltajien tietoisuutta nykykoulusta.
- Huoltajien kannattaa osallistua koulun opetussuunnitelman, järjestysääntöjen, kiusaamisen estämistä ja käsittelemistä koskevien ohjeiden ja esimerkiksi päihdestrategian laadintaan ja/tai tutustua niihin, kun ne on tallennettu esimerkiksi koulun internetsivuille.
- Huoltajat voivat esittää toiveitaan vanhempainiltojen ja yhteistyöpäivien sisällöistä sekä muista tapaamisista opettajien kanssa.

Rehtorin rooli

Rehtorille on suurin vastuu koulun viestinnän periaatteiden luomisesta sekä käytännön toteuttamisesta. Rehtori seuraa opettajien työajan käyttöä ja hän vastaa siitä, että vuorovaikutuksen rakenteet on luotu ja että ne ovat toimivia. Hänen omat asenteensa ja toimintansa heijastuvat muun henkilöstön toimintatapoihin. Hän varmistaa, että henkilöstön osaaminen on kohdallaan ja että koulun toimintakulttuuri tukee yhteistyön toteutumista. Hän vastaa myös henkilöstön perehdyttämisestä ja osaamisen ylläpidosta. (Opetushallitus, moniste 7/2007, 15). Vaikka rehtori vastaa näiden asioiden toimivuudesta, käytännössä linjaukset ja periaatteet kannattaa tehdä yhdessä henkilöstön ja huoltajien kanssa. Näin varmistetaan kaikkien osapuolten huomioiminen ja myös sitoutuminen niihin. Rehtori var-

mistaa, että koulun henkilöstö saa riittävästi tietoa, taitoa sekä tukea ja ohjausta yhteistyön toteuttamiseen ja että yhteistyö huomioidaan opettajan työajassa (Perusopetuksen laatu-kriteerit 2009, 27), kuten esimerkiksi Vantaan yt-ajan linjauksissa on määritelty.

(Rehtori ei välttämättä hoida kaikkia näitä tehtäviä itse, mutta hän vastaa siitä, että tehtävät on vastuutettu)

- Vastaa kodin ja koulun välisen yhteistyön ja viestinnän periaatteiden valmistelusta yhdessä opettajien ja huoltajien kanssa ja viestii periaatteista huoltajille ja opettajille.
- Vastaa virkaehtosopimuksen määrittelemän yt-ajan periaatteiden käsittelystä koululla ja siitä, että linjaus on opettajien tiedossa ja saatavilla.
- Vastaa Wilman tms. käytön koulutusoisten periaatteiden valmistelusta ja järjestelmän ja tunnusten ylläpidosta oman koulunsa osalta.
- Vastaa koulun www-sivujen ylläpidon järjestämisestä, sisällöistä ja ajantasaisuudesta.
- Laatii koulutusoiset tiedotteet kuten lukuvuositedotteet, jaksotiedotteet ja valinnaisainetiedotteet.
- Järjestää koulutusoiset vanhempainillat ja yhteistyöpäivät.
- Varmistaa huoltajien osallistamisen eri suunnitelmien valmisteluun ja muuhun toimintaan.
- Varmistaa henkilöstön osaamisen ja huolehtii henkilöstön perehdyttämisestä viestinnän periaatteisiin ja tehtäviin.
- Vastaa yhteistyöstä johtokunnan ja mahdollisen vanhempainyhdistyksen kanssa ja varmistaa näiden viestinnän myös koulun välineillä kuten internetsivuilla.
- Rehtorin blogi tai kuukausi- tai jaksotiedote Wilmassa voisi saavuttaa paljon lukijoita ja tuoda koulua lähemmäksi huoltajia.

Opettajien rooli:

- Osallistuu niihin koulutusoisiin vanhempainiltoihin, joissa heillä on jokin rooli (ei välttämättä esim. teemailtoihin). Esimerkiksi vanhempainillat, joissa huoltajat ja aineenopettajat voivat keskustella, on koettu mielekkäiksi.
- Osallistuu aktiivisesti kodin ja koulun yhteistyötilaisuuksien suunnitteluun ja keskusteluun huoltajien kanssa yhteisissä tilaisuuksissa, kuten kodin ja koulun yhteistyöpäivässä (myös välitunneilla kannattaa olla huoltajien tavoitettavissa).
- Perehtyy koulun yhteisiin periaatteisiin ja osallistuu niiden valmisteluun ja kehittämiseen.

Kaikkien rooli

- Luoda yhteinen hyvä ilmapiiri kodin ja koulun väliseen yhteistyöhän sekä sopia yhteisistä käytännöistä.
- Vuorovaikutteinen toimintakulttuuri voidaan rakentaa yhdessä, mikään osapuoli ei onnistu siinä yksin.

3.4 Luokan taso

Toimiva yhteistyö luokan tasolla vahvistaa yhteisöllisyyttä ja tutustuttaa opettajan ja vanhemmat sekä vanhemmat keskenään toisiinsa. Yhteistyö kaikkien luokan vanhempien

kanssa kuuluu opettajan tehtäviin. (Opetushallitus, moniste 7/2007, 13-14.) Säännöllinen viestintä luokan kuulumisista auttaa huoltajia lapsensa koulunkäynnin tukemisessa.

Huoltajien rooli

- Osallistuu mahdollisuuksiensa mukaan luokan yhteisiin vanhempainiltoihin ja muihin tilaisuuksiin sekä esimerkiksi leirikoulujen ja retkien järjestelyihin. Vanhempainiloissa ja muissa koulun tilaisuuksissa on mahdollista tutustua opettajiin ja muihin vanhempiin. Vanhempainien yhteinen verkosto madaltaa kynnystä ottaa yhteyttä muihin huoltajiin silloin kun siihen on tarvetta.
- Osallistuu luokan vuorovaikutusperiaatteista sopimiseen
- Osallistuu tarvittaessa keskusteluun esimerkiksi luokan yhteisen ilmapiirin kohentamiseksi tai häiriökäyttäytymisen kitkemiseksi.

Rehtorin rooli

- Viestii mahdollisista muutoksista luokkakajoihin ja järjestää huoltajien kuulemisen muutostilanteissa.
- Vierailee luokkien vanhempainiloissa tutustumassa huoltajiin ja vastaamassa heidän kysymyksiinsä.
- Tukee luokanvalvojaa luokkatasoisten haasteellisten asioiden viestinnässä.

Luokanvalvojan rooli

- Pitää tarvittavan määrän luokan vanhempainiltoja ja auttaa vanhempainien verkostoitumisessa.
- Sopii luokan vanhempainien kanssa yhteydenpidon periaatteista koulun yhteisten linjauksen mukaisesti.
- Viestii esimerkiksi kerran kuukaudessa ja tarpeen mukaan luokan yleisestä tilanteesta ja ilmapiiristä erityisesti, jos siinä on havaittavissa huolenaihetta.
- Viestii tulevista kokeista, tapahtumista, projekteista yms.

Aineenopettajan rooli

- Viestittää opettamansa aineen arviointiperusteista sekä oppiaineensa tavoitteista ja sisällöistä
- Huolehtii tärkeiden asioiden viestinnästä esimerkiksi Wilman kautta siten, että poissaolijatkin saavat ko. tiedon (esimerkiksi ilmoittautumiset retkille, koepäivät).
- Osallistuu koulun yhteisiin tilaisuuksiin (esim. vanhempainillat, yhteistyöpäivät) ja tutustuu aktiivisesti vanhempiin.
- Myös luokkien vanhempainiloissa aineenopettajat voivat kiertää esimerkiksi ensimmäisenä syksynä.

Kaikkien rooli

- Luoda yhteinen hyvä ilmapiiri kodin ja luokan tasoiseen yhteistyöhön sekä sopia yhteisistä käytännöistä.

Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oltava mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle ja tulevaisuudelle. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee selvittää ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat. Huoltajalle tulee järjestää tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, oppilaanohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa (Opetussuunnitelman perusteet).

3.5 Yksilötaso

Opettajan ja huoltajan välinen yhteistyö lisää opettajan oppilaantuntemusta ja mahdollistaa ongelmien varhaisen havaitsemisen ja niihin puuttumisen ajoissa. Yksilötason yhteistyössä keskeinen toimija on oppilas itse, jota ei keskusteluissa tule sivuuttaa. (Opetushallitus, moniste 7/2007, 14.) Henkilökohtainen positiivinen viestintä edistää ja parantaa kodin ja koulunvälistä kumppanuutta sekä voi muuttaa ennakkokäsityksiä kodin ja koulunvälisestä yhteydenpidosta. Kynnys yhteydenottoon puolin ja toisin tulee pitää riittävän matalalla. Huoltajille kannattaa kertoa etukäteen negatiivisen palautteen antamisen periaatteista ja käytännöistä.

Huoltajien suostumus tarvitaan oppilaan kuvaamiseen, kuvien julkaisuun, haastatteluun ja tuotosten julkaisemiseen esimerkiksi painotuotteessa tai internetissä. Huoltajia tulee kuulla, jos kuuleminen on tarpeen oppilaan edun vuoksi tai asian selvittämiseksi, ainevalinnoissa ja kurinpitorangeistusten yhteydessä ennen päätösten tekoa (ks. lainsäädäntö). Suositeltavaa on, että huoltajilta haetaan aina lupa, kun oppilasta koskevaa tietoa on tarpeen siirtää viranomaiselta toiselle.

- Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua (PoL 26).
- Ennen kurinpitorangeistuksen antamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. (PoL 36 a)
- Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä on annettava riittävän usein tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen. (PoA 10 §)
- Oppilaalla ja tämän huoltajalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin. (PoA 13§)

Huoltajien rooli

Huoltajien kiinnostus koulua ja lapsensa opiskelua kohtaan parantaa oppimisen edellytyksiä. Jotta koulu voi parhaalla tavalla tukea lasta, tarvitsee se huoltajilta tietoja, etenkin jos kodissa tai lapsen elämässä on tapahtunut jotain poikkeuksellista. Huoltaja huolehtii siitä, että tarpeellinen tieto siirtyy kouluun erityisesti silloin kun oppilas siirtyy kouluasteelta toiselle tai toiseen kouluun (Opetushallitus, moniste 7/2007, 16, 18).

- Poissaoloista ilmoitetaan välittömästi (Wilman kautta tai muulla sovitulla tavalla) ja opettajan ilmoittamat poissaolot kuitataan viivyttämättä, jotta mahdollisiin ongelmiin voidaan tarttua pikaisesti.
- Lomahakemuksen voi tehdä Wilman kautta opettajalle (max 3 pv) tai rehtorille. Oppilaan tulee itse/huoltajan kanssa huolehtia siitä, että oppilas ei jää jälkeen opetuksesta.
- Huoltajan kannattaa ottaa pikaisesti yhteyttä kouluun, jos havaitsee lapsen oppimisessa tai muussa koulunkäynnissä ongelmia, jotta niihin voidaan tarttua heti ja parhaat ratkaisut voidaan löytää yhdessä.
- Wilmaan tallennettuja tiedotteita ja viestejä kannattaa seurata aktiivisesti.
- Koululle kannattaa ja tulee antaa palautetta ja kehittämissuhteita jos vuorovaikutus ei toimi.

- Vanhempainvartteihin valmistaudutaan huolella yhdessä lapsen kanssa. Mahdollinen lomake voidaan jo etukäteen täyttää kotona yhdessä ja samalla on mahdollista pohtia niitä kysymyksiä, joihin koululta toivotaan vastausta.

Rehtorin rooli

- Viestii yksittäisten perheiden kanssa koulun tai luokan vaihtoa koskevissa asioissa, erityisopetusjärjestelyissä, kiusaamistapausten, väkivaltatapausten, tapaturmien yms. selvittämisessä ja ratkaisujen hakemisessa silloin, kun ratkaisu kuuluu rehtorin tehtäviin ja/tai luokanvalvoja tarvitsee apua ja kutsuu huoltajat tarvittaessa palaveriin tai oppilashuoltoryhmän kokoukseen.
- Tukee opettajia haasteellisissa tilanteissa.

Luokanvalvojan rooli

- Pitää arviointikeskusteluja kunnassa/koulussa sovitulla tavalla (mielellään vuosittain) ja koostaa aineenopettajien palautteet oppilaan osaamisesta sekä kehittämistarpeista.
- Seuraa oppilaiden opintojen edistymistä kokonaisuutena ja ottaa välittömästi yhteyttä kotiin, jos oppilaan edistymisessä tai opinnoissa on useamman aineen osalta vaikeuksia tai jos oppilaalla on muita ongelmia koulussa. Jos yhteydenpito ei tuota toivottua tulosta, luokanvalvoja ottaa yhteyttä rehtoriin/oppilashuoltoryhmään, joka sopii jatkotoimista.
- Seuraa poissaoloja ja reagoi pikaisesti ottamalla yhteyttä huoltajaan, jos poissaolosten määrä huolestuttaa.
- Muistaa antaa tietoa huoltajille oppilaan menestymisestä ja koulunkäynnistä myös väliarviointien ulkopuolella.
- Muistaa antaa myös positiivista palautetta korjaavan palautteen lisäksi.

Aineenopettajan rooli

- Osallistuu arviointikeskustelun (tai muun arvioinnin) valmisteluun oman oppiaineensa osalta ja antaa palautetta oppilaan osaamisesta sekä kehittämistarpeista esim. tarkoitukseen tehdyllä lomakkeella tai Fronterin arviointikeskustelutyökalulla.
- Merkitsee kokeiden tulokset ja muut arviointitiedot esim. Wilmaan.
- Ottaa välittömästi yhteyttä kotiin, jos oppilaan edistymisessä tai ko. aineen opinnoissa on vaikeuksia ja kertoo asiasta luokanvalvojalle.
- Jos aineenopettaja havaitsee oppilaalla ongelmia, hän ottaa yhteyttä luokanvalvoajaan, jonka kanssa sovitaan yhteydenotosta kotiin.
- Merkitsee omalta osaltaan poissaolot esim. Wilmaan.
- Muistaa antaa tietoa huoltajille oppilaan menestymisestä ja koulunkäynnistä myös väliarviointien ulkopuolella.
- Muistaa antaa myös positiivista palautetta korjaavan palautteen lisäksi.

Kaikkien rooli

- Vastata saamiinsa viesteihin viivyttelämättä.
- Osallistua viestinnän periaatteiden valmisteluun ja noudattaa niitä.
- Rakentaa toimivaa ja vuorovaikutteista yhteistyötä toista osapuolta kunnioittaen.
- Ottaa viivyttelämättä yhteyttä, jos on huolestunut lapsen koulunkäynnistä tai hyvinvoinnista.

Oppilashuolto kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan hyvässä yhteistyössä kotien kanssa. Yksittäistä oppilasta koskevien tarvittavien oppilashuollollisten tukitoimien suunnittelussa tulee kuulla lasta tai nuorta ja huoltajaa. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, lapsen, nuoren ja heidän huoltajiensa kunnioittaminen sekä eri osapuolien tietojensaantia ja salassapitoa koskevat säädökset (Opetussuunnitelman perusteet).

4 Koulun viestintä huoltajille kriisi- ja erityistilanteissa

Jokainen kriisi on erilainen ja tilannekuvan muodostamisen yhteydessä tulee pohtia, keiden asiasta tulee tietää (tulee osata toimia) ja keiden on hyvä tietää (asia vaikuttaa esimerkiksi tunteen tasolla ja aiheuttaa pelkoa, epätietoisuutta tms.). Ensimmäisenä tietoa tulee jakaa henkilöstölle, jotta kaikilla on yhteinen käsitys asioista. Asianmukaisesti hoidettu viestintä voi vähentää kriisin aiheuttamia haittoja ja estää väärin tietojen sekä huhujen leviämisen ja huonosti hoidettuna tai hoitamattomana se voi syventää sitä. Toisinaan tilanteen selvittäminen ja hoitaminen voi edellyttää sitä, että asiasta ei ainakaan laajemmin tiedoteta.

Onnistunut kriisiviestintä edellyttää kunnossa olevia viestinnän perusrakenteita. Tämä tarkoittaa muun muassa yhteystietolistojen ajantasaisuutta ja esilläpitoa, nettisivujen päivityksen toimivuutta, selkeitä vastuiden jakoja jne. Huoltajien lisäksi myös muut sidosryhmät kartoitetaan ja niiden tiedontarpeesta huolehditaan (johtokunta, muut lähialueen toimijat, hallinnon toimijat, puhelinvaihte, toimintaohjeet henkilöstölle jne.). Heikkojen signaalien tunnistaminen ajoissa ja niihin tarttuminen voi ehkäistä kriisin syntymisen.

Viestintää johtaa se viranomainen, jolla on vastuu toiminnan johtamisesta. Jos esimerkiksi poliisi tai pelastusviranomaiset johtavat toimintaa, vastaavat he ensi vaiheessa myös viestinnästä ja sen järjestämisestä. Epäiltäessä rikosta, tiedotusvastuu on tutkinnasta vastaavalla poliisilla. Rehtori vastaa koulun toimintaan liittyvästä viestinnästä ja sen järjestämisestä. Kriisissä viestintävastuu tulee keskittää muutamille harvoille henkilöille yhdenmukaisen tiedon varmistamiseksi. Tilanteessa, jossa rehtori ei ole paikalla tai ei jostain syystä voi huolehtia tiedotusvastuustaan, siirtyy vastuu apulaisrehtorille tai järjestyksessä seuraavalle koulun kriisi/turvallisuus ryhmän jäsenelle. Ne joiden tulee johtaa tilannetta, kykenevät harvoin vastaamaan huoltajien, median ja muiden tahojen tiedusteluihin samanaikaisesti. Viestintää ei tarvitse hoitaa yksin, vaan viestinnän vastuut voidaan jakaa ja apuun voi pyytää esimerkiksi viestinnän ammattilaisen.

Tiedottamisen tulee kaiken kaikkiaan olla mahdollisimman avointa ja huoltajille kerrotaan niin paljon, kuin se yksilönsuoja ja olosuhteet huomioiden on mahdollista. Tiedottamisen sävyn tulee olla asiaan soveltuva ja jos tilanne on pitempi kestoaltaan, kannattaa kertoa, koska seuraavan kerran tiedotetaan tai voidaan arvella tiedotettavan.

Viestinnän keskeiset periaatteet ovat: oikeaa tietoa harkiten, oma-aloitteisesti, nopeasti, avoimesti ja luotettavasti kohderyhmä huomioiden. Koulun kannattaa varautua kääntämään tiedotteet myös yleisimmille kielille.

Media on erityisen kiinnostunut kriisitilanteista ja se on hyvin nopeasti mukana seuraamassa tapahtumien kulkua. Koulun kannattaa varautua siihen, että kotitiedotteet ja matkapuhelimella otetut kuvat päätyvät nopeasti mediaan, joten samalla kannattaa valmiiksi pohtia, mitä medialle on mahdollista kertoa ja mitä ei. Kouluaikana lapset ja nuoret ovat koulun vastuulla ja kriisitilanteissa aikuisten tehtävä on suojata alaikäisiä tarpeettomalta julkisuudelta sekä huolehtia heidän yksityisyydensuojastaan. Koulu ei voi antaa lupaa alaikäisten kuvaamiseen tai haastattelemiseen. Luvan voi antaa vain huoltaja.

Ennen viestintätoimiin ryhtymistä tulee määritellä mitkä ovat ne perusviestit, joita viestinnän avulla halutaan välittää ja mitkä ovat viestinnän tavoitteet. Viestinnän tavoitteena voi tapahtumasta riippuen olla:

- Turvallisuudesta huolehtiminen ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen.
- Oikean ja ajantasaisen tiedon välittäminen ja huhujen minimointi tai väärin tietojen oikaisu.
- Mahdollisten uhrien ja heidän omaistensa ja läheistensä suojeleminen ja yksityisyyden suojan turvaaminen.
- Mahdollisten vahinkojen minimointi.
- Toiminnan ja palveluiden varmistaminen ja turvaaminen.
- Tiedon tarpeisiin vastaaminen ja toimintaohjeiden levitys.
- Viestinnän vuorovaikutteisuuden ja palautteen saannin varmistaminen.
- Luottamuksen säilyttäminen ja vahvistaminen.

Häiriö- ja poikkeusoloissa käytetään lähtökohtaisesti samoja tuttuja välineitä kuin normaalioloissa. Viestinnän välineet määritellään tilanteen vakavuuden ja kohderyhmien perusteella. Ensisijaisesti käytetään nopeita ja tehokkaita sähköisiä välineitä kuten sähköpostia, verkkosivuja (koulun www-sivut, www.vantaa.fi, www.eduvantaa.fi, intranet), Wilmaa ja (ryhmä)tekstiviestejä ja puhelinsoittoja. Laajan levityksen vaativissa tilanteissa otetaan kaikki mahdolliset keinot ja välineet käyttöön (myös omat sähköpostiryhmät, tekstiviestit ja sosiaalisen median kanavat). Niiden koulun työntekijöiden, joilla on käytettävissään matkapuhelin, kannattaa tallentaa niihin hätänumero, oman esimiehen numero ja muut tarpeelliset puhelinnumerot. Rehtoreiden on hyvä tallentaa puhelimeensa myös esimerkiksi turvallisuusasiantuntijan, hallintopäällikön ja viestintäpäällikön numerot.

Jos käsillä olevasta asiasta halutaan yhteistä keskustelua huoltajien kanssa, kannattaa heidät kutsua vanhempainiltaan mahdollisimman pian ilmiön havaitsemisen, tapahtuman tms. jälkeen. Yhteistä keskustelua voi harkita silloin, kun kyseessä on asia, johon parhaiten voidaan etsiä ratkaisua yhdessä (esimerkiksi, kiusaaminen, ilkivalta, päihteet). Yksittäisen lapsen tai nuoren asioista tai tekemisistä ei pidä keskustella muiden huoltajien kanssa, vaikka nämä sitä edellyttäisivät tai vaatisivat. Keskustelu tulee pitää yleisellä tasolla ja koulun periaatteet ja mahdollisuudet ongelmien ratkaisemiseksi kerrotaan omaaloitteisesti. Vanhempainiltaan voi pyytää paikalle asiantuntijoita kuten lähipoliisin, turvallisuusasiantuntijan, erityisnuorisotyöntekijän, sosiaali- tai terveydenhuollon edustajan tai psykologin. Vanhempainilta voi olla myös alueen yhteinen, jos kyseessä on laajempi ilmiö kuten esimerkiksi huumeiden leviäminen alueella.

Huoltajille kerrotaan koulun kriisisuunnitelman keskeisistä periaatteista ja koulun kriisiviestinnän periaatteista (miten viestintä hoidetaan, mitkä ovat viestinnän sisällöt, mitä ei voida kertoa, yhteistyön muodot lähipoliisin ja pelastuslaitoksen kanssa jne.), jotta mahdollisen tilanteen sattuessa heillä on käsitys siitä, miten toimitaan ja viestitään.

Seuraavassa on lista asioista, joiden viestinnässä kannattaa noudattaa erityistä huolellisuutta ja jotka voivat kriisiytyä epäonnistuneen viestinnän vuoksi (luettelo ei ole kattava).

Huoltajille kannattaa tiedottaa ainakin:

Uhka- tai vaaratilanteesta, päihteistä, kiusaamisesta, ilkeistä, tulipalosta:

- jossa on ollut mukana poliisi, pelastusviranomaiset tms. (joiden kanssa sovitaan erikseen asian viestinnästä - tutkinnan aikana viestintävastuu on heillä) ja
- asiasta liikkuu huhuja, jotka voidaan vahvistaa/kumota tai on riski, että väärää tietoa lähtee liikkeelle
- tapahtumalla on paljon silminnäkijöitä

- on epäily, että asia saattaa herättää lapsissa turvattomuutta tai pelkoa
- kun toivotaan, että asiasta keskustellaan lasten kanssa myös kodeissa
- kun huoltajat halutaan mukaan ratkaisemaan asiaa tai ilmiötä
- jos asia on nousemassa myös mediaan tai näin arvellaan tapahtuvan

Ilmiöstä yhteiskunnassa tai koulun lähipiirissä:

- kun se koskettaa voimakkaasti lapsia tai nuoria (kouluammuskelu, koulun tuhoisa palo, rakennuksen sortuminen tms.)
- jos alueella liikkuu itsensäpaljastaja tai ahdistelija ja asia on saatettu koulun tietoon
- jos nuorten vapaa-ajalla esiintyy vaarallisia harrastuksia, jotka tulevat koulun tietoon
- jos muualla sattuneessa tapahtumassa on ollut oman koulun tai lähialueen asukkaita (esim. tsunami)

Koulun tilaa koskevasta ongelmasta:

- jos epäillään tai on todettu kosteusvaurioita tai muu sisäilmaongelma. Sisäilma-asioiden viestintä on haasteellista, etenkin jos ongelma on tiedostettu, mutta sen syytä ei ole saatu paikallistettua. Työterveyslaitos valmistelee opasta hankalien sisäilmaongelmien viestintään ja se ilmestyy v. 2010 keväällä. Opas on tarkoitettu sisäilmaryhmien käyttöön, mutta siinä on paljon hyvää tietoa myös tilojen käyttäjille ja lisäksi oppaassa on muun muassa pohja viestintäsuunnitelmaksi ja erilaisia tiedotemalleja. Vantaan ohjeet sisäilma-asioiden viestintään löytyvät liitteestä.
- tilojen ahtaudesta, mahdollisista lisätiloista, väistötilaratkaisusta, rakennus- ja remonttiasioista
- koulun pihaa koskevista ongelmista tai niiden korjaamisesta

5 Viestintä ja vuorovaikutus eri kulttuuritaustaisten huoltajien kanssa

Monikulttuuriset perheet tuovat kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen omanlaisiansa haasteita. Koulujärjestelmät, opettajan ja oppilaan roolit, opetusmenetelmät ja opetussuunnitelmat sekä kodin ja koulun välisen yhteydenpidon tavat ovat hyvin erilaisia eri maissa. Kodin ja koulun yhteistyö myös romaniperheiden kanssa edellyttää koululta romanikulttuurin ja perheiden tuntemusta, jotta opettajat kykenisivät tukemaan romanilapsia näiden koulunkäynnissä. Vantaalla on vuonna 2003 tehty opas vanhemmille ja se löytyy useilla eri kielillä osoitteesta www.vantaa.fi/opetus > esitteet ja oppaat > Opas vanhemmille kodin ja koulun välisen yhteistyön työkaluksi ja vanhemmuuden tukemiseksi

Huoltajat tutustutetaan suomalaiseen koulujärjestelmään, koulun toiminta-ajatukseen, opetussuunnitelmaan, arviointiin, opetusmenetelmiin sekä oppilaan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja hänen huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa. (Opetussuunnitelman perusteet).

Vinkkejä vuorovaikutukseen monikulttuuristen perheiden kanssa

- Kodin ja koulun välisen molemminpuolisen tiedonkulun varmistaminen on tärkeää erityisesti, jos koululla ja huoltajilla ei ole vielä yhteistä kieltä.
- Monikulttuurisissa perheissä arvostetaan erityisesti henkilökohtaista yhteydenpitoa. Esimerkiksi puhelinsoitto on hyvä tapa yhteydenottoon, samoin tekstiviestit.

- Informaatiota voidaan jakaa myös vanhempainilloissa ja erilaisissa vanhempainryhmissä. Tilaisuudet voivat olla tietyille tai tietyille kulttuuriryhmille. Lisäksi on tärkeää saada heidät osallistumaan kaikille huoltajille suunnattuihin tilaisuuksiin.
- Monikulttuurisia huoltajia kannustetaan mukaan vanhempainyhdistysten ja johtokuntien toimintaan.
- Tulkkia käytetään etenkin niissä tilanteissa, joissa viestin perille meno on ensiarvoisen tärkeää.
- Tärkeimmät tiedotteet ja oppaat pyritään kääntämään yleisimmille kielille.
- Huoltajille kannattaa antaa tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä ja koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Valtakunnan tasolla hyvä tietopaketti Suomen koulujärjestelmästä löytyy osoitteesta <http://www.infopankki.fi/>, jossa monista asioista on kerrottu neljällätoista eri kielellä.
- Kodin ja koulun vastuunjaoista löytyy esimerkki Rantasalmen internetsivuilta (ks. liite 1.)

Vinkkejä vuorovaikutukseen romaniperheiden kanssa

- Romaniperheiden kanssa toimii parhaiten samat henkilökohtaisuutta painottavat vuorovaikutusmallit kuin maahanmuuttajataustaisten kanssa. Kirjalliset viestintävälineet eivät tavoita romaniperheitä kovin hyvin ja parhaiten kommunikaatio toimii erilaisissa tapaamisissa tai puhelimitse.
- Romaniväestön koulutustaso on vielä keskimääräistä heikompi, joten vanhemmat eivät välttämättä itse osaa tukea lapsiaan koulutehtävissä ja omat koulukokemukset voivat olla huonoja.
- Arvostus ja luottamus voi syntyä vain tuntemisen avulla ja siihen tarvitaan kohtauksia.
- Kuntakohtaiset vanhempainillat romaniperheille mahdollistavat vuorovaikutteisen keskustelun, jossa molempien osapuolten tarpeita, toiveita ja tietoisuutta on mahdollista lisätä.
- Myös romanivanhemmat tulisi houkutella vahvemmin kodin ja koulun vuorovaikutusfoorumeille, jotta vanhemmat tulisivat tutuksi keskenään ja jotta myös heillä olisi aitoja osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia.
- Henkilökohtainen kutsuminen esimerkiksi yhteistyöpäivän tai vanhempainillan käytännön toimijaksi kertomaan kulttuuristaan tai osallistumaan kahvitusten järjestämisessä lisäisi keskinäistä vuorovaikutusta.

Kodin ja koulun yhteistyö on parhaimmillaan tiimityötä. Arvostava, tehokas ja monimuotoinen viestintä kannustaa koulun henkilöstöä ja huoltajia toimimaan ja osallistumaan kaikilla tasoilla koulun ja kodin välisen yhteistyöhön yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lähteet

Fronter oppimisympäristö. <<http://fi.fronter.info/index.shtml>>

Hallintolaki 6.6.2003/434 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>>

Hyvinvointipäivä, Mannerheimin lastensuojeluliito.

<<http://www.mll.fi/kasvattajille/ept/paihdekasvatusaineistot/hyvinvointipaiva-aineisto/>>

Kuntalaki 17.3.1995/365 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>>

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621.

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>>

Mukava-hankkeen verkkosivut. <<http://www.mukavahanke.com./index.html>>

Opetushallitus, Laatusuunnitelman ja koulun yhteistyöhön. 2007 <www.edu.fi/julkaisut/laatuokuvaus2007.pdf>

Opetushallitus, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.

<http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf> Luettu 6.9.2009

Opetushallitus (Haime Satu, Huttunen Marja-Leena, Kuikka Johanna, Pesonen Arja & Suoja Paula), Oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishanke, luokanohjaajan käsikirja, Helsinki Kesäkuu 2007.

<http://www.edu.fi/peruskoulu/oppilaanohjaus/luokanohjaajan_kasikirja.pdf> Luettu 10.10.2009

Opetusministeriö, Perusopetuksen laatukriteerit, 2009.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/avustukset/laatukriteerit/Perusopetuksen_laatukriteerit_muistio.pdf> Luettu 3.1.2010

Perusopetuslaki 21.8.1998/628. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>>

Perusopetusasetus 20.11.1998/852. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852>>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. <http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf>

Rättilä Tiina, sosiaalisen median mahdollisuudet kodin, koulun ja kunnan viestinnässä

Blogipäivävyri-tutkimushankkeen loppuraportti, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Julkaisuja / Publications Sarja / Series B 47 / 2007, <<http://www.polemiikki.fi/files/1183-blogipaivyryraportti.pdf>>

Rovaseudun, Kittilän ja Enontekiön oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishanke 2002-

2005.<<http://www.edu.lao.fi/ohjauksenkehittamishanke/>> Luettu 12.11.2009

Suomen Vanhempainliitto ja Koulun kerhotoiminta, vanhempainilta.fi.

<<http://www.vanhempainilta.fi/news?art=38>> Luettu 24.10.2009

Rantasalmen kunta. Vastuut selviksi. <http://www.rantasalmi.fi/files/orig/606_Vastuut%20selviksi.pdf>

Unhola Terhi, Kodin ja koulun välinen viestintä peruskoulun 7-9 -luokilla Vantaalla - Kolmikantatutkimus viestinnän nykytilasta ja kehittämistarpeista tuloksena viestinnän malli. Metropolia ammattikorkeakoulu. 2010.

Wilma-järjestelmä, <www.starsoft.fi>

Liite 1, Kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja viestintää sääteleviä normeja

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta § 17,19, 20, 24

- Viranomaisen on, jollei salassapitosäännöksistä muuta johdu, pidettävä saatavissa asiakirjoja, joista selviävät tiedot-- tulee valmisteilla olevista yleisesti merkittäviä kysymyksiä koskevista suunnitelmista, selvityksistä ja ratkaisuksista.
- Viranomaisen on pyydettyäessä annettava suullisesti tai muulla sopivalla tavalla tietoja 1 momentissa mainittujen asioiden käsittelyvaiheesta, esillä olevista vaihtoehdoista ja niiden vaikutusten arvioinneista sekä asiaan liittyvistä yksilöiden ja yhteisöjen vaikutusmahdollisuuksista.
- Viranomaisen on edistettävä toimintansa avoimuutta ja tässä tarkoituksessa tarvittaessa laadittava oppaita, tilastoja ja muita julkaisuja sekä tietoaaineistoja palveluistaan, ratkaisukäytännöstään sekä yhteiskuntaoloista ja niiden kehityksestä toimialallaan
- Viranomaisen on tiedotettava toiminnastaan ja palveluistaan sekä yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksista ja velvollisuuksista toimialaansa liittyvissä asioissa.
- Viranomaisten on huolehdittava siitä, että yleisön tiedonsaannin kannalta keskeiset asiakirjat tai niitä koskevat luettelot ovat tarpeen mukaan saatavissa kirjastoissa tai yleisissä tietoverkoissa taikka muilla yleisön helposti käytettävissä olevilla keinoilla.
- Salassa pidettäviä asioita ovat oppilashuoltoa ja oppilaan opetuksesta vapauttamista koskevat asiakirjat, oppilaan ja kokelaan koesuoritukset sekä sellaiset oppilaitoksen antamat todistukset ja muut asiakirjat, jotka sisältävät oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja.

Kuntalaki §:t 27, 29

- Kunnan on tiedotettava asukkailleen kunnassa vireillä olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä ratkaisuksista ja niiden vaikutuksista.
- Kunnan on laadittava tarvittaessa katsauksia kunnan palveluja, taloutta, ympäristönsuojelua ja maankäyttöä koskevista asioista.
- Asukkaille on myös tiedotettava, millä tavoin asioista voi esittää kysymyksiä ja mielipiteitä valmistelijoille ja päättäjäille.
- Asukkaiden ja palveluiden käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista tulee huolehtia esimerkiksi tiedottamalla, kuulemistilaisuuksissa, selvittämällä mielipiteitä ennen päätöksentekoa ja järjestämällä yhteistyötä kunnan tehtävien hoitamisessa

Hallintolaki §14, 35

- Vajaavaltaisen puolesta puhevaltaa käyttää hänen huoltajansa tai muu laillinen edustaja. Viisitoista vuotta täyttänyt sekä hänen huoltajansa ovat oikeutettuja erikseen käyttämään puhevaltaa asiassa, joka koskee lapsen henkilökohtaista etua tai oikeutta.
- Huoltajaa tulee kuulla, jos kuuleminen on tarpeen päämiehen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi.

Perusopetuslaki §:t 3, 26, 30, 36 a

- Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa
- Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle.
- Oppilaan huoltaja päättää 11 §:ssä tarkoitettuja oppiaineita ja oppimääriä koskevista valinnoista. Valittu aine tai oppimäärä voidaan, sen jälkeen kun huoltajaa on asiasta kuultu, muuttaa toiseksi, jos opetusta ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää oppilaan omassa eikä muussa koulussa".
- Ennen kurinpitorangeistuksen antamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäamisestä tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle".

Perusopetusasetus §:t 10, 13.

- Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä on annettava riittävän usein tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa.
- Oppilaalla ja tämän huoltajalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.

Opetussuunnitelman perusteet

- Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi koulun kasvatukseen ja opetukseen ja sitä kautta oppimiseen. Tavoitteena on, että koulun kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatusta- ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

- Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu.
- Toimintakulttuuriin kuuluu myös oppituntien ulkopuolinen koulun toiminta kuten juhlat, teemapäivät sekä erilaiset tapahtumat. Koulun kasvatustavoitteiden ja arvojen sekä aihekokonaisuuksien tulee konkretisoitua toimintakulttuurissa. Tavoitteena on toimintakulttuuri, joka on avoin ja vuorovaikutteinen sekä tukee yhteistyötä niin koulun sisällä kuin kotien ja muun yhteiskunnan kanssa.
- Oppimissuunnitelman avulla annetaan huoltajalle tietoa, jotta hän voisi entistä paremmin tukea oppilasta tämän opiskelussa. Oppimissuunnitelman laatimisessa keskeistä on yhteistyö oppilaan, huoltajan, opettajien ja koulun muiden asiantuntijoiden välillä.
- Lapsi ja nuori elää samanaikaisesti sekä kodin että koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa häntä opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta koulu yhteisön jäsenenä. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajien kanssa niin, että he voivat osaltaan tukea lastensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Yhteisvastuullisen kasvatuksen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.
- Kodin ja koulun välinen yhteistyö tulee määritellä opetussuunnitelmassa yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.
- Huoltajien mahdollisuus osallistua koulun opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajan ja oppilaiden kanssa edistää kodin ja koulun yhteistyötä. Huoltajille tulee antaa tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, oppilashuollosta ja mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Tämä edellyttää opettajien aktiivista aloitetta yhteistyössä sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajien, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohtana tulee olla eri osapuolien kunnioitus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.
- Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntyneitä yhteistyötä ja luodaan pohja myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtymävaiheissa. Yhteistyö tulee järjestää siten, että oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia voidaan tukea. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajille tulee antaa tietoa ja tarvittaessa mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.
- Oppilashuolto kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan hyvässä yhteistyössä kotien kanssa. Yksittäistä oppilasta koskevien tarvittavien oppilashuollollisten tukitoimien suunnittelussa tulee kuulla lasta tai nuorta ja huoltajaa. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, lapsen, nuoren ja heidän huoltajiensa kunnioittaminen sekä eri osapuolien tietojensaantia ja salassapitoa koskevat säädökset.
- Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimiseen osallistuu moniammatillisessa yhteistyössä oppilaan opettajat, oppilashuollon asiantuntijoita sekä mahdollisuuksien mukaan oppilaan huoltajat.
- Huoltajat tutustutetaan suomalaiseen koulujärjestelmään, koulun toiminta-ajatuksiin, opetussuunnitelmaan, arviointiin, opetusmenetelmiin sekä oppilaan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja hänen huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.
- Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oltava mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle ja tulevaisuudelle. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee selvittää ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat. Huoltajalle tulee järjestää tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, oppilaanohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

- Opetussuunnitelmassa tulee määritellä yleiset ja oppiainekohtaiset arvioinnin periaatteet. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa etukäteen tietoa arvioinnin perusteista ja pyydettyä on selvittää jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu.

- Arviointipalautetta tulee antaa oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuositodistusten lisäksi riittävästi ja monipuolisesti. Tietoa tulee antaa oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä. Arviointipalautetta voidaan antaa välitodistuksin, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluissa tai muilla tavoin

- Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

- Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen.

- Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä "hyväksytty".

Salassapitoa ja vaitiolovelvollisuutta koskevia säännöksiä on myös esimerkiksi lastensuojelulaissa, sosiaali- ja terveydenhoitoa koskevassa lainsäädännössä sekä henkilötietolaissa. Kyseessä on niin laaja kokonaisuus, että sitä ei ole mahdollista tässä tutkimuksessa laajemmin tarkastella. Myöhemmin on kuitenkin erikseen todettu perusopetuslain säädökset salassapidosta.

Liite 2, Malli 7-luokan luokanvalvojan ensimmäisestä kirjeestä huoltajille

Hei

Nimeni on Olli Opettaja ja toimin 7 A luokan luokanvalvojana. Lisäksi opetan luokalle matematiikkaa, kemiaa ja fysiikkaa. Tarkoitukseni on tavata oppilaita kerran viikossa aina perjantaisin ja käymme ajankohtaisten asioiden lisäksi läpi luokan ja koulun kuulumisia. Alkusyksystä teemme ryhmäyhtymisharjoituksia, jotta oppilaat oppivat tuntemaan toisensa paremmin.

Koulussamme on käytössä Wilma-järjestelmä, jonka kautta saatte tietoa lapsenne edistymisestä, koulun tapahtumista, tulevista kokeista ja monista muista asioista. Jos lapsenne sairastuu toivomme, että laitate asiasta ilmoituksen minulle viivytyksettä. Kukin opettaja merkitsee lapsen poissaolon Wilmaan, ja teille tulee sähköpostitse pyyntö käydä kuittaamassa poissaolo. Etukäteen ilmoitetut poissaolot pyrin merkitsemään järjestelmään siten, että teidän ei tarvitse niitä erikseen kuitata. Tunnukset tarkempine ohjeineen toimitetaan teille suljetussa kirjekuussa ja ensimmäisen kirjautumisen yhteydessä teidän tulee vaihtaa salasananne. Tunnukset on tarkoitettu vain huoltajien käyttöön.

Jos teillä on minulle tai jollekin toiselle opettajalle asiaa, onnistuu yhteydenpito parhaiten Wilman kautta. Pyrin vastaamaan viesteihin mahdollisimman pikaisesti. Henkilökohtaisen matkapuhelimeni numero on 040 123 4567, ja voitte laittaa siihen vaikka tekstiviestin, jos asianne on kiireellinen. Toivon kuitenkin, että ystävällisesti muistatte kunnioittaa vapaa-aikaani.

Tulen pitämään ensimmäisen vanhempainillan 28.8.2010 klo 18.00. Toivon, että mahdollisimman monilla teistä olisi mahdollisuus osallistua tapaamiseen, sillä tarkoitus on yhdessä sopia viestinnän ja vuorovaikutuksen periaatteista. Samalla tutustutte toisiin vanhempiin ja voitte luoda verkoston, jonka avulla voitte pitää yhteyttä myös keskenänne. Tulen myös kutsumaan teidät lapsenne kanssa arviointikeskusteluun lokakuussa. Ennen keskustelua lähetän teille lomakkeen, jonka voitte täyttää yhdessä lapsenne kanssa. Itse tulen pyytämään tietoja lapsenne edistymisestä ja kehittämiskohteista muilta opettajilta. Pyritään yhdessä etsimään sellaiset ajankohdat, jotka sopivat meille molemmille.

Jos teitä askarruttaa joku kouluun tai lapsenne koulunkäyntiin liittyvä asia toivon, että otatte minuun yhteyttä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Näin voimme yhdessä varmistaa lapsenne koulunkäynnin sujuvuuden.

Ystävällisin terveisin
Olli Opettaja

Liite 3, Malleja erilaisiin kotitiedotteisiin

- Tiedottamisen tarve on harkittava tarkoin ja pohdittava sen tavoitteet ennen tiedotteen laatimista!
- Alkuun kunnan ja koulun nimi sekä päivämäärä
- Loppuun allekirjoitus, yhteystiedot ja tarvittaessa allekirjoitusosio huoltajien kuittausta varten tai sähköinen kuittauspyyntö
- Kotitiedote kannattaa yleensä tehdä mahdollisimman pikaisesti ja siihen voi liittää myös kutsun saapua keskustelemaan aiheesta vanhempainiltaan.
- Tiedotteiden tyyli kannattaa valita tilanteeseen sopivaksi, mutta useimmiten on hyvä käyttää asiallista ja neutraalia kirjakieltä
- Huoltajille kannattaa kertoa tapahtumista tilanne huomioonottaen mahdollisimman avoimesti, muistaen yksityisyydensuoja
- Malleissa olevia lauseita voi yhdistellä ja niitä saa vapaasti muokata

Kosteusvaurio/sisäilmaongelma

xx koulussa sisäilmaongelmia - korjaustoimiin ryhdytään pikaisesti/ ongelmien syyt selvitetään pikaisesti/tutkimukset aloitettu/korjaustoimet käynnistetään/korjaus käynnissä

xx koulussa on havaittu sisäilmaongelmia ja niitä on selvitetty/ryhdytään selvittämään teknisten tutkimusten/sisäilmanäytteiden/käyttäjäkyselyiden avulla. Tutkimustulosten /alustavien arvioiden mukaan ongelmien taustalla on xx. Tulosten arvioidaan valmistuvan x-kuussa/ Tulokset ovat valmistuneet, ja niissä ilmeni, että xxx

Koulussa tullaan (mahdollisesti) tekemään seuraavat korjaustoimet: xx, xx ja xx. Korjaustyöt käynnistetään x-kuussa. Korjaukset pyritään tekemään niin, että koulutyölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa. Töiden/tutkimustan/selvitysten etenemisestä ja niiden mahdollisesta vaikutuksesta koulutyöhön tiedotetaan heti kun tarkempaa tietoa on saatavilla.

Jos rakennuksen sisäilman epäillään aiheuttavan terveyshaittoja lapselle, on huoltajan syytä olla yhteydessä kouluterveydenhoitajaan puh. xx.

Kutsu johtokunnan valintakokoukseen/vanhempainiltaan xx

Haluatko tulla mukaan rakentamaan kodin ja koulun yhteistyötä? Nyt siihen on mainio mahdollisuus, sillä xx.xx.xxxx klo xx.xx pidetään vanhempainkokous, jossa valitaan koulumme johtokunta tulevalle kaudelle. Johtokunnassa sinulla on mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintaan ja samalla voit tutustua lapsesi koulukavereiden vanhempiin.

Johtokunta osallistuu muun muassa koulumme lukuvuosisuunnitelman ja opetussuunnitelman valmisteluun, valmistelee kodin ja koulun yhteistyön linjauksia, on mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa yhteistyöpäivää ja päättää sen ajankohdasta. Johtokunnan toimikausi on xx-xx.

Haluathan sinäkin olla ajan hermolla ja mukana kehittämässä koulumme toimintaa. Tilaisuudessa esitellään myös koulumme kiusaamisen vastaista strategiaa, joka on valmisteltu yhdessä oppilaskunnan, nykyisen johtokunnan ja koulun henkilöstön kanssa. Tervetuloa sankoin joukoin paikalle.

Vakava tappelu

Tänään muutaman oppilaan välille syntyi vakava riitatilanne, jonka rauhoittamiseksi kutsuttiin paikalle poliisipartio. Tilanne saatiin nopeasti rauhoittumaan ja kukaan ei loukkaantunut vakavasti. Asian jatkokäsittely hoidetaan yhteistyössä viranomaisten ja asianosaisten oppilaiden huoltajien kanssa.

Poliisien käyminen koululla on asia, joka saattaa herättää keskustelua lasten keskuudessa myös kotona. Asiaa on koululla käsitelty yhteisesti päivänavauksessa/kaikissa luokissa, joten lapset ovat tietoisia siitä, mistä poliisin käynnissä oli kysymys. Jos asia tuntuu askarruttavan, kaikki koulumme aikuiset ovat valmiita keskustelemaan aiheesta niin lasten kuin teidän aikuistenkin kanssa. Tehtävämme on taata turvallinen koulupäivä kaikille ja tämän vuoksi suhtaudumme erittäin vakavasti tämän tyyppisiin asioihin.

Kiusaamistapaus

Koulussamme ei hyväksytä koulukiusaamista missään muodossa. Kiusaamisen vastaiset periaatteet käydään vuosittain läpi kaikkien luokkien kanssa, ja näin on tehty tänäkin syksynä. Siitä huolimatta tietoomme on tullut tapaus, jossa erästä koulun oppilasta on kiusattu välitunneilla opettajien silmän välttäässä. Kiusaamista on tapahtunut myös tekstiviestein ja internetissä.

Asiaa on selvitetty osallisten kesken ja kiusaaminen on saatu loppumaan. Jotta vastaavaa ei enää tapahtuisi, toivon, että keskustelisitte myös kotona siitä, että kiusaamiseen tai väkivaltaan osallistuminen on väärin ja siitä on vakavia seurauksia kaikille osapuolille. Toivon, että myös te muistuttaisitte lapsellenne, että jos hän havaitsee kiusaamista tai tuntee joutuvansa kiusatuksi, tulisi hän heti kertomaan asiasta jollekin koulun aikuiselle.

Tulipalo

Koulussamme oli xx klo xx tulipalo. Palo oli syttynyt jossain jonkun takia. Palokunta pääsi paikalle pikaisesti ja palon leviäminen laajemmalle kyettiin estämään. Palosta ja sen sammuttamisesta aiheutui myös sellaisia ja sellaisia vaurioita. Palon syytä ei vielä tiedetä ja poliisi tutkii palon syttymissyytä./Palon syynä arvellaan olevan xx.

Vahingoista huolimatta koulumme toiminta jatkuu seuraavalla tavalla: xxx. Toivomme, että koulutyö saadaan normaaliuomiinsa mahdollisimman pikaisesti. Mahdollisista muutoksista opetuksen tai lukujärjestysten suhteen tulemme informoimaan erikseen.

Huhu uhkatilanteesta vakavan tapahtuman jälkeen (esim. Kauhajoki, Jokela)

Oppilaiden keskuudessa on liikkunut huhu, jonka mukaan koulussamme/oppilaitoksessamme tapahtuisi jotain uhkaavaa. Lisäksi useilla lasten ja nuorten suosimilla keskustelupalstoilla pohditaan laajasti sekä xx tapahtumia ja pohditaan vastaavan tilanteen mahdollista sattumista omalle kohdalle.

Kaikkiin uhkatilanteisiin, myös huhuihin, suhtaudutaan aina erittäin vakavasti, joten asian todenperäisyyttä on ryhdytty/ryhdyttiin välittömästi selvittämään. Huhu on osoittautunut perättömäksi/Huhun lähde ei ole vielä selvinnyt, ja toivomme, että kaikki jotain asiasta tietävät ilmoittavat asiasta välittömästi jollekin koulun aikuiselle.

Myös lähde (esimerkiksi nettiosoite) kannattaa ottaa talteen, jotta asia saadaan selvitettyä nopeasti.

Asia voi aiheuttaa lasten/nuorten keskuudessa turvattomuutta ja levottomuutta. On toivottavaa, että asiasta keskustellaan kodeissa yhdessä. Lapset/nuoret voivat tarvittaessa kääntyä kenen tahansa koulun/oppilaitoksen aikuisen puoleen. Koulupsykologin puhelinnumero on xxx ja koulukuraattorin numero on xxx ja xxx.

Koulu/oppilaitos tekee kaikkensa oppilaiden ja henkilöstön turvallisuuden ja turvallisuudentunteen takaamiseksi. Kriisi- ja turvallisuussuunnitelmamme ovat ajan tasalla ja henkilöstömme on ohjeistettu siitä, miten uhkaavissa tilanteissa toimitaan.

Laiton uhkaus vakavan tapahtuman lieveilmiönä

xx tapahtumat ovat koskettaneet meitä kaikkia. Vakavat tapahtumat ovat poikineet myös eräitä asiattomia lieveilmiöitä. Koulumme eräs oppilas oli esittänyt muiden oppilaiden kuullen väkivaltaisen uhkauksen/ kirjoittanut uhkauksen koulun seinään/ esittänyt uhkauksen internetissä tms.

Koulu on selvittänyt/selvittää asiaa poliisin, turvallisuusasiantuntijan, oppilashuoltoryhmän, oppilaiden vanhempien tms. kanssa. Suhtaudumme kaikkiin uhka- tai vaaratilanteisiin erittäin vakavasti. Uhkauksen kuulleita, havainneita tms. oppilaita on haastateltu ja asia on saatettu edelleen muiden viranomaisten hoidettavaksi. (Uhkaus on osoittautunut asiattomaksi, ja sen tehneet nuoret olivat tehneet sen ajattelemattomuuttaan. Täten varsinaista vaaratilannetta ei ole ollut.)

Tapaus on herättänyt nuorten keskuudessa huolta ja asiasta saattaa liikkua vääriäkin huhuja. Olemme käsitelleet asiasta kaikissa luokissa/ oppilaiden kanssa yhteisessä tiedotustilaisuudessa ja toivomme, että keskustellette asiasta myös kotona, jos asia askarruttaa nuortanne.

Teemme kaikkemme, että koulunkäynti sujuu hyvin ja lasten/nuorten turvallisuus ei ole uhattuna. Toivomme, että jatkossakin lapset/nuoret kertovat, jos kuulevat/havaitsevat jotain poikkeuksellista jonka kokevat uhkaavaksi.

Voitte tarvittaessa ottaa yhteyttä koulupsykologiimme xxxxxxxx tai koulukuraattoriimme xxxxxxxx

Samalla muistutamme nuoria asian vakavuudesta. Laiton uhkaus on rikos, josta jää merkintä poliisin kirjoihin ja sillä saattaa olla vaikutusta nuoren tulevaisuuden suunnitelmiin. Muistutamme myös siitä, että kuvan julkaisemiseen netissä tarvitaan aina kuvattavan suostumus, muuten kyseessä on henkilön yksityisyyden suojan loukkaaminen.

Ahdistelija koulun läheisyydessä

xx alueella on tehty havaintoja autolla liikkuvasta henkilöstä, joka on ahdistellut koulumatkalla kulkevia lapsia siten, että hän on pyytänyt lapsia kyytiinsä/puhunut heille sopimattomia/pelottanut lapsia/paljastellut itseään. Auto on saatujen tietojen mukaan xx. Kyseisestä ahdistelijasta tehty rikosilmoitus. Asia on poliisin tutkittavana ja poliisi on luvannut lisätä partiointia koulujen läheisyydessä.

Toivomme, että keskustellette kotona lapsen kanssa koulumatkan turvallisesta kulkemisesta ja siitä, että vieraiden autojen kyytiin ei pidä mennä ja vieraiden henkilöiden kanssa ei kannata ryhtyä keskustelemaan. Havainnot edellä mainitun kaltaisista tapahtumista ilmoitetaan poliisille numeroon xxx. Toivomme, että ilmoitatte havainnoistanne myös koululle.

Oppilaalle sattunut tapaturma tai muu ikävä tilanne

Koulussamme sattui tänään ikävä tilanne, kun eräs oppilas loukkasi itsensä vakavasti xxx/ loukkaantui vakavasti/ oli lähellä, ettei sattunut pahasti/ vahingoitti itseään. Opettaja oli paikalla ja tilanne saatiin hallintaan nopeasti./Oppilaat havaitsivat tapahtuman ja tulivat kertomaan siitä välittömästi. Opettajat ovat käyneet asiaa läpi jo tänään luokan oppilaiden kanssa. Huomenna tapahtunutta käsittelevät oppilaiden kanssa koulupsykologit/kuraattorit

Teemme kaikkemme, että oppilaillamme on koulussa hyvä ja turvallinen olo. Tapahtuma saattoi järkyttää läsnä olleita lapsia ja on hyvä, jos teillä on kotona mahdollisuus keskustella asiasta.

Tukea keskusteluun on saatavilla esimerkiksi seuraavista nettiosoitteista:

http://www.redcross.fi/apuajatuksia/henkinentuki/fi_FI/

Traumaterapiakeskus

puh. 045-1130 578

<http://www.traumaterapiakeskus.com/lapsi.htm>

Mannerheimin lastensuojeluliitto

Lasten ja nuorten puhelin 116 111

<http://www.mll.fi/>

<http://www.apua.info/fi-FI/apuanopeasti/>

Valtakunnallinen kriisipuhelin 01019 5202

ma-pe 9-06, la 15-06 ja su 15-22

Oppilaan/opettajan kuolema

Koulumme oppilas/opiskelija/opettaja _____ on menehtynyt onnettomuudessa/ tapatumaisesti/ pitkäaikaisen sairauden seurauksena/ äkillisen sairauskohtauksen seurauksena tms. , ajankohta, tilanteeseen sopiva kuvaus tapahtuneesta (jos tapahtunut koulussa). Maininta myös siitä, jos oppilaita on ollut paikalla.

Tapahtuneesta on keskusteltu luokissa opettaja/psykologin/kuraattorin johdolla. /Olemme keskustelleet asiasta luokassa. /Koulupsykologi on ollut luokassamme keskustelemassa tapahtuneesta

Tilanne on järkyttänyt luokkaa syvästi/ oppilaat ovat reagoineet tapahtumaan voimakkaasti/ suru on koskettanut meitä kaikkia /

Nuoret reagoivat tapahtuneeseen monin eri tavoin. Joillekin luontainen tapa on näyttää suru avoimesti ja joku saattaa käpertyä ja surra hiljaisesti. Sureva lapsi tarvitsee aikuisen läsnäoloa. Kuunteleminen ja arjen rutiinien tukeminen vahvistavat surevan lapsen turvallisuuden tunnetta.

Oppilaat saattavat tarvita aikuisten tukea asian käsittelyyn. Koulupsykologin tavoittaa numerosta xx ja koulukuraattorin numerosta xx. Tukea surun käsittelyyn löytyy mm. Lastensuojelun keskusliiton sivuilta <http://www.lskl.fi/>

Myöhemmin

Luokassamme/koulussamme on vietetty hiljainen hetki oppilaamme/opiskelijamme/ opettajamme _____ muiston kunnioittamiseksi. Olemme keskustelleet asiasta ja muistelleet yhteisiä kokemuksia.

Olemme saaneet kutsun osallistua hautajaisiin/muistotilaisuuteen x.x.2xxx klo, paikka. Kutsun noudattamien on vapaaehtoista, mutta omaiset toivovat että tilaisuuteen ilmoitaudutaan etukäteen.

Muistolauseita osanottoon

<http://www.memoriahautaus.com/muistolauseet.htm>
http://www.arvokovaoy.fi/omaisille_muistolauseita.pdf

Positiivareiden värssypankki
<http://www.positiivarit.fi/Content.aspx?1fcb43be-44d2-4e8c-8ed2-b3e2c118f399>
<http://www.muistokirja.net/suru.html>

Surun kohtaaminen koulussa
<http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/koulu/surukoulu.html>

Kuittaus tiedotteen perillemenosta

Palautus x.x.20 mennessä KENELLE

Oppilaan nimi _____ luokka _____

Huoltajan viesti tiedotteen vastaanotosta: olemme nähneet kotitiedotteen x.x.20xx

allekirjoitus ja nimen selvennys

allekirjoitus ja nimen selvennys

Liite 4. Vinkkejä ja linkkejä

Vanhempainvartti: Luokanohjaajan käsikirja (OPH)

Luokanohjaajan käsikirja ohjeistaa keskustelua aina sen valmistelusta seurantaan asti:

1) Kehityskeskustelun valmistelu

- Kutsu koululta kotiin
- Oppilas on päähenkilö ja siksi on huolehdittava, että hän on paikalla
- Asioiden esille ottoon kiinnitettävä huomiota; sen on oltava rehellistä, ei kaunistelevaa eikä aliarvioivaa
- Muilta opettajilta tietojen keruu oppilaan opiskelusta
- Keskustelun tavoitteiden asettaminen
- Keskustelun pohjalomake kotiin oppilaan ja vanhemman yhdessä tehtäväksi

2) Kehityskeskustelun kulku

- Opettaja ohjaa keskustelua ja samalla kuuntelee
- Opettaja tarkentaa, asettaa kysymyksiä, tekee yhteenvetoja
- Määrätietoisen selkeä ote
- Keskustelun tulee tukea oppilasta

3) Vanhempien ja oppilaan kohtaaminen

- Tasa-arvoisuus, asiantuntijuus
- Henkinen ja fyysinen kohtaamistilanne
- Laadukas kohtaaminen ja toimiva yhteistyö
- Tila ja aika (työsuojelliset näkökohdat otettava huomioon)

4) Esille otettavia asioita

Aiheita voivat olla oppilaan menestyminen eri oppiaineissa, työskentelytaidot eri aineissa, vastuuntunto opiskelussa, tavoitteet eri aineissa ja koulunkäynnissä yleensä, mahdolliset ongelmat ja koulunkäynnin esteet, kouluviihtyvyys, kaverisuhteet

5) Kehityskeskusteluun käytettävä aika

- Aika on rajallinen ja siitä kannattaa pitää kiinni, yleensä keskusteluun varataan 20 minuutista 30 minuuttiin

6) Malleja keskustelun rungoksi

- Kehityskeskustelussa voidaan esimerkiksi keskustella oppilaan opiskelusta ja yhdessä miettiä, mihin tavoitteisiin pyritään sekä suunnitella ja sopia opiskelun tukemiseksi tarvittavat toimenpiteet
- Kehityskeskustelun vaiheet voi lukea Jukka Vuorisen toimittamasta kirjasta Arviointi ja kehityskeskustelu

7) Valmis lomake tai vapaamuotoinen keskustelumuuisto

- Jos käytetään lomaketta: täytetäänkö etukäteen keskustellen kotona vai täytetäänkö keskustelun aikana?
- Käytetäänkö samaa lomaketta vuodesta toiseen lisäten siihen asioita?
- Kuka säilyttää lomakkeet ja miten ne säilytetään? (salassapitovelvoite)
- Nämä asiat kannattaa yhdessä päättää koulussa

8) Seuranta

- Sovitut tavoitteet ja toimintasuunnitelma kirjataan
- Tavoitteiden toteutumista seurataan
- Tavoitteisiin palataan seuraavassa kehityskeskustelussa"

(Luokanohjaajan käsikirja 2007, 17-18).

http://www.oph.fi/julkaisut/2007/luokanohjaajan_kasikirja

Malli 7-luokkalaistenvanhempainvartteihin (OPH)

Opetushallituksen oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishankkeessa vuosina 2002-2005 oli mukana useita kuntia. Rovaseudun, Kittilän ja Enontekiön hankkeessa luotiin muun muassa malli 7. -luokkalaisten vanhempainvartteja varten. Ohessa mallin kysymyspatteristo: "

- Millaisia kokemuksia nuorella ja hänen huoltajillaan on oppilaan yläasteelle tulosta?
- Puhuuko nuori kouluasioista kotona?
- Milloin nuori tekee kotitehtävänsä ja kuinka paljon aikaa hän yleensä käyttää niiden tekemiseen? (Lukeminenkin on kotitehtävä, joten läksyjä on päivittäin.)
- Miten nuori viettää vapaa-aikaansa ja mitä hän harrastaa?
- Onko nuorelle ja hänen huoltajilleen muodostunut alustavia koulutukseen liittyviä tulevaisuudensuunnitelmia? Millaisia?
- Minkälaisia yhteydenpitoehdotuksia ja muita toiveita huoltajalla on koulun ja kodin välille?

- Onko nuoren terveyteen liittyvissä asioissa jotain koululle tiedotettavaa
- Olisiko luokanvalvojan hyvä huomioida nuoresta jotain erityistä?"

(OPH ja Rovaseudun, Kittilän ja Enontekiön oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishanke 2002-2005.)

<http://www.edu.lao.fi/ohjauksenkehittamishanke/>

Vastuut selviksi (Rantasalmi)

Kodin ja koulun vastuurajoista puhutaan koulumaailmassa paljon ja usein kuulee mainittavan, että vastuurajat ovat hämärtyneet. Rantasalmen kunta on tarttunut aihioon ja käyttää vanhempainvarteissa taulukkoa "Vastuut selviksi", jossa on määritelty huoltajan, oppilaan ja vanhemman vastuualueet. Aiheet liittyvät lapsen ja nuoren arkeen aamuheräämisestä, ruokailuun, liikuntaan, opiskeluvälineisiin, sääntöjen noudattamiseen ja nukkumaanmenoon asti. Taulukkoon voi tutustua Rantasalmen kunnan kotisivuilla http://www.rantasalmi.fi/files/orig/606_Vastuut%20selviksi.pdf

Hyvinvointipäivä (MLL)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on kehittänyt hyvinvointipäivämallin osana ehkäisevän päihdetyön hanketta. Mallissa on osioita, joita suositellaan toteutettavaksi yhdessä huoltajien kanssa. Yhteisessä hyvinvointipäivässä huoltajat saavat tietoa nuorten kasvuun, kehittymiseen ja elämäntilanteeseen liittyvistä asioista ja toisaalta nuoret kuulevat aikuisten ajatuksia. Hyvinvointipäivän esite löytyy MML:n kotisivuilta <http://www.mll.fi/kasvattajille/ept/paihdekasvatusaineistot/hyvinvointipaiva-aineisto/>

Vanhempainilta

Espoon kaupungin Verkostot lapsen elämän siirtymävaiheiden edistäjänä – hanke 2007-2008 on tuottanut ja koornut toiminnallisia vanhempainiltamalleja päiväkodeille ja kouluille ja vinkkejä löytyy myös www.vanhempainilta.fi (josta löytyy linkki Espoon sivuille)

Perhetreffit

PerheTreffit-toiminta on suunnattu peruskoulun 5.-7. luokkien oppilaille ja heidän huoltajilleen ja koulun henkilöstölle. Sen tavoitteena on edistää yhteisöllisyyttä. Toiminta mahdollistaa rakentavan ja tavoitteellisen koulun ja kotien välisen yhteistyön kehittämisen. Toiminta tarjoaa osallistavia toimintamalleja oppitunnille sekä koulun ja kodin yhteistyön rakentamiseen. Perhetreffit -kansioista voi olla apua suunnitelmassa oman luokan vanhempien tapaamista <https://www.perhetreffit.fi/>

Tiina Rättilän suosituksia viestinnän kehittämiseksi

Tiina Rättilä laati tutkimuksensa perusteella suosituksia koti-koulu-hallinnon akseleiden viestinnän kehittämiseksi. Suositukset koskevat periaatteita, välineitä sekä toimintakulttuuria:

Periaatteiden osalta suositellaan:

- Sovitaan kuntakohtaiset viestinnän yleisistä periaatteet ja tekniset ratkaisut ja välineet.
- Kukin koulu määrittelee viestinnän pelisäännöt ja käytännöt
- Viestintätarpeet selvitetään säännöllisesti.
- perheiden erilaiset valmiudet ja mahdollisuudet käyttää viestintävälineitä huomioidaan.

Viestinnän välineistä todetaan:

- viestintä on vuorovaikutteista ja se hoidetaan joustavasti ja kulloinkin soveltuvia välineitä hyödyntäen
- Kunnan ja koulun kotisivut kehitetään entistä palvelevimmiksi.
- Sosiaalisen median välineitä kannattaa ottaa käyttöön, esimerkiksi luokkien omat blogit.

Toimintakulttuuria koskevia suosituksia ovat:

- Verkon turvallinen käyttö huomioidaan ja osataan.
 - Toimintakulttuuri on avoin ja keskustelevala
 - Vastuullista median käyttöä ja sisältöjen tuottamista voidaan harjoitella osana opetusta että oppilaiden, opettajien ja vanhempien yhteisissä projekteissa. (Rättilä 2007, 7)
-

Mukavahanke ja Kivahko-sovellus

Mukava-hankkeessa (Muistuttaa kasvatusvastuusta) vuosina 2002-2005 oli useita peruskouluun liittyviä projekteja ja eräs näistä oli kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittäminen. Projektissa kehitettiin Internet- ja matkapuhelintekniikoita hyödyntävä viestintäsovellus, Kivahko, joka on samantyyppinen järjestelmä kuin Wilma tai Helmi.

Lisäksi rakennettiin koulu- ja luokkakohtaisia verkostoja ja panostettiin opettajien yhteistyötaitoihin lisäämällä täydennyskoulutusta. Hallinnon ja vanhempien välille luotiin keskustelufoorumeita jotka kokoontuivat säännöllisesti. Maahanmuuttajataustaiset vanhemmat huomioitiin järjestämällä heille muun muassa leirejä ja omia vanhempainiltoja.

Mukava-hankkeen verkkosivut www.mukavahanke.com./index.html

Kriisiviestintä

Kuntaliiton opas kunnan viestintään kriisi- ja erityistilanteissa löytyy <http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p090902125816E.pdf>

Liite 5, Toimintamalli sisäilma-asioiden viestinnässä

(Vantaan kaupunki, tilakeskus Vappu Vienamo, Terhi Unhola)

Toimintamalli sisäilma-asioiden viestinnässä

Vantaan kaupungissa perustettiin toukokuussa 2007 ohjausryhmä edistämään sisäympäristöasioiden hoitamista. Aloitteen ohjausryhmän perustamiseen teki sivistystoimen työsuojeluvaltuutetut. Ohjausryhmään nimettiin edustajia kaikilta toimialoilta sekä terveydenhuollon organisaatioista, minkä katsottiin edistävän yhteistyötä eri osapuolien välillä. Ryhmän tehtävänä on arvioida ja kehittää nykyisiä toimintamalleja sisäympäristöasioiden hoidossa. Ohjausryhmä on käsitellyt sisäympäristöongelmiin liittyvää viestintää ja hyväksynyt yleiset periaatteet siitä, miten viestintää ongelmatilanteissa hoidetaan.

Viestinnän yleiset periaatteet:

Avoimuus: asioista kerrotaan avoimesti sen hetkiseen faktatietoon pohjautuen. Sisäinen viestintä hoidetaan ennen ulkoista, jotta kaikilla sama tieto.

Tiedottamisen nopeus/oikea-aikaisuus: tiedotetaan mahdollisimman pian tehtyjen selvitysten, asiantuntijalausuntojen ja suunnitelmien valmistuttua.

Tiedottaminen kytketään korjausprosessin eri vaiheisiin ja aikatauluihin.

Luotettavuus, johdonmukaisuus: tiedottaminen perustuu faktatietoon. Asiassa mukana olevat yhteistyötahot tekevät hyvää yhteistyötä, jotta kaikilla on käytävissään oikea tilannekuva. Tiedottaminen keskitetään yhdessä sovituille henkilöille.

Tasapuolisuus: Varmistetaan kaikkien yhteistyö- ja kohderyhmien tiedonsaanti.

Vuorovaikutteisuus: Asioita ja viestintää hoidetaan palautetta kuunnellen. Seurataan ja reagoidaan myös heikkoihin signaaleihin.

Arjen hallinta: Prosessin yhteydessä huolehditaan arjen hallintaan liittyvästä päivittäisviestinnästä.

Tiedottaminen pohjautuu yhteistyötahojen hyvään yhteistyöhön, olemassa oleviin selvityksiin, asiantuntija-arvioihin ja suunnitelmiin. Tiedottamisen sisällöstä vastaavat tilakeskus ja tilojen käyttäjäorganisaatio yhteistyössä toimien (sisältö määritellään selvityksiin, asiantuntijalausuntoihin ja suunnitelmiin perustuen). Tilakeskus ottaa kantaa tilojen tekniseen kuntoon ja korjausratkaisuihin, tilojen käyttäjä taas toiminnan järjestämiseen liittyviin asioihin.

Viestinnän kohderyhmät/tiedottamisen välineet määritellään yhteistyössä käyttäjäorganisaation kanssa. Käyttäjille ja heidän edustajilleen laadittavan viestin tekijästä ja lähettäjistä sovitaan tapauskohtaisesti siten, että viestin läpimeno varmistetaan. Tiedottaminen keskitetään tilakeskukselle ja tilojen käyttäjän määrittämille henkilöille. Ympäristökeskus valvovana viranomaisena osallistuu tiedottamisen tarvittaessa.

Home- ja mikrobiselvitysten lausunnot tiedottamisen pohjana

Tilakeskus teettää ulkopuolisilla konsulteilla home- ja mikrobiselvityksiä, jotka ovat apuna kiinteistöjen korjaustarpeiden määrittelyssä. Näiden rinnalla ympäristökeskus tekee omia selvityksiä, jotka täydentävät ulkopuolisten konsulttien tekemää työtä. Terveystoimintaviranomaisena ympäristökeskus ottaa kantaa tilojen käyttöturvallisuuteen ja antaa tarvittaessa käyttörajoituksia. Tilojen käyttäjille tiedotetaan näissä selvityksissä annettujen lausuntojen perusteella.

Tiedotteet laaditaan yhteistyössä tilakeskuksen ja toimialojen viestintäpäälliköiden ja kiinteistökohteen käyttäjän vastuuhenkilön (esim. rehtorin) kanssa. Teknisiä asiakirjoja ei liitetä tiedotteeseen, vaan niihin on mahdollisuus tutustua tilakeskuksessa rakennusalan asiantuntijan opastuksella.

Rakennusten kosteus- ja homevaurioselvitysten lähtökohtana on selvittää ja arvioida vauriot rakennusteknisin keinoin. Terveystoimintaviranomaisen olojen valvonta kuuluu kunnan terveystoimintaviranomaisen tehtäviin. Teknisten selvitysten tueksi tarvitaan usein myös mikrobiologisia analyysejä. Näiden avulla saadaan tarkempaa tietoa tilan, rakenteen tai materiaalin vauriosta, vauriokohdan sijainnista ja sisäilman laadusta. Mikrobinäytteenoton vastuutaho on yleensä kunnan terveystoimintaviranomaisen, joka voi myös teettää tehtävän ulkopuolisella konsultilla. Näytteenottosuunnitelma tulee tehdä yhteistyönä teknisten selvitysten tekijöiden kanssa. Tällöin tulosten tulkinta helpottuu ja mikrobiotutkimuksista saadaan suurin hyöty.

Sisäilman mikrobiologiseen laatuun vaikuttavat monet tekijät, joiden merkitys tulosten tulkintaan tulee ymmärtää. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi vuodenaika ja sääolot, rakennuksen toiminnot ja käyttäjät sekä rakennuksen runkomateriaali ja ikä.

Terveydenhuollon yhteistyö

Ohjausryhmän kokouksissa on myös keskusteltu siitä, miten sisäympäristö-asioihin liittyvien terveydenhuollon edustajien sisäistä yhteistyötä ja tiedonkulkua voitaisiin parantaa (työterveydenhuolto, oppilasterveydenhuolto, julkinen terveydenhuolto, ympäristöterveysviranomaisen).

Ohjausryhmässä on sovittu, että terveydenhuollon edustajat käyvät yhteistyö- ja viestintätarpeet keskenään läpi ja esittävät toimintamallinsa ohjausryhmälle.

Esimerkkinä yhteistyö tilakeskuksen ja sivistystoimen välillä Edellä esitetyn mukaisesti esille tulleissa koulujen sisäympäristöongelmissa tiedottamista on hoidettu yhteistyössä tilakeskuksen ja sivistystoimen kanssa.

Kouluissa, joissa sisäilmaongelmat ovat olleet laajempia ja pitkäkestoisempia, on koulun henkilökuntaa ja lasten vanhempia informoitu tiedotteilla noin kuukauden välein koulun työolosuhteista ja toteutettavien korjaustöiden etenemisestä. Kouluilla on järjestetty myös info- ja keskustelutilaisuuksia, joissa tilannetta on käyty läpi lasten huoltajien ja koulun henkilökunnan kanssa.

Yhteistyötahot ja viestinnän kohderyhmät sisäympäristöongelmista tiedotettaessa

Yhteistyötahot

Tilakeskus

Vastuutaho: hankepalvelut (hankevalmistelu, rakennuttaminen, korjausrakentaminen)

Toimii yhteistyössä Tilakeskuksen muiden yksiköiden kanssa (kiinteistöjohto, viestintä, kiinteistöpalvelut, siivouspalvelut...)

Tilojen käyttäjäorganisaatio

Johto/esimies

Kiinteistöasioista vastaavat

Viestintäorganisaatio

Tilakeskuksen käyttämät ulkopuoliset palvelutarjoajat

Konsultit

Urakoitsijat

Ao. toimialan lautakunnat ja tilakeskuksen lautakunta sekä ko. alueen aluetoimikunta

Asioita käsitellään ja niistä informoidaan luottamuselimiä tilanteen edellyttämässä laajuudessa

Kaupungin terveydenhuolto-organisaatio

Esim. työterveyshuolto, kouluterveydenhuolto, terveyskeskukset, sairaalat

Miten informaatio saadaan kulkemaan kaupungin terveydenhuolto-organisaatiossa? Oma sisäilma-asioiden yhteyshenkilö organisaatioon?

Työsuojeluorganisaatio

Miten tieto saadaan kulkemaan työsuojeluorganisaation ja muiden yhteistyötahojen välillä?

YT-organisaatio

Miten sidotaan mukaan?

Valvova viranomainen: ympäristökeskus

Ottaa kantaa tilojen soveltuvuuteen käyttötarkoitukseensa ja mahdollisiin terveysriskeihin. Antaa korjauskehoituksia ja mahdollisesti tilojen käyttökieltoja.

Viestinnän kohderyhmät

Ao.organisaation esimiehet
Tilojen käyttäjät ja/tai heidän läheisensä
Poliittiset päättäjät (tilanteen laajuuden mukaan)
Henkilöstön edustajat (YT- ja työsuojelu)
Media (tilanteen laajuuden mukaan)
Kuntalaiset (tilanteen laajuuden mukaan)
Kaupungin työntekijät

Periaatteita ja vastuumäärittämiä

Yleiset periaatteet:

Avoimuus: asioista kerrotaan avoimesti sen hetkiseen faktatietoon pohjautuen. Sisäinen viestintä hoidetaan ennen ulkoista, jotta kaikilla sama tieto.

Tiedottamisen nopeus/oikea-aikaisuus: tiedotetaan mahdollisimman pian tehtyjen selvitysten, asiantuntijalausuntojen ja suunnitelmien valmistuttua. Tiedottaminen kytketään korjausprosessin eri vaiheisiin ja aikatauluihin (ks. erillinen kaavio)

Luotettavuus, johdonmukaisuus: tiedottaminen perustuu faktatietoon. Asiassa mukana olevat yhteistyötahot tekevät hyvää yhteistyötä, jotta kaikilla on käytettävissään oikea tilannekuva. Tiedottaminen keskitetään yhdessä sovituille henkilöille.

Tasapuolisuus: Varmistetaan kaikkien yhteistyö- ja kohderyhmien tiedonsaanti.

Vuorovaikutteisuus: Asioita ja viestintää hoidetaan palautetta kuunnellen. Seurataan ja reagoidaan myös heikkoihin signaaleihin.

Arjen hallinta: Prosessin yhteydessä huolehditaan arjen hallintaan liittyvästä päivittäisviestinnästä.

Vastuu- yms. määrittämiä

Tiedottaminen pohjautuu yhteistyötahojen hyvään yhteistyöhön, olemassa oleviin selvityksiin, asiantuntija-arvioihin ja suunnitelmiin.

Tiedottamisen sisällöstä vastaavat Tilakeskus ja tilojen käyttäjäorganisaatio yhteistyössä toimien.

(sisältö määritellään selvityksiin, asiantuntijalausuntoihin ja suunnitelmiin perustuen)

Tilakeskus ottaa kantaa tilojen tekniseen kuntoon ja korjausratkaisuihin, tilojen käyttäjä taas toiminnan järjestämiseen liittyviin asioihin.

Viestinnän kohderyhmät/tiedottamisen välineet määritellään yhteistyössä käyttäjäorganisaation kanssa.

Laatiiko ja lähettääkö viestit käyttäjille ja heidän edustajilleen Tilakeskus vai käyttäjäorganisaatio? Määritellään tapauskohtaisesti siten, että viestin läpimeno varmistetaan.

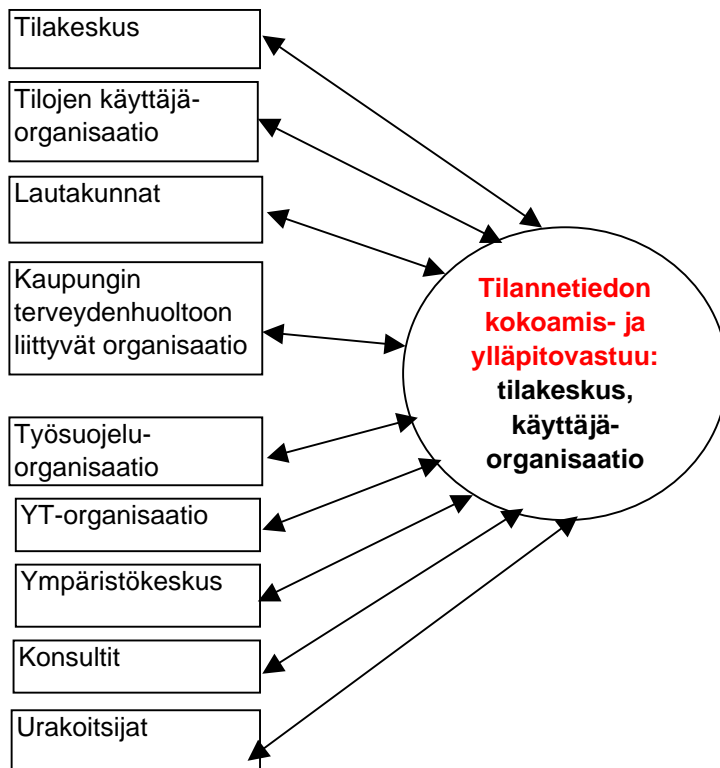
Tiedottaminen keskitetään Tilakeskukselle ja tilojen käyttäjän määrittämille henkilöille.

Ympäristökeskus osallistuu tiedottamisen tarvittaessa.

**Sisäympäristöasioista tiedottaminen
Toimintamalli- ja vastuukaavio**

Vaihtoehtoisia tapoja hoitaa käytännön tiedottamista

Yhteistyötahot

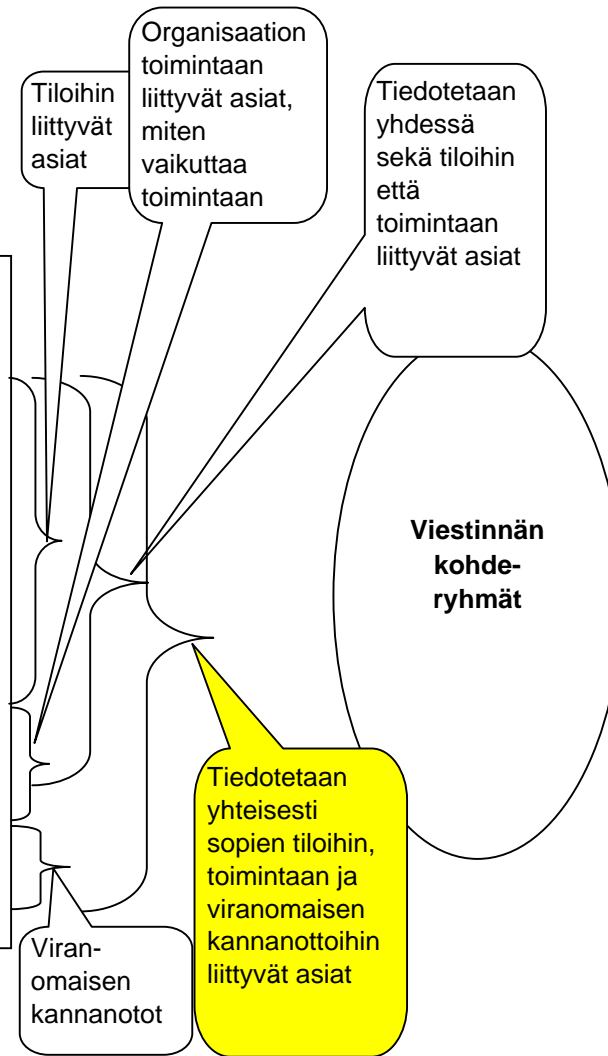
TIEDOSTUS-VASTUUT

Tilakeskus: perustuu tilojen omistajan ja vuokranantajan vastuuseen siitä, että tarjoaa asiakkailleen turvalliset ja terveelliset toimitilat.

Pääurakoitsija: Perustuu asiakassuhteeseen ja -sopimukseen. Informoi Tilakeskusta ja tilojen käyttäjää rakennustöiden kulusta ja aikatauluista

Käyttäjörganisaatio: perustuu tilojen käyttäjäorganisaation työnantaja- ja palvelujen tuottajavastuuseen.

Valvova viranomainen: ympäristökeskus

Kysely kodin ja koulun välisestä viestinnästä vuosiluokkien 7-9 oppilaiden huoltajille

Miten kodin ja koulun välistä viestintää voisi ja tulisi kehittää?

Vantaalla on laadittavana kodin ja koulun yhteistyön suunnitelma. Yhtenä sen osa-alueena rakennetaan malli kodin ja koulun väliseen viestintään peruskoulun vuosiluokille 7-9. Kehittämisen pohjaksi pyydämme Teiltä, hyvät huoltajat, tietoja ja mielipiteitä siitä, millaiseksi koette kodin ja koulun välisen viestinnän tällä hetkellä ja miten sitä mielestänne tulisi kehittää. Arvioitava ajanjakso on lähtökohtaisesti lukuvuosi 2008-2009. Vastaavia asioita kysytään myös koulujen rehtoreilta ja opettajilta.

Lomakkeella voi vastata vain yhtä lasta koskeviin tietoihin. Jos teillä on useampi lapsi yläkoulussa, toivomme, että voisitte täyttää kustakin lapsesta oman lomakkeen. Lomakkeita voitte tilata soittamalla numeroon 040 861 0812 tai lähettämällä pyynnön sähköpostiosoitteeseen sivi.viestintakysely@vantaa.fi. Ilmoittakaa montako kyselylomaketta haluatte täytettäväksi. Jos haluatte mieluummin vastata paperilomakkeella, niin mainitkaa siitä pyynnössänne.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 15-20 minuuttia riippuen siitä, kuinka laajasti vastaatte sanallisiin kysymyksiin. Jotta mallista saataisiin mahdollisimman hyvin kaikkia osapuolia palveleva toivomme, että myös Teillä olisi mahdollisuus vastata kyselyyn. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Tulokset esitetään tilastoina, joten yksittäistä vastaajaa ei voi niistä tunnistaa. Kysely toivotaan palautettavan 6.4.2009 mennessä.

Kysely liittyy sivistystoimen viestintäpäällikkö Terhi Unholan opinnäytetyöhön Metropolia ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyössä ei tulla julkaisemaan koulukohtaisia tietoja, mutta koulu saa ne itselleen oman kehittämistyönsä tueksi.

Sähköpostiosoitteet on sivistystoimen luvalla poimittu Primus-oppilashallintojärjestelmästä.

Yhteistyöstä kiittäen

Terhi Unhola
viestintäpäällikkö
sivistystoimi

Taustatiedot

Missä koulussa lapsenne opiskelee? *

Valitse

Millä vuosiluokalla lapsenne opiskelee? *

Valitse

Vastaajan sukupuoli

- Mies
 Nainen

Oletteko osallistunut seuraavien koulun yhteistyöelinten toimintaan? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Johtokunta
 Vanhempainyhdistys
 Luokkatoimikunta
 Leirikoulu - tms. toimikunta
 Muu yhteisö, mikä?

Tietoa koulusta ja koulun periaatteista yleensä

Oletteko saanut tietoa ja/tai haluaisitteko lisää tietoa lapsenne koulun seuraavista asioista?

	Olen saanut	En ole saanut	En osaa sanoa	Haluaisin lisää tietoa
Opetussuunnitelmasta (opetuksen sisällöistä)	☐	☐	☐	☐
Lukuvuosisuunnitelman sisällöstä (lukuvuoden aikana toteutettavista tapahtumista, hankkeista, projekteista jne.)	☐	☐	☐	☐
Koulun valinnaisaineista ja painotuksista	☐	☐	☐	☐
Koulun arvoista ja toimintakulttuurista	☐	☐	☐	☐
Oppilashuollon palveluista (oppilashuoltoryhmä, terveydenhoitaja, koulupsykologi, kuraattori, hammashoitaja tms.)	☐	☐	☐	☐
Oppilasarvioinnin periaatteista	☐	☐	☐	☐
Tietoturva- ja viestintätekniikan / koulun tietokoneen käytön sopimus	☐	☐	☐	☐
Koulun järjestyssäännöistä	☐	☐	☐	☐
Päihdestrategiasta (alkoholi, tupakointi, huumeet yms.)	☐	☐	☐	☐
Kiusaamisen vastaisesta strategiasta	☐	☐	☐	☐
Koulun turvallisuudesta/terveellisyydestä	☐	☐	☐	☐
Oppilaan poissaolojen ilmoittamisen periaatteista	☐	☐	☐	☐
Koulun rankaisukeinojen käytön periaatteista	☐	☐	☐	☐
Kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön osallistumisesta	☐	☐	☐	☐
Johtokunnan/vanhempainyhdistyksen toiminnasta	☐	☐	☐	☐

Oletteko saanut kuluneen lukuvuoden aikana seuraavia tiedotteita koululta tai haluaisitteko saada sellaisia?

	Olen saanut	En ole saanut	En osaa sanoa	Haluaisin kyseisiä tiedotteita
Lukuvuotta koskevan yleistiedotevihkosen	☐	☐	☐	☐
Lukukausitiedotteen/tiedotteita	☐	☐	☐	☐
Valinnaisaineita koskevan tiedotteen	☐	☐	☐	☐
Kodin ja koulun yhteistyötä koskevia tiedotteita (esim. vanhempainyhdistyksen tiedote)	☐	☐	☐	☐
Koulua koskevia uhka- tai vaaratilanteita käsitteleviä tiedotteita	☐	☐	☐	☐
Koulun tiloja, kuntoa, remonttia, sisäilmaa, pihaa tms. koskevia tiedotteita	☐	☐	☐	☐
Koulun työrauhaa, päihteitä tms. koskevia tiedotteita	☐	☐	☐	☐
Opetusjärjestelyitä koskevia tiedotteita	☐	☐	☐	☐
Lähialueen ilmiöitä, ongelmia tai haasteita koskevia tiedotteita	☐	☐	☐	☐
Tiedotteita koko yhteiskuntaa koskettavista ilmiöistä tai tapahtumista (esim. tsunami, koulusurmat)	☐	☐	☐	☐

Kodin ja koulun johdon välinen viestintä**Oletteko käynyt kuluneen lukuvuoden aikana koulun rehtorin/apulaisrehtorin kanssa henkilökohtaisia keskusteluja? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)**

- Puhelimitse
 Sähköpostitse
 Wilman kautta
 Tekstiviestein
 Kirjeitse
 Henkilökohtaisessa tapaamisessa sovittuina
 En ole ollut yhteydessä koulun johtoon

Kuinka hyödyllisiksi olette kokenut henkilökohtaiset yhteydet rehtorin/apulaisrehtorin kanssa?

- Erittäin hyödyllisiksi
 Melko hyödyllisiksi
 Osin hyödyllisiksi, osin hyödyttömiksi
 Melko hyödyttömiksi
 Erittäin hyödyttömiksi

Voitteko kertoa minkä tyypisissä asioissa olette ollut yhteydessä rehtorin/apulaisrehtorin kanssa?

En ole käynyt henkilökohtaisia keskusteluja rehtorin/apulaisrehtorin kanssa,

- mutta minusta ne olisivat hyödyllisiä
 enkä koe niitä tarpeellisiksi

Kodin ja luokanvalvojan välinen viestintä

Oletteko käynyt kuluneen lukuvuoden aikana lapsenne luokanvalvojan kanssa henkilökohtaisia keskusteluja? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Puhelimitse
 Sähköpostitse
 Wilman kautta
 Tekstiviestein
 Kirjeitse
 Vanhempainvartissa eli ns. oppilasta koskevassa kehityskeskustelussa
 Muussa henkilökohtaisessa tapaamisessa
 En ole ollut yhteydessä luokanvalvojaan

Kuinka hyödyllisiksi olette kokenut henkilökohtaiset yhteydet luokanvalvojan kanssa?

- Erittäin hyödyllisiksi
 Melko hyödyllisiksi
 Osin hyödyllisiksi, osin hyödyttömiksi
 Melko hyödyttömiksi
 Erittäin hyödyttömiksi

Voitteko kertoa minkä tyyppisissä asioissa olette ollut yhteydessä luokanvalvojan kanssa?

En ole käynyt henkilökohtaisia keskusteluja luokanvalvojan kanssa,

- mutta minusta ne olisivat hyödyllisiä
 enkä koe niitä tarpeellisiksi

Oletteko kuluneen lukuvuoden aikana saanut tietoa ja/tai haluaisitteko saada tietoa seuraavanlaista asioista? (Vastatkaa vain niihin kohtiin, jotka koette tarpeellisiksi)

	Olen saanut	En ole saanut	En osaa sanoa	Haluaisin saada tietoa
Lapsenne luokan yleisestä tilanteesta	☐	☐	☐	☐
Luokan työilmapiiristä tai ryhmän toimivuudesta	☐	☐	☐	☐
Lapsenne opintojen edistymisestä, työskentelystä	☐	☐	☐	☐
Lapsenne käyttäytymisestä koulussa	☐	☐	☐	☐
Arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta lapsenne arviointiin	☐	☐	☐	☐
Luvattomista poissaoloista (jos niitä on ollut)	☐	☐	☐	☐
Myöhästymisistä (jos niitä on ollut)	☐	☐	☐	☐
Kurinpitorangaistuksista (jos niitä on ollut)	☐	☐	☐	☐
Muista rangaistuksista (jos niitä on ollut)	☐	☐	☐	☐

Kodin ja opettajien välinen viestintä

Tunnetteko lapsenne opettajia tai oletteko ollut heihin yhteydessä kuluvana lukuvuonna? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

Seuraavassa on lueteltu peruskoulun aineita. Valitkaa parhaiten kuvaava vaihtoehto kunkin aineen kohdalla. Huom. kaikkia aineita ei opeteta kaikilla vuosiluokilla. Eri aineissa saattaa olla yhteinen opettaja esim. matematiikassa ja fysiikassa sekä kemiassa

	Olen tavannut	Tunnen nimeltä/tiedän ulkonäöltä	Olen saanut tiedotteita	Olen ollut yhteydessä sähköpostitse / puhelimitse / Wilman välityksellä	En osaa sanoa	Emme ole olleet yhteydessä
Matematiikka	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fysiikka	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kemia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Biologia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Maantieto	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Historia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskuntaoppi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uskonto	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Elämäkatsomustieto	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Terveystieto	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äidinkieli ja kirjallisuus (suomi tai ruotsi)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Englanti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Espanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ranska	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ruotsi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saksa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Venäjä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jatkoa

	Olen tavannut	Tunnen nimeltä/tiedän ulkonäöltä	Olen saanut tiedotteita	Olen ollut yhteydessä sähköpostitse / puhelimitse / Wilman välityksellä	En osaa sanoa	Emme ole olleet yhteydessä
Kotitalous	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö (tekeminen)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö (tekstiilityö)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaanohjaus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tietotekniikka	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erityisopetus	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kuinka hyödyllisiksi olette kokenut henkilökohtaiset yhteydet aineenopettajien kanssa?

- Erittäin hyödyllisiksi
- Melko hyödyllisiksi
- Osin hyödylliseksi, osin hyödyttömiksi
- Melko hyödyttömiksi
- Erittäin hyödyttömiksi
- En ole käynyt henkilökohtaisia keskusteluja, mutta minusta ne olisivat hyödyllisiä
- En ole käynyt henkilökohtaisia keskusteluja, enkä koe niitä tarpeellisiksi

Voitteko kertoa minkä tyyppisissä asioissa olette olleet yhteydessä aineenopettajien kanssa?

Oletteko tietoinen kuinka saatte tarvittaessa yhteyden?

	Kyllä	En
Rehtoriin	☐	☐
Koulusihteerin	☐	☐
Luokanvalvojaan	☐	☐
Aineenopettajiin	☐	☐
Terveystenhoitajaan	☐	☐
Hammashoitolaan	☐	☐
Koulupsykologisiin	☐	☐
Koulukuraattoriin	☐	☐
Koulun ruokalaan	☐	☐

Wilmaa koskevat kysymykset

Onko lapsenne koulussa käytössä internet-pohjainen Wilma-järjestelmä kodin ja koulun välisen viestinnän välineenä?

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

Onko Wilman seuraavat toiminnot Teille tuttuja tai haluaisitteko hyödyntää niitä?

	Olen käyttänyt	Haluaisin käyttää, jos se olisi mahdollista	En halua käyttää
Lähettänyt viestejä koulun henkilöstölle	☐	☐	☐
Ottanut vastaan viestejä koulun henkilöstöltä	☐	☐	☐
Ottanut vastaan positiivista palautetta lapsenne toiminnasta	☐	☐	☐
Ottanut vastaan negatiivista palautetta lapsenne toiminnasta	☐	☐	☐
Kuitannut lapsen poissaoloja tai ilmoittanut poissaolosta	☐	☐	☐
Vastannut Wilmassa olleisiin palautekyselyihin	☐	☐	☐
Antanut oma-aloitteisesti palautetta koululle	☐	☐	☐
Tutustunut lapsen suoritustietoihin	☐	☐	☐
Tutustunut lapsen lukujärjestykseen	☐	☐	☐
Lukenut opettajan tiedotteita	☐	☐	☐
Lukenut rehtorin tiedotteita	☐	☐	☐

Oletteko ollut Wilmaan

- Erittäin tyytyväinen
 Melko tyytyväinen
 Osin tyytyväinen, osin tyytymätön
 Melko tyytymätön
 Erittäin tyytymätön

Onko teillä jotain kommentteja tai toiveita Wilma-järjestelmän tai sen käytön/ohjeistuksen kehittämiseksi? (Onko Wilman käytettävyys hyvä, ovatko ohjeet selkeät, käytetäänkö Wilmaa riittävästi jne.?)

Vanhempainilaisuudet

Oletteko osallistunut lapsenne koululla järjestettyihin vanhempainiltoihin kuluneen lukuvuoden aikana? (Jos olette osallistunut sekä yhteisiin että luokan vanhempainiltoihin, niin laittakaa rasti molempiin kohtiin)

- Kyllä, koulun yhteisiin vanhempainiltoihin
 Kyllä, lapsen luokan vanhempainiltoihin
 En

Onko koulunne vanhempainilloissa käsitelty kuluneen lukuvuoden aikana seuraavanlaisia asioita?

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Opetuksen sisältöjä ja lukuvuosisuunnitelmaa	☐	☐	☐
Nettikettä ja lasten nuorten netin käyttöä	☐	☐	☐
Järjestykseen, kiusaamiseen tai turvallisuuteen liittyviä haasteita	☐	☐	☐
Nuorten päihteiden käyttöön liittyviä asioita	☐	☐	☐
Kasvatukseen liittyviä teemailtoja	☐	☐	☐
Rakennuksen tai pihan kuntoon liittyviä asioita	☐	☐	☐
Erialaisten arviointien tuloksia (kouluterveyskysely, kouluruokakysely tms.)	☐	☐	☐
Taloudellisesta tilanteesta johtuvia järjestelyitä	☐	☐	☐
Kodin ja koulun välistä yhteistyötä yleensä	☐	☐	☐

Millaisiksi olette kokenut vanhempainillat?

- Erittäin hyödylliseksi
- Melko hyödylliseksi
- Osin hyödylliseksi, osin hyödyttömäksi
- Melko hyödyttömäksi
- Erittäin hyödyttömäksi

Jos teillä on vanhempainiltoihin liittyviä kehittämissuhteita, voitte kertoa niistä tässä.**Oletteko osallistunut kodin ja koulun yhteistyöpäivään / avoimien ovien päivään kuluneen lukuvuoden aikana? (Yhteistyöpäivä pidetään yleensä lukuvuoden yhtenä lauantaina)**

- Kyllä
- En, sellaista ei ole järjestetty
- En, ajankohta ei ole sopinut
- En, en ole ollut tietoinen sellaisista
- En, sellaiset eivät kiinnosta minua

Millaiseksi olette kokenut kodin ja koulun yhteistyöpäivän / avoimien ovien päivän?

- Erittäin hyödylliseksi
- Melko hyödylliseksi
- Osin hyödylliseksi, osin hyödyttömäksi
- Melko hyödyttömäksi
- Erittäin hyödyttömäksi

Jos teillä on yhteistyöpäivään / avoimien ovien päivään liittyviä kehittämissuhteita, voitte kertoa niistä tässä.**Yhteistyön toimivuus****Mikä on Teille mieluisin tapa olla yhteydessä koulun henkilöstöön? (Valitkaa vain yksi vaihtoehto)**

- Wilma
- Sähköposti
- Kirje
- Puhelin
- Henkilökohtainen tapaaminen
- Joku muu, mikä?

Onko Teiltä pyydetty tietoa tai oletteko oma-aloitteisesti kertonut lapsenne koulunkäyntiin tai opetuksen järjestämiseen mahdollisesti vaikuttavista asioista?

	On pyydetty ja olen kertonut	On pyydetty, mutta en ole kertonut	Olen kertonut oma-aloitteisesti	Ei ole pyydetty
Lapsen poissaoloista	☐	☐	☐	☐
Lapsen harrastuksista	☐	☐	☐	☐
Lapsen vapaa-ajan vietosta	☐	☐	☐	☐
Palautetta koulun toiminnasta	☐	☐	☐	☐
Lapsen terveydentilasta	☐	☐	☐	☐
Lapsenne tai perheenne erityisestä tai poikkeavasta tilanteesta	☐	☐	☐	☐
Kodin kasvatuseriaatteista	☐	☐	☐	☐
*)Muusta asiasta. Kirjoittakaa asia alla olevaan vastaustilaan	☐	☐	☐	☐

***)Muusta, mistä?**

Ovatko seuraavat asiat mielestänne kunnossa kodin ja koulun välisessä viestinnässä?

	Kyllä	Osittain	Ei
Pelissäännöt ovat selkeät	☐	☐	☐
Viestinnän välineet toimivat	☐	☐	☐
Välillämme on hyvä luottamus ja keskinäinen arvostus	☐	☐	☐
Kodin ja koulun kasvatustuut ja -roolit ovat selkeitä	☐	☐	☐
Koulun henkilöstö on kiinnostunut huoltajien mielipiteistä	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut koulun toiminnasta	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut lapseni oppimisesta ja koulunkäynnistä	☐	☐	☐
Minulla on positiivisia kokemuksia koulun toiminnasta	☐	☐	☐
Minulla on riittävästi aikaa kodin ja koulun väliseen toimintaan ja viestintään	☐	☐	☐
Asioista on helppo keskustella koulun edustajien kanssa	☐	☐	☐

Kuinka tyytyväinen omasta näkökulmastanne olette tämän hetkiseen kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen?

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- Osin tyytyväinen, osin tyytymätön
- Melko tyytymätön
- Erittäin tyytymätön

www-sivuja koskevat kysymykset

Oletteko etsinyt lapsenne koulun www-sivuilta seuraavia asioita? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Perustietoja koulusta
- Yhteystietoja
- Ajankohtaisia tiedotteita
- Palveluita (kuten lomakkeita, palautekanavaa tms.)
- Muuta, mitä?
- En ole käynyt koulun www-sivuilla

Oletteko löytänyt lapsenne koulun www-sivuilta tarvitsemanne tiedon?

- Aina
- Useimmiten
- Toisinaan
- Harvoin
- En koskaan

Onko Teillä toiveita miten koulun www-sivuja tulisi kehittää?

Oletteko etsinyt kaupungin www-sivuilta www.vantaa.fi/opetus seuraavia asioita? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Yhteystietoja
- Opetussuunnitelman tai oppiaineiden sisältöjä
- Valinnaisaineita tai painotuksia
- Aikatauluja (lomat, työajat jne.)
- Talous- tai strategiatietoja
- Lomakkeita
- Oppilashuoltoon liittyviä asioita (oppilashuoltoryhmä, terveydenhoitaja, koulupsykologi, kuraattori, hammashoitaja tms.)
- Ajankohtaisia tiedotteita
- Tietoja kodin ja koulun yhteistyöstä
- Vuorovaikutteisuutta kuten palautelaatikkoo, keskustelupalstaa, blogia, wikiä tms.
- Toimintaohjeita koulutapaturmaan
- Ruokalista tai muuta ruokailuun tai välipalaan liittyvää tietoa
- Yleistietoja kouluista
- Tietoja TET-harjoittelusta
- Tietoja tukiopetuksesta
- Tietoja erityisopetuksesta
- Tietoja II-asteen koulutuksesta
- Muuta, mitä?
- En ole käynyt opetustoimen sivuilla

Oletteko löytänyt kaupungin www-sivuilta tarvitsemanne tiedon?

- Aina
- Useimmiten
- Toisinaan
- Harvoin
- En koskaan

Kaupungin www-sivut uudistetaan vuoden 2009 aikana. Olisiko teillä toiveita uudistuksen suhteen?

Kyselyn perusteella on tarkoitus luoda Vantaalle yhteinen malli kodin ja koulun välisen viestinnän hoitamiseksi. Onko teillä ehdotuksia siitä, mitä mallin rakentamisessa kannattaisi huomioida tai vinkejä hyvistä käytännöistä?

Sana on vapaa. Varmasti monta tärkeää kysymystä jäi vielä tekemättä. Tähän voitte kirjoittaa vielä niitä asioita, joita kyselyssä ei tullut esille tai joita toivoisitte kehitettävän tai josta tahdotte antaa palautetta sivistystoimeen.

Lämpimät kiitokset vastauksistanne.

- Haluan lähettää vastaukset

Lähetä

Kysely kodin ja koulun välisestä viestinnästä vuosiluokkien 7-9 koulujen opettajille

Miten kodin ja koulun välistä viestintää voisi ja tulisi kehittää?

Vantaalla on laadittavana kodin ja koulun yhteistyön suunnitelma. Yhtenä sen osa-alueena rakennetaan malli kodin ja koulun väliseen viestintään peruskoulun vuosiluokille 7-9. Kehittämisen pohjaksi pyydämme Teiltä, hyvät opettajat, tietoja ja mielipiteitä siitä, millaiseksi koette kodin ja koulun välisen viestinnän tällä hetkellä ja miten sitä mielestänne tulisi kehittää. Arvioitava ajanjakso on lähtökohtaisesti lukuvuosi 2008-2009.

Tämä kysely on suunnattu vuosiluokkien 7-9 opettajille. Sähköpostiosoitteet on poimittu Primus-oppilashallintojärjestelmästä, jossa ei näy mitä vuosiluokkia opettajalla on opetettavanaan. Jos ette opeta 7-9-vuosiluokkia, voitte hävittää tämän viestin aiheettomana. Jos joku kolleganne on jäänyt ilman kyselyä, sen voi tilata sähköpostiosoitteesta sivi.viestintakysely@vantaa.fi tai soittamalla numeroon 040 861 0812. Jos haluatte vastata mieluummin paperilomakkeella, niin mainitkaa siitä pyynnössänne ja ilmoittakaa samalla postiosoitteenne.

Osa kysymyksistä on tarkoitettu kaikille opettajille ja osa vain luokanvalvojille. Kyselyyn vastaaminen vie noin 15-20 minuuttia riippuen siitä, kuinka laajasti vastaatte sanallisiin kysymyksiin ja toimitteko luokanvalvojana. Jotta mallista saataisiin mahdollisimman hyvin kaikkia osapuolia palveleva toivomme, että myös Teillä olisi mahdollisuus vastata kyselyyn.

Vastaavia asioita kysytään myös koulujen rehtoreilta ja oppilaiden huoltajilta. Huoltajille tehtävät kyselyt jaotellaan kouluittain ja luokka-asteittain, joten huoltajien vastauksia ei voi yhdistää yksittäiseen opettajaan. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Tulokset esitetään tilastoina, joten yksittäistä vastaajaa ei voi niistä tunnistaa. Kyselyn toivotaan palautettavan 15.4.2009 mennessä.

Kysely liittyy sivistystoimen viestintäpäällikkö Terhi Unholan opinnäytetyöhön Metropolia ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyössä ei tulla julkaisemaan koulukohtaisia tietoja, mutta koulu saa ne itselleen oman kehittämistyönsä tueksi.

Yhteistyöstä kiittäen

Terhi Unhola
viestintäpäällikkö
sivistystoimi

Taustatiedot

Missä koulussa toimitte opettajana? (jos toimitte useassa koulussa, merkitkää vaihtoehdoksi pääkoulunne) *

Valitse

Sukupuoli

Valitse

Kuinka montaa oppilasta opetatte tänä lukuvuonna?

Valitse

Kuinka monta tuntia arvioitte viikkotasolla keskimäärin käyttävänne kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen? (sisältää henkilökohtaiset kontaktit, vanhempainillat, tiedotteiden laadinnan yms.)

Valitse

Kodin ja koulun välinen viestintä

Oletteko laajasti tekemissä useiden huoltajien kanssa vai keskittykö henkilökohtainen yhteydenpito muutamaiin huoltajiin?

Valitse

Miten henkilökohtaiset kontaktit yksittäisten huoltajien kanssa pääsääntöisesti tapahtuvat? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Puhelimitse
- Sähköpostitse
- Wilman kautta
- Tekstiviestein
- Kirjeitse
- Henkilökohtaisessa tapaamisessa sovittuina
- En ole ollut yhteydessä huoltajiin

Kuinka hyödyllisiksi olette kokenut henkilökohtaiset yhteydet huoltajien kanssa?

- Erittäin hyödyllisiksi
- Melko hyödyllisiksi
- Osin hyödyllisiksi, osin hyödyttömiksi
- Melko hyödyttömiksi
- Erittäin hyödyttömiksi

Voitteko kertoa minkä tyyppisissä asioissa olette ollut yhteydessä huoltajien kanssa?

En ole käynyt henkilökohtaisia keskusteluja huoltajien kanssa,

- mutta minusta ne olisivat hyödyllisiä
- enkä koe niitä tarpeellisiksi

Onko koulullanne yhteisiä periaatteita kodin ja koulun välisen viestinnän hoitamisesta? (esim. missä asioissa koteihin ollaan yhteydessä, mitkä ovat viestinnän välineet, kenen vastuulla viestintä miltekin osin on jne.)

- Kyllä, periaatteet on kirjattu yhteiseen asiakirjaan
- Kyllä, periaatteet on olemassa, mutta niitä ei ole kirjattu
- Ei, jokainen toimii parhaaksi katsomallaan tavalla
- En osaa sanoa

Onko koululla sovittu yhtenäinen käytäntö siitä, miten ja milloin huoltajat tavoittavat opettajan parhaiten?

- On sovittu, ja se helpottaa omaa työtä
- On sovittu, mutta se vaikeuttaa omaa työtä
- Ei ole sovittu, mutta olisi hyvä jos olisi
- Ei ole sovittu, enkä kaipaa sellaista
- En osaa sanoa

Oletteko ilmoittanut huoltajille / ohjeistanut huoltajia, kuinka Teihin saa parhaiten yhteyden? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden Wilman kautta
- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden sähköpostitse
- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden kirjeitse
- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden puhelimitse opettajanhuoneeseen
- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden puhelimitse matkapuhelimeeni
- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden jotenkin muuten, miten?
- Olen antanut useita vaihtoehtoja, joista huoltaja voi valita sopivimman
- Ei, en ole määritellyt asiaa

Oletteko ilmoittanut huoltajille kuinka Teidät puhelimitse tavoittaa parhaiten?

- En ole ilmoittanut asiasta erikseen
- Olen ilmoittanut, että minut saa kiinni koulun puhelimesta koulupäivän aikana
- Olen ilmoittanut, että minut saa kiinni omasta matkapuhelimestani koulupäivän aikana
- Olen ilmoittanut, että minut saa kiinni omasta matkapuhelimestani, mutta en ole erikseen ilmoittanut aikoja
- Muu vaihtoehto, mikä?

Järjestetäänkö koulullanne vuosittain kodin ja koulun välinen yhteistyöpäivä? Mitä mieltä olette yhteistyöpäivistä?

- Järjestetään, ja se on mielestäni hyödyllinen
- Järjestetään, mutta se on mielestäni hyödytön
- Ei järjestetä, mutta mielestäni se olisi hyödyllinen
- Ei järjestetä, ja mielestäni se olisi hyödytön

Jos Teillä on kommentteja tai vinkkejä yhteistyöpäivästä, voitte kertoa niistä tässä

Toimitatteko oman oppiaineenne/kurssinne osalta tiedotteita huoltajille? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Kyllä, kurssien sisällöistä / tehtävistä
- Kyllä, arvioinnista / kokeista
- Kyllä, oppimateriaaleista
- Kyllä, tutustumiskäynneistä, retkistä tms.
- Muusta, mistä?
- En

Saatteko tällä hetkellä huoltajilta riittävästi tietoa oppilaiden koulunkäyntiin ja opetuksen järjestämiseen vaikuttavista asioista?

- Kyllä
- En

Mistä oppilaiden koulunkäyntiin ja opetuksen järjestämiseen mahdollisesti vaikuttavista asioista toivoisitte huoltajilta enemmän tietoa? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Oppilaan poissaoloista
- Oppilaan harrastuksista
- Oppilaan vapaa-ajan vietosta
- Palautetta huoltajilta
- Oppilaan terveydentilasta
- Oppilaan tai kodin erityisestä tai poikkeavasta tilanteesta
- Kodin kasvatuseriaatteista
- Muusta, mistä?

Ovatko seuraavat asiat mielestänne kunnossa kodin ja koulun välisessä viestinnässä?

	Kyllä	Osittain	Ei
Pelissäännöt ovat selkeät	☐	☐	☐
Viestinnän välineet toimivat	☐	☐	☐
Välillämme on hyvä luottamus ja keskinäinen arvostus	☐	☐	☐
Kodin ja koulun kasvatustuut ja -roolit ovat selkeitä	☐	☐	☐
Huoltajat ovat kiinnostuneita koulun toiminnasta ja opetuksesta	☐	☐	☐
Huoltajat ovat kiinnostuneita oppilaan opiskelusta ja hyvinvoinnista	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut huoltajien mielipiteistä	☐	☐	☐
Minulla on positiivisia kokemuksia huoltajien toiminnasta	☐	☐	☐
Minulla on riittävästi aikaa kodin ja koulun väliseen viestintään	☐	☐	☐
Oppilaideni määrä on sopiva	☐	☐	☐
Asioista on helppo keskustella huoltajien kanssa	☐	☐	☐

Luokanvalvojille suunnatut kysymykset

Toimitteko luokanvalvojana (ryhmänohjaajana, luokanohjaajana)?

- 7-luokalle
- 8-luokalle
- 9-luokalle
- Usealle luokalle
- En toimi luokanvalvojana

Toimitatteko lukuvuoden aikana luokkanne oppilaiden huoltajille yhteisiä tiedotteita esim. koepäivistä, luokkaretkistä, tapahtumista jne.?

Varmennattekö viestin perillemenon esim. allekirjoitusosion tai pyydättekö kuittausta viestiin?

- Aina
 Tarvittaessa
 En

Tarjoattekö luokanvalvojana huoltajille mahdollisuutta ns. vanhempainvartteihin (arviointikeskusteluihin)? (voitte valita useamman vuosiluokan)

- 7-luokan aikana
 8-luokan aikana
 9-luokan aikana
 Erikseen pyydettyäessä
 En pidä vanhempainvartteja
 Muu vaihtoehto, mikä?

Oletteko järjestänyt oman luokkanne huoltajille vanhempainiltoja kuluneen lukuvuoden aikana / tuletteko järjestämään vanhempainiltoja?

(joko koulun yhteisten vanhempainiltojen yhteydessä tai erikseen, myös ns. leirikoulu- yms. tilai-suudet lasketaan mukaan)

- Yhden
 Kaksi
 Useampia
 En ole järjestänyt

Millaiseksi olette kokenut järjestämäne vanhempainillat?

- Erittäin hyödylliseksi
 Melko hyödylliseksi
 Osin hyödylliseksi, osin hyödyttömiksi
 Melko hyödyttömiksi
 Erittäin hyödyttömiksi

Jos Teillä on vanhempainiltoihin liittyviä kommentteja tai kehittämisehdotuksia, voitte kertoa niistä tässä.

Onko Teillä tapana viestiä oppilaidenne huoltajille seuraavista asioista?

	Kyllä	Toisinaan	Ei
Luokan yleisestä tilanteesta	☐	☐	☐
Luokan työilmapiiristä tai ryhmän toimivuudesta	☐	☐	☐
Oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä	☐	☐	☐
Oppilaan käyttäytymisestä	☐	☐	☐
Arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin	☐	☐	☐
Luvattomista poissaoloista	☐	☐	☐
Myöhästymisistä	☐	☐	☐
Kurinpitorangaistuksista	☐	☐	☐
Muista rangaistuksista	☐	☐	☐

Annatteko huoltajille myös positiivista palautetta oppilaasta?

- Usein
 Toisinaan
 Harvoin
 En koskaan

Kuuluuko koulullanne kodin ja koulun välinen viestintä oman luokan oppilaiden huoltajien kanssa luokanvalvojan tehtäviin?

- Kyllä, se on määritelty luokanvalvojen tehtävänkuvassa
 Kyllä, se kuuluu luokanvalvojen tehtäviin (vaikka tehtävänkuvassa sitä ei ole määritelty)
 Jokainen luokanvalvoja määrittelee asian itse
 Ei kuulu

Wilmaa koskevat kysymykset

Onko koulussanne käytössä Wilma-järjestelmä kodin ja koulun välisen viestinnän välineenä?

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

Ovatko Wilman seuraavat toiminnot Teille tuttuja ja aiotteko hyödyntää niitä?

	Olen käyttänyt	En ole käyttänyt	Haluaisin käyttää	En halua käyttää
Lähettänyt viestejä yksittäisille huoltajille	☐	☐	☐	☐
Ottanut vastaan huoltajien viestejä	☐	☐	☐	☐
Laittanut ryhmäviestin useille huoltajille	☐	☐	☐	☐
Pyytänyt huoltajaa kuittaamaan lähettämäni viestin	☐	☐	☐	☐
Tallentanut tiedotteita Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Käyttänyt Wilmaa palautekyselyiden tekoon	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt poissaoloja Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt myöhästymisiä Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt tunnin häirinnästä Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt poissaoloja Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt positiivisen palautteen Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Kuitannut huoltajan tekemän poissaolomerkinnän	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt koenumeroita Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Tallentanut lukujärjestykset näkymään Wilmassa	☐	☐	☐	☐
Ilmoittanut tulevista kokeista Wilmassa	☐	☐	☐	☐
Ottanut käyttöön toiminnon, jolla viestit ilmoitetaan sähköpostiin	☐	☐	☐	☐

Kuinka tyytyväinen olette olleet Wilmaan?

- Erittäin tyytyväinen
 Melko tyytyväinen
 Osin tyytyväinen, osin tyytymätön
 Melko tyytymätön
 Erittäin tyytymätön

Onko Teillä jotain kommentteja tai toiveita Wilma-järjestelmän, sen käytön tai ohjeistuksen kehittämiseksi?

(Onko Wilman käytettävyys hyvä, ovatko ohjeet selkeät, kaipaatteko koulutusta, tulisiko Wilmaa markkinoida huoltajille, käytetäänkö sitä riittävästi tms.)

Yhteistyön toimivuus**Kuinka tyytyväinen omasta näkökulmastanne olette tämän hetkiseen kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen?**

- Erittäin tyytyväinen
 Melko tyytyväinen
 Osin tyytyväinen, osin tyytymätön
 Melko tyytymätön
 Erittäin tyytymätön

Onko Vantaan oheinen linjaus yhteistoiminta-ajan ja ns. kolmannen YT-tunnin käytöstä Teille tuttu?

Opettajien virkaehtosopimuksessa (OSION B, liitteen 1 11§) yhteissuunnitteluyöajasta sanotaan seuraavaa:

Opettajalle määrättyjen viikoittaisten opetus- ja muiden tehtävien lisäksi opettajan tulee osallistua koulussa kolmen tunnin ajan viikossa opetuksen yhteissuunnitteluun, aineryhmittäisiin ja asiaryhmittäisiin neuvonpitoihin, kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä opetuksen suunnitteluun ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvien tehtävien tekemiseen.

Koulun rehtori käynnistää ja ylläpitää sekä seuraa ja vastaa yhteissuunnittelusta. Koulujen käytänteiden yhtenäistämiseksi on laadittu seuraavat ohjeet yt-ajan käyttöön liittyen:

Osa yt-ajasta, vähintään yksi tunti, tulee olla sidottuna opettajien kiinteään lukujärjestykseen. Tätä työaikaa tulee erityisesti käyttää opetuksen yhteissuunnitteluun, aine- ja asiaryhmittäisiin neuvonpitoihin sekä koulun toiminnan kehittämiseen liittyvien tehtävien tekemiseen. Kiinteäksi merkitty tunti voidaan jaksottaa toteutettavaksi esim. joka toinen viikko tai jaksottain.

Yt-ajan yhtenä osa-alueena on kodin ja koulun yhteistyö. Tähän osaan yt-ajasta sisältyvät vanhempainvartit, vanhempainillat, HOJKS-palaverit ja muu tarpeellinen yhteydenpito huoltajiin.

Koulun viralliset opettajakunnan kokoukset kuuluvat opettajien virkavelvollisuuteen eivätkä sisälly yt-aikaan. Samoin HOJKS:n laatiminen on opettajan tehtävään liittyvää työtä.

Yt-ajan käytöstä tulee keskustella yhdessä opettajakunnan kanssa.

14.10.2005 Perusopetuksen johtaja Tiina Hirvosen kirje rehtoreille

- Kyllä, em. linjaus on käsitelty opettajainkokouksessa
- Kyllä, linjauksesta on kerrottu minulle erikseen (esim. perehdytyksen yhteydessä)
- Ei, en ole kuullut em. linjauksesta

www-sivuja koskevat kysymykset

Oletteko etsinyt kaupungin www-sivuilta www.vantaa.fi/opetus seuraavia asioita? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Yhteystietoja
- Opetussuunnitelman tai oppiaineiden sisältöjä
- Valinnaisaineita tai painotuksia
- Aikatauluja (lomat, työajat jne.)
- Talous- tai strategiatietoja
- Lomakkeita
- Oppilashuoltoon liittyviä asioita (oppilashuoltoryhmä, terveydenhoitaja, koulupsykologi, kuraattori, hammashoitaja tms.)
- Ajankohtaisia tiedotteita
- Tietoja kodin ja koulun yhteistyöstä
- Vuorovaikutteisuutta kuten palautelaatikkoo, keskustelupalstaa, blogia, wikiä tms.
- Toimintaohjeita koulutaturmaan
- Ruokalistaa tai muuta ruokailuun tai välipalaan liittyvää tietoa
- Yleistietoja kouluista
- Tietoja TET-harjoittelusta
- Tietoja tukiopetuksesta
- Tietoja erityisopetuksesta
- Tietoja II-asteen koulutuksesta
- Muuta, mitä?
- En ole käynyt opetustoimen sivuilla

Oletteko löytänyt opetustoimen sivuilta tarvitsemanne tiedon?

- Aina
- Useimmiten
- Toisinaan
- Harvoin
- En koskaan

Kaupungin www-sivut uudistetaan vuoden 2009 aikana. Olisiko Teillä toiveita uudistuksen suhteen?

Kodin ja koulun välisen viestinnän malli

Kyselyn perusteella on tarkoitus luoda Vantaalle yhteinen malli kodin ja koulun välisen viestinnän hoitamiseksi siten, että sitä voitaisiin käyttää myös uuden henkilöstön perehdyttämisessä. Onko mielestänne yhteiselle mallille tarvetta?

- Kyllä, se olisi erittäin toivottava
- Kyllä, siitä voisi olla hyötyä
- Ei hyötyä eikä haittaa
- Ei, en koe sellaiselle tarvetta

Onko Teillä ehdotuksia siitä, mitä mallin rakentamisessa kannattaisi huomioida tai vinkkejä hyvistä käytännöistä?

Sana on vapaa. Varmasti monta tärkeää kysymystä jäi vielä tekemättä.

Tähän voitte kirjoittaa vielä niitä asioita, joita kyselyssä ei tullut esille tai joita toivoisitte kehitettävän tai josta tahdotte antaa palautetta sivistystoimen viestintään tai hallintoon

Lämpimät kiitokset vastauksistanne!

Haluan lähettää vastaukset

Lähetä

Kysely kodin ja koulun välisestä viestinnästä vuosiluokkien 7-9 koulujen rehtoreille

Miten kodin ja koulun välistä viestintää voisi ja tulisi kehittää?

Vantaalla on laadittavana kodin ja koulun yhteistyön suunnitelma. Yhtenä sen osa-alueena rakennetaan malli kodin ja koulun väliseen viestintään peruskoulun vuosiluokille 7-9, jota voitte jatkossa hyödyntää myös esimerkiksi perehdyttämisessä. Kehittämisen pohjaksi pyydämme Teiltä, hyvät rehtorit, tietoja ja mielipiteitä siitä, millaiseksi koette kodin ja koulun välisen viestinnän tällä hetkellä ja miten sitä mielestänne tulisi kehittää. Arvioitava ajanjakso on lähtökohtaisesti lukuvuosi 2008-2009.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 15-20 minuuttia riippuen siitä, kuinka laajasti vastaatte sanallisiin kysymyksiin. Jotta mallista saataisiin mahdollisimman hyvin kaikkia osapuolia palveleva toivomme, että myös Teillä olisi mahdollisuus vastata kyselyyn.

Vastaavia asioita kysytään myös opettajilta ja oppilaiden huoltajilta. Huoltajille tehtävät kyselyt jaotellaan kouluittain ja luokka-asteittain, joten huoltajien vastauksia ei voi yhdistää yksittäiseen opettajaan. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyn toivotaan palautettavan 15.4.2009 mennessä.

Kysely liittyy sivistystoimen viestintäpäällikkö Terhi Unholan opinnäytetyöhön Metropolia ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyössä ei tulla julkaisemaan koulukohtaisia tietoja, mutta koulu saa ne itselleen oman kehittämistyönsä tueksi.

Yhteistyöstä kiittäen

Terhi Unhola
viestintäpäällikkö
sivistystoimi

Taustatiedot

Oletteko *

Valitse

Missä koulussa toimitte? *

Valitse

Kuinka paljon oppilaita koulunne vuosiluokilla 7-9 on tänä lukuvuonna?

Valitse

Kuinka monta tuntia arvioitte viikkotasolla keskimäärin käyttävänne kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen? (sisältää henkilökohtaiset kontaktit, vanhempainillat, tiedotteiden laadinta yms.)

Valitse

Kodin ja koulun välinen viestintä

Oletteko laajasti tekemissä useiden huoltajien kanssa vai keskittykö henkilökohtainen yhteydenpito muutamaani huoltajiin?

Valitse

Miten henkilökohtaiset kontaktit yksittäisten huoltajien kanssa pääsääntöisesti tapahtuvat? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Puhelimitse
- Sähköpostitse
- Wilman kautta
- Tekstiviestein
- Kirjeitse
- Henkilökohtaisessa tapaamisessa sovittuina
- En ole ollut yhteydessä huoltajiin

Kuinka hyödyllisiksi olette kokenut henkilökohtaiset yhteydet huoltajien kanssa?

- Erittäin hyödyllisiksi
- Melko hyödyllisiksi
- Osin hyödyllisiksi, osin hyödyttömiksi
- Melko hyödyttömiksi
- Erittäin hyödyttömiksi

Minkä tyyppisissä asioissa olette ollut yhteydessä yksittäisten huoltajien kanssa? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Erityisopetusjärjestelyjä koskevissa asioissa
- Oppilashuoltoa koskevissa asioissa
- Oppilaan terveyteen liittyvissä asioissa
- Riitojen tai rikkeiden selvittelyasioissa
- Uhka- tai vaaratilanteiden vuoksi
- Kurinpito- tai muissa rangaistusasioissa
- Kiusaamistapauksissa
- Oppilaan käyttäytymisen takia
- Oppilaan päihteiden käytön/ tupakoinnin vuoksi
- Luokkien tai ryhmien uudelleen järjestelyjä koskevissa asioissa
- Luokan tai koulun vaihtoa koskevissa asioissa
- Oppiaine järjestelyjen osalta, esim. kielet, uskonto, liikunta
- Lomien myöntämisen takia
- Poissaolojen / myöhästymisten selvittämisen vuoksi
- Arviointia koskevissa asioissa
- Ruokailua /ruokavaliota koskevissa asioissa
- Opettajien toimintaa koskevissa asioissa
- Koulun sisäilmaa / kuntoa koskevissa asioissa
- Muissa asioissa, missä?

En ole käynyt henkilökohtaisia keskusteluja huoltajien kanssa,

- mutta minusta ne olisivat hyödyllisiä
- enkä koe niitä tarpeellisiksi

Oletteko ilmoittanut huoltajille / ohjeistanut huoltajia, kuinka Teihin saa parhaiten yhteyden? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden Wilman kautta
- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden sähköpostitse
- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden kirjeitse
- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden puhelimitse kansliaan
- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden puhelimitse matkapuhelimeeni
- Olen ilmoittanut, että minuun saa yhteyden jotenkin muuten, miten?
- Olen antanut useita vaihtoehtoja, joista huoltaja voi valita sopivimman
- Ei, en ole määritellyt asiaa

Oletteko ilmoittanut huoltajille kuinka Teidät puhelimitse tavoittaa parhaiten?

- En ole ilmoittanut asiasta erikseen
- Olen ilmoittanut, että minut saa kiinni koulun puhelimesta koulupäivän aikana
- Olen ilmoittanut, että minut saa kiinni omasta matkapuhelimestani koulupäivän aikana
- Olen ilmoittanut, että minut saa kiinni omasta matkapuhelimestani, mutta en ole erikseen ilmoittanut aikoja
- Muu vaihtoehto, mikä?

Onko koulullanne yhteisiä periaatteita kodin ja koulun välisen viestinnän hoitamisesta? (esim. siitä missä asioissa koteihin ollaan yhteydessä, mitkä ovat viestinnän välineet, kenen vastuulla viestintä miltäkin osin on jne.)

- Kyllä, periaatteet on kirjattu yhteiseen asiakirjaan
- Kyllä, periaatteet on olemassa, mutta niitä ei ole kirjattu
- Ei, jokainen toimii parhaaksi katsomallaan tavalla
- En osaa sanoa

Onko huoltajille tiedotettu (esim. yhteisellä tiedotteella, vanhempainillassa tai www-sivuilla) koulun

	Kyllä	Ei
Opetussuunnitelmasta (opetuksen sisällöistä)	☐	☐
Lukuvuosisuunnitelman sisällöstä (lukuvuoden aikana toteutettavista tapahtumista, hankkeista, projekteista jne)	☐	☐
Koulun valinnaisaineista ja painotuksista	☐	☐
Koulun arvoista ja toimintakulttuurista	☐	☐
Oppilashuollon palveluista (oppilashuoltoryhmä, terveydenhoitaja, koulupsykologi, kuraattori, hammashoitaja tms.)	☐	☐
Oppilasarvioinnin periaatteista	☐	☐
Tietoturvaperiaatteista (oppilaan ja huoltajan allekirjoittama tieto- ja viestintätekniikan / koulun tietokoneen käytön sopimus)	☐	☐
Koulun järjestysäännöistä	☐	☐
Päihdestrategiasta	☐	☐
Kiusaamisen vastaisesta strategiasta	☐	☐
Koulun turvallisuudesta/terveellisyydestä	☐	☐
Oppilaan poissaolojen ilmoittamisen periaatteista	☐	☐
Koulun rankaisukeinojen käytön periaatteista	☐	☐
Kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön osallistumisesta	☐	☐
Johtokunnan / vanhempainyhdistyksen toiminnasta	☐	☐

Oletteko toimittanut huoltajille kuluneen lukuvuoden aikana seuraavanlaisia tiedotteita?

	Kyllä	En
Lukuvuotta koskevan yleistiedotevihkosen	☐	☐
Lukukausitiedotteen/ tiedotteita	☐	☐
Valinnaisaineita koskevia tiedotteita	☐	☐
Kodin ja koulun yhteistyötä koskevia tiedotteita (esim. vanhempainyhdistyksen tiedote)	☐	☐
Koulua koskevia uhka- tai vaaratilanteita koskevia tiedotteita	☐	☐
Koulun tiloja, kuntoa, remonttia, sisäilmaa, pihaa tms. koskevia tiedotteita	☐	☐
Koulun työrauhaa, päihteitä tms. koskevia tiedotteita	☐	☐
Opetusjärjestelyitä koskevia tiedotteita	☐	☐
Lähialueen ilmiöitä, ongelmia tai haasteita koskevia tiedotteita	☐	☐
Tiedotteita koko yhteiskuntaa koskettavista ilmiöistä tai tapahtumista	☐	☐

Koetteko, että koulun tulee toimittaa/välittää huoltajille tietoa seuraavista aihealueista?

	Kyllä	Ei
Lähialueen ilmiöistä, ongelmista ja haasteista	☐	☐
Koko yhteiskuntaa koskettavista ilmiöistä tai tapahtumista muualla (tsunami, kouluammukset yms.)	☐	☐
Lasten ja nuorten vapaa-ajan vieton mahdollisuuksista	☐	☐

Kun toimitatte tiedotteita, varmennatteko viestin perillemenon esim. allekirjoitusosiolla?

- Aina
- Tarvittaessa
- En

Onko koululla järjestetty yhteisiä vanhempainiltoja kuluneen lukuvuoden aikana?**Kaikille yhteisiä kpl/vuosi****7-luokkalaisten huoltajille kpl/vuosi****8-luokkalaisten huoltajille kpl/vuosi****9-luokkalaisten huoltajille kpl/vuosi**

Oletteko kuluneen lukuvuoden aikana käsitellyt vanhempainilloissa seuraavanlaisia asioita joko siten, että koulu on järjestänyt itse tai tilaisuus on järjestetty yhdessä jonkun muun tahon kanssa? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

	Koulu on järjestänyt	Koulu on järjestänyt yhteistyössä vanhempainyhdistyksen/johtokunnan kanssa	Koulu on järjestänyt yhteistyössä jonkun muun tahon kanssa	Emme ole järjestäneet
Opetuksen sisältöjä ja lukuvuosisuunnitelmaa	☐	☐	☐	☐
Nettikettä ja nuorten netin käyttöä	☐	☐	☐	☐
Järjestykseen, kiusaamiseen tai turvallisuuteen liittyviä haasteita	☐	☐	☐	☐
Nuorten päihteiden käyttöön liittyviä asioita	☐	☐	☐	☐
Kasvatukseen liittyviä teemailtoja	☐	☐	☐	☐
Rakennuksen tai pihan kuntoon liittyviä asioita	☐	☐	☐	☐
Erilaisten arviointien tuloksia (kouluterveyskysely, kouluruokakysely tms.)	☐	☐	☐	☐
Taloudellisesta tilanteesta johtuvia järjestelyitä	☐	☐	☐	☐
Kodin ja koulun välistä yhteistyötä yleensä	☐	☐	☐	☐
*)Muita asioita, mitä? Kirjoittakaa alla olevaan vastaustilaan asia(t).	☐	☐	☐	☐

***)Mitä muita asioita?**

Koetteko vanhempainillat

- Erittäin hyödylliseksi
- Melko hyödylliseksi
- Osin hyödylliseksi, osin hyödyttömiksi
- Melko hyödyttömiksi
- Erittäin hyödyttömiksi

Jos Teillä on vanhempainiltoihin liittyviä kommentteja tai kehittämisehdotuksia, voitte kertoa niistä tässä.

Järjestetäänkö koulullanne vuosittain kodin ja koulun välinen yhteistyöpäivä? Mitä mieltä olette yhteistyöpäivistä?

- Koulullamme järjestetään yhteistyöpäivä ja se on mielestäni hyödyllinen
- Koulullamme järjestetään yhteistyöpäivä, mutta se on mielestäni hyödytön
- Koulullamme ei järjestetä yhteistyöpäivää, mutta mielestäni se olisi hyödyllinen
- Koulullamme ei järjestetä yhteistyöpäivää ja mielestäni se olisi hyödytön

Jos Teillä on kommentteja tai vinkkejä yhteistyöpäivästä, voitte kertoa niistä tässä

Ketkä osallistuvat yhteistyöpäivän valmisteluun ja toteuttamiseen? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

	Osallistuu suunnitteluun	Osallistuu järjestämiseen
Johtokunta	☐	☐
Vanhempainyhdistys	☐	☐
Koulun henkilöstö	☐	☐
Oppilaskunta	☐	☐

Ovatko seuraavat asiat mielestänne kunnossa kodin ja koulun välisessä viestinnässä?

	Kyllä	Osittain	Ei
Pelissäännöt ovat selkeät	☐	☐	☐
Viestinnän välineet toimivat	☐	☐	☐
Välilläämme on hyvä luottamus ja keskinäinen arvostus	☐	☐	☐
Kodin ja koulun kasvatustavut ja -roolit ovat selkeitä	☐	☐	☐
Huoltajat ovat kiinnostuneita koulun toiminnasta ja opetuksesta	☐	☐	☐
Huoltajat ovat kiinnostuneita oppilaan opiskelusta ja hyvinvoinnista	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut huoltajien mielipiteistä	☐	☐	☐
Minulla on positiivisia kokemuksia huoltajien toiminnasta	☐	☐	☐
Minulla on riittävästi aikaa kodin ja koulun väliseen viestintään	☐	☐	☐
Oppilasmäärä on sopiva	☐	☐	☐
Asioista on helppo keskustella huoltajien kanssa	☐	☐	☐

Saatteko tällä hetkellä huoltajilta riittävästi tietoa oppilaiden koulunkäyntiin tai opetuksen järjestämiseen vaikuttavista asioista?

- Kyllä
 En

Mistä oppilaiden koulunkäyntiin ja opetuksen järjestämiseen mahdollisesti vaikuttavista asioista toivoisitte huoltajilta enemmän tietoa? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Oppilaan poissaoloista
 Oppilaan harrastuksista
 Oppilaan vapaa-ajan vietosta
 Palautetta huoltajilta
 Oppilaan terveydentilasta
 Oppilaan tai kodin erityisestä tai poikkeavasta tilanteesta
 Kodin kasvatuseriaatteista
 Muusta, mistä?

Luokanvalvojen ja huoltajien välinen viestintä**Onko koulussanne kirjattu mitä luokanvalvojan tehtäviin kuuluu?**

- Kyllä
 Ei

Kuuluuko koulullanne kodin ja koulun välinen viestintä oman luokan oppilaiden huoltajien kanssa luokanvalvojan tehtäviin?

- Kyllä, se on määritelty luokanvalvojen tehtävänkuvassa
 Kyllä, se kuuluu luokanvalvojen tehtäviin (vaikka tehtävänkuvassa ei ole sitä määritelty)
 Jokainen luokanvalvoja määrittelee itse asian
 Ei kuulu

Tarjoavatko koulunne luokanvalvojat huoltajille mahdollisuutta ns. vanhempainvartiin (arviointikeskusteluun)? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- 7 -luokkalaisten huoltajille
 8 -luokkalaisten huoltajille
 9 -luokkalaisten huoltajille
 erikseen huoltajan pyytäessä
 luokanvalvoja voi määrittellä asian itse
 koulullamme ei pidetä vanhempainvartteja
 muu vaihtoehto, mikä?

Onko koulullanne yhteisiä periaatteita miten luokanvalvojat tiedottavat huoltajille oppilaan?

	Kyllä	Ei
Luokan yleisestä tilanteesta	☐	☐
Luokan työilmapiiristä tai ryhmän toimivuudesta	☐	☐
Oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä	☐	☐
Oppilaan käyttäytymisestä	☐	☐
Arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin	☐	☐
Luvattomista poissaoloista	☐	☐
Myöhästymisistä	☐	☐
Kurinpitorangaistuksista	☐	☐
Muista rangaistuksista	☐	☐

Millaisia yhteisiä periaatteita Teillä on luokanvalvojan tiedottamisesta oppilailleen näistä asioissa?

Opettajien ja kotien välinen viestintä

Onko koulunne määritellyt/ohjeistanut kuinka huoltajat saavat yhteyden opettajiin? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Kyllä, toivottu tapa on Wilma
- Kyllä, toivottu tapa on sähköposti
- Kyllä, toivottu tapa on kirjeitse
- Kyllä, toivottu tapa on puhelimitse opettajan matkapuhelimeen
- Kyllä, toivottu tapa on joku muu, mikä?
- Opettajat antavat useita vaihtoehtoja, joista huoltaja voi valita sopivimman
- Ei, jokainen ilmoittaa itselleen parhaan tavan itse huoltajille

Onko koulunne määritellyt/ohjeistanut kuinka huoltajat saavat puhelimitse yhteyden opettajiin tai koska heidät tavoittaa parhaiten?

- Emme ole ilmoittaneet asiasta yhteisesti
- Olemme ilmoittaneet, että opettajat saa puhelimitse kiinni koulun puhelimesta koulupäivän aikana
- Olemme ilmoittaneet, että opettajat saa kiinni omasta matkapuhelimestaan, mutta erikseen ei ole ilmoitettu aikoja
- Olemme ilmoittaneet, että opettajat saa kiinni omasta matkapuhelimestaan koulupäivän aikana
- Muu vaihtoehto, Mikä?

Onko oppiaineittain määritelty asioita joista opettajien tulisi tiedottaa huoltajille? (esim. kurssien sisällöistä, arvioinnista, oppimateriaaleista, tutustumiskäynneistä)

- Kyllä
- Ei

Jos joidenkin oppiaineiden osalta on määritelty tiettyjä asioita joista huoltajille tulisi tiedottaa, mitä ne ovat ja missä ne on määritelty? (Erytisopetuksen osalta ei tarvitse erikseen mainita)

Onko Vantaan oheinen linjaus yhteistoiminta-ajan ja ns. kolmannen YT-tunnin käytöstä käsitelty opettajienne kanssa? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

Opettajien virkaehtosopimuksessa (OSION B, liitteen 1 11§) yhteissuunnittelutyöajasta sanotaan seuraavaa:

Opettajalle määrättyjen viikoittaisten opetus- ja muiden tehtävien lisäksi opettajan tulee osallistua koulussa kolmen tunnin ajan viikossa opetuksen yhteissuunnitteluun, aineryhmittäisiin ja asiaryhmittäisiin neuvonpitoihin, kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä opetuksen suunnitteluun ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvien tehtävien tekemiseen.

Koulun rehtori käynnistää ja ylläpitää sekä seuraa ja vastaa yhteissuunnittelusta. Koulujen käytänteiden yhtenäistämiseksi on laadittu seuraavat ohjeet yt-ajan käyttöön liittyen:

Osa yt-ajasta, vähintään yksi tunti, tulee olla sidottuna opettajien kiinteään lukujärjestykseen. Tätä työaikaan tulee erityisesti käyttää opetuksen yhteissuunnitteluun, aine- ja asiaryhmittäisiin neuvonpitoihin sekä koulun toiminnan kehittämiseen liittyvien tehtävien tekemiseen. Kiinteäksi merkitty tunti voidaan jaksottaa toteutettavaksi esim. joka toinen viikko tai jaksoittain.

Yt-ajan yhtenä osa-alueena on kodin ja koulun yhteistyö. Tähän osaan yt-ajasta sisältyvät vanhempainvartit, vanhempainillat, HOJKS-palaverit ja muu tarpeellinen yhteydenpito huoltajiin.

Koulun viralliset opettajakunnan kokoukset kuuluvat opettajien virkavelvollisuuteen eivätkä sisälly yt-aikaan. Samoin HOJKS:n laatiminen on opettajan tehtävään liittyvää työtä.

Yt-ajan käytöstä tulee keskustella yhdessä opettajakunnan kanssa.

14.10.2005 Perusopetuksen johtaja Tiina Hirvosen kirje rehtoreille

- Kyllä, silloin kun se tuli
- Kyllä, vuosittain uusien opettajien kanssa
- Se on meillä opettajien nähtävillä
- Ei
- En osaa sanoa
- Muu vaihtoehto, mikä?

Kuinka tyytyväinen omasta näkökulmastanne olette tämän hetkiseen kodin ja koulun väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen?

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- Osin tyytyväinen, osin tyytymätön
- Melko tyytymätön
- Erittäin tyytymätön

Wilmaa koskevat kysymykset

Onko koulussanne käytössä Wilma-järjestelmä käytössä kodin ja koulun välisen viestinnän välineenä?

- Kyllä
- Ei

Ovatko Wilman seuraavat toiminnot Teille tuttuja tai aiotteko hyödyntää niitä? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

	Olen käyttänyt	En ole käyttänyt	Haluaisin käyttää	En halua käyttää
Lähettänyt viestejä yksittäisille huoltajille	☐	☐	☐	☐
Ottanut vastaan huoltajien viestejä	☐	☐	☐	☐
Laittanut ryhmäviestin useille huoltajille	☐	☐	☐	☐
Pyytänyt huoltajaa kuittaamaan lähettämäni viestin	☐	☐	☐	☐
Tallentanut tiedotteita Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Käyttänyt Wilmaa palautekyselyiden tekoon	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt poissaoloja Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt myöhästymisiä Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt tunnin häirinnästä Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt poissaoloja Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt positiivisen palautteen Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Kuitannut huoltajan tekemän poissaolomerkinnän	☐	☐	☐	☐
Merkinnyt koenumeroita Wilmaan	☐	☐	☐	☐
Tallentanut lukujärjestykset näkymään Wilmassa	☐	☐	☐	☐
Ilmoittanut tulevista kokeista Wilmassa	☐	☐	☐	☐
Ottanut käyttöön toiminnon, jolla viestit ilmoitetaan sähköpostiin	☐	☐	☐	☐

Kuinka tyytyväinen olette olleet Wilmaan?

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- Osin tyytyväinen, osin tyytymätön
- Melko tyytymätön
- Erittäin tyytymätön

Onko Teillä jotain kommentteja tai toiveita Wilma-järjestelmän, sen käytön tai ohjeistuksen kehittämiseksi?

(Onko Wilman käytettävyyks hyvä, ovatko ohjeet selkeät, kaipaatteko koulutusta, tulisiko Wilmaa markkinoida huoltajille, käytetäänkö sitä riittävästi tms.)

www-sivuja koskevat kysymykset

Onko koulunne omat www-sivut ajantasalla?

- Kyllä
- Melko ajantasalla
- Eivät

Löytyykö koulunne www-sivuilta tietoja?

	Kyllä	Ei
Oleelliset perustiedot koulusta	☐	☐
Yhteystiedot	☐	☐
Ajankohtaisia tiedotteita	☐	☐
Palveluita (kuten lomakkeita, palautekanavaa tms.)	☐	☐

Sujuuko koulun www-sivujen päivitys nykyisellään hyvin?

- Kyllä
- Ei

Oletteko etsinyt kaupungin www-sivuilta www.vantaa.fi/opetus seuraavia asioita? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Yhteystietoja
- Opetussuunnitelman tai oppiaineiden sisältöjä
- Valinnaisaineita tai painotuksia
- Aikatauluja (lomat, työajat jne.)
- Talous- tai strategiatietoja
- Lomakkeita
- Oppilashuoltoon liittyviä asioita (oppilashuoltoryhmä, terveydenhoitaja, koulupsykologi, kuraattori, hammashoita- ja tms.)
- Ajankohtaisia tiedotteita
- Tietoja kodin ja koulun yhteistyöstä
- Vuorovaikutteisuutta kuten palautelaatikkoo, keskustelupalstaa, blogia, wikiä tms.
- Toimintaohjeita koulutapaturmaan
- Toimintaohjeita koulukuljetukseen
- Ruokalistaa tai muuta ruokailuun tai välipalaan liittyvää tietoa
- Yleistietoja kouluista
- Tietoja TET-harjoittelusta
- Tietoja tukiopetuksesta
- Tietoja erityisopetuksesta
- Tietoja II-asteen koulutuksesta
- Muuta, mitä
- En ole käynyt opetustoimen sivuilla

Oletteko löytänyt opetustoimien sivuilta tarvitsemanne tiedon?

- Aina
- Useimmiten
- Toisinaan
- Harvoin
- En koskaan

Kaupungin www-sivut uudistetaan vuoden 2009 aikana. Olisiko Teillä toiveita uudistuksen suhteen?

Toivoisitteko, että uudesta ylläpitojärjestelmästä olisi hyötyä myös koulunne www-sivujen tekemiseen ja ylläpitoon?

- Kyllä
- En

Kuinka paljon sivistystoimen viestintäyksiköstä (julkaisus sihteeri ja viestintäpäällikkö) on ollut apua rehtoreiden/apulaisrehtoreiden työlle?

- Erittäin paljon
- Paljon
- Jonkin verran
- Vähän
- Ei ollenkaan

Missä asioissa tukea/apua toivoisitte jatkossa? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Kotitiedotteiden tekemisessä kriisi- ja erityistilanteissa
- Kotitiedotemallien tekemistä
- Yhteistyön hoitamisessa median kanssa
- Koulun nettisivujen ongelmien ratkaisemisessa
- Viestintäkoulutuksen järjestämistä
- Muuta, mitä ?

Kodin ja koulun välisen viestinnän malli

Kyselyn perusteella on tarkoitus luoda Vantaalle yhteinen malli kodin ja koulun välisen viestinnän hoitamiseksi siten, että sitä voitaisiin käyttää myös uuden henkilöstön perehdyttämisessä. Onko mielestänne yhteiselle mallille tarvetta?

- Kyllä, se olisi erittäin toivottava
- Kyllä, siitä voisi olla hyötyä
- Ei hyötyä eikä haittaa
- Ei, en koe sellaiselle tarvetta

Onko Teillä ehdotuksia siitä, mitä mallin rakentamisessa kannattaisi huomioida tai vinkkejä hyvistä käytännöistä?

Olisiko hyvä jos opettajillanne olisi yhtenäinen käytäntö kodin ja koulun väliseen viestintään?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Sana on vapaa. Varmasti monta tärkeää kysymystä jäi vielä tekemättä.

Tähän voitte kirjoittaa vielä niitä asioita, joita kyselyssä ei tullut esille tai joita toivoisitte kehitettävän tai josta tahdotte antaa palautetta sivistystoimen viestintään tai hallintoon

Jos koulullanne on ohjeita tai malleja kodin ja koulun välisen viestinnän hoitamiseksi tai tutkimukseen liittyvää muuta materiaalia, olisi mukavaa jos voisitte lähettää niitä sähköpostiini:

terhi.unhola@metropolia.fi

Lämpimät kiitokset vastauksistanne

Haluan lähettää vastaukset

Lähetä

0% valmiina

Liite 5, Kirje rehtoreille ja koulusihteereille ennen kyselyä

Hyvät yläkoulujen ja yhtenäiskoulujen rehtorit (ja koulusihteerit)

18.2.2009

Kuten kerroin rehtoripalaverissa, olen tekemässä tutkimusta kodin ja koulun välisestä viestinnästä luokka-asteilla 7-9. Tutkimuksen perusteella luodaan yhteinen malli, jota koulut voivat hyödyntää omassa kehittämistyössään sekä esimerkiksi uusien opettajien perehdytyksessä. Malli tulee olemaan osa kodin ja koulun välisen yhteistyön suunnitelmaa, joka Ulla Nurmella on työn alla. Perusopetuksen johtaja Ilkka Kalo ja ruotsinkielisen tulosalueen johtaja Johan Aura ovat hyväksyneet tutkimuksen.

Tutkimukseen liittyy nettipohjainen kysely, jossa rehtoreilta, opettajilta ja huoltajilta kysytään kodin ja koulun välisen viestinnän toimivuudesta tällä hetkellä ja etsitään hyviä käytäntöjä muille mallinnettavaksi. Jokainen koulu saa hyödynnettäväkseen omat tuloksensa (rehtorin, opettajien ja huoltajien vastaukset). Yksittäiset opettajat tai huoltajat eivät ole tunnistettavissa kyselyn perusteella.

Kysely toteutetaan Webropol-ohjelmalla ja se lähetetään rehtoreille tiimipostin kautta ja opettajille ja huoltajille Wilman kautta. Jotta tavoitamme kaikki 7-9 luokkien opettajat toivon, että heidän tietonsa Wilmassa ovat ajan tasalla. Jos opettajien tiedot eivät ole Wilmassa toivon, että voisitte lähettää heidän sähköpostiosoitteensa minulle. Yhtenäiskoulujen, sekä niiden koulujen osalta joissa on myös muita kuin 7-9 luokkia, toivon saavani opettajien sähköpostiosoitteen suoraan itselleni, sillä Wilmassa ei näy mitä luokka-asteita kukin opettaja opettaa. Huoltajien osalta toivon, että tiedot on Wilmassa ajan tasalla. Jos näin ei ole, toivon, että voisitte toimittaa ne minulle.

Aluerehtorien osalta toivon, että kyselyyn vastaisi itse rehtori tai rehtori yhdessä virka-apulaisrehtorin kanssa.

Kysely toteutetaan maaliskuun alkupuolella, joten tarvitsisin sähköpostiosoitteen **helmikuun loppuun mennessä**. (Tarja Äikäs onkin pyytänyt jo aiemmin huoltajien tietojen päivittämistä Wilmaan).

Toivon, että kaikilla rehtoreilla ja opettajilla olisi mahdollisuus käyttää 10-20 minuuttia kyselyyn vastaamiseen. Jotta myös itse saatte kyselystä mahdollisimman paljon hyötyä, on tärkeää että vastausprosentti nousee mahdollisimman korkeaksi. Toivon siis, että voisitte kannustaa opettajianne vastaamaan kyselyyn kun se heille tulee.

Tutkimus on osa opinnäytetyötäni Metropolia ammattikorkeakoulussa. Laitan oheen tiivistelmän tutkimussuunnitelmastani, jotta näette mistä tutkimuksessa on kysymys. Niille jotka haluavat, voin lähettää tutustuttavaksi myös koko tutkimussuunnitelman.

Voisitko ystävällisesti ilmoittaa minulle

- Onko 7-9 luokkien oppilaiden huoltajien tiedot Wilmassa ajan tasalla
- Siltä osin kun ne eivät ole ajan tasalla, voitko toimittaa ne minulle sp:lla
- Onko opettajienne tiedot Wilmassa ajan tasalla

Yhtenäiskoulut:

- miten tavoitan teidän opettajat kun Wilmassa ei opettajien luokka-asteita voi erottaa (yksi mahdollisuus on se, että kysely laitetaan kaikille, mutta viestissä kerrotaan, että tämä koskee vain niitä opettajia, jotka opettavat luokilla 7-9)

Ystävällisin terveisin
Terhi Unhola

Vantaa selvittää kodin ja koulun välisen viestinnän toimivuutta yläkouluissa

Vantaalla on laadittavana kodin ja koulun yhteistyön suunnitelma. Yhtenä sen osa-alueena rakennetaan malli kodin ja koulun väliseen viestintään peruskoulun vuosiluokille 7-9. Kehittämisen pohjaksi kysytään huoltajilta, opettajilta ja rehtoreilta tietoja ja mielipiteitä siitä, millaiseksi kodin ja koulun välinen viestintä koetaan ja miten sitä tulisi kehittää.

Kysely on lähetetty niille huoltajille ja opettajille, joiden sähköpostiosoitteet tai postiosoitteet on ollut tiedossa. Suuri osa kyselyistä on kuitenkin palautunut takaisin. Jos kyselyä ei ole tullut, sen voi tilata joko sähköpostiinsa tai kirjeenä lähettämällä pyynnön sähköpostiosoitteeseen sivi.viestintakysely@vantaa.fi.

Helsingin skolan ja Vantaan kansainvälisen koulun kyselyt lähtevät tällä viikolla.

Vastausaikaa on 16.4.2009 saakka.

Terhi Unhola
viestintäpäällikkö
sivistystoimi

LIITE 7 Vastausprosentit kouluittain

Opettajien vastaukset	Opettaja	Vastaaja	Vastaus-%
Hakunila	34	12	35 %
Havukoski	27	11	41 %
Helsinge	16	15	94 %
Hämeenkylä	51	20	39 %
Jokiniemi	22	6	27 %
Jokiranta	12	9	75 %
Vantaan kansainvälinen koulu	16	6	38 %
Kilteri	42	16	38 %
Koivukylä	32	9	28 %
Korso	37	12	32 %
Kartanonkoski	17	6	35 %
Länsimäki	30	2	7 %
Martinlaakso	33	20	61 %
Mikkola	26	13	50 %
Peltola	46	18	39 %
Ruusuvuori	28	8	29 %
Simonkylä	36	18	50 %
Sotunki	33	7	21 %
Vantaankoski	30	18	60 %
Veromäki	8	4	50 %
Yhteensä	576	230	40 %

Huoltajien vastaukset (luvuissa oppilasmäärät, ei huoltajien määrä)	7	8	9	Yht.	Vastaaja	Vastaus-%
Hakunilan koulu	123	151	131	405	190	46,9 %
Havukosken koulu	114	117	114	345	154	44,6 %
Helsingen skola	97	94	102	293	120	41,0 %
Hämeenkylä koulu	175	206	194	575	261	45,4 %
Jokiniemen koulu	87	94	62	243	97	39,9 %
Jokirannan koulu	30	34	38	102	35	34,3 %
Kartanonkosken koulu	64	59	67	190	73	38,4 %
Kilterin koulu	159	172	154	485	212	43,7 %
Koivukylän koulu	113	128	126	367	176	48,0 %
Korson koulu	156	143	146	445	204	45,8 %
Länsimäen koulu	111	118	112	341	130	38,1 %
Martinlaakson koulu	137	134	131	402	157	39,1 %
Mikkolan koulu	102	127	99	328	142	43,3 %
Peltolan koulu	217	210	228	655	310	47,3 %
Ruusuvuoren koulu	115	106	123	344	169	49,1 %
Simonkylä koulu	141	132	174	447	160	35,8 %
Sotungin koulu	166	135	148	449	184	41,0 %
Vantaan kansainvälinen koulu	57	61	56	174	74	42,5 %
Vantaankosken koulu	150	174	182	506	237	46,8 %
Veromäen koulu	17	22	19	58	14	24,1 %
Yhteensä	2331	2417	2406	7154	3099	43,3 %

LIITE 8, Haastattelurunko lisähaastatteluille

Haastateltavan nimi, kauanko olet ollut töissä kyseisessä koulussa ja yhteensä rehtorina/opettajana, mitä opetat ja onko sinulla muita tehtäviä koulussa?
Toiminta-ajatus

Saako koulun ja haastateltavan nimen mainita haastattelussa ?

Koulunne sai kyselyssä hyvät tulokset. Onko sinulla käsitystä mistä hyvät tulokset johtuvat tai onko sinulla vinkkejä muille kouluille? Mikä on teidän salaisuutenne?

Onko teillä opettajien vaihtuvuus suurta vai pientä?

Onko koululla mitään kirjallisia ohjeita opettajien / luokanvalvojen tehtävistä?

Onko kodin ja koulun välistä viestintää ja yhteistyötä käsitelty opettajien kokouksissa tai koulutustilaisuuksissa?

Kyselyn perusteella sekä opettajat että huoltajat totesivat, että huoltajat eivät juuri tule koulun tilaisuuksiin ja ovat muutenkin kovin passiivisia. Allekirjoitatko väitteen ja osaatko sanoa miten huoltajia voisi aktivoida. Onko vika koulussa vai huoltajissa?

Mikä on käytäntönne vanhempainvarttien suhteen? Onko yhteisiä linjauksia?

Mikä on näkemyksesi yhteisistä vanhempainilloista? Entä luokan vanhempainilloista?

Minkälaisia ovat teidän kodin ja koulun yhteistyöpäivät konkreettisesti ? Mitä siellä tapahtuu, käykö paljon huoltajia?

Haluatko sanoa Wilmasta vielä jotain?

Entä koulun www-sivuista ?

Mitä mieltä olet malleista yleensä ja olisiko sinun mielestäsi kodin ja koulun välisen viestinnän mallista hyötyä ?

Mottosi työssäsi

Onko muuta mitä haluaisit sanoa?

LIITE 9, Sähköpostiviesti suurten kuntien opetustoimeen

Hei suurten kuntien opetustoimen väki

Toimin Vantaalla sivistystoimen viestintäpäällikkönä ja olen luomassa opinnäytetyönäni Metropolia ammattikorkeakoulussa mallia kodin ja koulun väliseen viestintään perusopetuksen vuosiluokille 7-9. Perusopetuslaki ja -asetus sekä opetussuunnitelman perusteet linjaavat kodin ja koulun välistä viestintää hieman, mutta käsittääkseni toimintatavat eri kunnissa, kouluissa ja yksittäisellä opettajallakin saattavat olla hyvin erilaisia.

Mallissa on tarkoitus linjata viestinnän vastuita, välineitä ja menetelmiä sekä ennen kaikkea asioita, joista kotien tulisi saada tietoa sekä toisaalta myös huoltajien osallistumista ja osallistamista.

Kysynkin nyt teiltä, onko kunnassanne tällaisia yhteisiä "koulun viestinnän malleja" tai onko koulujenne viestintää linjattu tältä osin esimerkiksi opetustoimen muissa yhteisissä asiakirjoissa. Jos on, niin toivoisin, että voisin saada mallinne/linjauksenne tutustuttavaksi.

Jos et ole oikea henkilö vastaamaan kysymykseeni, niin toivon, että voisit välittää viestini edelleen.

Ystävällisin terveisin

Terhi Unhola
viestintäpäällikkö
Vantaan kaupunki
sivistystoimi
terhi.unhola@vantaa.fi
Puh. 040- 861 0812

Lähetetty seuraaville tahoille

Oulu: Tiedottaja Satu Fränti, satu.franti@ouka.fi

Espoo: Tiedottaja Kaisa Pitkänen Kaisa.Pitkanen@espoo.fi

Tampere: Tiedotussuunnittelija, Johanna Toivanen Johanna.Toivanen@tampere.fi

Turku: Hanna.Mielismäki@turku.fi

Jyväskylän kaupunki, sivistystoimen tiedottaja Antti Laukkarinen, p.(014) 624 492, 050-310 0180

Antti.Laukkarinen@jkl.fi

Kuopio: Tiedottaja Kokkonen Taru, puh. 044-718 4024

Pori: ATK-suunnittelija bettina.nirhamo@pori.fi

Lahti: opetuspäällikkö Martti.Moisio@lahti.fi

Helsinki: viestintäpäällikkö Liisa Suoninen, liisa.suoninen@edu.hel.fi

Liite 10, Kirje rehtoreille tulosten valmistuttua

Viestintäkyselyn tulokset

Tervehdys rehtorit ja lämpimät kiitokset tutkimukseni mahdollistamisesta

Toivon, että saan rakennettua teille mahdollisimman hyödyllisen ja käyttökelpoisen mallin kodin ja koulun välisen viestinnän avuksi. Teistä useimmat kokivat, että olisi hyvä, jos Vantaalla olisi malli kodin ja koulun väliseen viestintään sekä, että opettajilla olisi näissä asioissa yhtenäinen käytäntö. Se oli mukava kuulla ja se antaa voimia pakertaa mallin parissa.

Huoltajien vastauksia tuli yhteensä 3100 eli aika hyvin, mutta opettajien vastauksia oli vain 230 kpl. Ja te kaikki rehtorit ystävällisesti vastasitte teille suunnattuun kyselyyn.

Ohessa on teille koosteet yhteisistä raporteista ja koulunne omat raportit laitan eri lähetyksessä. Laitan tulokset teille jo nyt, vaikka analysointini ei olekaan valmis, jotta voitte esitellä tuloksia opettajillenne ja huoltajillenne. Raporteissa on myös jonkin verran henkilökohtaistakin palautetta eli kurkatkaapa onko omissanne sellaisia. Ruusut on toki kiva jakaa julkisestikin, mutta jos siellä on henkilökohtaisia risuja, ne kannattaa peittää muille esitellessä (tai voin toki toimittaa sitten sellaisetkin versiot kouluittain, missä sanallisia kommentteja ei ole).

Ikävä kyllä, järjestelmästä en saa ulos tätä kurantimpaa tavaraa. PDF-tiedostosta voi kuitenkin halutessaan aika näppärästi copy+paste tekniikalla poimia vastauksia vaikka Power Pointiin.

Raporteista näette oman koululle opettajien ja huoltajien vastaukset sekä omanne, jos ette satu muistaman mitä olette vastanneet. Koosteraporteista voitte halutessanne verrata omianne muiden keskiarvotuloksiin. Siellä lopussa oli esimerkiksi sellaiset kysymykset, joissa kysyttiin mitä asiat ovat kunnossa kodin ja koulun välillä sekä kuinka tyytyväiseksi kodin ja koulun välinen viestintä koetaan, ja näitä voi verrata keskiarvoihin.

Pahoittelen, että varsinaisia vertailuraportteja en ole teille voinut tuottaa. Koosteraporteista olen poistanut sanalliset vastaukset, sillä niiden kanssa raportit olisivat tosi pitkiä. Jos joku haluaa kokonaiset sanalliset raportit, niin laittakaapa viestinä niin voin lähettää (huoltajien raportissa on 160 sivua). Haluan korostaa vielä, että en ole tekemässä tulosten perusteella mitään ranking-listaa, vaan tarkoitus oli kerätä hyviä käytäntöjä muille hyödynnettäväksi.

Moni teistä ilmoitti omassa vastauksessaan, että teillä on **kirjallisia** periaatteita kodin ja koulun välisestä viestinnästä tai viestinnästä ylipäätään. Monella teillä oli myös kirjattuna luokan valvojan tehtäväkuva. Olisi mukavaa, jos voisin saada niitä tutustuttavakseni ja mallinnettavaksi niille, joilla ei sellaisia ole. Ja jos unohditte mainita jotain huomion arvoista kyselyssä, niin vielä on mahdollisuus kertoa omista hyvistä koetuista käytännöistä. Erityisesti toivon nähdäkseni mahdollisia periaatteitanne vanhempainvarteista, kodin ja koulun yhteistyöpäivistä sekä vanhempainilloista, jos sellaisia löytyy.

Pahoittelen, että tiedostot ovat näin isoja, mutta nakatkaapa ne sinne off-line kansioon tai tallentakaa omalle koneellenne.

Esittelen kokonaisuutta teille sitten joskus, kunhan joskus saan tämän valmiiksi :-)

Aurinkoisin terveisin Terhi